

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

INFORMACIJA

O SUBJEKTIMA BANKARSKOG SISTEMA FEDERACIJE BOSNE I
HERCEGOVINE SA STANJEM NA DAN 31.12.2017. GODINE

Sarajevo, april/ travanj 2018. godine

IZDAVAČ

AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Zmaja od Bosne 47b
71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Tel. +387 33 72 14 00
Faks +387 33 66 88 11
Web site: www.fba.ba
e-mail: agencija@fba.ba

Za sve informacije kontaktirati:
AGENCIJU ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Podaci uključeni u Informaciju o subjektima bankarskog sistema Federacije Bosne i Hercegovine na dan: 31.12.2017. godine

SADRŽAJ:

Spisak tabela:.....	4
Spisak grafikona:.....	6
UVOD	8
SAŽETAK.....	9
I BANKARSKI SISTEM.....	12
1. BANKARSKA SUPERVIZIJA	13
2. STRUKTURA BANKARSKOG SISTEMA U FEDERACIJI BiH	16
2.1. Status, broj i poslovna mreža.....	16
2.2. Struktura vlasništva i tržišno učešće.....	17
2.3. Kadrovska struktura.....	20
3. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	21
3.1. Bilans stanja.....	21
3.2. Obaveze	28
3.3. Kapital i adekvatnost kapitala.....	31
3.4. Aktiva i kvalitet aktive.....	36
3.5. Profitabilnost.....	45
3.6. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope	49
3.7. Likvidnost.....	54
3.8. Devizni rizik	59
4. USKLAĐENOST POSLOVANJA BANAKA SA STANDARDIMA SPNIFTA	61
5. PREPORUKE ZA BANKARSKI SISTEM.....	64
II MIKROKREDITNI SISTEM.....	67
1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SISTEMA U FEDERACIJI BIH	68
1.1. Status, broj i poslovna mreža.....	68
1.2. Struktura vlasništva	69
1.3. Kadrovska struktura.....	69
2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	71
2.1. Bilans stanja.....	71
2.2. Obaveze	74
2.3. Kapital.....	76
2.4. Aktiva i kvalitet aktive.....	78
2.5. Profitabilnost.....	88
2.6. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope	92
2.7. Likvidnost i devizni rizik.....	96
2.8. Transakcije sa povezanim licima.....	96
3. USKLAĐENOST POSLOVANJA MKO SA STANDARDIMA SPNIFTA	100
4. PREPORUKE ZA MIKROKREDITNI SISTEM.....	101
III LIZING SISTEM	102
1. REGULATORNE AKTIVNOSTI FBA.....	103
1.1. Normativne aktivnosti	103
1.2. Nadzor.....	103
2. STRUKTURA LIZING SEKTORA U FEDERACIJI BIH	103
2.1. Broj lizing društava.....	103
2.2. Struktura vlasništva	104
2.3. Kadrovska struktura.....	104
3. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	105
3.1. Bilans stanja.....	105
3.2. Kapital i obaveze	107
3.3. Aktiva i kvalitet aktive.....	109
3.4. Profitabilnost.....	110
3.5. Ponderisana nominalna i efektivna kamatna stopa	113
3.6. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti lizinga	116
3.7. Tržišno učešće prema finansijskom volumenu i broju ugovora	117

4. USKLAĐENOST POSLOVANJA LIZING DRUŠTAVA SA STANDARDIMA SPNIFTA	118
5. PREPORUKE ZA LIZING SISTEM.....	119
ZAKLJUČAK	121
PRILOZI ZA BANKARSKI SISTEM.....	122
Prilog 1 - Pravni okvir za rad FBA	122
Prilog 2 - Osnovni podaci o bankama u Federaciji BiH	130
Prilog 3 - Podaci o zaposlenim u bankama u Federaciji BiH	131
Prilog 4 - Bilans stanja banaka u Federaciji BiH po šemi FBA (aktivni podbilans)	132
Prilog 5 - Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka	133
Prilog 6 - Izvještaj o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u Federaciji BiH	134
Prilog 7 - Klasifikacija aktive bilansa i vanbilansnih rizičnih stavki.....	135
Prilog 7a - Klasifikacija aktive bilansa i vanbilansnih rizičnih stavki.....	136
Prilog 8 - Bilans uspjeha banaka u Federaciji BiH po šemi FBA.....	137
PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SISTEM.....	138
Prilog 9 - Podzakonski akti FBA za poslovanje MKO	138
Prilog 10 - Osnovni podaci o MKO.....	139
Prilog 11 - Bilans stanja MKF.....	140
Prilog 12 - Bilans stanja MKD	141
Prilog 13 - Pregled doniranih sredstava MKF	142
Prilog 14 - Bilans uspjeha MKF	143
Prilog 15 - Bilans uspjeha MKD.....	144
PRILOZI ZA LIZING SISTEM.....	145
Prilog 16 - Podzakonski akti FBA za poslovanje lizing društava.....	145
Prilog 17 - Osnovni podaci o lizing društvima	146
Prilog 18 - Pregled vlasničke strukture lizing društava	147
Prilog 19 - Konsolidovani bilans stanja lizing društava	148
Prilog 20 - Rangiranje aktive lizing društava	149
Prilog 21 - Pregled osnovnih finansijskih pokazatelja lizing društava	150
Prilog 22 - Pregled rezervi za finansijski lizing.....	151
Prilog 23 - Pregled rezervi za zajmove	152
Prilog 24 - Konsolidovani bilans uspjeha lizing društava	153

Spisak tabela:

Tabela 1:	Pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka.....	17
Tabela 2:	Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu.....	18
Tabela 3:	Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala.....	18
Tabela 4:	Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu).....	19
Tabela 5:	Zaposleni u bankama FBiH.....	20
Tabela 6:	Kvalifikaciona struktura zaposlenih u bankama Federacije BiH.....	20
Tabela 7:	Aktiva po zaposlenom.....	20
Tabela 8:	Aktiva po zaposlenom po grupama.....	20
Tabela 9:	Bilans stanja.....	22
Tabela 10:	Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi.....	23
Tabela 11:	Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode.....	24
Tabela 12:	Ulaganja u vrijednosne papire prema vrsti instrumenta.....	25
Tabela 13:	Ulaganja u vrijednosne papire – kategorizacija prema MRS 39.....	26
Tabela 14:	Vrijednosni papiri entitetskih vlada BiH.....	26
Tabela 15:	Novčana sredstva banaka.....	27
Tabela 16:	Sektorska struktura depozita.....	29
Tabela 17:	Nova štednja stanovništva po periodima.....	31
Tabela 18:	Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima.....	31
Tabela 19:	Regulatorni kapital.....	32
Tabela 20:	Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika.....	33
Tabela 21:	Neto kapital, ukupni ponderisani rizici i stopa adekvatnosti kapitala.....	34
Tabela 22:	Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u.....	36
Tabela 23:	Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive.....	37
Tabela 24:	Sektorska struktura kredita.....	37
Tabela 25:	Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG).....	38
Tabela 26:	Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima.....	39
Tabela 27:	Granska koncentracija kredita.....	41
Tabela 28:	Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka.....	42
Tabela 29:	Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37.....	43
Tabela 30:	Transakcije s povezanim licima.....	44
Tabela 31:	Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak.....	45
Tabela 32:	Struktura ukupnih prihoda.....	47
Tabela 33:	Struktura ukupnih rashoda.....	48
Tabela 34:	Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima.....	49
Tabela 35:	Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite.....	50
Tabela 36:	Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjem nivou.....	52
Tabela 37:	Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite.....	52
Tabela 38:	Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjem nivou.....	53
Tabela 39:	Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju.....	53
Tabela 40:	Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću.....	54
Tabela 41:	Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću.....	55
Tabela 42:	Ročna struktura kredita.....	56
Tabela 43:	Koeficijenti likvidnosti.....	56
Tabela 44:	Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana.....	58
Tabela 45:	Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno).....	60
Tabela 46:	Uporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih transfera.....	62
Tabela 47:	Uporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih sumnjivih transfera.....	63
Tabela 48:	Uporedni pregled broja izviještenih sumnjivih klijenata.....	63

Tabela 49:	Kvalifikaciona struktura zaposlenih.....	69
Tabela 50:	Bilans stanja MKO.....	71
Tabela 51:	Ročna struktura uzetih kredita.....	74
Tabela 52:	Struktura kapitala MKO.....	76
Tabela 53:	Neto krediti.....	79
Tabela 54:	Sektorska i ročna struktura mikrokredita MKO na dan 31.12.2017. godine.....	80
Tabela 55:	Sektorska struktura mikrokredita.....	81
Tabela 56:	Ročna struktura mikrokredita.....	81
Tabela 57:	Rezerve za kreditne gubitke sa stanjem na dan 31.12.2017. godine.....	82
Tabela 58:	Potraživanja po otpisanoj glavnic i kamati.....	85
Tabela 59:	Bilans uspjeha MKO.....	90
Tabela 60:	Prosječne ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite za IV kvartal 2017. godine - po proizvodima.....	93
Tabela 61:	Prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na mikrokredite - po kvartalima.....	93
Tabela 62:	Transakcije s povezanim licima.....	97
Tabela 63:	Pregled datih naloga.....	100
Tabela 64:	Broj zaposlenih u sektoru lizinga.....	104
Tabela 65:	Kvalifikaciona struktura.....	105
Tabela 66:	Struktura potraživanja po finansijskom lizingu - 31.12.2017. godine.....	106
Tabela 67:	Struktura potraživanja po finansijskom lizingu - uporedni pregled.....	106
Tabela 68:	Struktura neto bilansnih pozicija aktive Sektora lizinga.....	107
Tabela 69:	Formirane rezerve za finansijski lizing po kategorijama kašnjenja.....	109
Tabela 70:	Izuzeti predmeti sektora lizinga.....	110
Tabela 71:	Finansijski rezultat: dobit/gubitak.....	111
Tabela 72:	Struktura ukupnih prihoda.....	111
Tabela 73:	Struktura ukupnih rashoda.....	112
Tabela 74:	Pokazatelji poslovanja lizing društava u 2017. godini.....	113
Tabela 75:	Prosječna nominalna i efektivna kamatna stopa za ugovore finansijskog lizinga zaključene u 2017. godini.....	114
Tabela 76:	Ponderisana prosječna NKS i EKS po ugovorima finansijskog lizinga.....	115
Tabela 77:	Struktura iznosa finansiranja.....	116

Spisak grafikona:

Grafikon 1:	Struktura stranog kapitala po zemljama.....	17
Grafikon 2:	Struktura stranog kapitala po zemljama – sjedištu grupe.....	18
Grafikon 3:	Struktura vlasništva (dionički kapital).....	19
Grafikon 4:	Tržišni udjeli prema vlasništvu.....	19
Grafikon 5:	Bilans stanja banaka u Federaciji BiH (aktiva, krediti i depoziti).....	21
Grafikon 6:	Ukupan kapital banaka u Federaciji BiH.....	22
Grafikon 7:	Herfindahlov indeks koncentracije u aktivi, kreditima i depozitima.....	23
Grafikon 8:	Koncentracijske stope za pet najvećih banaka-CR5: aktiva, krediti i depoziti.....	24
Grafikon 9:	Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode.....	25
Grafikon 10:	Struktura ulaganja u vrijednosne papire prema kriteriju države emitenta.....	26
Grafikon 11:	Struktura aktive bilansa banaka.....	27
Grafikon 12:	Struktura pasive bilansa banaka.....	27
Grafikon 13:	Struktura pasive banaka.....	28
Grafikon 14:	Sektorska struktura depozita.....	29
Grafikon 15:	Nova štednja stanovništva po periodima	31
Grafikon 16:	Struktura regulatornog kapitala.....	33
Grafikon 17:	Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika.....	33
Grafikon 18:	Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala.....	35
Grafikon 19:	Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka.....	35
Grafikon 20:	Klasifikovani krediti.....	39
Grafikon 21:	Nekvalitetni krediti.....	40
Grafikon 22:	Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kred. gubitaka.....	42
Grafikon 23:	Finansijski rezultat bankarskog sektora u Federaciji BiH.....	45
Grafikon 24:	Struktura ukupnih prihoda.....	48
Grafikon 25:	Struktura ukupnih rashoda	48
Grafikon 26:	Ponderisane prosječne mjesečne EKS na kredite po ročnosti.....	50
Grafikon 27:	Ponderisane prosječne mjesečne EKS na kredite privredi i stanovništvu.....	51
Grafikon 28:	Ponderisane prosječne mjesečne EKS na depozite.....	52
Grafikon 29:	Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza na dan 31.12.2017. godine.....	57
Grafikon 30:	Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana.....	58
Grafikon 31:	Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana po periodima.....	59
Grafikon 32:	Broj organizacionih dijelova na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO sa sjedištem u Federaciji BiH.....	68
Grafikon 33:	Kvalifikacijska struktura zaposlenih u MKO.....	70
Grafikon 34:	Broj zaposlenih u MKO po godinama.....	70
Grafikon 35:	Broj zaposlenih na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.....	70
Grafikon 36:	Iznos aktive MKO po godinama.....	72
Grafikon 37:	Iznos aktive na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.....	72
Grafikon 38:	Fiksna aktiva u odnosu na ukupnu aktivu na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.....	73
Grafikon 39:	Struktura aktive i pasive MKO.....	73
Grafikon 40:	Iznos obaveza po uzetim kreditima po godinama.....	74
Grafikon 41:	Obaveze po uzetim kratkoročnim i dugoročnim kreditima.....	75
Grafikon 42:	Iznos obaveza po uzetim kreditima na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.....	75
Grafikon 43:	Najznačajniji izvori sredstava MKO.....	76
Grafikon 44:	Kapital u odnosu na ukupnu aktivu na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.....	77
Grafikon 45:	Iznos kapitala MKO po godinama.....	77
Grafikon 46:	Iznos kapitala na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.....	78
Grafikon 47:	Iznos doniranog kapitala na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.....	78
Grafikon 48:	Iznos bruto portfolija MKO po godinama.....	79

Grafikon 49:	Iznos bruto portfolija na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.....	79
Grafikon 50:	Sektorska struktura mikrokredita plasiranih pravnim licima.....	80
Grafikon 51:	Sektorska struktura mikrokredita plasiranih fizičkim licima.....	81
Grafikon 52:	Kvalitet portfolija MKO – procenat kredita u kašnjenju.....	83
Grafikon 53:	Pokazatelji kvaliteta aktivnog portfolija MKO.....	83
Grafikon 54:	Portfolio u riziku preko 30 dana na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO...	84
Grafikon 55:	Klasifikacija bruto portfolija MKO po godinama.....	84
Grafikon 56:	Broj otpisanih kreditnih partija evidentiranih u vanbilansu na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.....	85
Grafikon 57:	Iznos kredita otpisanih u periodu 01.01.-31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.....	86
Grafikon 58:	Iznos naplate po otpisanim kreditima u periodu 01.01.-31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.....	86
Grafikon 59:	Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima sa stanjem na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.....	86
Grafikon 60:	Potraživanja po otpisanim kreditima i bruto portfolio MKO.....	87
Grafikon 61:	Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na ukupan bruto portfolio na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.....	87
Grafikon 62:	Ukupan finansijski rezultat MKO po godinama.....	89
Grafikon 63:	Višak/manjak prihoda nad rashodima MKF, odnosno neto dobit/gubitak MKD za period 01.01.-31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.....	89
Grafikon 64:	Struktura prihoda (uključeni vanredni prihodi).....	90
Grafikon 65:	Struktura rashoda (uključeni vanredni rashodi).....	91
Grafikon 66:	Operativna održivost u periodu 01.01.-31.12.2017. godine pojedinačno po MKO...	92
Grafikon 67:	Broj aktivnih kreditnih partija sa stanjem na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.....	92
Grafikon 68:	Prosječne ponderisane EKS na mikrokredite.....	94
Grafikon 69:	Iznos ukupnih isplata mikrokredita u IV kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO.....	94
Grafikon 70:	Prosječne ponderirane EKS na kratkoročne kredite u IV kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO	95
Grafikon 71:	Prosječne ponderirane EKS na dugoročne kredite u IV kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO.....	95
Grafikon 72:	Prosječne ponderirane EKS na ukupne kredite u IV kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO.....	96
Grafikon 73:	Prosječna mjesečna plata/naknada u MKO sa uključenim bonusima.....	98
Grafikon 74:	Prosječne mjesečne naknade članova upravnog/nadzornog odbora za period 01.01.-31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.....	99
Grafikon 75:	Prosječna mjesečna primanja višeg menadžmenta za period 01.01.-31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.....	99
Grafikon 76:	Prosječna mjesečna primanja kreditnih službenika za period 01.01.-31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.....	100
Grafikon 77:	Struktura pasive.....	108
Grafikon 78:	Struktura ukupnih prihoda.....	112
Grafikon 79:	Struktura ukupnih rashoda.....	113
Grafikon 80:	Ponderisana EKS po ročnosti.....	116
Grafikon 81:	Informacije - Uporedni pregled iznosa finansiranja.....	117
Grafikon 82:	Informacije - Uporedni pregled po ostvarenom broju ugovora.....	118

UVOD

Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: FBA), u skladu sa propisanim nadležnostima, obavlja poslove sa ciljem očuvanja i jačanja stabilnosti bankarskog sistema i zaštite deponenata, te unapređenja sigurnog, kvalitetnog i zakonitog poslovanja subjekata bankarskog sistema Federacije BiH (banaka, mikrokreditnih organizacija, lizing društava, faktoring društava, mjenjača i drugih finansijskih organizacija).

Kao neovisna i samostalna institucija za nadzor i licenciranje banaka, osnovana je u drugoj polovini 1996. godine i njen rad od početka je usmjeren na stvaranje jakog i stabilnog bankarskog sistema, tržišno orijentisanog i oslonjenog na međunarodne standarde poslovanja i supervizije (nadzora) subjekata bankarskog sistema.

U 2017. godini usvojeni su novi Zakon o bankama (u daljem tekstu: ZoB) i Zakon o Agenciji za bankarstvo (u daljem tekstu: ZoA), koji su bili osnova za donošenje seta podzakonskih akata u oblasti poslovanja bankarskog sektora, čija je glavna svrha usklađivanje domaćih propisa s regulativom Evropske unije, što će zasigurno doprinijeti daljem jačanju stabilnosti bankarskog sistema Federacije BiH.

U skladu sa ZoA, nadležnosti FBA se odnose na: utvrđivanje i provođenje aktivnosti i mjera radi očuvanja i jačanja stabilnosti bankarskog sistema, utvrđivanje, provođenje i nadzor sistema pravila sigurnog i opreznog poslovanja kojima se uređuje rad subjekata bankarskog sistema, izdavanje i oduzimanje dozvola za rad i drugih odgovarajućih akata subjektima bankarskog sistema, supervizija poslovanja subjekata bankarskog sistema, supervizija poslovanja razvojne banke, donošenje akata, supervizija i poduzimanje potrebnih mjera u vezi sa sprečavanjem pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti koje se odnose na subjekte bankarskog sistema, donošenje akata i obavljanje poslova zaštite prava i interesa korisnika finansijskih usluga u bankarskom sistemu, vršenje nadzora nad primjenom propisa iz ove oblasti, donošenje i ažuriranje plana restrukturiranja, utvrđivanje ispunjenosti uvjeta za pokretanje postupka restrukturiranja banaka, provođenje postupka restrukturiranja, odlučivanje o instrumentima i mjerama koje će se poduzeti u restrukturiranju i obavljanje drugih poslova u vezi sa restrukturiranjem.

U periodu od osnivanja FBA je dostigla visok nivo profesionalnosti, sa zaposlenicima koji posjeduju stručnost i znanja iz oblasti supervizije, stečena kroz obavljanje poslova supervizije i brojne edukacije u zemlji i inostranstvu.

Zakonski osnov za sačinjavanje Informacije o subjektima bankarskog sistema Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Informacija) dat je u članu 50. ZoA, dok su podaci za izradu Informacije sa stanjem na dan 31.12.2017. godine, prikupljeni su na osnovu konačnih nerevidiranih izvještaja subjekata bankarskog sistema, te drugih podataka i informacija koje su subjekti bankarskog sistema dostavili FBA.

Metodologija za prikupljanje i obradu prezentiranih podataka zasnovana je na formi izvještaja koji su propisani podzakonskim aktima FBA.

Sadržajno, Informacija podijeljena je u tri poglavlja. Poglavlje I obuhvata detaljnu analizu svih segmenata poslovanja bankarskog sistema Federacije BiH u koju su uključeni i podaci o faktoring poslovanju kojeg banke imaju u svojim portfeljima. Poglavlje II obuhvata analizu mikrokreditnog sistema Federacije BiH, dok Poglavlje III sadrži detaljnu analizu lizing sistema, koji obuhvata zbirne podatke o sektoru lizinga i podatke iskazane u izvještajima banaka koje u svom portfelju imaju potraživanja po osnovu finansijskog lizinga.

SAŽETAK

Osnovni pokazatelji poslovanja bankarskog sistema

U Federaciji BiH na dan 31.12.2017. godine poslovalo je 15 komercijalnih banaka sa 533 organizaciona dijela u kojima je bilo zaposleno ukupno 6.655 osoba.

Ukupna neto aktiva iznosi 20,2 milijarde KM i za 1,8 milijardi KM ili 9,9% veća je nego na kraju 2016. godine.

Kreditni, sa učešćem od 65,2% u strukturi ukupne aktive su zabilježili rast od 7,4% ili 909 miliona KM i na kraju godine iznosili su 13,2 milijarde KM. U 2017. godini zabilježena su pozitivna kretanja u segmentu sektorskog kreditiranja, odnosno veće kreditiranje privatnih preduzeća nego stanovništva.

Kreditni odobreni privatnim preduzećima ostvarili su stopu rasta od 9% ili od 539 miliona KM, tako da su na dan 31.12.2017. godine dostigli iznos od 6,3 milijarde KM, te su imali učešće u ukupnim kreditima od 47,8%. Kreditni dati stanovništvu u istom periodu zabilježili su stopu rasta od 6% ili od 387 miliona KM, dok je njihovo učešće blago smanjeno sa 48,7% na 48,2% i na dan 31.12.2017. godine iznosili su 6,4 milijarde KM.

Učešće nekvalitetnih kredita u ukupnoj aktivnoj strani je smanjeno u odnosu na prethodnu godinu. Veći rast kreditnog portfolija, smanjenje priliva novih nekvalitetnih kredita, kao i trajni otpisi, imali su pozitivan efekat na koeficijent učešća nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima, koji je sa 11,7%, koliko je iznosio na kraju 2016. godine, smanjen na 9,7% na dan 31.12.2017. godine.

Učešće nekvalitetnih kredita odobrenih pravnim licima u odnosu na ukupne kredite pravnim licima iznosi 11,9%, a učešće nekvalitetnih kredita stanovništva u odnosu na ukupne kredite plasirane stanovništvu iznosi 7,3%.

Novčana sredstva iznose 5,8 milijardi KM ili 28,7% ukupne aktive i veća su za 11,3% ili 590 miliona KM nego na kraju 2016. godine. Ulaganja u vrijednosne papire su tokom 2017. godine bilježila veće promjene, da bi na kraju 2017. godine iznosila 1,23 milijarde KM, što je na istom nivou kao i na kraju 2016. godine, sa učešćem u aktivnoj strani od 6,1%.

Depoziti su dostigli 15,8 milijardi KM, uz ostvareni rast od 11,6% ili 1,6 milijardi KM, i ostaju najznačajniji izvor finansiranja sa učešćem od 78,3% u ukupnoj pasivi. Štedni depoziti, kao najznačajniji i najveći segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, rasli su za 4,5% ili 357 miliona KM i iznosili su 8,25 milijardi KM.

Drugi izvor po ukupnom iznosu su kreditna sredstva sa 836 miliona KM i imaju učešće od 4,1% u ukupnoj pasivi.

Ukupni kapital na dan 31.12.2017. godine iznosi 2,9 milijardi KM (dionički kapital 1,2 milijarde KM), što je za 5,8% ili 157 miliona KM više nego na kraju 2016. godine. Regulatorni kapital iznosi 2,5 milijardi KM i povećan je za 8% ili 180 miliona KM bez značajnijih promjena u njegovoj strukturi.

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, na dan 31.12.2017. godine iznosila je 15,5%, što je znatno više od zakonskog minimuma od 12% i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema i jaku osnovu za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sistema na dan 31.12.2017. godine, kao i na kraju 2016. godine, iznosi 9,6% (propisani minimum 6%).

Likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi, te zadovoljavajućom ročnom usklađenošću finansijske aktive i obaveza.

Prema konačnim nerevidiranim podacima iz bilansa uspjeha, u 2017. godini je na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH ostvarena dobit u iznosu od 240 miliona KM što je za 39% ili 67 miliona KM više u odnosu na kraj 2016. godine.

Osnovni pokazatelji poslovanja mikrokreditnog sistema

U Federaciji BiH na dan 31.12.2017. godine poslovalo je 12 mikrokreditnih organizacija (u daljem tekstu: MKO), od toga 11 mikrokreditnih fondacija (u daljem tekstu: MKF) i jedno mikrokreditno društvo (u daljem tekstu: MKD), koje poslovanje obavljaju putem 356 organizacionih dijelova. U mikrokreditnom sistemu bilo je zaposleno 1.399 osoba.

Ukupna aktiva mikrokreditnog sistema iznosi 526,9 miliona KM, od čega se na MKF odnosi 419,6 miliona KM, a na MKD 107,3 miliona KM. U odnosu na stanje na dan 31.12.2016. godine, veća je za 86,8 miliona KM ili 20%.

Ukupni krediti iznose 411,2 miliona KM i čine 78% ukupne aktive MKO i veći su za 9% u odnosu na kraj prethodne godine.

Obaveze po uzetim kreditima su najvažniji izvor finansiranja MKO sa učešćem od 47% ukupne pasive, iznose 246 miliona KM i veće su za 38,1 milion KM ili 18% u odnosu na stanje na dan 31.12.2016. godine.

Ukupni kapital iznosi 255,1 milion KM ili 48% ukupne pasive i veći je za 47,4 miliona KM ili 23% u odnosu na kraj prethodne godine, od čega je kapital MKF iznosio 221,3 miliona KM ili 86,7%, a kapital jednog MKD 33,8 miliona KM ili 13,3%.

Na nivou mikrokreditnog sistema u Federaciji BiH, ostvaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 18,6 miliona KM, što je za 2,1 milion KM ili 13% više u odnosu na isti period prethodne godine.

Postupanje FBA naročito je usmjereno prema restrukturi sistema i prilagođavanju u svrhu zaštite korisnika, te daljnjem jačanju sistema.

Osnovni pokazatelji poslovanja lizing društava

U Federaciji BiH na dan 31.12.2017. godine poslovalo je šest lizing društava koja su djelatnost lizinga obavljala u sjedištu društva, kao i u tri podružnice registrovane u Republici Srpskoj. U sektoru lizinga zaposleno je ukupno 104 osobe.

Ukupna aktiva lizing sektora u Federaciji BiH na dan 31.12.2017. godine iznosi 260,2 miliona KM, što je za 161,3 miliona KM ili 38,3% manje u odnosu na 31.12.2016. godine. Smanjenje aktive u iznosu od 146,2 miliona najvećim je dijelom uzrokovano statusnom promjenom pripajanja jednog lizing društva matičnoj banci.

Ukupni kapital lizing sektora na dan 31.12.2017. godine iznosi 40,8 miliona KM i smanjen je za 5,6 miliona KM ili 12,1%. Svih šest lizing društava je iskazalo ukupan iznos kapitala iznad minimalnog iznosa propisanog zakonskim odredbama.

Vrijednost novozaključenih ugovora finansijskog i operativnog lizinga ostvarenih na nivou sistema lizinga u 2017. godini iznosila je 145,8 miliona KM i veća je za 2,2 miliona KM ili 1,5% u odnosu na prethodnu godinu.

Broj novozaključenih lizing ugovora u istom periodu na nivou sistema lizinga je iznosio 3.395, što je za 98 ugovora ili 3,0% više u odnosu na isti period prethodne godine. Podaci o povećanju vrijednosti i broju novozaključenih ugovora u 2017. godini su odraz razvoja i unaprijeđenja lizing proizvoda i blagog porasta privrednih aktivnosti.

Posmatrano prema vrsti korisnika lizinga, u strukturi novozaključenih lizing ugovora dominiraju ugovori zaključeni sa pravnim licima (94,3% od ukupnog volumena novozaključenih ugovora), dok se u strukturi finansiranja prema predmetu lizinga 45,4% odnosi na finansiranje putničkih vozila.

Na nivou lizing sektora u Federaciji BiH ostvarena je dobit iznosu od 5 miliona KM.

Evidentirani rezultati ukazuju na poboljšanje stanja, prilagođavanje sistema potrebama tržišta i mogućnosti daljnjeg razvoja.

I BANKARSKI SISTEM

1. BANKARSKA SUPERVIZIJA

Polazeći od potreba globalne makroekonomske i finansijske stabilnosti, Komitet za superviziju banaka iz Bazela je 1997. godine donio dvadeset pet osnovnih principa za efikasnu superviziju banaka koji se moraju poštivati da bi supervizorski sistem u bankarstvu bio efikasan. Osnovni principi su „de facto“ minimalni standardi za dobru prudencijalnu regulativu i nadzor banaka i bankarskog sistema.

Imajući u vidu značajne promjene koje su se desile na globalnim finansijskim tržištima i regulatornim okruženjima, Bazelski komitet je u septembru 2012. godine ponovo revidirao osnovne principe. Ovom revizijom osnovni principi spojeni su zajedno sa osnovnim principima metodologije (metodologije procjene) u jedan sveobuhvatan dokument.

Broj osnovnih principa je povećan sa 25 na 29, reorganizovani su u dvije grupe: supervizorska ovlaštenja, odgovornosti i funkcije, fokusirajući se na efikasnu na riziku zasnovanu superviziju, ranu intervenciju i pravovremene supervizorske mjere (Principi 1-13) i prudencijalna regulativa i zahtjevi (Principi 14-29), koja uključuje supervizorska očekivanja od banaka, naglašavajući važnost dobrog korporativnog upravljanja, upravljanja rizicima, kao i poštivanje supervizorskih standarda.

Principi su minimalni zahtjevi koje treba ispuniti i u mnogim slučajevima neophodno ih je dopuniti drugim mjerama kako bi se zadovoljili specifični uslovi ili regulirali rizici u finansijskim sistemima pojedinih zemalja. Principi se odnose na preduslove za efikasnu superviziju banaka, izdavanje dozvola, opreznosne propise i zahtjeve, supervizorske pristupe i metode za stalnu superviziju banaka, neophodne informacije, ovlaštenja supervizora, prekogranično bankarstvo, korporativno upravljanje, procese upravljanja rizicima, interne kontrole i revizije, kao i finansijsko izvještavanje i eksternu reviziju.

Općeprihvaćeni međunarodni principi, standardi i prakse za bankarsku superviziju koje FBA sveobuhvatnije i dosljednije primjenjuje, uz stalnu pojačanu pažnju prema aktuelnim i lako prenosivim uzročnicima kriznih situacija, su bili glavna briga FBA za pripremu i aktiviranje raspoloživih odbrambenih aktivnosti i mjera koje su rezultat vlastitih iskustava, ali i „naučenih lekcija“ u mnogo razvijenijim i snažnijim, krizom naročito pogođenim, bankarskim sistemima.

Tokom 2014. godine, u BiH je proveden FSAP (Financial Sector Assessment Program - Program procjene finansijskog sektora). U FSAP misiji učestvovali su eksperti MMF-a i Svjetske banke. Osnovni cilj ove procjene bila je procjena finansijske stabilnosti, identifikiranje slabosti i razvoja ukupnog finansijskog sistema, kvalitet bankarske supervizije, razvoj pravnog okvira, standardi korporativnog upravljanja i drugo. Na osnovu Izvještaja i preporuka FSAP misije u 2015. godini pripremljen je Akcioni plan sa rokovima i nosiocima za realizaciju navedenih preporuka.

U junu 2016. godine u okviru aranžmana sa MMF-om, vlade u BiH su potpisale Pismo namjere, gdje su, za dio aktivnosti u dijelu očuvanja stabilnosti finansijskog sistema i pružanju podrške za kreditni rast, kao nosioci određene entitetske agencije za bankarstvo.

FBA je u 2017. godini aktivno radila na izvršenju aktivnosti u skladu sa pomenutim akcionim planom, kao i na izvršenju obaveza u skladu sa Pismom namjere.

Bankarska supervizija realizovala se kroz kontinuirani proces neposrednih (on-site) kontrola i posrednih (off-site) kontrola i neposrednu komunikaciju sa predstavnicima organa upravljanja i rukovođenja banaka, eksternim revizorima banaka, kao i regulatorima iz zemalja gdje se nalaze sjedišta bankarskih grupacija koje imaju bankarske supsidijare u Federaciji BiH, kako bi se sinhronizovale i koordinirale aktivnosti u okviru supervizije bankarskog sektora.

U 2017. godini, kontrola poslovanja bankarskog sistema u Federaciji BiH je intenzivirana kroz kontinuirano praćenje poslovanja svih banaka u sistemu, a posebno sistemski značajnih banaka. Kroz procese on-site i off-site kontrole uočavane su slabosti u bankarskom poslovanju i inicirane obimne

kontrole poslovanja ili ciljane on-site kontrole, sa fokusom na kvalitet aktive, upravljanja kreditnim rizikom i uticajem na kapital.

Cilj kontrola je bio da se ocijeni sposobnost banaka da upravljaju ključnim rizicima u poslovanju i usklađenost njihovog poslovanja sa zakonom i propisima FBA. Pod posebnom pažnjom su bile banke prema kojima je FBA propisala posebne mjere, a ocjena postupanja po izrečenim mjerama se izvodila kroz postkontrolni off site proces i putem neposredne on site kontrole praćenja izvršenja naloženih mjera.

Kao poseban segment on-site kontrola nastavljeno je sa kontrolama upravljanja rizicima koji proizilaze iz informacionih sistema kao i eksternalizacije određenih aktivnosti banaka, koje su u 2017. godini, osim banaka, obuhvatile i kontrolu značajnog pružaoca usluga elektronskog bankarstva. U 2017. godini nastavljeno je i sa ciljanim kontrolama iz segmenta zaštite korisnika finansijskih usluga i poslovanja banaka sa žirantima, u skladu sa zakonima i podzakonskom regulativom koja je stupila na snagu u 2013. i 2014. godini.

Svim kontrolisanim bankama, nakon sačinjenih zapisnika, u slučaju utvrđenih nepravilnosti izdati su nalozi za otklanjanje istih. Kontrolom je utvrđeno da su banke naloge FBA uredno i uglavnom na vrijeme izvršavale. Konkretan, stručan i profesionalan pristup od strane supervizije pri kontroli banaka ima za cilj dalje unapređenje kvaliteta poslovanja banaka, njihove profitabilnosti, solventnosti i sigurnosti u poslovanju, što je obostrani interes.

Kao poseban supervizorski alat u 2017. godini, obavljen je treći krug detaljnog pregleda kvaliteta aktive (AQR-a), kojim je obuhvaćeno osam banaka iz Federacije BiH (preko 70% učešća u bankarskom sistemu Federacije BiH). Navedene aktivnosti su izvršene u skladu sa obavezama i u rokovima utvrđenim u Pismu namjere. FBA je posebno pratila navedeni proces i implementaciju rezultata nalaza AQR-a. Rezultati obavljenog AQR-a u 2017. godini su pokazali da je bankarski sektor u Federaciji BiH adekvatno kapitaliziran, a da utvrđeni pojedinačni nedostaci nemaju značajni uticaj na bankarski sistem Federacije BiH.

U okviru off-site nadzora banaka nastavljeno je sa unapređenjem sistema praćenja banaka kroz razvoj i unapređenje dodatnih alata off-site nadzora: „Sistem ranog upozorenja (SRU)“ i „Matrica rizika“, što dodatno poboljšava konzistentnost metodologije za planiranje nadzora i kontrolu banaka.

U toku 2017. godine, po stupanju na snagu novog ZoB-a i ZoA, obavljene su značajne aktivnosti na izradi regulatornog okvira, kroz izradu velikog broja novih podzakonskih akata - odluka FBA, javnoj raspravi sa bankarskim sektorom o novoj regulativi putem Udruženja banaka BiH, postupku razmatranja i usvajanja podzakonskih akata, a sa ciljem usklađivanja sa novim zakonskim propisima, kao i implementacije Bazela II/III i predmetnih EU direktiva. U prilogu 1 daje se prikaz pravnog okvira za rad FBA.

U saradnji sa Centralnom bankom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: CBBiH) i Agencijom za bankarstvo Republike Srpske (u daljnjem tekstu: ABRS), nastavljeno je sa primjenom makro stres testova za kreditni rizik i uticaj na kapital, zasnovanih na makroekonomskim pretpostavkama, kao i upoznavanje banaka sa rezultatima izvršenih stres testova.

Nastavljena je saradnja na unapređenju Kriterijuma i utvrđivanju liste sistemskih važnih banaka, kao i pripremi prijedloga nove Metodologije za utvrđivanje sistemskih važnih banaka. Sa ABRS-om i Agencijom za osiguranje depozita u BiH (u daljnjem tekstu: AOD) je nastavljena saradnja u okviru redovne razmjene informacija i zajedničkog djelovanja, a sa ABRS-om i u okviru izrade nove regulative. Realizovana je i kontinuirana razmjena informacija u okviru bankarske koordinacije i Stalnog odbora za finansijsku stabilnost (SOFS).

U skladu sa obavezama proisteklim iz aranžmana sa MMF-om i uz tehničku pomoć MMF-a, FBA je poduzela niz aktivnosti na pripremi prijedloga novog Memoranduma o razumjevanju za finansijsku stabilnost (MoU), koji bi obuhvatio tri stuba: Stub I - Supervizorska saradnja, Stub II - Saradnja po pitanju pripreme za krizne situacije i upravljanje istim i Stub III - Saradnja po pitanju nadzora sistemskog

rizika, a koje bi potpisalo više institucija: obje entitetske agencije za bankarstvo, CBBiH, AOD, Ministarstvo finansija i trezora (kao predstavnik Fiskalnog vijeća BiH) i entitetska ministarstva finansija.

Sa Udruženjem banaka BiH ostvarena je saradnja, kako po pitanju primjene postojećih regulatornih rješenja i prijedloga za njihovu izmjenu, tako i u procesu donošenja novih regulatornih rješenja.

Ostvarena je značajna saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama, a prije svih sa MMF-om i Svjetskom bankom. FBA je zajedno sa predstavnicima Misije MMF, redovno kvartalno razmatrala i analizirala, kretanja u bankarskom sektoru, kapitaliziranost banaka u Federaciji BiH, rezultate stres-testova za bankarski sistem i za pojedinačne banke, ispunjenje preporuka iz Pisma namjere, kao i izmjene u regulatornom okviru. MMF je pružio tehničku pomoć pri izradi prijedloga ZoB-a i ZoA, a Svjetska banka na jačanju kapaciteta za efikasnu superviziju banaka (podzakonska akta, provođenju QIS studije, unapređenju okvira za AQR, edukacije u različitim oblastima supervizije, pripremi za uvođenje novog postupka supervizorske provjere i procjene - SREP), kao i na uspostavi regulatornog okvira za rezoluciju banaka.

U skladu sa zahtjevima Principa 13 (ranije Princip 25) sa liste „Osnovnih principa za efikasnu superviziju banaka“, koje je izdao Bazelski komitet, do kraja 2017. godine FBA je, zajedno s CBBiH i ABRS, potpisala multilateralni sporazum sa supervizorima zemalja Jugoistočne Evrope i to: Albanije, Grčke, Makedonije, Rumunije, Bugarske, Srbije, Crne Gore i Kipra i Sporazume o uzajamnoj saradnji (MoU) s nadležnim supervizorskim organima Austrije, Slovenije, Hrvatske, Srbije, Crne Gore, Turske i Njemačke. MoU-om se pobliže definišu: razmjena informacija, on-site kontrole, zahtjevi za informacijama i kontrolama, zaštita informacija, kontinuirana saradnja, te ostale odredbe.

Za potrebe promovisanja efikasnog, efektivnog i konzistentnog funkcionisanja supervizorskih kolegijuma, EBA (European Banking Authority - Evropski bankarski autoritet) je preuzela zadatak da koordinira primjenu odredbi regulative o ekvivalentnosti režima povjerljivosti/profesionalne tajnosti zemalja koje nisu članice EU, a radi učestvovanja relevantnih nadzornih organa u tim kolegijumima. U skladu s tim, EBA je izvršila procjene režima povjerljivosti/profesionalne tajnosti koji su primjenjivi u raznim trećim zemljama. U grupi zemalja koje su od EBA dobili pozitivnu ocjenu o usklađenosti regulatornog okvira sa Evropskim direktivama u pogledu razmjene informacija i zaštite povjerljivosti informacija je i Bosna i Hercegovina.

Na osnovu prethodne navedene ocjene usklađenosti i uspostavljane saradnje sa EBA-om, u oktobru 2015. godine FBA je, zajedno sa ABRS, Narodnom bankom Makedonije, Centralnom bankom Crne Gore, Narodnom bankom Srbije i Centralnom bankom Albanije, potpisala Sporazum o saradnji sa Evropskim bankarskim autoritetom (EBA), kojim zemlje potpisnice stiču status ravnopravnog učešća u razmjenama informacija sa članicama Evropske Unije (EU), kada je u pitanju poslovanje i supervizija bankarskih sistema.

Dogovor je postignut pod pokroviteljstvom Bečke inicijative, a u okviru sporazuma osigurano je da će EBA obavještavati nadležne supervizore o relevantnim promjenama regulative, te će na taj način olakšati njihovo učešće u supervizorskim kolegijumima. EBA će također otvoriti redovne edukativne aktivnosti za potpisnike sporazuma, koji će slati obavještenja EBA-i sa svim informacijama vezanim za promjene u svojim bankarskim sistemima, koja će biti korištena za analizu potencijalnih rizika. S druge strane, nadležne institucije zemalja potpisnica će težiti da prilagode svoje zakone, nadzorne standarde i institucionalna pravila u skladu s istim u EU, prema rasporedu prilagođenom uslovima u svakoj zemlji pojedinačno, a zemlje potpisnice će imati mogućnost davanja sugestija na regulativu koja je u pripremi.

Uspostavom jedinstvenog supervizorskog mehanizma (SSM Single Supervisory Mechanism) u EURO zoni izvršen je prenos posebnih zadataka u superviziji kreditnih institucija sa nacionalnih regulatora na Evropsku centralnu banku (ECB). Na osnovu pozitivne ocjene usklađenosti dobijene od strane EBA-e i potpisanog Sporazuma sa EBA-om, Bosna i Hercegovina je svrstana u prvu grupu zemalja van EU, sa kojim ECB planira potpisati zajedničke sporazume o saradnji. Potpisivanjem Sporazuma sa ECB-om, stvorile bi se pretpostavke za sveobuhvatnu razmjenu informacija i zajedničku superviziju bankarskih

grupacija, čiji supsidijari posluju u Federaciji BiH, a nalaze se pod direktnom supervizijom ECB-a. U toku 2017. godine nastavljena je bilateralna saradnja sa predstavnicima ECB-a u oblasti nadzora nad pojedinim bankama.

U 2017. godini FBA je ostvarila saradnju ne samo s regulatornim institucijama zemalja s kojima su već potpisani memorandumi o razumijevanju, nego i s ostalim supervizorskim institucijama zemalja bližeg i šireg okruženja. Realizovani su posebni oblici konkretne saradnje sa supervizorskom institucijama kroz regionalne i bilateralne sastanke i redovne razmjene informacija o pitanjima poslovanja i stanja roditeljskih banaka i njihovih „kćerki“, odnosno subsidijara, a u pojedinim slučajevima i kroz zajedničke on-site kontrole njihovih subsidijara u Federaciji BiH. FBA je aktivno učestvovala i u radu BSCEE, kao i u radu Bečke Inicijative 2.0.

FBA je organizovala i Regionalnu konferenciju supervizora, koja je održana 23. i 24. 11. 2017. godine u Sarajevu, a na kojoj su učestvovali supervizori iz zemalja regiona: Hrvatska, Makedonija, Kosovo, Crna Gora, BiH, kao i predstavnici Svjetske banke, MMF-a i USAID-a. Konferencija se fokusirala na supervizorske pristupe koje primjenjuju supervizori u okruženju, stanje u bankarskom sektoru u regionu, pitanje nekvalitetnih kredita, primjenu MSFI 9 i drugo.

Razvoj bankarske industrije, kao i dogradnja i evolucija supervizorskih principa, pravila i standarda, pokazali su da supervizori banaka moraju kontinuirano razvijati znanja, sposobnosti i instrumente za svoje što efikasnije djelovanje u vršenju svoje misije. FBA je i u 2017. godini vodila računa o tim potrebama i, samostalno i uz pomoć različitih međunarodnih, za to visoko kvalifikovanih i specijaliziranih institucija, provodila nužnu edukaciju svojih uposlenih, koja se obavljala u zemlji i u inostranstvu, ali i pružala pomoć u specijalističkoj edukaciji drugih nadzornih organa i institucija u Federaciji BiH.

2. STRUKTURA BANKARSKOG SISTEMA U FEDERACIJI BiH

2.1. Status, broj i poslovna mreža

U Federaciji BiH na dan 31.12.2017. godine bankarsku dozvolu imalo je 15 banaka. Broj banaka je isti kao i 31.12.2016. godine. U 2016. godini desile su se sljedeće statusne promjene: dvije banke u pretežno privatnom vlasništvu rezidenata (pravnih i fizičkih lica) izvršile su pripajanje dvije manje banke, tako da je broj banaka u Federaciji BiH smanjen sa 17, koliko je bilo s krajem 2015. godine, na 15 na kraju 2016. godine.

Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 01. 07. 2008. godine. U prilogu 2, daje se prikaz osnovnih podataka o bankama u Federaciji BiH.

U 2017. godini nije bilo značajnog širenja mreže organizacionih dijelova banaka. Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže i organizacionih dijelova tako što su evidentirane promjene organizacionog oblika, organizacione pripadnosti ili adrese sjedišta postojećih organizacionih dijelova, ali i ukidanje nekih organizacionih dijelova, a sve u cilju racionalizacije i smanjenja troškova poslovanja.

Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 38 (35 na teritoriji Federacije BiH, a tri u Republici Srpskoj): osnovano je 11 novih organizacionih dijelova, 8 organizacionih dijelova je ukinuto, a kod 19 su bile promjene. Također, bila je i jedna promjena kod jednog organizacionog dijela banke iz Republike Srpske u Federaciji BiH.

Sa navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su na dan 31.12.2017. godine imale ukupno 553 organizaciona dijela, što je za 0,5% manje nego na dan 31.12.2016. godine. Broj organizacionih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (22) je isti kao i 31.12.2016. godine.

Na dan 31.12.2017. godine sedam banaka iz Federacije BiH imale su 53 organizaciona dijela u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 11 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Tri banke iz Republike Srpske imale su 22 organizaciona dijela u Federaciji BiH. Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu i osigurane depozite 31.12.2017. godine imale su sve banke.

U toku 2017. godine broj bankomata je povećan za 11, a na kraju godine njihov broj iznosio je 1.172. Broj POS terminala, u odnosu na prethodne godine povećan je za 647, tako da je na kraju 2017. godine njihov broj iznosio 22.260.

2.2. Struktura vlasništva i tržišno učešće

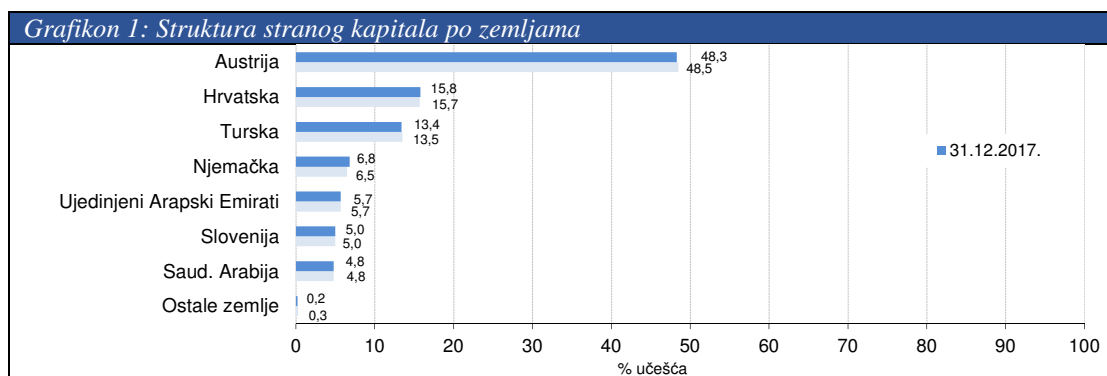
Struktura vlasništva nad bankama¹ na dan 31.12.2017. godine, ocijenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu - 14 banaka,
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu² - jedna banka.

Od 14 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, četiri banke su u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu. U sljedećoj tabeli daje se pregled promjena u vlasničkoj strukturi banaka u posljednjih pet godina.

<i>Tabela 1: Pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka</i>			
	Državne banke	Privatne banke	U K U P N O
31.12.2012.	1	17	18
Promjene u 2013. godini			
-oduzete dozvole		-1	17
31.12.2013.	1	16	17
U 2014. godini nije bilo promjena			
31.12.2014.	1	16	17
U 2015. godini nije bilo promjena			
31.12.2015.	1	16	17
Promjene u 2016. godini			
-statusna promjena pripajanja		-2	-2
31.12.2016.	1	14	15
U 2017. godini nije bilo promjena			
31.12.2017.	1	14	15

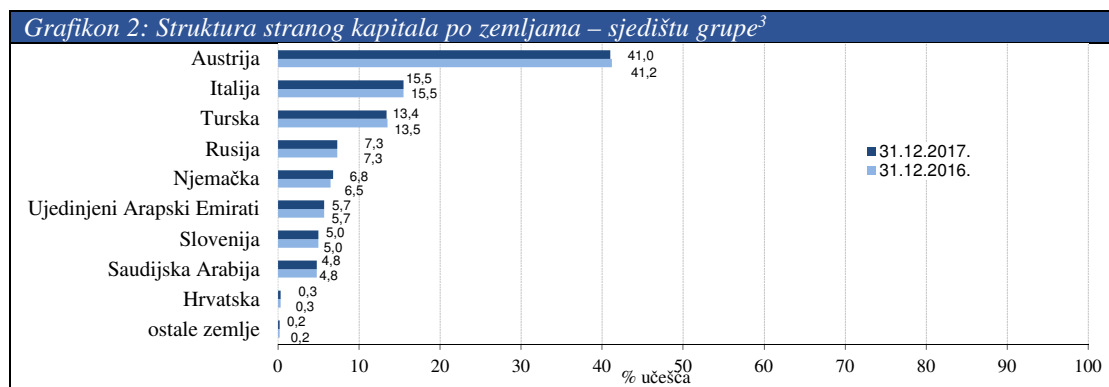
Ako se analizira samo strani kapital, prema kriteriju zemlje porijekla dioničara, na dan 31.12.2017. godine su zabilježene neznatne promjene u odnosu na kraj 2016. godine: najveće učešće stranog kapitala od 48,3% i dalje imaju dioničari iz Austrije, slijedi učešće dioničara iz Hrvatske od 15,8%, te Turske od 13,4%. Ostale zemlje imale su pojedinačno učešće manje od 7%.

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Državno vlasništvo se odnosi na državni kapital FBiH.

Ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju promjene su također bile neznatne: učešće bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 41,0%, slijede banke iz Italije sa učešćem od 15,5%, učešće kapitala iz Turske iznosi 13,4%, te Rusije 7,3%. Ostale zemlje su imale pojedinačno učešće manje od 7%.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala.

- u 000 KM-

Tabela 2: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6	7	8 (4/3)	9
Državne banke	52.319	2%	52.499	2%	53.507	2%	100	102
Privatne banke	2.517.669	98%	2.655.621	98%	2.811.542	98%	105	106
U K U P N O	2.569.988	100%	2.708.120	100%	2.865.049	100%	105	106

U 2017. godini ukupan kapital ostvario je rast od 5,8% ili 157 miliona KM, kao rezultat sljedećih promjena: povećanja po osnovu tekućeg finansijskog rezultata od 240 miliona KM i dokapitalizacije dvije banke ukupno u iznosu od 10 miliona KM, te smanjenja po osnovu prenosa na obaveze za dividendu kod tri banke u iznosu od 99 miliona KM. Ukupan kapital na dan 31.12.2017. godine iznosio je 2,9 milijardi KM.

Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

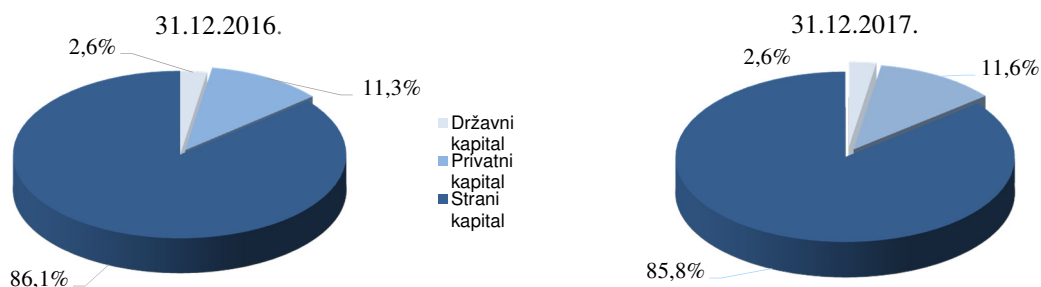
- u 000 KM-

Tabela 3: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	31.647	2,7	31.647	2,6	31.619	2,6	100	100
Privatni kapital (rezidenti)	156.574	13,4	137.557	11,3	142.109	11,6	88	103
Strani kapital (nerezidenti)	979.271	83,9	1.046.673	86,1	1.052.061	85,8	107	101
U K U P N O	1.167.492	100,0	1.215.877	100,0	1.225.789	100,0	104	101

³ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz FBiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz FBiH.

Grafikon 3: Struktura vlasništva (dionički kapital)

U 2017. godini došlo je do manjih promjena učešća stranog i privatnog (rezidenata) kapitala u ukupnom dioničkom kapitalu, koji je na dan 31.12.2017. godine iznosio 1,2 milijarde KM.

Strani kapital nominalno je povećan za 5,4 miliona KM i iznosio je 1,05 milijardi KM, a učešće je smanjeno sa 86,1% na 85,8%, zbog emisije novih dionica u iznosu od četiri miliona KM kod jedne banke i trgovanja sa rezidentima u iznosu od 1,4 miliona KM.

Privatni kapital rezidenata smanjen je za 4,5 miliona KM, iznosio je 142 miliona KM, a njegovo učešće u ukupnom dioničkom kapitalu povećano je sa 11,3% na 11,6%. Razlog navedenom je povećanje dioničkog kapitala zbog emisije novih dionica u iznosu od šest miliona KM kod jedne banke i smanjenje zbog trgovanja sa nerezidentima u iznosu od 1,4 miliona KM.

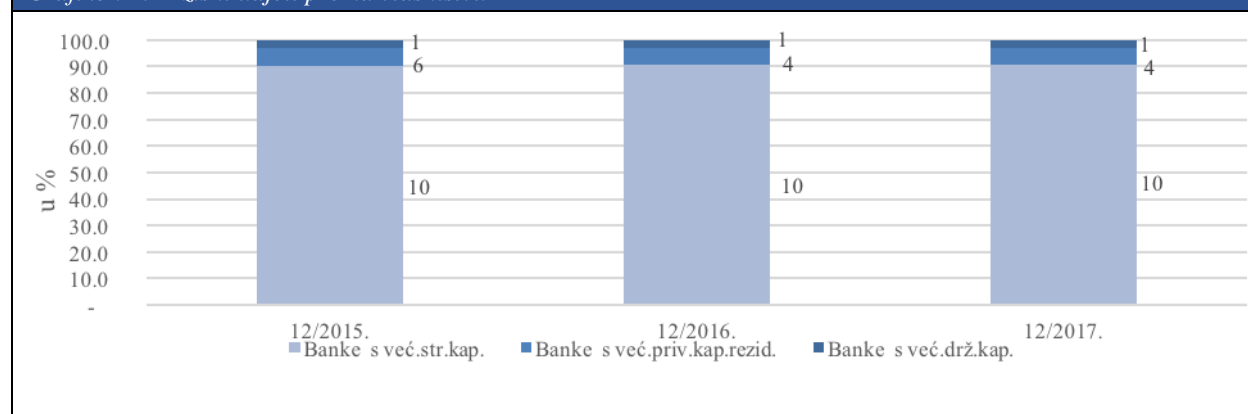
Na dan 31.12.2017. godine učešće banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosilo je 90,5%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 6,3%, a jedne banke s većinskim državnim kapitalom 3,2%.

- u %-

Tabela 4: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2015.			31.12.2016.			31.12.2017.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,0	2,8	1	1,9	2,8	1	1,9	3,2
Banke s većinskim privatnim kapitalom rezidenata	6	7,0	6,8	4	6,6	6,4	4	6,4	6,3
Banke s većinskim stranim kapitalom	10	91,0	90,4	10	91,5	90,8	10	91,7	90,5
UKUPNO	17	100,0	100,0	15	100,0	100,0	15	100,0	100,0

Grafikon 4: Tržišni udjeli prema vlasništvu

2.3. Kadrovska struktura

U bankama u Federaciji BiH na dan 31.12.2017. godine broj zaposlenih iznosio je 6.655, s učešćem od 3% u bankama s većinskim državnim kapitalom i 97% u bankama s većinskim privatnim kapitalom. U prilogu 3. prezentirani su podaci o zaposlenim u bankama u Federaciji BiH.

BANKA	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		3/2	4/3
	1	2	3	4	5	6		
Državne banke	181	2,7%	192	2,9%	192	2,9%	106	100
Privatne banke	6.502	97,3%	6.423	97,1%	6.463	97,1%	99	101
UKUPNO	6.683	100%	6.615	100%	6.655	100%	99	101
Broj banaka	17		15		15			

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		4/2	6/4
	1	2	3	4	5	6	7	8
Visokastručnasprema	3.757	56,2%	3.821	57,8%	3.970	59,6%	99	104
Višastručnasprema	551	8,3%	555	8,4%	525	7,9%	94	95
Srednjastručnasprema	2.360	35,3%	2.226	33,6%	2.149	32,3%	92	97
Ostali	15	0,2%	13	0,2%	11	0,2%	55	85
UKUPNO	6.683	100,0%	6.615	100,0%	6.655	100,0%	96	101

U 2017. godini broj zaposlenih je povećan za 0,6% ili 40 radnika u odnosu na kraj 2016. godine. Manje promjene u kvalifikacionoj strukturi (dalji rast učešća zaposlenih s visokom spremom na 59,6%) su najviše rezultat povećanja broja zaposlenih sa visokom stručnom spremom za 4% ili 149, te smanjenja broja zaposlenih s višom i srednjom stručnom spremom za 4% ili 107.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

BANKE	31.12.2015.			31.12.2016.			31.12.2017.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	181	476.866	2.635	192	520.387	2.710	192	654.373	3.408
Privatne	6.502	16.684.859	2.566	6.423	17.861.647	2.781	6.463	19.555.478	3.026
UKUPNO	6.683	17.161.725	2.568	6.615	18.382.034	2.779	6.655	20.209.851	3.037

Aktiva (000 KM)	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.	
		Broj banaka		Broj banaka		Broj banaka
do 1.000		0		0		0
1.000 do 2.000		7		5		2
2.000 do 3.000		8		7		7
Preko 3.000		2		3		6
UKUPNO		17		15		15

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 1,3 miliona KM do 4,2 miliona KM aktive po zaposlenom. Šest banaka ima ovaj pokazatelj bolji od prosjeka za bankarski sistem, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 3,1 milion KM.

3. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim prilogima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a izvor su izvještaji propisani od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koje banke dostavljaju FBA tromjesečno.

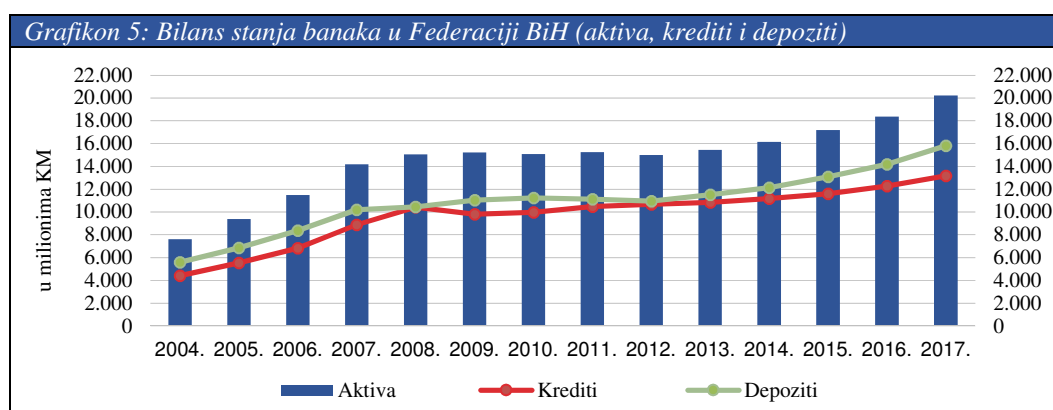
Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi „ukupnog“ bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju prezentiranja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će analiza bankarskog sistema uključivati pokazatelje iz aktivnog podbilansa banke s većinskim državnim kapitalom⁴.

3.1. Bilans stanja

U posljednje tri godine u bankarskom sistemu Federacije BiH dolazi do blagog rasta ključnih bankarskih agregata depozita i kreditnih plasmana, dok su kreditni izvori, najvećim dijelom kreditne linije finansirane od stranih kreditnih institucija, u kontinuiranom padu.

U 2014., 2015. i 2016. godini ostvarene su stope rasta ukupne aktive: 4,6%, 6,3% i 7,1%, da bi u 2017 bio ostvaren najveći rast aktive od 9,9% ili 1,8 milijardi KM, tako da je na kraju 2017. godine ukupna aktiva bankarskog sistema iznosila 20,2 milijarde KM.

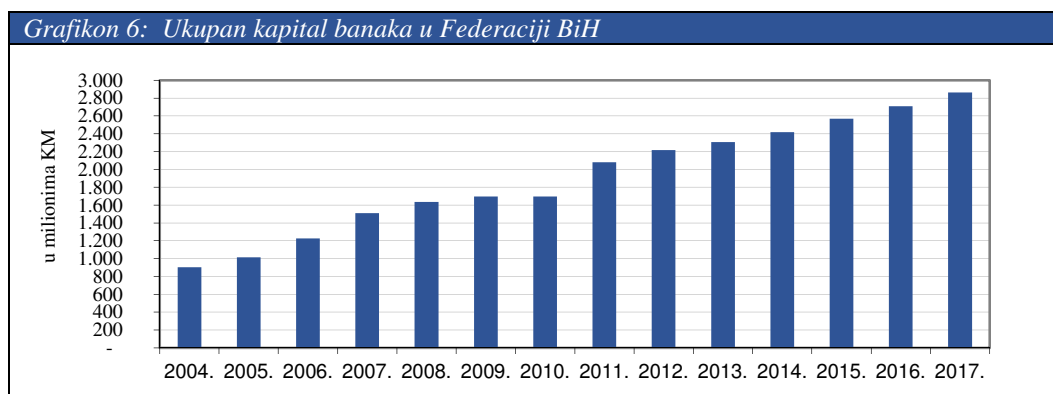

⁴ Državne banke u "ukupnom" bilansu iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Na dan 31.12.2017. godine kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 700 miliona KM.

Osnovni generator rasta bilansne sume u 2017. godini je rast depozita od 11,6% ili 1,6 milijardi KM, te ukupnog kapitala za 5,8% ili 157 miliona KM. Na kraju 2017. godine depoziti su iznosili 15,8 milijardi KM ili 78,3%, ukupan kapital 2,9 milijardi KM ili 14,2%, a kreditne obaveze 0,8 milijardi KM ili 4,1% pasive.

Nastavljen je trend rasta ukupnih kredita. U aktivi banaka, sa učešćem od 65,2%, najznačajnija pozicija su kreditni plasmani, a u strukturi kredita izdvajaju se dva sektora, stanovništvo (48,2%) i privatna preduzeća (47,8%). Novčana sredstava, s učešćem od 28,7% i stopom rasta od 11,3% u 2017. godini, iznosila su 5,8 milijardi KM na dan 31.12.2017. godine, što ukazuje na zadovoljavajuću likvidnosti bankarskog sistema u Federaciji BiH.

Ukupan kapital banaka u posljednjih pet godina bilježi kontinuiran rast sa stopom u rasponu između 4,1% i 6%, dok se učešće u pasivi kretalo između 14% i 15%.

Na kraju 2017. godine ukupna aktiva bankarskog sistema prvi put je prešla iznos od 20 milijardi KM, odnosno iznosila je 20,2 milijarde KM. Zabilježen je rast svih ključnih bilansnih kategorija, aktive i pasive. U prilogu 4. daje se prikaz bilansa stanja banaka u Federaciji BiH po šemi FBA – aktivni podbilans, a u prilogu 5. pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka.

- 000 KM -

Tabela 9: Bilans stanja

O P I S	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčanasredstva	4.857.483	28,3	5.204.564	28,3	5.794.664	28,7	107	111
Vrijednosni papiri ⁵	1.050.206	6,1	1.226.163	6,7	1.228.432	6,1	117	100
Plasmani drugim bankama	78.420	0,5	96.569	0,5	350.980	1,7	123	363
Kredit	11.610.744	67,7	12.270.228	66,8	13.178.860	65,2	106	107
Ispravka vrijed.	1.181.736	6,9	1.193.721	6,5	1.166.804	5,8	101	98
Kredit - neto (kredit minus isp.vrijed.)	10.429.008	60,8	11.076.507	60,3	12.012.056	59,4	106	108
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	516.894	3,0	530.977	2,9	529.941	2,6	103	100
Ostala aktiva	229.714	1,3	247.254	1,3	293.778	1,5	108	119
UKUPNA AKTIVA	17.161.725	100,0	18.382.034	100,0	20.209.851	100,0	107	110
P A S I V A :								
O B A V E Z E								
Depoziti	13.098.983	76,3	14.176.274	77,1	15.814.723	78,3	108	112
Uzetepozajmiceoddrugihbanaka	0	0,0	0	0	0	0,0	0	0
Obavezepouzetimkreditima	904.050	5,3	848.001	4,6	835.667	4,1	94	99
Ostale obaveze	588.704	3,4	649.639	3,5	694.412	3,4	110	107
K A P I T A L								
Kapital	2.569.988	15,0	2.708.120	14,8	2.865.049	14,2	105	106
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	17.161.725	100,0	18.382.034	100,0	20.209.851	100,0	107	110

⁵ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospijanja.

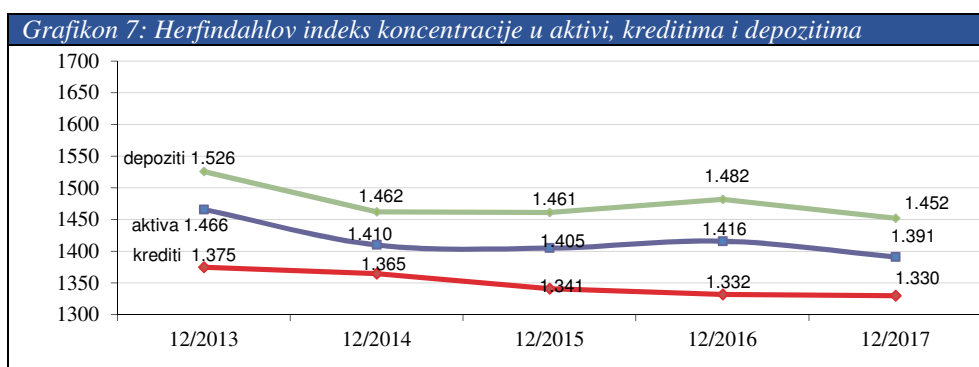
U narednoj tabeli daje se pregled aktive banaka prema vlasničkoj strukturi.

- 000 KM -

Tabela 10: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

BANKE	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	8 (5/3)	9 (7/5)
1	2	3	4	5	6	7		
Državne	1	476.866 2,8%	1	520.387 2,8%	1	654.373 3,2%	109	126
Privatne	16	16.684.859 97,2%	14	17.861.647 97,2%	14	19.555.478 96,8%	107	110
UKUPNO	17	17.161.725 100%	15	18.382.034 100%	15	20.209.851 100%	107	110

U 2017. godini kod 14 banaka zabilježen je rast aktive, sa stopom u rasponu od 4% do 26%, a kod osam banaka ostvaren je rast veći od 10%. Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁶.

U 2017. godini Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) je smanjen, tako da je na dan 31.12.2017. godine za aktivu iznosio 1.391 (-25), kredite 1.330 (-2) i depozite 1.452 (-30) jedinica, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁷.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa⁸ (u daljnjem tekstu: CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 je u 2017. godini, kao i Herfindahlov indeks koncentracije, smanjen, te je na dan 31.12.2017. godine iznosio za tržišno učešće 69,1%, kredite 68,7% i depozite 70,5% (2016. godine aktiva i krediti 69,8% i depoziti 71,4%), dok dvije najveće banke u sistemu drže oko 45% tržišta (aktiva 46,5%, krediti 43,9% i depoziti 48,1%).

Već duži period vrijednost CR5 ima neznatne, odnosno blage promjene u sve tri kategorije, ali i dalje je evidentna dominacija pet banaka u sistemu koje drže oko 70% tržišta, kredita i depozita. Treba istaći da se na dvije najveće banke odnosi između 44% i 48% učešća u navedenim segmentima (aktiva 46,6%, krediti 43,9% i depoziti 48,1%).

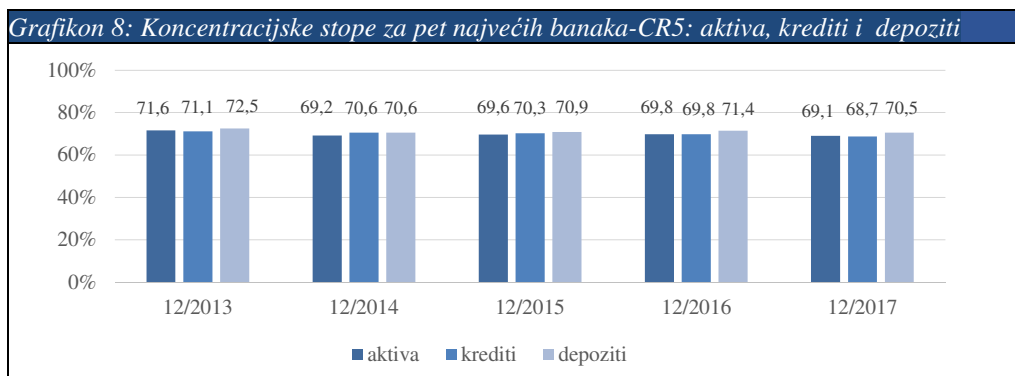
⁶ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$, a predstavlja

zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

⁷ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

⁸ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

Bankarski sektor može se analizirati i po kriterijumu pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktive⁹. Promjene u učešću u odnosu na kraj 2016. godine su rezultat manjih promjena aktive kod većine banaka.

U sistemu se izdvajaju dvije banke s učešćem od 46,5% (I grupa banaka s aktivom preko dvije milijarde KM, jedna ima aktivnu 4,15 milijardi KM, a najveća banka u sistemu 5,25 milijardi KM). Slijedi učešće od 32,8% grupe koju čini pet banaka (II grupa banaka s aktivom između jedne i dvije milijarde KM), koje je povećano za 10,3 procentna poena zbog prelaska dvije banke iz III grupe. Zbog navedenog, smanjeno je učešće III grupe (tri banke s aktivom između 500 miliona KM i jedne milijarde KM) sa 21,9% na 12,2%. Učešće IV grupe (četiri banke s aktivom između 100 i 500 miliona KM) od 8,0% je neznatno promijenjeno (+0,1 procentni poen). Jedna banka u posljednjoj V grupi (s aktivom manjom od 100 miliona KM) ima učešće od 0,5%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode.

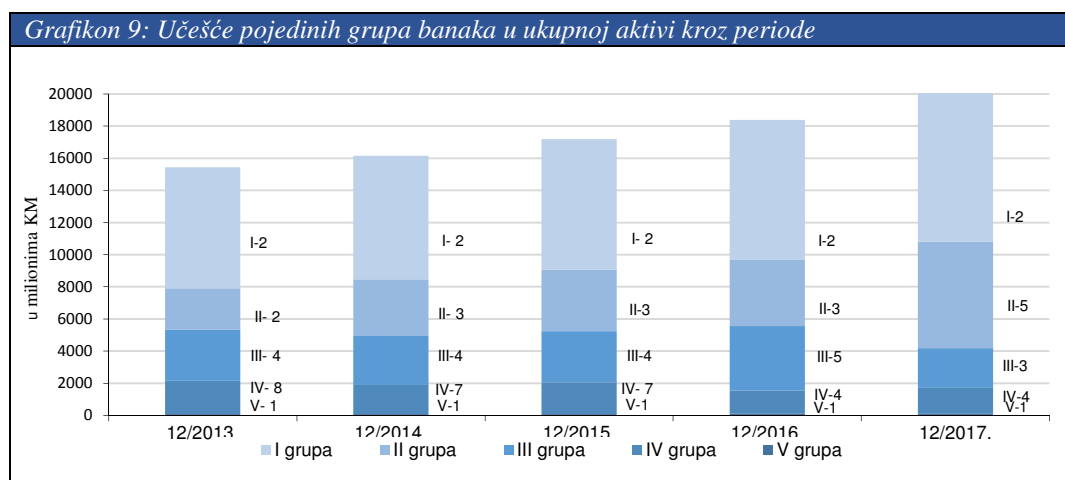
- 000 KM -

Tabela 11: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode

IZNOS AKTIVE	31.12.2015.			31.12.2016.			31.12.2017.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 2.000	8.120.953	47,3	2	8.681.651	47,2	2	9.404.805	46,5	2
II- 1000 do 2000	3.821.569	22,3	3	4.142.732	22,5	3	6.626.507	32,8	5
III- 500 do 1000	3.171.936	18,5	4	4.015.627	21,9	5	2.465.564	12,2	3
IV- 100 do 500	1.963.450	11,4	7	1.449.350	7,9	4	1.613.136	8,0	4
V- Ispod 100	83.817	0,5	1	92.674	0,5	1	99.839	0,5	1
UKUPNO	17.161.725	100,0	17	18.382.034	100,0	15	20.209.851	100,0	15

⁹Banke su podijeljene u pet grupa u zavisnosti od veličine aktive.

U grafikonu broj 9 prikazano je učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi.

U 2017. godini ukupna aktiva povećana je za 9,9% ili 1,8 milijardi KM i na dan 31.12.2017. godine iznosila je 20,2 milijarde KM. Depoziti su ostvarili rast od 11,6% ili 1,6 milijardi KM, odnosno iznosili su 15,8 milijardi KM, dok je ukupni kapital, nakon rasta od 5,8% ili 157 miliona KM, iznosio 2,9 milijardi KM.

Kreditne obaveze iznosile su 836 miliona KM, dok su novčana sredstva, nakon umjerenog rasta od 11,3% ili 590 miliona KM, iznosila 5,8 milijardi KM.

U prethodnim godinama neke banke su zbog niskog rasta kreditnih plasmana višak likvidnosti kratkoročno plasirale u banke u BiH i inostranstvu, u cilju ostvarenja dodatnog kamatnog prihoda. U 2017. godini plasmani drugim bankama povećani su (krajem 2017. godine) za visokih 263% ili 254 miliona KM (skoro sve se odnosi na jednu banku) i na dan 31.12.2017. godine iznosili su 351 milion KM.

Pozitivan trend rasta nastavljen je i u segmentu kreditiranja, ostvarena je umjeren stopa rasta od 7,4% ili 909 miliona KM i na dan 31.12.2017. godine krediti su iznosili 13,2 milijarde KM (od toga se na finansijski lizing odnosi 111 miliona KM).

Nakon dvije godine rasta ulaganja u vrijednosne papire (u 2015. godini 31% i 2016. godini 16,8%) u 2017. godini portfolio vrijednosnih papira je tokom kvartala bilježio veće promjene. Rast iz prve polovine 2017. godine (9% ili 108 miliona KM), zaustavljen je u trećem i četvrtom kvartalu, kada je zabilježeno nešto veće smanjenje ulaganja u vrijednosne papire Federacije BiH i u ino korporativne obveznice, dok je, s druge strane, povećan nivo ulaganja u državne vrijednosne papire drugih zemalja. Portfolio vrijednosnih papira na kraju 2017. godine, kao i 2016. godine, iznosio je 1,2 milijarde KM, što je učešće u aktivi od 6,1%.

- 000 KM -

Tabela 12: Ulaganja u vrijednosne papire prema vrsti instrumenta

ULAGANJA U VP	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vlasnički vrijednosni papiri	2.388	0,2	1.637	0,1	1.773	0,1	69	108
Dužnički vrijednosni papiri:	1.047.818	99,8	1.224.526	99,9	1.226.659	99,9	117	100
- VP svih nivoa vlasti u BiH	662.544	63,1	824.300	67,2	751.163	61,2	124	91
- Državni VP (druge zemlje)	247.302	23,6	278.386	22,7	400.855	32,6	113	144
- Korporativne obveznice ¹⁰	137.972	13,1	121.840	10,0	74.641	6,1	89	61
U K U P N O	1.050.206	100,0	1.226.163	100,0	1.228.432	100,0	117	100

¹⁰ Najveći dio, od gotovo 97%, odnosi se na obveznice banaka iz EU.

Najveći dio od 80,2% ukupnih ulaganja u vrijednosne papire banke su klasifikovale u portfolio finansijskih instrumenata raspoloživ za prodaju, koji je zabilježio rast od 2% ili 16 miliona KM i iznosio je 985 miliona KM, dok su vrijednosni papiri koji se drže do dospijeca smanjeni za 10% ili 14 miliona KM, odnosno na 136 miliona KM.

- 000 KM -

Tabela 13: Ulaganja u vrijednosne papire – kategorizacija prema MRS 39

ULAGANJA U VP	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit i gubitak	109.613	10,4	106.941	8,7	107.483	8,7	98	101
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	773.216	73,7	968.647	79,0	984.771	80,2	125	102
Ulaganja koja se drže do dospijeca	167.377	15,9	150.575	12,3	136.178	11,1	90	90
U K U P N O	1.050.206	100,0	1.226.163	100,0	1.228.432	100,0	117	100

U okviru ulaganja u dužničke vrijednosne papire najznačajnija stavka su vrijednosni papiri entitetskih vlada i to vrijednosni papiri koje je emitovala Federacija BiH¹¹ ukupne vrijednosti 588 miliona KM, te vrijednosni papiri emitenta Republika Srpska u iznosu od 157 miliona KM.

- 000 KM -

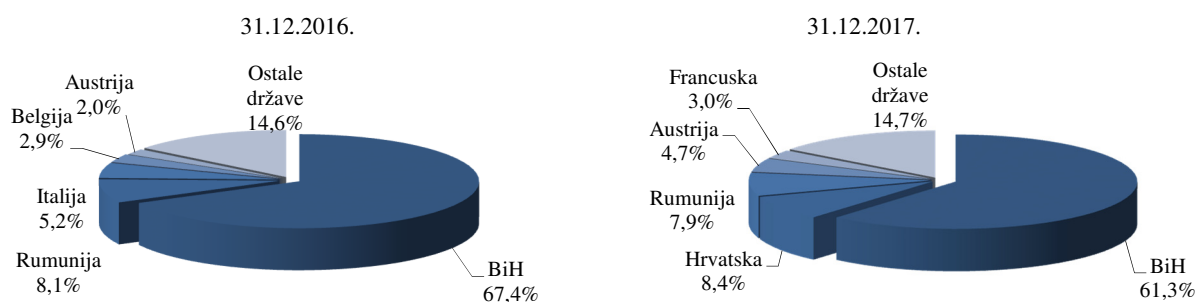
Tabela 14: Vrijednosni papiri entitetskih vlada BiH

ULAGANJA U VP	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dužnički vrijednosni papiri emitenta Federacija BiH:	545.723	82,4	676.832	82,1	587.687	78,9	124	87
- Trezorski zapisi	99.775	15,1	118.031	14,3	99.949	13,4	118	85
- Obveznice	445.948	67,3	558.801	67,8	487.738	65,5	125	87
Dužnički vrijednosni papiri emitenta Republika Srpska:	116.821	17,6	147.124	17,9	157.353	21,1	126	107
- Trezorski zapisi	38.016	5,7	56.758	6,9	65.848	8,8	149	116
- Obveznice	78.805	11,9	90.366	11,0	91.505	12,3	115	101
U K U P N O	662.544	100,0	823.956	100,0	745.040	100,0	124	90

Veći dio trezorskih zapisa i obveznica entitetskih vlada, knjigovodstvene vrijednosti 690 miliona KM klasificiran je u portfelj za trgovanje i portfelj raspoloživo za prodaju, a ostatak u iznosu od 55 miliona KM u portfelj koji se drži do dospijeca.

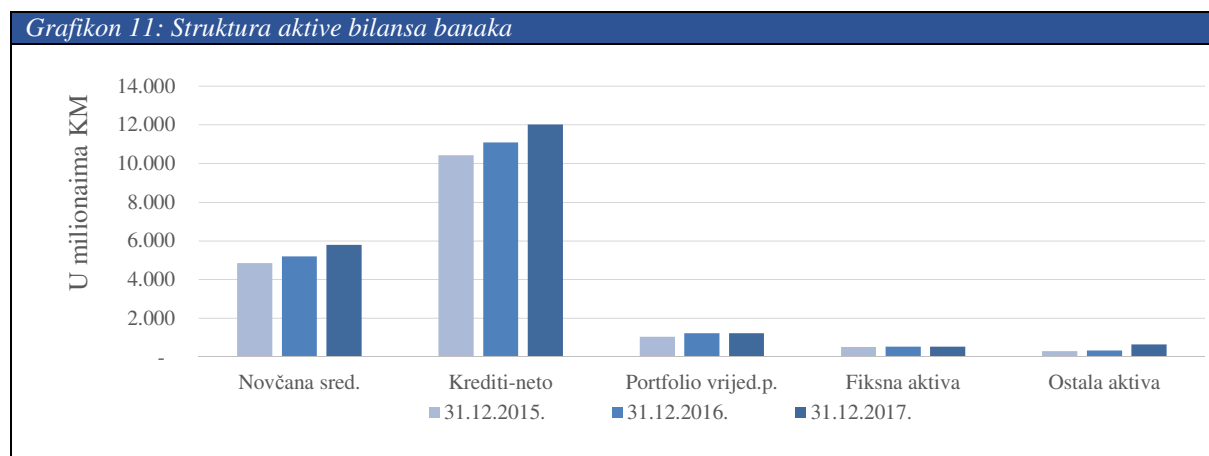
Ako se ukupna ulaganja u vrijednosne papire (1,23 milijarde KM) analiziraju prema izloženosti po zemljama, najveće učešće od 61,3% je prema emitentima iz BiH, zatim slijede Hrvatska s učešćem od 8,4%, Rumunija 7,9%, Austrija 4,7%, Francuska 3,0% itd.

Grafikon 10: Struktura ulaganja u vrijednosne papire prema kriteriju države emitenta

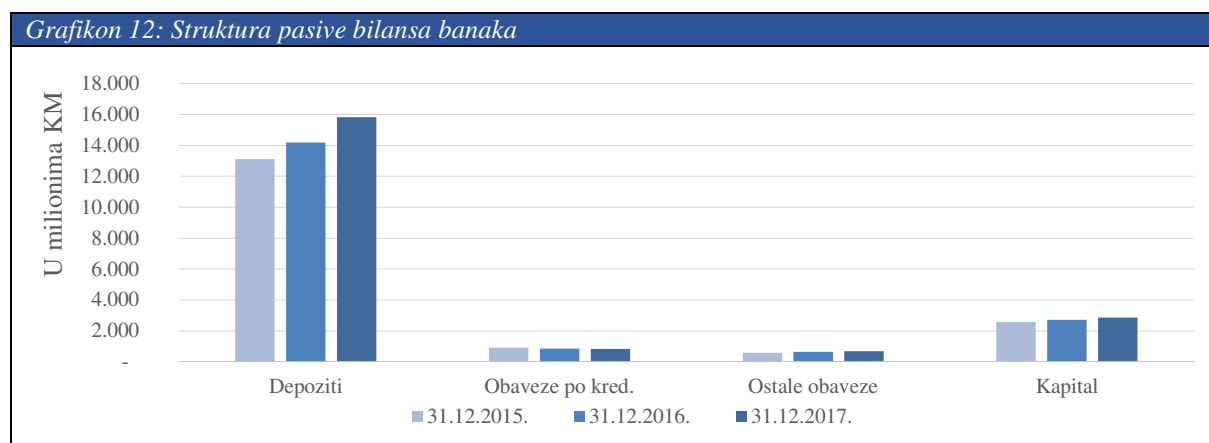

¹¹ Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Federacija BiH.

U sljedećem grafikonu data je struktura najznačajnijih pozicija bilansne aktive banaka.

U sljedećem grafikonu data je struktura najznačajnijih pozicija bilansne pasive banaka.

U strukturi pasive bilansa banaka depoziti, s iznosom od 15,8 milijardi KM i učešćem od 78,3%, i dalje su dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Pad kreditnih obaveza nastavljen je i u 2017. godine, sa stopom od 1,5% ili 12 miliona KM, na kraju 2017. godine iznosile su 836 miliona KM, što je učešće od 4,1%. Nastavljen je rast kapitala i na dan 31.12.2017. godine iznosio je 2,9 milijardi KM, sa učešćem od 14,2% (-0,5 procentnih poena).

Učešće kredita, kao najveće i najznačajnije stavke aktive, smanjeno je sa 66,8% na 65,2%, dok je učešće novčanih sredstava povećano na 28,7% (+0,4 procentna poena).

- u 000 KM -

Tabela 15: Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	581.152	12,0	754.059	14,5	800.215	13,8	130	106
RR kod CB BiH	3.181.721	65,5	3.295.391	63,3	3.823.980	66,0	104	116
Računi kod depoz.inst.u BiH	2.100	0,0	9.101	0,2	41.411	0,7	433	455
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.092.273	22,5	1.145.886	22,0	1.127.877	19,5	105	98
Novč. sred. u procesu naplate	237	0,0	127	0,0	1.181	0,0	54	930
UKUPNO	4.857.483	100,0	5.204.564	100,0	5.794.664	100,0	107	111

Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u 2017. godini povećana su za 16% ili 529 miliona KM i na dan 31.12.2017. godine iznosila su 3,8 milijardi KM ili 66% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2016. godine 63,3%).

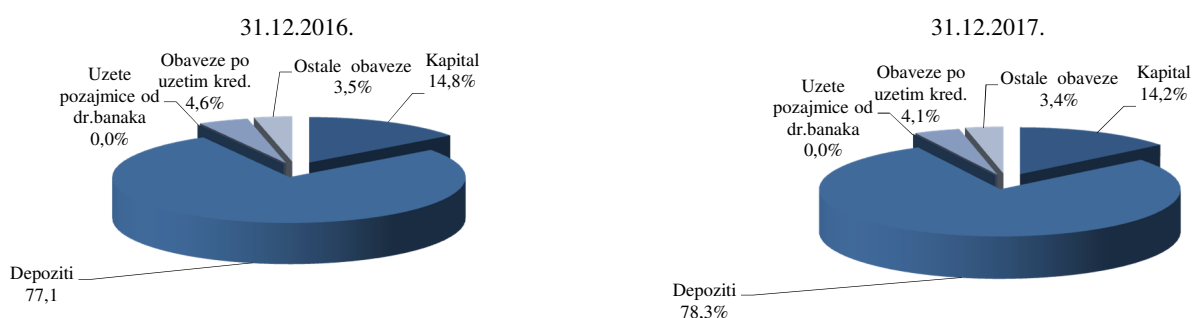
Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu smanjena su za 2% ili 18 miliona KM, iznosila su 1,1 milijardu KM ili 19,5% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2016. godine 22,0%). Banke su u trezoru i blagajnama na dan 31.12.2017. godine, nakon rasta od 6% ili 46 miliona KM, imale gotovog novca u iznosu od 800 miliona KM, što je 13,8% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su uticaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: učešće domaće valute u posmatranom periodu povećano je sa 74,5% na 76,6%, a za istu promjenu je smanjeno učešće sredstava u stranoj valuti.

3.2. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka na dan 31.12.2017. godine daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 13: Struktura pasive banaka

Na kraju 2017. godine učešće depozita, kao najznačajnijeg izvora finansiranja banaka, povećano je na 78,3% (+1,2 procentna poena), dok je učešće kreditnih obaveza, drugog po visini izvora, iznosilo 4,1% (-0,5 procentnih poena).

Depoziti su, nakon umjerenog rasta u 2017. godini od 11,6% ili 1,6 milijardi KM, na dan 31.12.2017. godine iznosili 15,8 milijardi KM, te su i dalje najveći izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva, ali sa značajno manjim iznosom od 836 i učešćem od 4,1%, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednjih nekoliko godina, došlo je do promjene u strateškom planiranju finansijskog potencijala banaka, odnosno strukture izvora i preorijentacije na domaće depozitne izvore. To se posebno primjeti kod banaka članica stranih bankarskih grupacija, uz istovremeno razduživanje prema inokreditorima kroz otplatu dospjelih obaveza, što je rezultiralo smanjenjem istih za oko 60% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM). U 2017. godini pad je iznosio neznatnih 1,5% ili 12 miliona KM. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 121 milion KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 4,7%.

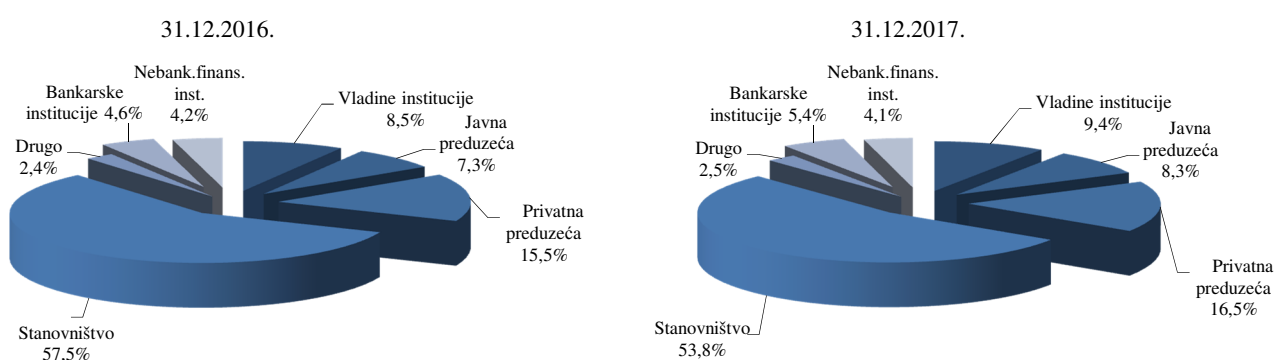
Banke su na dan 31.12.2017. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (šest od ukupno 16), na koje se odnosi 90% ukupnih kreditnih obaveza: TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), European Investment Bank (EIB), Procredit Holding AG i Procredit Bank AG Frankfurt, European European fund for Southeast Europe (EFSE), Bank for Reconstruction and Development (EBRD) i UniCredit Bank Austria AG.

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju posmatranog perioda samo se 6% odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

SEKTORI	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	1.002.438	7,7	1.200.513	8,5	1.482.708	9,4	120	124
Javna preduzeća	927.692	7,1	1.036.461	7,3	1.310.610	8,3	112	126
Privatna preduzeća i druš.	2.008.364	15,3	2.191.328	15,5	2.612.441	16,5	109	119
Bankarske institucije	752.217	5,7	647.901	4,6	847.965	5,4	86	131
Nebankarske finans.instit.	583.387	4,5	603.757	4,2	655.360	4,1	103	109
Gradani	7.465.252	57,0	8.154.484	57,5	8.500.668	53,8	109	104
Ostalo	359.633	2,7	341.830	2,4	404.971	2,5	95	118
UKUPNO	13.098.983	100,0	14.176.274	100,0	15.814.723	100,0	108	112

Na sljedećem grafikonu dat je prikaz sektorske strukture depozita.

Grafikon 14: Sektorska struktura depozita

Umjereni rast depozita od 11,6% ili 1,6 milijardi KM u 2017. godini, rezultirao je manjim promjenama u sektorskoj strukturi, s napomenom da su depoziti svih sektora ostvarili rast.

U sektorskoj strukturi najznačajniji je sektor stanovništva, a njegov kontinuirani rast nastavljen je i u 2017. godini, sa nižom stopom od 4% ili 346 miliona KM u odnosu na prethodne tri godine kada su ostvarene stope između 8% i 9%.

Depoziti stanovništva na kraju 2017. godine iznosili su 8,5 milijardi KM, dok je učešće smanjeno sa 57,5% na 53,8%, tako da su depoziti ovog sektora i dalje najveći izvor finansiranja banaka. Analitički podaci po bankama pokazuju da je učešće u rasponu od 14% do 74%, kod 14 od 15 banaka učešće depozita ovog sektora je najveće, a u šest banaka je veće od 50%.

Drugi sektorski izvor po visini i učešću, ali znatno manji od sektora stanovništva, su depoziti privatnih preduzeća, sa značajnim rastom od 19% ili 421 milion KM, na dan 31.12.2017. godine iznosili su 2,6 milijardi KM, što je učešće od 16,5%.

Depoziti dva sljedeća sektora su zabilježili visok rast: vladinih institucija 24% ili 283 miliona KM i s iznosom od 1,5 milijardi KM imaju treće po visini učešće od 9,4% (+0,9 procentnih poena), te javnih preduzeća 26% ili 274 miliona KM, koji, s iznosom od 1,3 milijarde KM, imaju učešće od 8,3%.

Dugogodišnji pad depozita bankarskih institucija, koji se najvećim dijelom odnose na depozite matičnih grupacija, pod uticajem strateške promjene poslovnih planova u segmentu izvora finansiranja na nivou grupacija, kao i smanjenog obima kreditiranja i viška likvidnosti, zaustavljen je u IV kvartalu 2017. godine, kada je nekoliko banaka dobilo značajne depozite iz grupacije, što je rezultiralo kumulativnim

¹²Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

rastom depozita ovog sektora u 2017. godini od 31% ili 200 miliona KM. Na kraju 2017. godine iznosili su 848 miliona KM, što je učešće od 5,4%.

Ročnost depozita navedenog sektora značajno se promijenila u korist kratkoročnih depozita, koji su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih ograničenja i/ili poboljšanja određenih pokazatelja (strukturnih bilansnih, rasta određenih kategorija, naprimjer aktive, depozita, zatim pokazatelja likvidnosti i slično).

Na prethodno navedeno upućuje i podatak da 337 miliona KM ili 54% oročenih depozita iz grupacije dospjeva u prvom kvartalu 2018. godine, odnosno do kraja 2018. godine 480 miliona KM ili 77%. S obzirom da je trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obaveza, već duži period jedan broj banaka ima problem održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju kontinuirano raditi na osiguranju kvalitetnijih izvora po ročnosti, kako bi se intenzivirao rast kreditnih plasmana.

Treba istaći da se 79% ili 672 miliona KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Finansijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u Federaciji BiH, s napomenom da je ipak koncentrisana u četiri velike banke (75%).

Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obaveze i subordinisani dugovi, finansijska podrška iz grupacije je veća (kod 11 banaka), na kraju 2017. godine iznosi 1,1 milijardu KM ili 5,4% ukupne pasive bankarskog sektora, što je više nego na kraju 2016. godine (857 miliona KM ili 4,7% pasive).

U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju učešće od 4,3% (na kraju 2016. godine 3,6%), a u ukupnim kreditnim obavezama 36% su kreditne obaveze prema grupaciji (učešće je veće za 6,6 procentnih poena). U 2017. godini ova sredstva su povećana za 26,4% ili 226 miliona KM (depoziti su povećani za 32,5% ili 165 miliona KM, kreditne obaveze za 20,8% ili 52 miliona KM, odnosno iznosile su 301 milion KM, dok su subordinirani krediti, nakon rasta od 8,9% ili 10 miliona KM, iznosili 110 miliona KM). Ostali sektori, s niskim učešćem u ukupnim depozitima, imali su imali blagi rast, nominalno i relativno.

Valutna struktura depozita na dan 31.12.2017. godine blago je promijenjena. Depoziti u KM povećani su za 13,6% ili 1,1 milijardu KM, dok su u stranim valutama ostvarili rast od 8,9% ili 551 milion KM.

Navedeno je rezultiralo povećanjem učešća depozita u domaćoj valuti na 57,5% (+1,1 procentni poen) i iznosili su 9,1 milijardu KM, a za istu relativnu promjenu smanjeno je učešće depozita u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO), koji su iznosili 6,7 milijardi KM.

Struktura depozita prema porijeklu deponenata na kraju 2017. godine također je neznatno promijenjena: sredstva rezidenata u iznosu od 14,7 milijardi KM imala su učešće 92,9% (-0,3 procentna poena), a depoziti nerezidenata iznosili su 1,1 milijardu KM, što je 7,1% ukupnih depozita.

Depoziti rezidenata imali su rast od 11,2% ili 1,5 milijardi KM, a depoziti nerezidenata ostvarili su rast od 16,6% ili 160 miliona KM. Do 2017. godine bio je prisutan kontinuirani pad depozita nerezidenata, što je bio rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se većim dijelom i odnose sredstva nerezidenata, a zbog već navedenih razloga u 2017. godini je zaustavljen trend pada, odnosno ostvaren je umjeren rast.

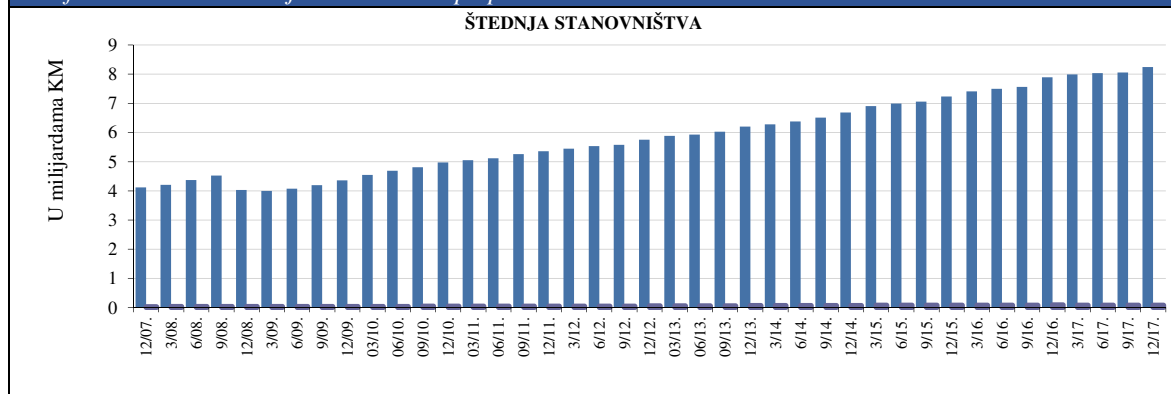
Dugogodišnji trend rasta štednih depozita, kao najznačajnijeg segmenta depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nastavljen je i u 2017. godini, sa stopom od 4,5% ili 357 milion KM i na dan 31.12.2017. godine iznosili su 8,25 milijardi KM.

- u 000 KM -

Tabela 17: Nova štednja stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S			INDEKS	
	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	78.771	86.481	83.530	110	97
Privatne	7.156.178	7.806.725	8.166.750	109	105
UKUPNO	7.234.949	7.893.206	8.250.280	109	105

Grafikon 15: Nova štednja stanovništva po periodima

U dvije najveće banke nalazi se 55% štednje, dok pet banaka ima pojedinačno učešće manje od 2%, što iznosi 6% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 44% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 56% u stranoj.

- u 000 KM -

Tabela 18: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S			INDEKS				
	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.	3/2	4/3			
1	2	3	4	5	6			
Kratkoročni štedni depoziti	3.537.982	48,9%	4.071.231	51,6%	4.460.734	54,1%	113	110
Dugoročni štedni depoziti	3.696.967	51,1%	3.821.975	48,4%	3.789.546	45,9%	104	99
UKUPNO	7.234.949	100,0%	7.893.206	100,0%	8.250.280	100,0%	108	105

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2016. godine blago je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 10% ili 390 miliona KM, dok su dugoročni smanjeni za 1% ili 32 miliona KM, što je rezultiralo rastom učešća kratkoročnih depozita sa 51,6% na 54,1%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u Federaciji BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša.

Na dan 31.12.2017. godine svih 15 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita, odnosno imaju licencu AOD.

3.3. Kapital i adekvatnost kapitala

Regulatorni kapital banaka u Federaciji BiH na dan 31.12.2017. godine iznosio je 2,5 milijardi KM. U narednoj tabeli daje se struktura regulatornog kapitala.

Tabela 19: Regulatorni kapital

O P I S	31.12.2015.			31.12.2016.			31.12.2017.			INDEKS	
	1	2		3		4		5 (3/2)		6 (4/3)	
1.a.Osnovni kapital prije umanjnja		2.010.634		2.167.814		2.321.458		108		107	
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.		1.164.402		1.215.668		1.225.580		104		101	
1.2. Iznos emisionih ažia		132.667		138.786		137.290		105		99	
1.3.Rezerve i zadržana dobit		713.565		813.360		958.588		114		118	
1.b.Odbitne stavke		183.755		112.297		108.151		61		96	
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina		28.371		16.690		47.879		59		287	
1.2. Gubitak iz tekuće godine		102.108		42.314		7.288		41		17	
1.3. Trezorske dionice		102		3.034		81		2975		3	
1.4.. Iznos nematerijalne imovine		49.837		47.315		49.963		95		106	
1.5. Odložena poreska sredstva		1.641		1.881		1.494		115		79	
1.6.Negativne revalorizacijske rezerve		1.696		1.063		1.446		63		136	
1. Osnovni kapital (1a-1b)		1.826.879	85%	2.055.517	88%	2.213.307	88%	113		108	
2. Dopunski kapital		330.784	15%	284.917	12%	306.237	12%	86		107	
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.		3.090		209		209		7		100	
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke		208.619		170.420		186.830		82		110	
2.3. Pozitivne revalorizacijske rezerve		9.735		9.741		13.037		100		134	
2.4. Iznos revidirane tekuće dobiti		0		0		0		-		-	
2.5. Iznos subordinisanih dugova		107.918		103.122		104.733		96		102	
2.5. Hibridne stavke i ostali instrumenti		1.422		1.425		1.428		100		100	
3. Kapital (1 + 2)		2.157.663	100%	2.340.434	100%	2.519.544	100%	108		108	
4. Odbitne stavke od kapitala		206.321		200.035		198.380		97		99	
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih lica koji prelazi 5% osn.kap.		1.007		0		0		0		-	
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu		204.559		200.035		198.380		98		99	
4.3. Ostale odbitne stavke		755		0		0		0		-	
5. Neto kapital (3- 4)		1.951.342		2.140.399		2.321.164		110		108	

U 2017. godini ukupni kapital bankarskog sistema povećan je za 8% ili 180 miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine, bez promjene u strukturi (osnovni 88% i dopunski kapital 12%). Osnovni i dopunski kapital su zabilježili približnu stopu rasta (8% i 7%), što je u apsolutnom iznosu 158 miliona KM i 21 milion KM.

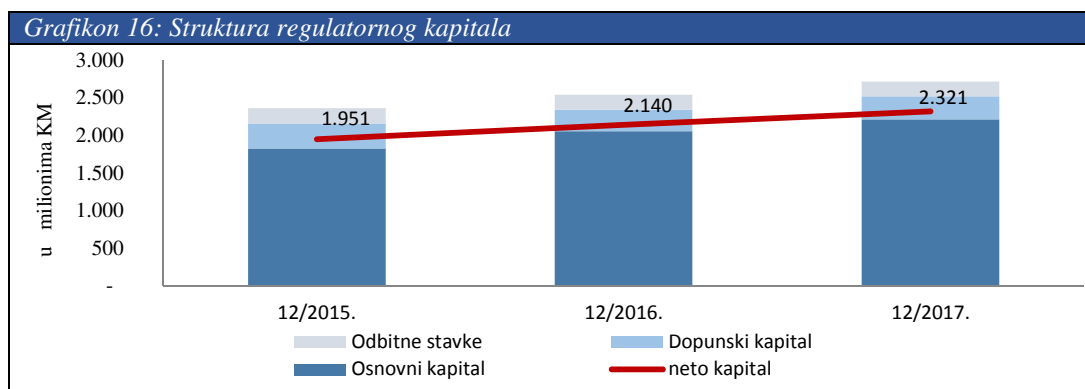
Rast osnovnog kapitala je najvećim dijelom po osnovu uključivanja ostvarene dobiti za 2016. godinu, povećanja rezervi jedne banke od 50 miliona KM iz zadržane dobiti (koja nije bila stavka regulatornog kapitala) i dokapitalizacije dvije banke u iznosu od 10 miliona KM.

Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit (13 banaka) u iznosu od 212 miliona KM, raspoređena je na sljedeći način: 49% ili 104 miliona KM u osnovni kapital (zadržanu dobit i rezerve), tri banke su donijele odluku o isplati dividende (ukupno 99 miliona KM), jedna banka je dio ostvarene dobiti od 45 miliona KM rasporedila u zadržanu dobit, ali ista nije stavka osnovnog kapitala, dok je jedna banka cjelokupnu dobit u iznosu od dva miliona KM rasporedila na pokriće ranije ostvarenog gubitka.

Odbitne stavke (koje umanjuju osnovni kapital) su smanjene za 4% ili četiri miliona KM, najviše kao rezultat smanjenja nepokrivenih gubitaka u iznosu od 11 miliona KM, tekući gubitak iznosi sedam miliona KM, a ostale stavke su neznatno promijenjene. Dopunski kapital je povećan za 7% ili 21 milion KM, najvećim dijelom zbog povećanja opštih rezervi za kreditne gubitke (ORKG).

Nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu, kao odbitna stavka od kapitala na dan 31.12.2017. godine iznosile su 198 miliona KM, što je skoro isti nivo kao na kraju 2016. godine.

U narednom grafikonu je data struktura regulatornog kapitala.

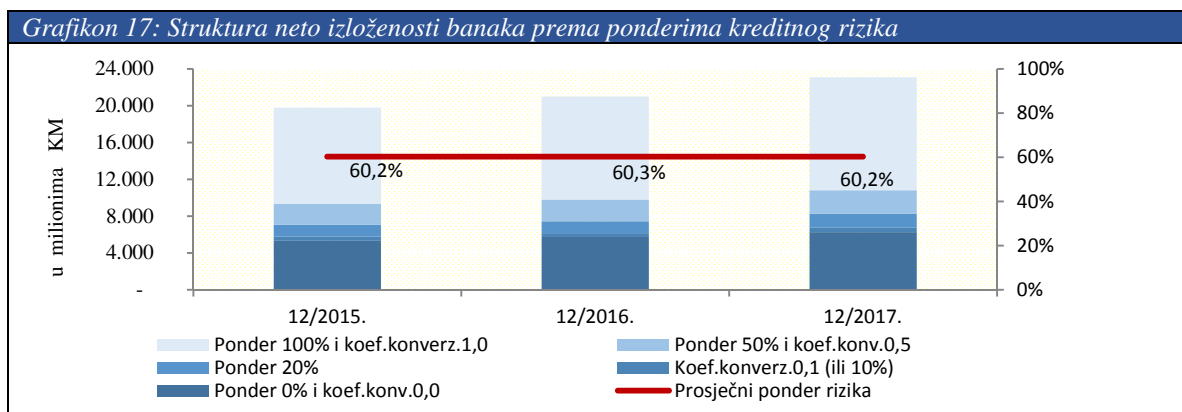
Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, povećan za 8% ili 181 milion KM i na dan 31.12.2017. godine iznosio je 2,3 milijarde KM. Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sistema, zavisi, s jedne strane, od nivoa neto kapitala, a s druge, od ukupnog rizika aktive (rizik aktive bilansa i vanbilansa i ponderisanog operativnog rizika).

U narednoj tabeli daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za vanbilansne stavke.

-u 000 KM-

Tabela 20: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika

O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	19.799.548	20.994.773	23.095.817	106	110
1 Aktiva bilansa stanja	16.635.188	17.863.737	19.692.604	107	110
2. Vanbilansne pozicije	3.164.360	3.131.036	3.403.213	99	109
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	5.255.223	5.695.758	6.203.689	108	109
Ponder 20%	1.279.029	1.309.962	1.515.686	102	116
Ponder 50%	52.241	75.541	93.891	145	124
Ponder 100%	10.048.695	10.782.476	11.879.338	107	110
Koef.konverzije 0,0	51.199	43.699	57.604	85	132
Koef.konverzije 0,1	456.896	396.664	481.880	87	121
Koef.konverzije 0,5	2.227.852	2.291.106	2.473.318	103	108
Koef.konverzije 1,0	428.413	399.567	390.411	93	98
RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	11.918.650	12.667.026	13.904.675	106	110
Prosječni ponder rizika	60,2%	60,3%	60,2%	100	100

Ukupna neto izloženost banaka (prije primjene pondera) u 2017. godini povećana je za 10%. Rizik aktive bilansa i vanbilansa (nakon primjene pondera) na dan 31.12.2017. godine iznosio je 13,9 milijardi KM, sa stopom rasta od 10%, na šta je najviše uticao rast stavki koje se ponderišu sa 100% (najvećim dijelom odnosi se na rast kreditnog portfolija). Kao rezultat navedenog, prosječni ponder rizika je neznatno smanjen, sa 60,3% na 60,2%.

Isti smjer kretanja imao je ponderisani operativni rizik (POR), koji je povećan (4%) i na dan 31.12.2017. godine iznosio je jednu milijardu KM. Sve to je rezultiralo povećanjem iznosa ukupnog rizika aktive za 9% ili jednu milijardu KM, odnosno na nivo od 15 milijardi KM. Na dan 31.12.2017. godine učešće rizika aktive bilansa i vanbilansa (izloženost kreditnom riziku) iznosilo je 93%, a po osnovu operativnog rizika 7%.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹³ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ukupnog rizika aktive. Ovaj koeficijent je na nivou bankarskog sektora na dan 31.12.2017. godine iznosio 15,5%, što je za 0,2 procentna poena niže nego na kraju 2016. godine. U prilogu 6, daje se Izvještaj o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u Federaciji BiH.

Pokazatelj snage i kvaliteta kapitala je odnos osnovnog kapitala (Tier I) i ukupnog rizika aktive, koji je na dan 31.12.2017. godine na nivou bankarskog sektora iznosio 14,8%. Obaveza banaka je da dio osnovnog kapitala koji je iznad 9% iznosa ukupnog rizika aktive, namijene za pokriće rizika koji se odnose na preventivnu zaštitu od potencijalnih gubitaka u vrijeme krize, odnosno stresnih situacija, kroz zaštitni sloj za očuvanje kapitala, koji je propisan u iznosu od 2,5% od iznosa ukupnog rizika aktive. Propisana su i druga dva zaštitna sloja - protuciklični zaštitni sloj i zaštitni sloj za sistemski rizik, koje bi FBA u slučaju potrebe utvrdila posebnom odlukom.

Banke su dužne da osiguraju i održavaju stopu finansijske poluge kao dodatnu sigurnosnu i jednostavnu kapitalnu zaštitu, najmanje u iznosu od 6%. Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora na dan 31.12.2017. godine iznosila je 9,6% (na kraju 2016. godine 9,7%).

Posljednjih nekoliko godina adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 15% što je zadovoljavajuća kapitaliziranost na nivou sistema. Banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, takođe nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo nivo kapitaliziranosti.

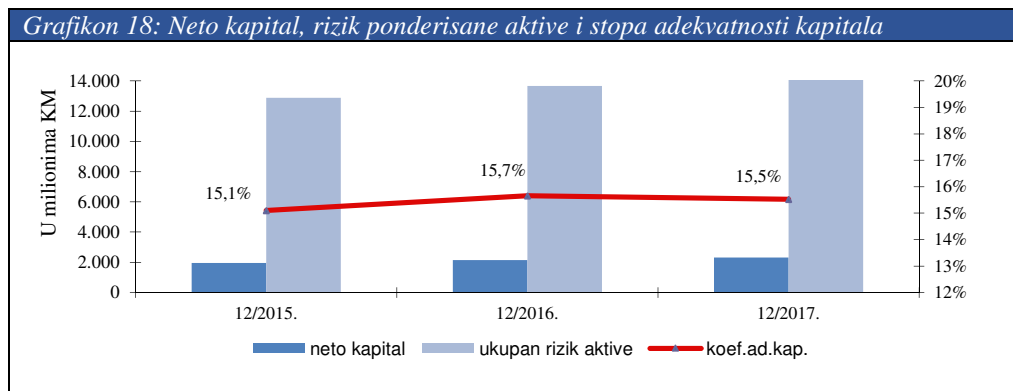
Problemi vezani za nekvalitetne plasmane i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom periodu uticati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, iako je u posljednje tri godine prisutan pozitivan trend smanjenja neto nekvalitetne aktive i poboljšanje koeficijenta neto nekvalitetna aktiva u odnosu na osnovni kapital. U 2017. godini neto nekvalitetna aktiva iznosila je 244 miliona KM, a koeficijent 11%, što se može ocijeniti umjerenim nivoom.

-000 KM-

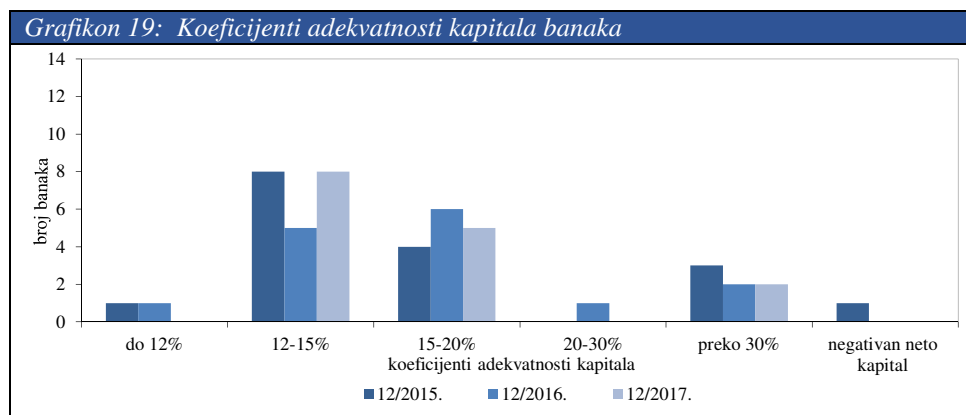
O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	1.951.342	2.140.399	2.321.164	110	108
2. RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	11.918.650	12.667.026	13.904.675	106	110
3. POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	976.734	1.001.018	1.042.691	102	104
4. UKUPAN RIZIK AKTIVE (2+3)	12.895.384	13.668.044	14.947.366	106	109
5. STOPA NETO KAPITALA(ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	15,1%	15,7%	15,5%	104	99

¹³Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

U sljedećem grafikonu daje se pregled neto kapitala, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala.

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema na dan 31.12.2017. godine od 15,5% je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema za postojeći nivo izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Svih 15 banaka u Federaciji BiH na dan 31.12.2017. godine imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%. Prema analitičkim podacima sedam banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2016. godine, dok je kod osam banaka bolja.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- Dvije banke imaju stopu manju od 14% (12,8% i 13,2%),
- Jedanaest banaka ima stopu između 14% i 18%,
- Dvije banke imaju adekvatnost 33,3% i 41,1%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u Federaciji BiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju, prije svega kreditnom riziku, kao dominantnom riziku kojem su banke izložene u poslovanju.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je održavanje jake i adekvatne kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, kao i banke čije je ukupno poslovanje pod pojačanim nadzorom i u kojima je nužno jačanje kapitalne osnove, kao osnovnog preduslova za sanaciju ovih banaka i izlaska iz zone nesigurnog i nesolidnog poslovanja.

Pod posebnim je nadzorom i kapital banaka koje imaju negativne trendove u kvalitetu aktive, što se odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za dalje slabljenje kapitalne osnove. Zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na nivo koji bi ugrozio ne samo poslovanje banaka, nego i uticao na stabilnost ukupnog bankarskog sistema.

3.4. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne obračunavati rezerve za kreditne gubitke (RKG) u skladu sa kriterijima iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka (obračunate u skladu s primjenjivim međunarodnim računovodstvenim standardima), uzimajući u obračun i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

Tabela 22: Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u

O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.	INDEKS	
	1	2	3	4	5(3/2)
1. Rizična aktiva ¹⁴	14.850.813	15.678.467	17.224.329	106	110
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.507.523	1.533.712	1.492.475	102	97
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za vanbilansne stavke	1.269.548	1.294.471	1.262.277	102	97
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	408.247	405.019	402.640	99	99
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	315.734	315.734	315.734	100	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procijenjene gub.	204.558	200.035	198.771	98	99
7. Nerizične stavke	6.797.824	7.175.607	7.699.195	106	107
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	21.648.637	22.854.074	24.923.524	106	109

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹⁵ banaka u Federaciji BiH na dan 31.12.2017. godine iznosila je 25 milijardi KM i veća je za 9% ili 2,1 milijardu KM u odnosu na kraj 2016. godine. Rizična aktiva iznosi 17,2 milijarde KM i veća je za 10% ili 1,5 milijardi KM. Nerizične stavke iznose 7,7 milijardi KM ili 31% ukupne aktive s vanbilansom i veće su za 7% ili 524miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine.

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu su smanjene (3% ili 41 milion KM) i iznose 1,5 milijardi KM, a formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke su manje za 3% ili 32 miliona KM i iznose 1,3 milijarde KM.

Potrebne regulatorne rezerve¹⁶ iznose 403 miliona KM i manje su za 1% ili dva miliona KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti u iznosu od 316 miliona KM su na istom nivou kao i na kraju 2016. godine. Nedostajuće regulatorne rezerve¹⁷ na dan 31.12.2017. godine iznose 199 miliona KM, s padom od 1% ili 1,3 miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine.

¹⁴ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obaveza od 217 miliona KM obezbjeđenih novčanim depozitom.

¹⁵ Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine Federacije BiH“, broj 85/11 -prečišćeni tekst 33/12-ispravka, 15/13).

¹⁶ Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravki vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

¹⁷ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

Tabela 23: Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

O P I S	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	8 (4/2)	9 (6/4)
	1.	2	3	4	5	6	7	
Kredit	10.186.613	84,1	10.850.532	84,2	11.910.826 ¹⁸	83,6	106	110
Kamate	71.680	0,6	69.237	0,5	66.894	0,5	97	97
Dospjela potraživanja	1.161.853	9,6	1.164.973	9,0	1.036.949	7,3	100	89
Potraživanja po plać. garancijama	24.648	0,2	26.537	0,2	31.080	0,2	108	117
Ostali plasmani	139.457	1,1	138.995	1,1	400.584	2,8	100	288
Ostala aktiva	526.871	4,4	638.228	5,0	814.496	5,6	121	124
1.RIZIČNA BILANSNA AKTIVA	12.111.122	100,0	12.888.502	100,0	14.260.829	100,0	106	111
2. NERIZIČNA BILANSNA AKTIVA	6.289.910		6.745.740		7.172.606		107	106
3.BRUTO BILANSNA AKTIVA (1+2)	18.401.032		19.634.242		21.433.435		107	109
4.RIZIČNI VANBILANS	2.739.691		2.789.965		2.963.500		102	106
5.NERIZIČNI VANBILANS	507.914		429.867		526.589		85	122
6.UKUPNE VANBILANSNE STAVKE (4+5)	3.247.605		3.219.832		3.490.089		99	108
7.RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM (1+4)	14.850.813		15.678.467		17.224.329		106	110
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	6.797.824		7.175.607		7.699.195		106	107
9. AKTIVA S VANBILANSOM (3+6)	21.648.637		22.854.074		24.923.524		106	109

Bruto bilansna aktiva⁶ iznosi 21,4 milijarde KM i veća je za 9% ili 1,8 milijardi KM u odnosu na kraj 2016. godine. Rizična bilansna aktiva iznosi 14,3 milijarde KM, što je 66% bruto bilansne aktive, s ostvarenim rastom od 11% ili 1,4 milijarde KM. Nerizična bilansna aktiva iznosi 7,2 milijarde KM i veća je za 6% ili 427 miliona KM.

Vanbilansne rizične stavke u iznosu od tri milijarde KM su veće za 6% ili 173 miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine, a nerizične stavke iznose 527 miliona KM, s ostvarenim rastom od 22% ili 97 miliona KM.

U 2017. godini ostvaren je rast kredita od 7% ili 909 miliona KM (u 2016. godini rast je iznosio 6% ili 659 miliona KM). Na dan 31.12.2017. godine krediti su iznosili 13,2 milijarde KM, što je učešće od 65,2% (-1,6 procentnih poena).

U 2017. godini plasirano je ukupno 11 milijardi KM novih kredita, što je za 19% ili 1,7 milijardi KM više u odnosu na prošlu godinu. Od ukupno plasiranih kredita na privredu se odnosi 72%, a na stanovništvo 25%, kao i na kraju 2016. godine. Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 44%, kratkoročni 56% (na kraju 2016. godine: dugoročni 45%, kratkoročni 55%).

Tri najveće banke u Federaciji BiH s iznosom kredita od sedam milijardi KM imaju učešće od 54% u ukupnim kreditima na nivou sistema. Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

Tabela 24: Sektorska struktura kredita

SEKTORI	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
	1	2	3	4	5	6	7	
Vladine institucije	250.805	2,2	265.892	2,2	245.102	1,9	106	92
Javna preduzeća	269.507	2,3	226.891	1,8	210.461	1,6	84	93
Privatna preduzeća i društ.	5.328.591	45,9	5.756.280	46,9	6.295.558	47,8	108	109
Bankarske institucije	5.701	0,0	58	0,0	12	0,0	1	21
Nebankarske finansijske instit.	41.542	0,4	40.365	0,3	58.992	0,4	97	146
Građani	5.705.684	49,1	5.972.074	48,7	6.358.707	48,2	105	106
Ostalo	8.914	0,1	8.668	0,1	10.028	0,1	97	116
UKUPNO	11.610.744	100,0	12.270.228	100,0	13.178.860	100,0	106	107

¹⁸Isključen iznos kredita od 168 miliona KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilansnu aktivu).

Stopa rasta kredita privatnih preduzeća iznosila je 9% ili 539 miliona KM (u 2016. godini ostvaren rast od 8% ili 428 miliona KM), tako da su na dan 31.12.2017. godine krediti ovog sektora dostigli iznos od 6,3 milijarde KM i učešće od 47,8% (+0,9 procentnih poena). Rast kredita sektoru stanovništva iznosio je 6% ili 387 miliona KM (u 2016. godini ostvaren rast od 5% ili 266 miliona KM), dok je učešće blago smanjeno sa 48,7% na 48,2% i na dan 31.12.2017. godine iznosili su 6,4 milijarde KM.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem na dan 31.12.2017. godine, struktura kredita stanovništvu po namjeni je skoro ista kao na kraju 2016. godine: učešće kredita za finansiranje potrošnih dobara iznosi 81%, učešće stambenih kredita iznosi 17%, a sa preostalih 2% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda. Tri najveće banke u sistemu plasirale su, kao i na kraju 2016. godine, stanovništvu 61%, a privatnim preduzećima 46% ukupnih kredita datih ovim sektorima.

U valutnoj strukturi kredita najveće učešće od 54,2% ili 7,1 milijardu KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: sedam milijardi KM ili 99%, CHF: 66 miliona KM ili 1%), krediti u domaćoj valuti 45,3% ili šest milijardi KM, a najmanje učešće od samo 0,5% ili 59 miliona KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 54 miliona KM ili 93%). Ukupan iznos kredita s valutnom klauzulom u CHF valuti od 66 miliona KM ima učešće od 0,5% u ukupnom kreditnom portfoliju i cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sistemu (na kraju 2016. godine 0,9%).

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli.

- u 000 KM -

Tabela 25: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)

Kategorija klasifikacije	31.12.2015.			31.12.2016.			31.12.2017.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	11(5/2)	12(8/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
A	12.316.066	82,9	246.321	13.166.182	84,0	263.324	14.834.609	86,1	296.693	107	113
B	950.153	6,4	76.023	982.398	6,3	77.167	1.032.373	6,0	82.700	103	105
C	301.862	2,0	75.796	224.335	1,4	58.086	166.456	1,0	45.486	74	74
D	426.025	2,9	252.682	423.766	2,7	253.348	301.598	1,7	178.304	99	71
E	856.707	5,8	856.701	881.786	5,6	881.787	889.293	5,2	889.292	103	101
Rizična ak. (A-E)	14.850.813	100,0	1.507.523	15.678.467	100,0	1.533.712	17.224.329	100,0	1.492.475	106	110
Klasifikovana (B-E)	2.534.747	17,1	1.261.202	2.512.285	16,0	1.270.389	2.389.720	13,9	1.195.782	99	95
Nekvalitetna (C-E)	1.584.594	10,7	1.185.179	1.529.887	9,8	1.193.221	1.357.347	7,9	1.113.082	97	89
Nerizična akt. ¹⁹	6.797.824			7.175.607			7.699.195			106	107
UKUPNO (rizična i nerizična)	21.648.637			22.854.074			24.923.524			106	109

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka. Prvi indikator i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i učešća u ukupnim kreditima. Na dan 31.12.2017. godine dospjela potraživanja iznose 1,1 milijardu KM, što je manje za 10% ili 123 miliona KM u odnosu na kraj prethodne godine.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatovati da su u 2017. godini ključni pokazatelji kvaliteta aktive nastavili s trendom poboljšanja, najvećim dijelom zbog uticaja kreditnog rasta. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage promjene, odnosno sedam banaka ima pokazatelje učešća klasifikovane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sistema, a pet banaka ima pokazatelje učešća nekvalitetne u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sistema. U prilogu 7 i 7a daje se klasifikacija aktive bilansa i vanbilansnih rizičnih stavki.

¹⁹ Stavke aktive koje se, u skladu s članom 2.stav (2)Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stav (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Klasifikovana aktiva na dan 31.12.2017. godine iznosila je 2,4 milijarde KM, a nekvalitetna 1,4 milijarde KM. Klasifikovana aktiva (B-E) je smanjena za 5% ili 123 miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine (u 2016. godini pad od 1% ili 22 miliona KM). Kategorija B je povećana za 5% ili 50 miliona KM. Nekvalitetna aktiva (C-E) je smanjena za 11% ili 173 miliona KM, s napomenom da je trajni otpis aktive u 2017. godini iznosio 125 miliona KM (u 2016. godini nekvalitetna aktiva je smanjena za 3% ili 55 miliona KM).

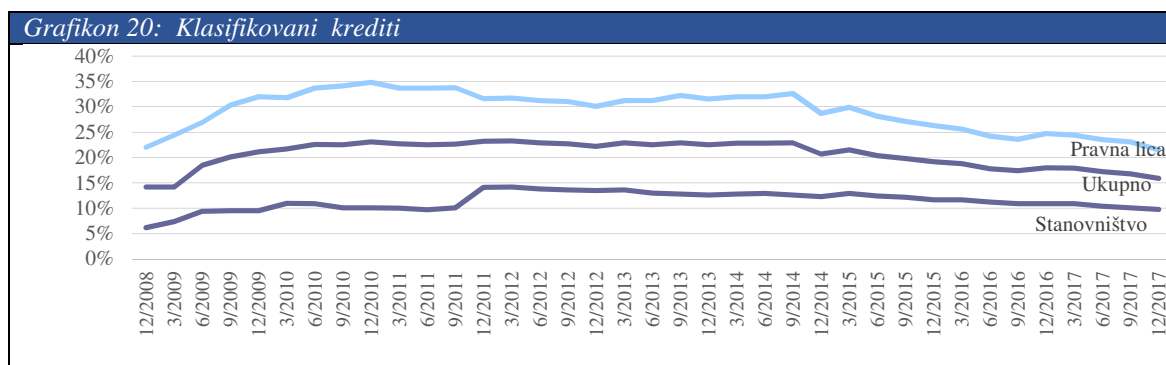
Koeficijent iskazan kroz učešće klasifikovane u rizičnoj aktivi iznosi 13,9%, a smanjenje za 2,1 procentni poen u odnosu na kraj 2016. godine je isključivo rezultat rasta rizične aktive od 10% ili 1,5 milijardi KM. Najvažniji pokazatelj kvaliteta aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, iznosi 7,9%, što je niže za 1,9 procentnih poena u odnosu na kraj 2016. godine.

Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravnim licima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim licima.

Tabela 26: Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima

Kategorija klasifikacije	31.12.2016.					31.12.2017.					INDEKS		
	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	UKUPNO Učešće %	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %		UKUPNO Iznos	UKUPNO Učešće %
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	5.319.385	89,1	4.744.319	75,3	10.063.704	82,0	5.732.970	90,1	5.356.474	78,5	11.089.185	84,2	110
B	161.278	2,7	600.184	9,7	770.462	6,3	163.628	2,6	651.859	9,6	816.141	6,2	106
C	61.962	1,0	149.040	2,4	211.002	1,7	61.371	1,0	98.470	1,4	159.449	1,2	76
D	77.142	1,3	329.597	5,2	406.739	3,3	46.850	0,7	243.681	3,6	293.141	2,2	71
E	352.307	5,9	466.014	7,4	818.321	6,7	353.889	5,6	469.668	6,9	820.953	6,2	101
UKUPNO	5.972.074	100,0	6.298.154	100,0	12.270.228	100,0	6.358.708	100,0	6.820.152	100,0	13.178.869	100,0	107
Klas. kred. B-E	652.689	10,9	1.553.835	24,7	2.206.524	18,0	625.738	9,8	1.463.678	21,5	2.089.684	15,9	95
Nekv. kred C-E	491.411	8,2	944.651	15,0	1.436.062	11,7	462.110	7,3	811.819	11,9	1.273.543	9,7	89
		48,7		51,3		100,0			48,2		51,8		100,0
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		29,6		70,4		100,0		29,9		70,1		100,0	
Nekvalitetni C-E		34,2		65,8		100,0		36,3		63,7		100,0	
Kategorija B		20,9		79,1		100,0		20,1		79,9		100,0	

Indikatori kvaliteta kredita su u 2017. godini poboljšani, učešće klasifikovanih kredita je smanjeno na nivo od 15,9% (-2,1 procentni poen), s jedne strane, zbog smanjenja klasifikovanih kredita za 5% ili 117 miliona KM, a s druge strane, zbog već navedenog rasta ukupnih kredita. Klasifikovani krediti oba sektora su smanjeni: stanovništva za 4% ili 27 miliona KM, a pravnih lica za 6% ili 90 miliona KM.

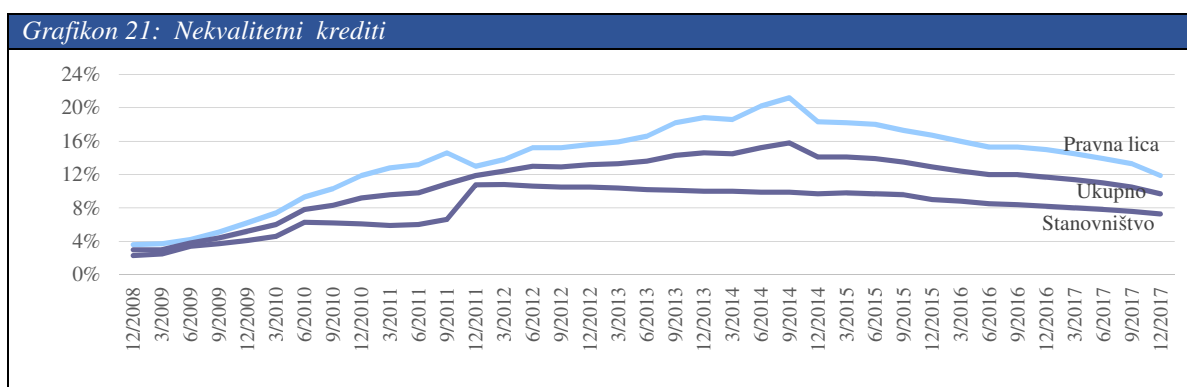
Učešće nekvalitetnih kredita je smanjeno sa 11,7% na 9,7%, kao rezultat kreditnog rasta od 7% ili 909 miliona KM i smanjenja ukupnih nekvalitetnih kredita za 11% ili 162 miliona KM, uz napomenu da je trajni otpis iznosio 121 milion KM.

Nekvalitetni krediti pravnih lica su smanjeni za 14% ili 133 miliona KM, a stanovništva za 6% ili 29 miliona KM, u odnosu na kraj 2016. godine.

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima u iznosu od 6,8 milijardi KM, na dan 31.12.2017. godine u kategorije B do E klasifikovano je 21,5% ili 1,5 milijardi KM, što je smanjenje za 3,2 procentna poena u odnosu na kraj 2016. godine, dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji, što je u korelaciji sa stepenom rizičnosti kreditiranja ova dva sektora.

Od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 6,4 milijarde KM, u navedene kategorije klasifikovano je 626 miliona KM ili 9,8%, što je smanjenje za 1,1 procentni poen u odnosu na kraj 2016. godine.

Najvažniji indikator kvaliteta kreditnog portfolija je učešće nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita, na pravna lica se odnosi 64%, a na stanovništvo 36% (31.12.2016.: pravna lica 66%, stanovništvo 34%). U 2017. godini učešće nekvalitetnih kredita i kod sektora stanovništva i kod pravnih lica je smanjeno, kao rezultat već ranije navedenih faktora: smanjenja nekvalitetnih kredita i stanovništva (za 6% ili 29 miliona KM) i pravnih lica (14% ili 133 miliona KM), kao i kreditnog rasta (stanovništva: 6% ili 387 miliona KM i pravnih lica 8% ili 522 miliona KM).

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima na nekvalitetne kredite se odnosi 11,9% ili 812 miliona KM, što je za 3,1 procentni poen manje nego na kraju 2016. godine (u 2016. godini učešće je smanjeno takođe za 1,7 procentnih poena). Za sektor stanovništva pokazatelj učešća nekvalitetnih kredita je 7,3% ili 462 miliona KM, što je za 0,9 procentnih poena manje (u 2016. godini učešće smanjeno za 0,8 procentnih poena).

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih lica (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

- u 000 KM -

Tabela 27: Granska koncentracija kredita

OPIS	31.12.2016.				31.12.2017.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti pravnim licima za:										
Poljoprivredu (AGR)	143.318	1,2	24.461	17,1	206.554	1,6	30.860	14,9	144	126
Proizvodnju (IND)	1.792.572	14,6	328.438	18,3	1.986.437	15,1	281.513	14,2	111	86
Građevinarstvo (CON)	443.523	3,6	78.173	17,6	428.151	3,2	67.845	15,8	97	87
Trgovinu (TRD)	2.398.752	19,5	313.660	13,1	2.589.004	19,6	290.802	11,2	108	93
Ugostiteljstvo (HTR)	239.322	2,0	16.182	6,8	243.136	1,8	11.536	4,7	102	71
Ostalo ²⁰	1.280.667	10,4	183.737	14,3	1.366.870	10,4	129.263	9,5	107	70
UKUPNO 1.	6.298.154	51,3	944.651	15,0	6.820.152	51,7	811.819	11,9	108	86
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	4.795.884	39,1	310.215	6,5	5.188.942	39,4	317.089	6,1	108	102
Stambenu izgradnju	1.051.760	8,6	155.825	14,8	1.065.987	8,1	126.907	11,9	101	81
Obavljanje djelatn. (obrtnici)	124.430	1,0	25.371	20,4	103.779	0,8	18.114	17,5	83	71
UKUPNO 2.	5.972.074	48,7	491.411	8,2	6.358.708	48,3	462.110	7,3	106	94
UKUPNO (1. +2.)	12.270.228	100	1.436.062	11,7	13.178.860	100	1.273.929	9,7	107	89

Najveće učešće u ukupnim kreditima, kod pravnih lica imaju sektori trgovine 19,6% i proizvodnje 15,1%, a kod stanovništva najveće učešće imaju krediti za opću potrošnju 39,4% i stambeni krediti 8,1% (31.12.2016. godine: pravna lica: trgovina 19,5% i proizvodnja 14,6%, stanovništvo: opća potrošnja 39,1% i stambeni krediti 8,6%).

Pokazatelj učešća nekvalitetnih kredita posebno je visok u sektoru građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima nisko učešće od svega 3,2%, iznosi 15,8%, s padom od 1,8 procentnih poena (u 2016. godini učešće smanjeno za visokih 9,1 procentni poen). Kod sektora poljoprivrede, koji ima najmanje učešće od 1,6%, nekvalitetni krediti imaju značajno učešće od 14,9%, koje je manje za 2,2 procentna poena u odnosu na kraj prethodne godine.

Fokus je na dva sektora s najvećim učešćem u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (19,6%) i proizvodnje (15,1%). Nivo kredita plasiranih sektoru proizvodnje od dvije milijarde KM je u 2017. godini povećan za 11% ili 194 miliona KM, a nekvalitetni krediti su smanjeni za 14% ili 47 miliona KM, odnosno na 282 miliona KM, a učešće je, iako smanjeno za 4,1 procentni poen, i dalje na visokom nivou od 14,2% (u 2016. godini pad od 7% ili 24 miliona KM, a učešće je smanjeno za 2,9 procentnih poena, odnosno na 18,3%).

Kreditiranje sektora trgovine u 2017. godini povećano je za 8% ili 190 miliona KM, odnosno na nivo od 2,6 milijardi KM. Nekvalitetni krediti kod ovog sektora smanjeni su za 7% ili 23 miliona KM, na dan 31.12.2017. godine iznosili su 291 milion KM, a učešće je smanjeno za 1,9 procentnih poena, odnosno na 11,2% (u 2016. godini ostvaren je rast od 3% ili 10 miliona KM, a učešće je smanjeno sa 13,2% na 13,1%), što je bolji pokazatelj nego kod sektora proizvodnje.

Kod stanovništva dominiraju krediti za opću potrošnju, koji imaju i najveće učešće od 39,4% u ukupnim kreditima. U 2017. godini zabilježen je rast ovih kredita od 8% ili 393 miliona KM, stambeni krediti su imali blagi rast od 1% ili 14 miliona KM, dok su krediti obrtnicima smanjeni za 17% ili 21 milion KM. Najlošiji pokazatelj učešća nekvalitetnih kredita od 17,5% (na kraju 2016. godine 20,4%), imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim učešćem od 0,8% u ukupnim kreditima. Relativno visoko učešće

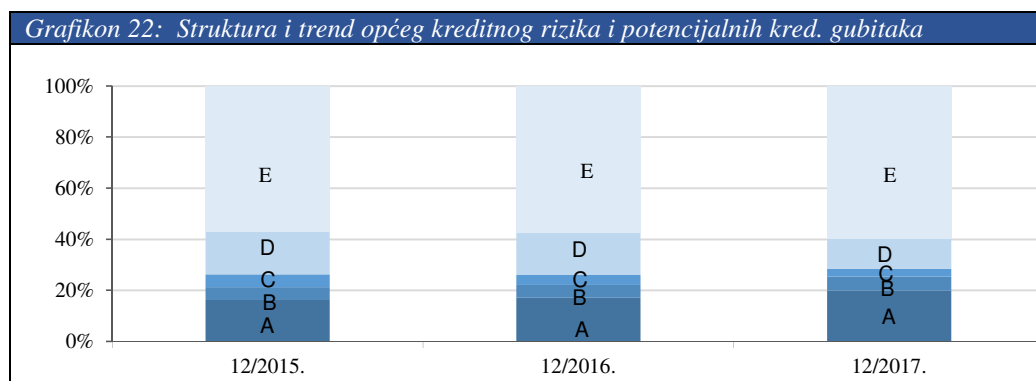
²⁰ Uključeni sljedeći sektori: saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

nekvalitetnih kredita od 11,9% imaju stambeni krediti (na kraju 2016. godine 14,8%), dok krediti za opću potrošnju imaju najniže učešće nekvalitetnih kredita od 6,1% (na kraju 2016. godine 6,5%). Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Tabela 28: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2015.	3	31.12.2016.	5	31.12.2017.	7	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A	246.321	16,3	263.324	17,2	296.693	19,9	107	113
B	76.023	5,0	77.167	5,0	82.700	5,5	102	107
C	75.796	5,0	58.086	3,8	45.486	3,1	77	78
D	252.682	16,7	253.348	16,5	178.304	11,9	100	70
E	856.701	57,0	881.787	57,5	889.292	59,6	103	101
UKUPNO	1.507.523	100,0	1.533.712	100,0	1.492.475	100,0	102	97

U sljedećem grafikonu daju se struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka.

Analizirajući nivo obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2016. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su manje za 3% ili 41 milion KM i iznose 1,5 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 13% ili 33 miliona KM, a rezerve za potencijalne kreditne gubitke su manje za 6% ili 75 miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine.

Rezerve za B kategoriju su veće za 7% ili šest miliona KM i iznose 83 miliona KM, a rezerve za nekvalitetnu aktivu su smanjene za 7% ili 80 miliona KM, odnosno na nivo od 1,1 milijardu KM, kao rezultat promjena, odnosno migracije stavki iz C u D, odnosno iz D u E kategoriju, te značajnog otpisa stavki u E kategoriji. Zbog navedenog, rezerve za C kategoriju su smanjene za 22% ili 13 miliona KM, za D kategoriju za 30% ili 75 miliona KM, dok su rezerve za E kategoriju povećane za 1% ili sedam miliona KM.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvaliteta aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive sa vanbilansom, iznosi 6,9% i manji je za 1,2 procentna poena u odnosu na kraj 2016. godine. Na dan 31.12.2017. godine banke su, kao i na kraju 2016. godine, prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8%, za C kategoriju 27%, D kategoriju 60% i E 100%.²¹

U skladu sa MRS/MSFI, banke su obavezne umanjavanja vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilansne stavke i rezerviranja za rizične vanbilansne stavke (ranije troškovi RKG).

²¹Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne da obračunavaju rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim procentima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

Pregled ukupnih stavki aktive (bilans i vanbilans) i stavki u statusu neizmirenja obaveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih u skladu sa internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) dati su u sljedećoj tabeli.

Tabela 29: Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37

OPIS	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)				INDEKS 6 (4/2)
	31.12.2016.		31.12.2017.		
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	15.678.467	100,0%	17.224.329	100,0%	110
a) Stavke u statusu neizmirenja obaveza (default)	1.601.0221	10,2%	1.418.698	8,2%	89
a.1. bilansne stavke u defaultu	1.574.439		1.405.930		89
a.2. vanbilansne stavke u defaultu	26.583		12.768		48
b) Stavke u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	14.077.445	89,8%	15.805.631	91,8%	112
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)		100,0%	1.262.277	100,0%	97
a) Ispravke vrijednosti za default		86,4%	1.049.770	83,2%	94
a.1. Ispravke vrijednosti bilansnih stavki u defaultu	1.102.461		1.041.270		94
a.2. Rezerve za vanbilans u defaultu	16.433		8.500		52
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ²²)	175.577	13,6%	212.507	16,8%	121
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	12.270.228	100,0%	13.178.860	100,0%	107
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.518.811	12,4%	1.347.134	10,2%	89
b) Krediti u statusu izmirenja obaveza (performing loans)	10.751.417	87,6%	11.831.726	89,8%	110
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.193.721	100,0%	1.166.804	100,0%	98
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	1.055.454	88,4%	998.636	85,6%	95
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	138.267	11,6%	168.168	14,4%	122
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obaveza (default)	69,9%		74,0%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	1,2%		1,3%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti	8,3%		7,3%		

Kreditni u statusu neizmirenja obaveza (default) u 2017. godini smanjeni su za 11% ili 172 miliona KM (u 2016. godini smanjeni za 5% ili 87 miliona KM), s napomenom da su nekvalitetni krediti smanjeni za 11% ili 162 miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine. Učešće kredita u defaultu u ukupnim kreditima je smanjeno za 2,2 procentna poena i iznosi 10,2%, a nekvalitetnih kredita 9,7%. Učešće svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivni je smanjeno za dva procentna poena i iznosi 8,2%.

Pokrivenost stavki u defaultu ispravkama vrijednosti je povećana i iznosi 74% (na kraju 2016. godine 69,9%), zbog većeg pada defaulta (11% ili 182 miliona KM), u odnosu na pad ispravki vrijednosti (6% ili 69 miliona KM). Pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke je povećana i iznosi 82% (na kraju 2016. godine 78%).

Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets) je povećana za 0,1 procentni poen i iznosi 1,3%, dok je pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti smanjena i iznosi 7,3% (na kraju 2016. godine 8,3%). Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je smanjen sa 9,8% na 8,7%.

Zbog kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obaveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja. Prema izvještajnim podacima banaka u Federaciji BiH na dan 31.12.2017. godine, od ukupnog broja kreditnih partija koji iznosi 1.205.802, 838 kreditnih partija su otplaćivali jemci (957 jemaca). Učešće iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jemci u odnosu na podatke za ukupan sistem je nizak i iznosi svega 0,17% i 0,07%.

²² IBNR (identified but not reported) - latentni gubici.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on-site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, zbog čega je fokus supervizora na ocjeni praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno identifikaciji, mjerenju, praćenju i kontroli kreditnog rizika i klasifikaciji aktive.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvaliteta aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom, koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja, kao i jačanje risk funkcije, odnosno njenog značaja i kvaliteta rada.

Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog u ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan, posebno što isto značajno utiče i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom. FBA je, u skladu sa bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, a organi banke su dužni da donesu posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prate njihovu primjenu.

FBA je propisla i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica.

Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

- 000 KM -

O P I S	D A T I K R E D I T I ²³			I N D E K S	
	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.	3/2	4/3
	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	89.014	126.956	127.077	143	100
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	446	581	533	130	92
Upravi banke	3.023	2.516	3.230	83	128
UKUPNO	92.483	130.053	130.840	141	101
Potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze	9.326	7.227	9.705	77	134

U posmatranom periodu kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su povećane za 1%, a potencijalne obaveze su povećane za 34%, zbog povećanja izloženosti kod jedne banke. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim licima i da je nivo rizika na nivou sistema nizak.

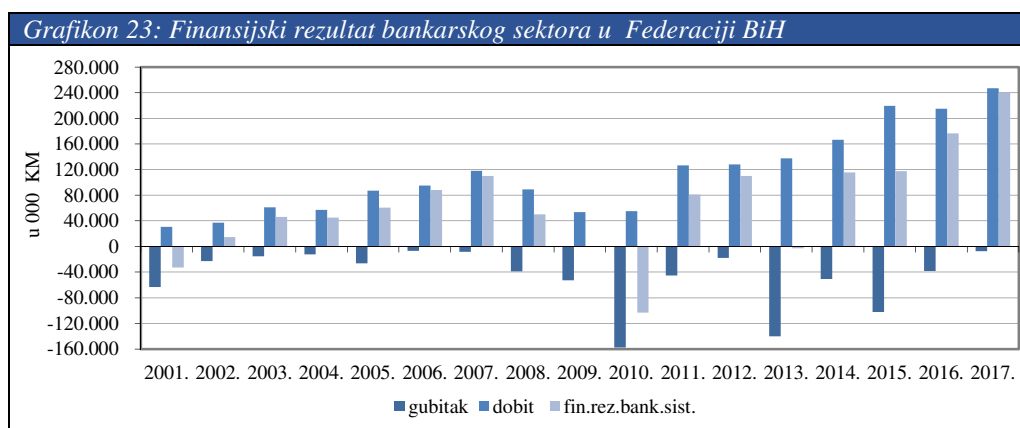
Evidentno je da je ovaj rizik značajno viši u bankama koje imaju disperziju u vlasničkoj strukturi, odnosno u bankama u vlasništvu rezidenata. FBA posebnu pažnju usmjerava na poslovanje banaka s

²³ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

povezanim licima, naročito ocjeni sistema identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšan kvalitet upravljanja ovim rizikom.

3.5. Profitabilnost

Prema konačnim nerevidiranim podacima iz finansijskog izvještaja koji prikazuje uspješnost poslovanja banaka (bilans uspjeha) za 2017. godinu, na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH ostvaren je pozitivan finansijski rezultat - dobit u iznosu od 240 miliona KM - što je za 39% ili 67 miliona KM više u odnosu na kraj 2016. godine (nakon poreza), i predstavlja najbolji ostvareni rezultat do sada. Treba napomenuti da je druga po visini dobit ostvarena prethodne godine (173 miliona KM), a zatim slijedi dobit ostvarena u 2015. godini (117 miliona KM). U prilogu 8 daje se bilans uspjeha banaka u Federaciji BiH po šemi FBA.

Ostvarenje boljeg finansijskog rezultata u odnosu na prošlu godinu, rezultat je rasta ukupnog prihoda podržanog značajnim rastom operativnih prihoda (najvećim dijelom naknada za izvršene usluge i jednokratnih prihoda), uz prisutan rast i neto kamatnog prihoda (uglavnom kao posljedica značajnog smanjenja kamatnih rashoda), uz istovremeno blago smanjenje nekamatnih rashoda.

Pozitivan finansijski rezultat od 247 miliona KM ostvarilo je 13 banaka i isti je veći za 17% ili 36 miliona KM u odnosu na 2016. godinu. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od sedam miliona KM iskazan je kod dvije banke i isti je za 81% ili 31 milion KM manji nego prethodne godine.

- 000 KM -

Tabela 31: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak

O P I S	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-102.108	4	-38.305	2	-7.288	2
Dobit	219.594	13	211.753	13	247.261	13
Ukupno	117.486	17	173.248	15	239.973	15

Od ukupno ostvarene dobiti (247 miliona KM) 66% ili 162 miliona KM se odnosi na dvije najveće banke u sistemu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 46,5%, dok se gubitak od sedam miliona KM odnosi na dvije banke. Analitički podaci pokazuju da ukupno osam banaka ima bolji finansijski rezultat (za 82 miliona KM), dok sedam banaka ima lošiji rezultat (za 15 miliona KM).

Na osnovu analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata - dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja),

evidentno je da je ukupna profitabilnost sistema poboljšana, najvećim dijelom po osnovu povećanih prihoda od naknada za izvršene usluge (kod velikih banaka), smanjenja kamatnih rashoda, povremenih jednokratnih prihoda i pod visokim je uticajem oscilatornih kretanja troškova ispravki vrijednosti.

Treba istaći da je krajem 2015. godine i u 2016. godini došlo do smanjenja nekvalitetnih kredita, sa prisutnim trendom smanjenja i u 2017. godini, prvenstveno kao rezultat značajnog iznosa trajnog otpisa, a što je u korelaciji sa kretanjem troškova ispravki vrijednosti, s napomenom da je to bio najvažniji faktor koji je uticao na poboljšanje finansijskog rezultata u većini banaka nakon implementacije MRS 39 i 37 (nakon 31.12.2011. godine). Navedeno, kao i rezultati analize pokrivenosti loših kredita ispravkama vrijednosti, upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka još uvijek podcijenjene i nisu na adekvatnom nivou. FBA prati status provedbe akata koji se odnose na formiranje ispravki vrijednosti i poduzima mjere u cilju formiranja istih na adekvatnom nivou.

Ukupan prihod bankarskog sistema u 2017. godini iznosio je jednu milijardu KM i za 6% ili 57 miliona KM je veći nego u 2016. godini, neto kamatni prihod iznosio je 605 miliona KM, s rastom od 3% ili 18 miliona KM i učešćem u strukturi ukupnog prihoda od 59%. Operativni prihodi, kao druga komponenta ukupnog prihoda, imali su rast od 10% ili 39 miliona KM, iznosili su 422 miliona KM, što je učešće od 41% u strukturi ukupnog prihoda. Na strani rashoda, ukupni nekamatni rashodi su smanjeni za 2% ili 13 miliona KM i iznosili su 754 miliona KM.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita za 8,9%, kao i činjenice da je rast loših kredita zaustavljen, smanjenje prosječne kamatne stope na kredite, kao rezultat pada aktivnih kamatnih stopa, imao je za posljedicu blagi pad kamatnih prihoda. Iako je jedan broj banaka zabilježio povećanje kamatnih prihoda u odnosu na prošlu godinu, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, niži kamatni prihodi kod tri najveće banke, najvećim dijelom uticali su na njihovu stagnaciju na nivou sistema.

Kamatni prihodi iznose 755 miliona KM, što je u odnosu na prošlu godinu na približno istom nivou (+0,3% ili dva miliona KM), sa smanjenjem učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 77,6% na 73,5%. Najveće učešće imaju prihodi od kamata po kreditima, koji su na nivou od 670 miliona KM i s neznatnim padom od 0,2% ili dva miliona KM, čime je nastavljen trend iz prethodnih godina, a što je rezultiralo smanjenjem prosječnih aktivnih kamatnih stopa na kredite sa 5,72% na 5,24% i padom učešća u ukupnom prihodu sa 69,3% na 65,3% (većim dijelom zbog rasta ukupnog prihoda).

U strukturi kamatnih prihoda po kreditima najveći dio (61%) odnosi se na kamatne prihode od kreditnih plasmana stanovništvu, koji bilježe blagi porast (+1%) u odnosu na prethodnu godinu i iznose 408 miliona KM, a u ukupnom kreditnom portfoliju učešće ovog sektora iznosi 48% (u 2017. godini rast kredita plasiranih ovom sektoru iznosio je 6% ili 387 miliona KM). Slijede prihodi od kamata na kredite date privatnim preduzećima sa učešćem od 35% i smanjenjem od 3% (iznose 236 miliona KM), dok krediti ovog sektora imaju blago povećano učešće u ukupnom kreditnom portfoliju od 48% (u 2017. godini ostvarili su rast od 9% ili 539 miliona KM).

Pozitivna kretanja, kao i prethodnih godina, zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su u 2017. godini imali stopu pada od 9% ili 15 miliona KM, dok su kamatni prihodi, kako je već navedeno, zadržani na približno istom nivou (+0,3% ili dva miliona KM). Kamatni rashodi iznose 150 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 17% na 14,6%.

Prosječni kamatonosni depoziti povećani su za 8,7%, a kamatni rashodi po računima depozita koji iznose 125 miliona KM, kao najveća stavka i relativno i nominalno u ukupnim kamatnim rashodima, smanjeni su za 13% ili 18 miliona KM, što je rezultat promjene strukture depozitne osnove (veće učešće depozita koji nose nižu kamatnu stopu) i smanjenja pasivnih kamatnih stopa, što je rezultiralo smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za uporedni period sa 1,46% na 1,18%.

Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama iznose 11 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu bilježe smanjenje od 5%, uz približno isto učešće u ukupnom prihodu od 1,1%. Ostali rashodi po kamatama povećani su 74% ili tri miliona KM, iznose oko sedam miliona KM i najvećim

dijelom (52%) odnose se na rashode po kamatama prema CBBiH po osnovu negativnih kamatnih stopa na višak sredstava iznad obavezne rezerve.

Kao rezultat pada kamatnih rashoda (-9%), uz približno isti nivo kamatnih prihoda (+0,3%), neto kamatni prihod, kao najvažniji i najstabilniji izvor prihoda banaka, povećan je za 3% ili 18 miliona KM i iznosi 605 miliona KM, sa učešćem u strukturi ukupnog prihoda od 59%.

Operativni prihodi iznose 422 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 10% ili 39 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda blago je povećano na 41%. U okviru operativnih prihoda najveće učešće (64%) imaju naknade za izvršene usluge koje imaju rast od 11% ili 26 miliona KM. Može se zaključiti da banke smanjenje kamatnih prihoda kompenziraju kontinuiranim rastom naknada za izvršene usluge.

Ukupni nekamatni rashodi iznose 754 miliona KM i u odnosu na prošlu godinu smanjeni su za 2% ili 13 miliona KM, što je neto efekat značajnog povećanja poslovnih i direktnih rashoda (8% ili 16 miliona KM) i smanjenja operativnih rashoda (5% ili 30 miliona KM). Njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 79% na 73%.

Troškovi ispravke vrijednosti iznose 112 miliona KM i u odnosu na prošlu godinu blago su povećani za 1% ili jedan milion KM (na što je, i pored značajnog rasta troškova ispravki kod nekoliko banaka, veliki uticaj imalo smanjenje troškova ispravki vrijednosti kod dvije velike banke u iznosu od 15 miliona KM po osnovu naplate nekvalitetnih potraživanja), dok je učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno sa 11,5% na 10,9%.

U strukturi operativnih rashoda, koji iznose 527 miliona KM ili 51% ukupnog prihoda, troškovi plata i doprinosa, kao najveća stavka, blago su povećani (2%) i iznose 248 miliona KM ili 24% ukupnog prihoda, troškovi fiksne aktive su povećani 2% i iznose 158 miliona KM, dok su ostali operativni troškovi smanjeni za 23% ili 36 miliona KM (od čega se 98% smanjenja odnosi na jednu banku).

Banke poduzimaju mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan uticaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog obima kreditnih aktivnosti i pada kvaliteta kreditnog portfolija.

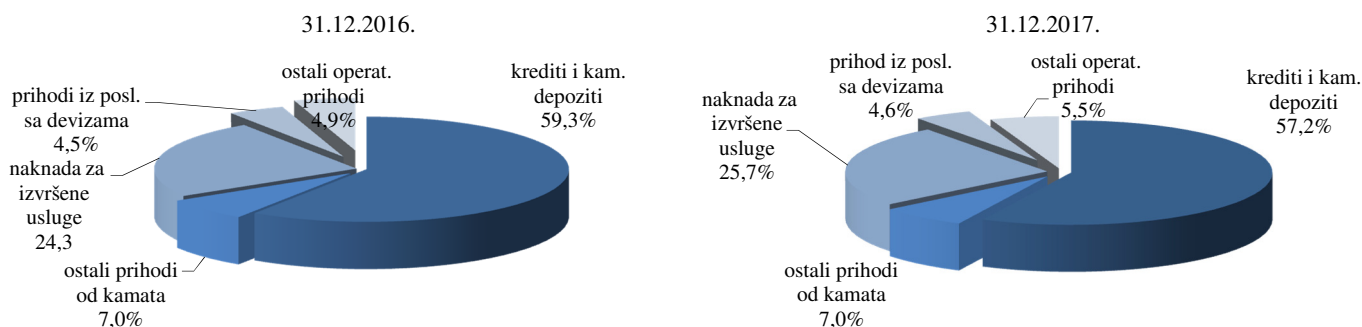
Struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

- u 000 KM-

Struktura ukupnih prihoda	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	1.574	0,1	1.877	0,2	2.653	0,2	119	141
Kreditni i poslovi lizinga	689.317	61,9	671.168	59,1	669.651	57,0	97	100
Ostali prihodi od kamata	75.233	6,8	79.111	7,0	82.244	7,0	105	104
UKUPNO	766.124	68,8	752.156	66,3	754.548	64,2	98	100
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	256.105	23,0	275.579	24,3	302.761	25,7	108	110
Prihodi iz posl. sa devizama	49.261	4,4	51.471	4,5	53.539	4,6	104	104
Ostali operativni prihodi	42.595	3,8	55.179	4,9	65.240	5,5	130	118
UKUPNO	347.961	31,2	382.229	33,7	421.540	35,8	110	110
UKUPNI PRIHODI (I + II)	1.114.085	100,0	1.134.385	100,0	1.176.088	100,0	102	104

Grafikon 24: Struktura ukupnih prihoda

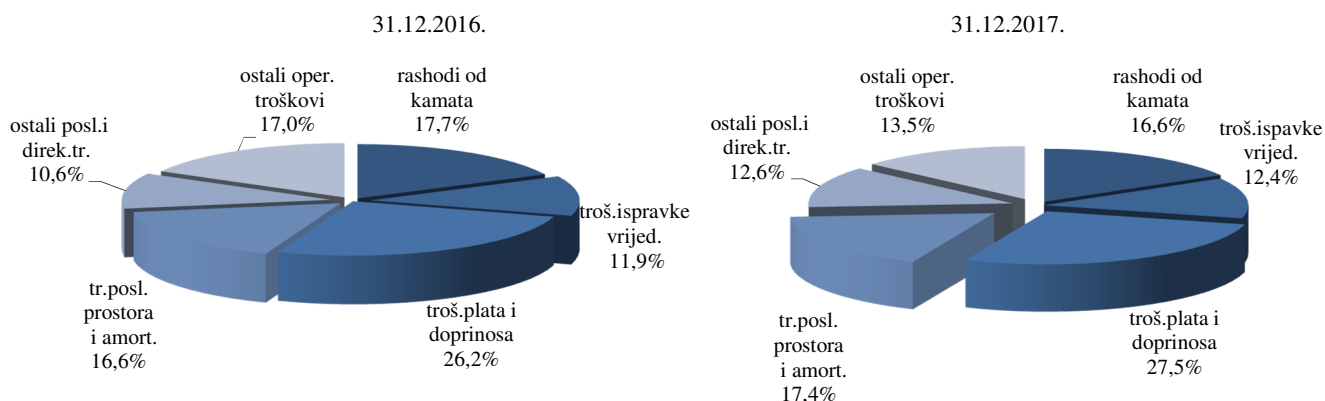
- u 000 KM-

Tabela 33: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)/	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	172.146	17,8	142.618	15,3	124.706	13,8	83	87
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	14.823	1,5	11.410	1,2	10.846	1,2	77	95
Ostali rashodi od kamata	9.661	1,0	11.119	1,2	14.433	1,6	115	130
UKUPNO	196.630	20,3	165.147	17,7	149.985	16,6	84	91
II Ukupni neamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.usklađenje	157.747	16,3	111.305	11,9	112.074	12,4	71	101
Troškovi plata i doprinosa	248.495	25,6	243.892	26,2	248.113	27,5	98	102
Troškovi posl.prostora i amortizacija	159.665	16,5	154.963	16,6	157.670	17,4	97	102
Ostali poslovni i direktni troškovi	89.577	9,2	98.593	10,6	114.096	12,6	110	116
Ostali operativni troškovi	117.274	12,1	158.184	17,0	121.689	13,5	135	77
UKUPNO	772.758	79,7	766.937	82,3	753.642	83,4	99	98
UKUPNI RASHODI (I + II)	969.388	100,0	932.084	100,0	903.627	100,0	96	97

U sljedećem grafikonu daje se struktura ukupnih rashoda banaka.

Grafikon 25: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tabeli dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

<i>Tabela 34: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima</i>			
KOEFICIJENTI	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.
Dobit na prosječnu aktivu	0,7	1,0	1,3
Dobit na prosječni ukupni kapital	4,6	6,5	8,5
Dobit na prosječni dionički kapital	9,4	15,0	19,6
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	3,5	3,4	3,2
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	2,1	2,2	2,2
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	5,6	5,6	5,4
Poslovni i direktni rashodi ²⁴ /prosječna aktiva	1,5	1,2	1,2
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	3,2	3,2	2,8
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	4,7	4,4	3,9

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti, zbog značajno većeg iznosa ostvarene dobiti u odnosu na prošlu godinu, uz istovremeno manji rast prosječne aktive i dioničkog kapitala, ROAA (zarada na prosječnu aktivu) je povećana sa 1% na 1,3%, dok ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) bilježi značajno povećanje sa 15% na 19,6%.

Produktivnost banaka, mjerena odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (5,4%), zadržana je na približno istom nivou, kao i većina ostalih pokazatelja koji se odnose na prihodovnu stranu. Pokazatelj operativni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu i pokazatelj nekamatni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu su poboljšani zbog smanjenja rashoda (po osnovu smanjenja ostalih operativnih troškova), uz istovremeni porast prosječne aktive.

Profitabilnost banaka će i u narednom periodu najviše biti pod uticajem i zavisice od dva ključna faktora: a) daljeg kretanja u kvalitetu aktive i b) efikasnosti upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova. Povećanje profitabilnosti banaka, nužno je zadržati pozitivan trend kreditnog rasta, uz primjenu i poštivanje opreznih kreditnih standarda kod odobravanja kredita.

Finansijski rezultat banaka biti će u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajući povrat na uloženi kapital za vlasnike banaka.

Ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke je kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvalitet i efikasnost uspostavljenih sistema upravljanja rizicima, jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

3.6. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH, kao i na organizacione dijelove banaka sa sjedištem u Republici Srpskoj, a koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao procenat na godišnjem nivou.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjem nivou, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontovani novčani primici izjednačavaju sa diskontovanim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

²⁴ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom i Uputstvom²⁵.

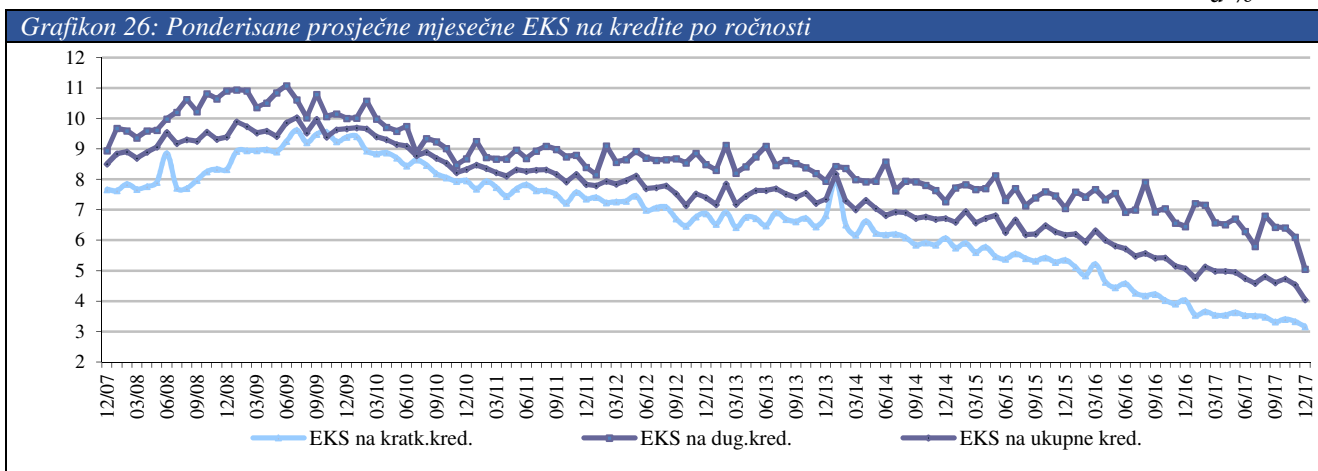
U sljedećoj tabeli daje se pregled ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na nivou bankarskog sistema i za dva najznačajnija sektora (privreda i stanovništvo) za decembar 2015. godine, juni i decembar 2016. godine, te juni i decembar 2017. godine.

Tabela 35: Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite

O P I S	12/2015.		06/2016.		12/2016.		06/2017.		12/2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	4,89	5,35	4,15	4,58	3,69	4,03	3,25	3,53	2,94	3,16
1.1. Privredi	4,84	5,25	4,08	4,42	3,61	3,90	3,18	3,40	2,89	3,06
1.2. Stanovništvu	8,21	11,74	8,05	14,68	9,6	15,16	7,94	14,51	7,75	14,38
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	6,18	7,06	5,93	6,93	5,60	6,46	5,32	6,30	4,28	5,06
2.1. Privredi	5,31	5,67	4,66	4,97	4,86	5,18	4,09	4,33	3,34	3,67
2.2. Stanovništvu	7,10	8,55	7,15	8,82	6,55	8,10	6,31	7,89	5,96	7,51
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	5,51	6,17	5,01	5,72	4,51	5,07	4,14	4,74	3,57	4,05
3.1. Privredi	4,99	5,38	4,26	4,59	3,98	4,28	3,41	3,64	3,05	3,29
3.2. Stanovništvu	7,13	8,64	7,17	8,98	6,65	8,32	6,35	8,05	6,00	7,67

U sljedećem grafikonu daje se pregled ponderisanih prosječnih mjesečnih EKS na kredite.

- u % -

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, a razlika u odnosu na ponderisanu NKS je rezultat uplata koje korisnik kredita plaća banci za odobreni kredit, odnosno troškovi koji su direktno povezani s kreditom, tj. uslove korištenja kredita i koji ulaze u obračun cijene kredita (na primjer troškovi za obradu kredita, troškovi premije osiguranja kod fizičkih lica ako je osiguranje uslov za odobravanje kredita, zatim drugi troškovi u vezu sa sporednim uslugama koje plaća klijent, a uslov su za korištenje kredita). U tom smislu EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

U toku 2017. godine, kao i u prethodne tri godine, nastavljen je trend pada ponderisanih EKS. Ponderisana EKS na kredite u decembru 2017. godine iznosila je 4,05%, što je za 1,02 procentna poena niže u odnosu na decembar 2016. godine i u toku 2017. godine bilježi promjene unutar 1,08 procentnih poena sa najvišom stopom zabilježenom u februaru od 5,13%, a najnižom u decembru.

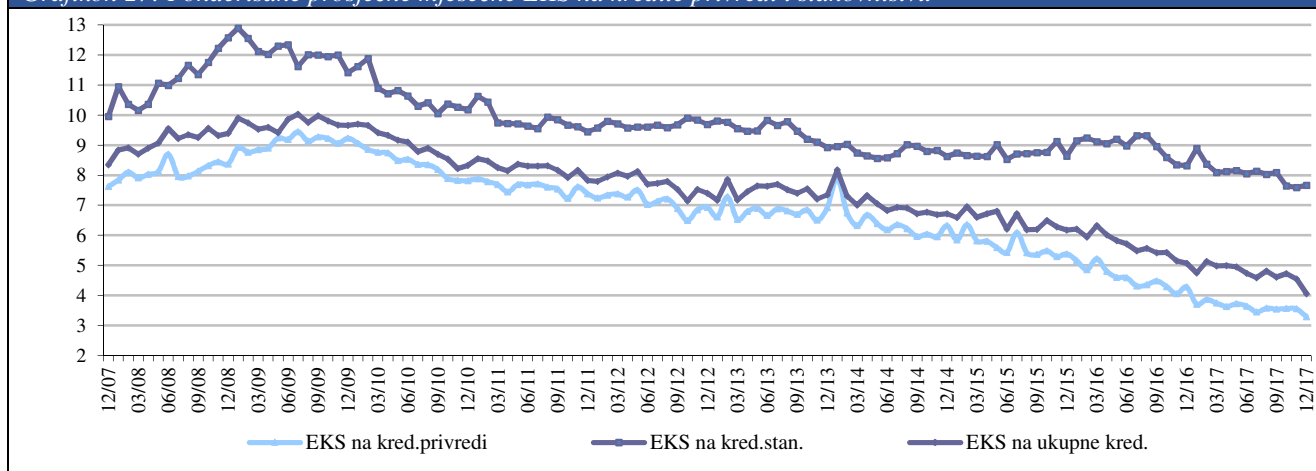
²⁵Odluka o jedinstvenom načinu obračuna iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine Federacije BiH", br. 81/17) i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope.

Ponderisana EKS na kratkoročne kredite u decembru 2017. godine iznosila je 3,16%, što je za 0,87 procentnih poena niže u odnosu na decembar 2016. godine, te sa prisutnim promjenama unutar 0,5 procentnih poena. Ponderisana EKS na dugoročne kredite je iznosila 5,06% i niža je u odnosu na decembar 2016. godine za 1,4 procentna poena kada je iznosila 6,46%, dok su promjene još izraženije u toku 2017. godine i kretale su se unutar 2,15 procentnih poena sa najvišom stopom zabilježenom u januaru od 7,21%, a najnižom u decembru.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: privredi i stanovništvu²⁶, u 2017. godini su se uglavnom kretale u istom smjeru. Kamatne stope privredi su zabilježile trend daljnjeg blagog smanjenja, a ponderisane EKS stanovništvu su generalno bile na nižem nivou u odnosu na prethodnu godinu, što je prezentirano u sljedećem grafikonu.

- u % -

Grafikon 27: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na kredite privredi i stanovništvu

Ponderisana EKS na kredite odobrene privredi je i dalje znatno niža od EKS na kredite odobrene stanovništvu i u decembru 2017. godine je iznosila 3,29%, što je za 0,99 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2016. godine (4,28%). Kod dugoročnih kredita plasiranih privredi zabilježeno je smanjenje EKS sa 5,18% na 3,67%, a kod EKS na kratkoročne kredite zabilježeno je smanjenje sa 3,90% na 3,06%.

EKS na kredite plasirane stanovništvu u decembru 2017. godine iznosila je 7,67%, što je za 0,65 procentnih poena manje u odnosu na nivo iz decembra 2016. godine. EKS na kratkoročne kredite plasirane ovom sektoru je, sa nivoa iz decembra 2016. godine od 15,16% smanjena na 14,38%, kada bilježi i najniži nivo, dok je u toku 2017. godine uglavnom bila na višem nivou u odnosu na decembar 2016. godine. EKS na dugoročne kredite stanovništva bilježi pad, te je u decembru 2017. godine iznosila 7,51% što je za 0,59 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2016. godine (8,10%).

Posmatrano u periodu od zadnjih pet godina, evidentan je umjeren, ali kontinuiran pad ponderisanih prosječnih EKS na kredite izračunate na godišnjem nivou, primarno kod privrede, dok je kod stanovništva kontinuiran pad iz ranijih godina u 2015. godini zaustavljen, nakon čega je zabilježen blagi rast u 2016. godini (iako su nominalne kamatne stope na kredite stanovništvu u blagom padu, EKS raste zbog povećanih naknada i drugih povezanih troškova kredita), da bi se u 2017. godini trend pada na nivou ukupnih kredita stanovništva nastavio (i pored rasta kamatnih stopa na kratkoročne kredite stanovništva), a što se vidi u sljedećoj tabeli.

²⁶Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Tabela 36: Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjem nivou

OPIS	2013.		2014.		2015.		2016.		2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	6,17	6,66	5,72	6,25	5,10	5,50	4,01	4,41	3,20	3,46
1.1. Privredi	6,22	6,66	5,70	6,17	5,07	5,42	3,96	4,28	3,13	3,33
1.2. Stanovništvu	8,09	11,08	7,98	11,39	7,84	11,37	8,07	13,91	8,32	15,36
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	7,66	8,48	6,98	7,80	6,60	7,57	6,08	7,14	5,30	6,33
2.1. Privredi	6,65	7,12	6,19	6,81	5,63	6,20	4,91	5,23	4,02	4,33
2.2. Stanovništvu	8,35	9,40	7,66	8,66	7,36	8,65	7,10	8,79	6,31	7,89
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	6,82	7,46	6,32	6,98	5,81	6,48	4,94	5,64	4,12	4,72
3.1. Privredi	6,33	6,78	5,84	6,35	5,23	5,64	4,22	4,54	3,36	3,59
3.2. Stanovništvu	8,33	9,48	7,68	8,77	7,37	8,74	7,13	8,95	6,35	8,04

Ponderisane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tabeli.

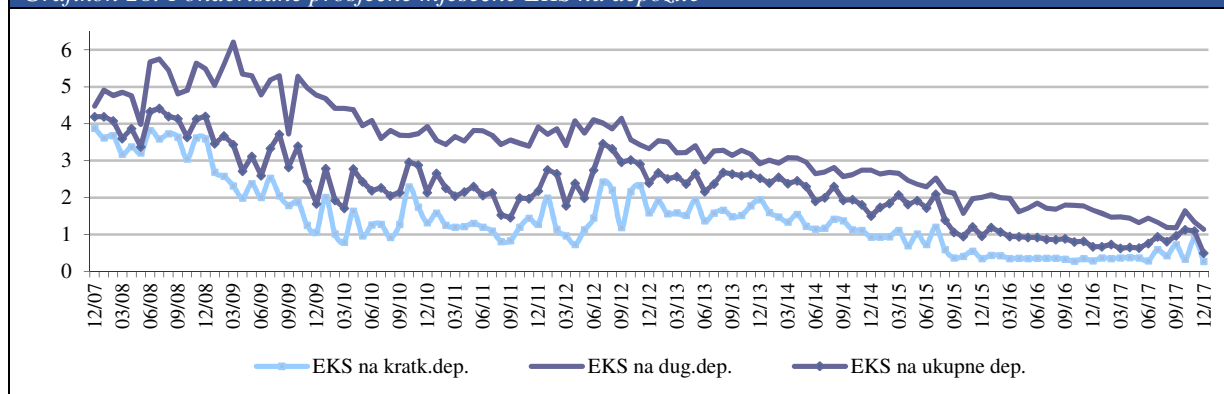
Tabela 37: Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite

OPIS	12/2015.		06/2016.		12/2016.		06/2017.		12/2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	0,34	0,35	0,36	0,36	0,29	0,29	0,29	0,29	0,27	0,27
1.1. do tri mjeseca	0,21	0,21	0,25	0,25	0,26	0,26	0,22	0,23	0,25	0,25
1.2. do jedne godine	1,18	1,25	0,72	0,76	0,58	0,58	0,57	0,58	0,39	0,39
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	1,92	2,01	1,81	1,85	1,64	1,66	1,41	1,44	1,13	1,14
2.1. do tri godine	1,67	1,68	1,65	1,70	1,43	1,45	1,35	1,38	1,01	1,02
2.2. preko tri godine	2,46	2,72	2,23	2,21	2,25	2,26	1,72	1,74	1,51	1,51
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	0,92	0,96	0,90	0,92	0,66	0,67	0,74	0,76	0,50	0,50

Za razliku od kredita, kod kojih uticaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uslovom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

- u % -

Grafikon 28: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na depozite

Ponderisana EKS na ukupne oročene depozite je u decembru 2017. godine iznosila 0,50%, što je za 0,17 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2016. godine. Ponderisana EKS na kratkoročne depozite je iznosila 0,27%, što je za svega 0,02 procentna poena manje od nivoa iz decembra 2016. godine. Navedena stopa od 0,27% ujedno je i najniža zabilježena stopa kod kratkoročnih depozita u 2017. godini, dok je najviša zabilježena u novembru 2017. godine od 0,88%.

Ponderisana EKS na dugoročne depozite bilježi oscilacije unutar 0,50 procentnih poena i u decembru iznosi 1,14%, što predstavlja najnižu zabilježenu stopu u 2017. godini, koja je za 0,52 procentna poena manja u odnosu na decembar 2016. godine, dok je najviša zabilježena u oktobru 2017. godine od 1,64%.

Ako se analizira kretanje kamatnih stopa na kratkoročne depozite po periodima ročnosti, EKS na depozite oročene do tri mjeseca bilježi pad od svega 0,01 procentni poen u odnosu na nivo iz decembra 2016. godine i ista iznosi 0,25%. Pad bilježi i kamatna stopa na depozite oročene do jedne godine, koja u decembru 2017. godine iznosi 0,39%, što je ujedno i najniži nivo u 2017. godini (12/2016: 0,58%).

Ponderisana EKS na dugoročne depozite oročene do tri godine iznosi 1,02%, što predstavlja smanjenje od 0,43 procentna poena u odnosu na nivo iz decembra 2016. godine. EKS na depozite oročene preko tri godine najniža je u decembru 2017. godine kada iznosi 1,51%, što predstavlja smanjenje od 0,75 procentnih poena posmatrano u odnosu na decembar 2016. godine, kada je ista iznosila 2,26%.

Prosječne EKS na depozite stanovništva i privrede u decembru 2017. godine imaju niže vrijednosti u odnosu na decembar 2016. godine. Prosječna EKS na depozite stanovništva je niža za 0,62 procentna poena u odnosu na decembar 2016. godine i iznosi 0,90%, što je ujedno najniža stopa u toku 2017. godine, a najviša je zabilježena u oktobru 1,38%. Kod depozita privrede, prosječna EKS u decembru 2017. godine iznosila je 1,04% što je za 0,28 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2016. godine, sa najnižim nivoom od 0,86% zabilježenim u januaru i najvišim od 1,62% u oktobru.

Ukoliko se analizira kretanje ponderisanih prosječnih kamatnih stopa na depozite na godišnjem nivou, u zadnjih pet godina evidentan je kontinuiran pad kamatnih stopa na dugoročne depozite koji je nastavljen i u 2017. godini, dok su kamatne stope na kratkoročne depozite, nakon kontinuiranog pada u zadnjih pet godina, u 2017. godini ostvarile blagi rast, a što se može vidjeti u tabeli u nastavku.

Tabela 38: Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjem nivou

OPIS	2013.		2014.		2015.		2016.		2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	1,65	1,67	1,20	1,23	0,60	0,61	0,35	0,35	0,40	0,41
1.1. do tri mjeseca	1,47	1,47	0,79	0,80	0,27	0,28	0,27	0,27	0,35	0,36
1.2. do jedne godine	1,85	1,87	1,72	1,76	1,25	1,28	0,68	0,69	0,61	0,62
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	3,20	3,23	2,79	2,82	2,20	2,23	1,78	1,80	1,37	1,39
2.1. do tri godine	2,97	3,00	2,61	2,64	2,08	2,10	1,59	1,62	1,22	1,24
2.2. preko tri godine	4,15	4,18	3,32	3,34	2,48	2,52	2,33	2,34	1,82	1,85
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	2,51	2,53	2,04	2,07	1,41	1,43	0,88	0,89	0,75	0,76

Ponderisane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, daju se u sljedećoj tabeli.

Tabela 39: Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju

O P I S	12/2015.		06/2016.		12/2016.		06/2017.		12/2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	7,81	8,01	7,26	7,45	7,01	7,22	6,66	6,89	6,42	6,69
2. Ponderisane kam. stope na depozite po viđenju	0,09	0,09	0,08	0,08	0,05	0,05	0,03	0,03	0,03	0,03

Ponderisana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u decembru 2017. godine iznosila je 6,69% (smanjenje za 0,53 procentna poena u odnosu na decembar 2016. godine), a na depozite po viđenju 0,03%, što je neznatno manje od nivoa iz decembra 2016. godine.

3.7. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivni, te dobrom ročnom usklađenošću finansijske aktive i obaveza. S obzirom na visoku korelaciju kreditnog rizika, kao dominantnog rizika u poslovanju banaka, i rizika likvidnosti, jedan od najvažnijih faktora koji utiču na poziciju likvidnosti banaka je sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva obezbjeđenje aktive koja ima dobre performanse i čiji kvalitet osigurava da se bankarski krediti zajedno sa kamatama vraćaju u skladu s rokovima dospijeca.

Odlukom o upravljanju rizikom likvidnosti banke propisani su minimalni kvalitativni zahtjevi za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama, polazeći od propisanih standarda za upravljanje rizicima u bankama, kvantitativni zahtjevi za banke u pogledu koeficijenata pokrića likvidnosti i osiguranja stabilnih izvora finansiranja, te korištenje dodatnih mehanizama za praćenje i procjenu rizika likvidnosti.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 31.12.2017. godine najveće učešće od 78,3% imaju depoziti, zatim uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove²⁷) s učešćem od 4,7%. Uzeti krediti su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obaveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

Ukupni depoziti su, u odnosu na kraj 2016. godine, viši za 12% ili 1,6 milijardi KM, što je rezultat rasta depozita svih sektora, najviše privatnih preduzeća za 19% ili 421 milion KM, stanovništva za 4% ili 346 miliona KM, vladinih institucija za 24% ili 282 miliona KM, javnih preduzeća za 26% ili 274 miliona KM, te bankarskih institucija za 31% ili 200 miliona KM. Depoziti stanovništva, s učešćem od 53,8%, su najveći sektorski izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tabela 40: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću

DEPOZITI	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	6.645.840	50,8	7.727.481	54,5	9.069.475	57,4	116	117
Do 3 mjeseca	266.464	2,0	272.799	1,9	387.454	2,5	102	142
Do 1 godine	679.876	5,2	538.344	3,8	732.581	4,6	79	136
1. Ukupno kratkoročni	7.592.180	58,0	8.538.624	60,2	10.189.510	64,5	112	119
Do 3 godine	3.502.798	26,7	3.546.491	25,0	3.560.538	22,5	101	100
Preko 3 godine	2.004.005	15,3	2.091.159	14,8	2.064.675	13,0	104	99
2. Ukupno dugoročni	5.506.803	42,0	5.637.650	39,8	5.623.213	35,5	102	100
UKUPNO (1 + 2)	13.098.983	100,0	14.176.274	100,0	15.814.723	100,0	108	112

Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću od 2012. godine ima kontinuirani trend blagog pogoršanja, u 2016. godini učešće kratkoročnih depozita je povećano sa 58,0% na 60,2%, a učešće dugoročnih depozita smanjeno sa 42,0% na 39,8%. Trend pogoršanja nastavljen je i u 2017. godini, kada je učešće kratkoročnih depozita povećano na 64,5% (+4,3 procentna poena).

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su rasta kratkoročnih depozita za 19% ili 1,6 milijardi KM, kao posljedica rasta depozita svih sektora: privatnih preduzeća za 428 miliona KM, stanovništva za 389 miliona KM, vladinih institucija za 285 miliona KM, bankarskih institucija za 251 milion KM, javnih

²⁷ Subordinisani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

preduzeća za 184 miliona KM, nebankarskih institucija za 60 miliona KM, te neprofitnih organizacija za 38 miliona KM.

Dugoročni depoziti su gotovo na istom nivou, blago su niži za 12 miliona KM, kao posljedica smanjenja depozita preko tri godine za 1,3% ili 26 miliona KM, najvećim dijelom po osnovu smanjenja depozita bankarskih institucija za 31 milion KM i nebankarskih institucija za 24 miliona KM, dok su depoziti do tri godine viši za 0,4% ili 14 miliona KM, najvećim dijelom po osnovu povećanja depozita javnih preduzeća za 92 miliona KM, te istovremeno smanjenja depozita stanovništva za 52 miliona KM i bankarskih institucija za 20 miliona KM.

Kod dugoročnih depozita dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva, sa neznatno nižim učešćem od 68,5% (-0,6 procentnih poena) i javnih preduzeća sa povećanim učešćem sa 9,8% na 11,4%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveće učešće od 69,4% (-1,7 procentnih poena) imaju depoziti stanovništva, zatim depoziti javnih preduzeća 16,5% (+2,5 procentnih poena). U periodu preko tri godine najveće učešće od 67,1% (+1,3 procentna poena) imaju depoziti stanovništva, a depoziti bankarskih institucija, s već duže vrijeme prisutnim trendom smanjenja, koji je nešto usporeniji, imaju učešće od 10,8% (na kraju 2016. godine 12,2%).

Ročna struktura depozita po preostalom dospelju je prikazana u narednoj tabeli.

- u 000 KM -

Tabela 41: Ročna struktura depozita po preostalom dospelju

DEPOZITI	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	6.852.863	52,3	7.961.438	56,1	9.227.317	58,4	116	116
7- 90 dana	770.687	5,9	690.281	4,9	988.235	6,2	90	143
91 dan do jedne godine	2.080.342	15,9	1.982.775	14,0	2.144.316	13,6	95	108
1. Ukupno kratkoročni	9.703.892	74,1	10.633.494	75,0	12.359.868	78,2	110	116
Do 5 godina	3.190.290	24,3	3.344.169	23,6	3.280.639	20,7	105	98
Preko 5 godina	204.801	1,6	197.611	1,4	174.216	1,1	96	88
2. Ukupno dugoročni	3.395.091	25,9	3.542.780	25,0	3.454.855	21,8	104	98
UKUPNO (1 + 2)	13.098.983	100,0	14.176.274	100,0	15.814.723	100,0	108	112

Na dan 31.12.2017. godine kratkoročni depoziti po preostalom dospelju imali su učešće od 78,2%, a dugoročni 21,8% u ukupnim depozitima. U odnosu na kraj 2016. godine, kratkoročni depoziti su imali rast od 16% ili 1,7 milijardi KM, sa povećanjem učešća za 3,2 procentna poena, dok je kod dugoročnih depozita zabilježeno smanjenje od 2% ili 88 miliona KM, uz smanjenje učešća u ukupnim depozitima sa 25,0% na 21,8%.

Ako se analizira struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (95,0% dugoročnih depozita i 20,7% ukupnih depozita). Iako je smanjenje depozita sa preostalom ročnošću preko pet godina zaustavljeno u 2014. godini, kada je zabilježeno umjereno povećanje od 17% ili 23 miliona KM, uz prisutan porast u 2015. godini od 34% ili 52 miliona KM, u 2016. godini dolazi do smanjenja za 4% ili 7,2 miliona KM, dok u 2017. godini smanjenje iznosi 12% ili 23 miliona KM.

Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospelju, može se zaključiti da je od 5,6 milijardi KM dugoročno ugovorenih depozita, na dan 31.12.2017. godine, 2,1 milijarda KM ili 37,5% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospelje manje od jedne godine.

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u skladu s propisanim minimalnim limitima.

Tabela 42: Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	1.186.501	10,2	1.191.510	9,7	1.068.029	8,1	100	90
Kratkoročni krediti	2.283.316	19,7	2.378.849	19,4	2.557.906	19,4	104	108
Dugoročni krediti	8.140.927	70,1	8.699.869	70,9	9.552.925	72,5	107	110
UKUPNO KREDITI	11.610.744	100,0	12.270.228	100,0	13.178.860	100,0	106	107

U 2017. godini dugoročni krediti su povećani za 10% ili 853 miliona KM, iznosili su 9,6 milijardi KM, kratkoročni krediti su veći za 8% ili 179 miliona KM, iznosili su 2,6 milijardi KM, dok su dospjela potraživanja iznosila 1,1 milijardu KM, blago su niža (10% ili 124 miliona KM), s napomenom da je trajni otpis iznosio 121 milion KM. U strukturi dospjelih potraživanja 62,8% se odnosi na privatna preduzeća, 35,1% na stanovništvo i 2,1% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 87,8% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preduzećima na dugoročne se odnosi 56,3%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju najveće učešće od 65,2% što je za 1,6 procentnih poena niže u odnosu na kraj 2016. godine, s ostvarenim rastom od 7% ili 909 miliona KM u 2017. godini. Novčana sredstva su viša za 11% ili 590 miliona KM, sa nešto višim učešćem od 28,7% (+0,4 procentna poena) u odnosu na kraj 2016. godine.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tabeli.

- u % -

Tabela 43: Koeficijenti likvidnosti

Koeficijenti	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ²⁸ / ukupna aktiva	28,4	28,4	30,2
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	48,4	47,1	47,6
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	70,0	71,9	74,9
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ²⁹	82,9	81,7	79,2
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ³⁰	82,2	81,0	78,5

Na dan 31.12.2017. godine pokazatelji su blago poboljšani u odnosu na kraj 2016. godine.

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je na dan 31.12.2017. godine poboljšana na 79,2% (-2,5 procentnih poena), zbog rasta depozita i uzetih kredita. Kod šest banaka pokazatelj je viši od 85% (kritični nivo). S jedne strane, kod ovih banaka to je rezultat strukture pasive (relativno značajno učešće kapitala), a s druge strane, visokog učešća kredita u aktivi.

Banke su u 2017. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH³¹. Obavezna rezerva, kao značajan instrument monetarne politike, u BiH u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uslovima uticaja krize i pojačanog odliva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 01.10.2008. godine u BiH.

²⁸Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospelja manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

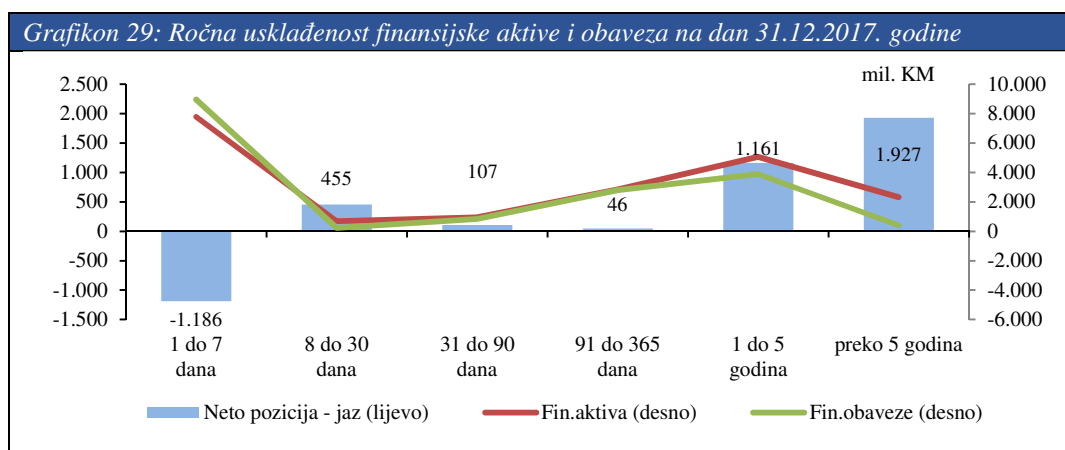
²⁹Iskustveni standardi su: manji od 70% - veoma solidan, 71%-75% - zadovoljavajući, 76%-80% - na granici i zadovoljavajući, 81%-85% - nedovoljan, preko 85% - kritičan.

³⁰Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

³¹U „Sl. glasniku BiH“, br. 30/16, objavljena Odluka o utvrđivanju i održavanju obaveznih rezervi i utvrđivanju naknade CBBiH bankama na iznos rezerve, s primjenom od 1. jula 2016. godine.

Primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utiče značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora. Ukoliko se posmatra ročna usklađenost preostalih dospjeća ukupne finansijske aktive³² i obaveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na dan 31.12.2016. godine.

U sljedećem grafikonu daje se pregled ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH.

Na dan 31.12.2017. godine kratkoročna finansijska aktiva banaka u iznosu od 12,3 milijarde KM bila je za 578 miliona KM manja od kratkoročnih obaveza, što je dovelo do neznatnog pada koeficijenta pokrivenosti kratkoročnih obaveza sa 99,6% na 95,5%.

Kratkoročna finansijska aktiva je povećana za 10,8%, a kratkoročne finansijske obaveze za 15,6%. U okviru kratkoročne finansijske aktive najveće povećanje od 16,8% ili 857 miliona KM zabilježeno je kod novčanih sredstava i kod neto kredita za 5,9% ili 264 miliona KM, dok je smanjenje zabilježeno kod novčanih pozajmica (plasmana) drugim bankama. Finansijska aktiva preostalog roka dospjeća preko jedne godine je povećana za 9,6% ili 648 miliona KM, najviše kao posljedica povećanja kredita za 10,2% ili 672 miliona KM.

Obaveze sa rokom dospjeća do jedne godine (12,8 milijardi KM) su povećane za 15,6% ili 1,7 milijardi KM, najvećim dijelom zbog povećanja depozita za 16,2% ili 1,7 milijardi KM. Obaveze s rokom dospjeća preko jedne godine (4,3 milijarde KM) bilježe smanjenje od 1,1% ili 46 miliona KM.

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospjeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana³³.

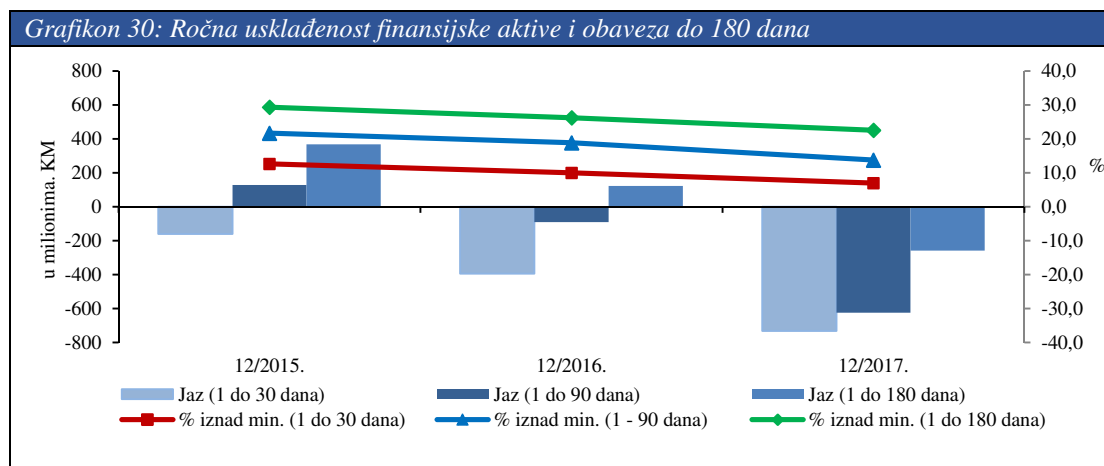
³² Finansijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).

³³ Član 41. Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti banke („Službene novine Federacije BiH“, br. 81/17): „Do uvođenja NSFR iz člana 34. ove odluke, kao obaveznog kvantitativnog zahtjeva prema bankama, banke će primjenjivati i izvještavati o ročnoj usklađenosti finansijske imovine i finansijskih obaveza i strukturi najvećih izvora, te u skladu s tim ostaju da važe član 6. stav (3) tačka 1., čl. 6a., 6b., 11. stav (2) i 12. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 48/12, 110/12 i 45/14)“. Propisani procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospjeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospjeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospjeća do 90 dana u plasmane s rokom dospjeća do 90 dana i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospjeća do 180 dana u plasmane s rokom dospjeća do 180 dana.

Tabela 44: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana

Opis	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4	5 (3/2)	6(4/3)
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.878.280	7.515.361	8.462.124	109	113
2. iznos finansijskih obaveza	7.037.944	7.909.801	9.193.511	112	116
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	-159.664	-394.440	-731.387	-	-
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	97,7%	95,0%	92,0%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	12,7%	10,0%	7,0%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.750.227	8.384.767	9.416.671	108	112
2. iznos finansijskih obaveza	7.621.496	8.476.151	10.041.101	111	118
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	128.731	-91.384	-624.430	-	-
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	101,7%	98,9%	93,8%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	21,7%	18,9%	13,8%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	8.735.123	9.387.062	10.476.675	107	112
2. iznos finansijskih obaveza	8.365.780	9.263.730	10.734.265	111	116
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	369.343	123.332	-257.590	33	-
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	104,4%	101,3%	97,6%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	29,4%	26,3%	22,6%		

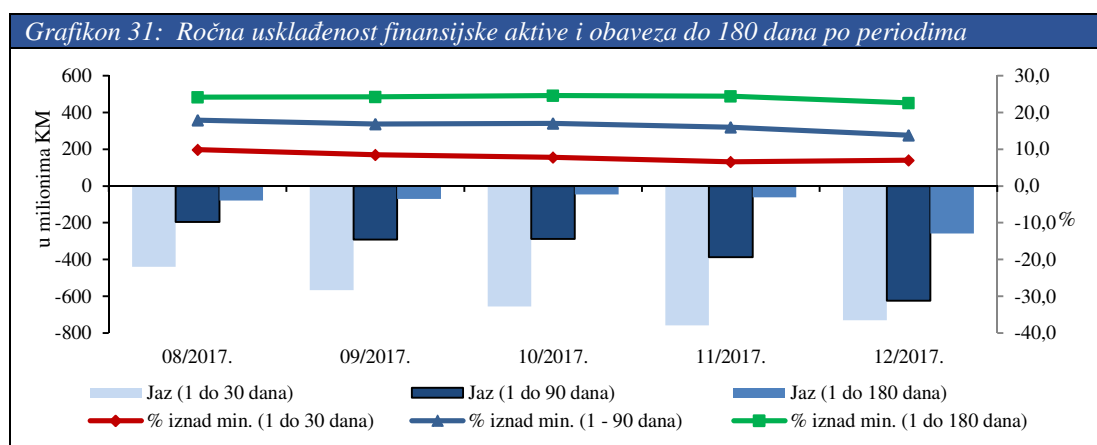
Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 31.12.2017. godine pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

Na dan 31.12.2017. godine finansijska aktiva u sva tri intervala bila je manja od finansijskih obaveza, zbog većeg rasta finansijskih obaveza, prvenstveno depozita, od rasta finansijske aktive (najviše novčanih sredstava i neto kredita).

Kao rezultat navedenog, ostvareni procenti ročne usklađenosti su u sva tri intervala nešto niži nego na kraju 2016. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma i to u prvom intervalu za 7,0%, u drugom za 13,8% i u trećem intervalu za 22,6%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza u periodu august - decembar 2017. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim procentima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na osnovu svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH se ocjenjuje zadovoljavajućom. Kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom (slabijih priliva likvidnih sredstava vezano za probleme oko naplativosti kredita), a imajući u vidu i druge važne faktore (loša ročna struktura depozita, otplata dospjelih kreditnih obaveza i znatno manje zaduživanje kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor finansiranja banaka s aspekta ročnosti), potrebno je istaći da upravljanje i nadziranje rizika likvidnosti treba biti u fokusu bankama, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka.

3.8. Devizni rizik

U svom poslovanju banke su izložene rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o upravljanju deviznim rizikom banke³⁴, kojom se definiše način izračunavanja devizne pozicije i najveća dopuštena izloženost deviznom riziku, tj. ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na priznati kapital banke³⁵.

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 31.12.2017. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 11,2% ili 2,3 milijarde KM (na kraju 2016. godine 10,4% ili 1,9 milijardi KM).

³⁴ "Službene novine Federacije BiH", br. 81/17.

³⁵ Članom 3. Odluke o upravljanju deviznim rizikom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EUR. Onaj više do 30% priznatog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

Valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 38,2% ili 7,7 milijardi KM (na kraju 2016. godine 38,8% ili 7,1 milijardu KM).

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

-u milionima KM-

Tabela 45: Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno)³⁶

Opis	31.12.2016.				31.12.2017.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	830	10,7	1.324	15,7	906	11,0	1.349	15,2	109	102
2. Krediti	24	0,3	25	0,3	27	0,3	28	0,3	112	110
3. Krediti s val. klauzulom	6.323	81,5	6.350	75,4	6.415	77,7	6.429	72,4	101	101
4. Ostalo	417	5,4	561	6,7	721	8,7	884	10,0	173	158
5. Ostala fin.akt. s val.kl.	165	2,1	165	1,9	188	2,3	188	2,1	114	114
Ukupno (1+2+3+4)	7.759	100,0	8.425	100,0	8.257	100,0	8.878	100,0	106	105
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	5.535	72,8	6.186	74,9	6.076	74,3	6.725	76,2	110	109
2. Uzeti krediti	763	10,0	763	9,2	813	9,9	813	9,2	107	107
3. Dep. i kred. s val.klauz.	1.135	14,9	1.135	13,7	1.108	13,6	1.107	12,6	98	98
4. ostalo	174	2,3	180	2,2	176	2,2	180	2,0	101	100
Ukupno (1+2+3+4)	7.607	100,0	8.264	100,0	8.173	100,0	8.825	100,0	107	107
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	78		96		98		147			
2. Pasiva	203		222		218		225			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	27		35							
%	1,3%		1,7%							
Kratka					36		27			
%					1,6%		1,2%			
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	28,7%		28,3%		28,4%		28,8%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi³⁷ dominantno je učešće EURO od 73,2%, (31.12.2016. godine 66,6%), uz povećanje nominalnog iznosa sa 1,3 milijarde KM na 1,7 milijardi KM. Učešće EURO u obavezama od 91,5% je na približno istom nivou (31.12.2016. godine 90,8%), uz rast nominalnog iznosa za 594 miliona KM.

U obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit i ostala finansijska aktiva) i obaveza³⁸, koji je posebno značajan u aktivi (74,5% ili 6,6 milijardi KM), što je na približno istom nivou kao i na kraju 2016. godine (77,3% ili 6,5 milijardi KM).

Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 25,5% ili 2,3 milijarde KM sa strukturom: stavke u EURO 18,6% ili 1,7 milijardi KM i ostale valute 6,8% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2016. godine ostale stavke u EURO imale su učešće od 15,1% ili 1,3 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (12 milijardi KM), oko 54% je ugovoreno sa valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (99,8%).

Na strani izvora, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (8,8 milijardi KM) najveće učešće od 80,1% ili 7,1 milijardu KM imaju stavke u EURO, najviše depoziti (na kraju 2016. godine učešće obaveza u EURO bilo je 78,3% ili 6,5 milijardi KM).

³⁶ Izvor: Obrazac 5 - Devizna pozicija.

³⁷ Izvor: Izvještaj o deviznoj poziciji banke: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Finansijska aktiva se iskazuje po neto principu, odnosno umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obaveze.

³⁸ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

Iznos indeksiranih obaveza posljednjih godina ima trend rasta. Rast indeksiranih obaveza (skoro sve se odnosi na depozite) uslovljen je, odlivom depozita i kreditnih obaveza u stranim valutama, koji su bili izvor za kredite odobravane s valutnom klauzulom i kontinuirano visokim iznosom kredita s valutnom klauzulom. U cilju održavanja devizne usklađenosti, banke povećavaju stavke indeksiranih obaveza (depozita).

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema Federacije BiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u 2017. godini kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 31.12.2017. godine dugu deviznu poziciju imalo je deset banaka, a pet banaka imalo je kratku poziciju. Na nivou sistema iskazana je kratka devizna pozicija od 1,2% ukupnog osnovnog kapitala banaka³⁹, što je za 28,8 procentnih poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO, iznosila je 1,6% što je za 28,4 procentna poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke finansijske aktive bile manje od finansijskih obaveza (neto kratka pozicija).

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

4. USKLAĐENOST POSLOVANJA BANAKA SA STANDARDIMA SPNIFTA

Na osnovu stanja banaka u prethodnom supervizorskom ciklusu, izvršenih kontrola usklađenosti poslovanja i izvještaja koje banke dostavljaju FBA, može se zaključiti da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost u pogledu upravljanja rizicima od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Kvantitet rizika se zadržao u granicama umjerenog.

Kvalitet upravljanja rizicima koji se u poslovanju banaka mogu pojaviti kao posljedica pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (rizik reputacije, operativni rizik, pravni rizik, rizici koncentracija u aktivi i depozitima) je zadovoljavajući i nastavlja sa rastućim trendom.

Shodno ovome, može se dati sljedeća ocjena: bankarski sistem Federacije BiH je većim dijelom usklađen sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Prihvatljivost klijenta

Banke su usvojile politike o prihvatljivosti klijenata i definisale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za uspostavu poslovnih odnosa. Na osnovu ove politike ustrojile su posebne registre profila klijenta. Izvjestan problem u funkcioniranju ovih registara predstavlja ažuriranje podataka za klijente koje banke razvrstavaju u rizične grupe.

Međutim, veoma je značajno da su banke usvojile i da primjenjuju pristup klijentima koji se temelji na analizi rizika koji klijenti nose za banku, odnosno da su definisale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za banku. Ovakav pristup banaka je posebno značajan i predstavlja veoma jak kvalitet u upravljanju rizicima u situaciji kada država, još uvijek, nije donijela procjenu rizika, iako je procjena rizika urađena, i kada država nema definisanu strategiju borbe protiv pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Identifikacija klijenta

Banke su usvojile identifikaciju klijenta kao osnovni element standarda „upoznaj svog klijenta“. Politiku o identifikaciji klijenta banke primjenjuju kod uspostave poslovnih odnosa sa klijentima. Međutim, još uvijek je prisutan problem ažuriranja dokumentacije kojom se verifikuje izvršena identifikacija kod već uspostavljenih poslovnih odnosa.

---

³⁹Banke su na dan 31.12.2017. godine iskazale otvorenu deviznu poziciju (individualnu i ukupnu) u odnosu na osnovni kapital banke.

Banke ne primjenjuju dosljedno mjere identifikacije u zavisnosti od utvrđenog rizika. Tako da preovladavaju standardne mjere identifikacije, koje se provode za klijente srednjeg nivoa rizika, u odnosu na pojednostavljene i pojačane mjere, koje se provode za klijente niskog i visokog nivoa rizika. Problem još uvijek predstavlja i identifikacija i verifikacija identifikacije stvarnih vlasnika i politički eksponiranih osoba jer još uvijek na nivou države nisu uspostavljeni registri stvarnih vlasnika i registri politički eksponiranih osoba.

Stalno praćenje računa i transakcija

Ova politika se primjenjuje i sve je manje formalnog praćenja računa i transakcija klijenta. U cilju postizanja suštinskog praćenja računa i transakcija klijenata banke su, na osnovu primjene principa „upoznaj svog klijenta“ definisale limite transakcija po određenim vrstama računa i transakcija, izgradile su informacione sisteme koji omogućavaju primjenu uspostavljenih limita u praćenju računa i transakcija.

Definirani limiti, sve više služe preventivnom praćenju računa i transakcija. Kao i u slučaju identifikacije klijenata, Banke ne primjenjuju dosljedno mjere praćenja računa i transakcija, odnosno poslovnih aktivnosti klijenata, u zavisnosti od utvrđenog rizika. Preovladavaju standardne mjere praćenja, koje se provode za klijente srednjeg nivoa rizika, u odnosu na pojednostavljene i pojačane mjere, koje se provode za klijente niskog i visokog nivoa rizika. U izvještajnoj godini je bio prisutan problem praćenja računa i transakcija klijenata koji su vršili elektronske transfere koristeći internetske platforme koje su vezane za određene račune u bankama.

Upravljanje rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti

Elementi navedene politike su definirani u programima banaka. Definirane su linije izvještavanja, kako eksterne, tako i interne. Na osnovu izvještaja koje banke dostavljaju FBA o gotovinskim, povezanim i sumnjivim transakcijama koje su izvjestile Finansijsko obavještajnom odjelu Agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine (Obrazac SPNiFTA), te na osnovu izvršenih provjera u direktnim nadzorima, utvđeni su broj i vrijednost izvještenih transakcija.

Shodno ovome, banke su u 2017. godini izvjestile 280.949 transakcija, što je 0,32% ukupno obavljenih transakcija u bankarskom sistemu Federacije BiH (87.547.276 obavljenih transakcija, po podacima banaka) u vrijednosti od 13.896.736 KM, što čini 8,98% ukupne vrijednosti obavljenih transakcija u bankarskom sistemu Federacije BiH (154.734.139 KM, po podacima banaka). Broj izvještenih transfera u 2017. godini je povećan za 5,80%, u odnosu na prethodnu godinu, a njihova vrijednost je povećana za 4,90%.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih transfera, po načinu izvještavanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka):

Vrijednost transfera u 000 KM

<i>Tabela 46: Uporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih transfera</i>							
R. br.	Opis (naziv transfera)	Transferi u 2016.		Transferi u 2017.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8 (6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi	265.557	13.249.004	280.949	13.896.736	105,80	104,90
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	35	9.570	12	18.450	34,30	192,80
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	265.496	13.230.904	280.899	13.869.448	105,80	104,80
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	26	8.530	38	8.838	146,15	103,60

U strukturi izvještenih transfera primjetno je smanjenje broja (34,30%) izvještenih transfera prije njihovog izvršenja u odnosu na prethodnu godinu, pri čemu je vrijednost ovih transfera povećana (192,80% u odnosu na prošlu godinu). Ovo upućuje na izvođenje zaključka da banke primjenjuju preventivne mjere na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti koje su propisane

za finansijske institucije sa fokusom na materijalno značajne transakcije (smanjenje broja, a povećanje vrijednosti izviještenih transakcija).

Ovaj zaključak potvrđuje i broj (146,15%) i vrijednost (103,60%) transfera izviještenih po proteku roka od 3 dana u odnosu na prethodnu godinu, odnosno banke su i u ovom slučaju fokusirane na materijalno značajne transakcije. Broj transfera izviještenih u propisanom roku ostao je u okvirima povećanja broja ukupno izviještenih transfera (povećanje za 5,80%), kao i njihova vrijednost (povećanje za 4,90%, odnosno 4,80%) što je i u okvirima obima (broja i vrijednosti) platnog prometa u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Sumnjive transakcije

Banke su u izvještajima 103 transfera označile sumnjivim (105,10% u odnosu na prethodnu godinu). Vrijednost ovih transfera iznosi 37.045 h/KM, što je vrijednost 157,00% u odnosu na prethodnu godinu. Na sumnju na pranje novca se odnosi 102 transfera u vrijednosti od 32.816 h/KM a na sumnju na finansiranje terorističkih aktivnosti 1 transfer u vrijednosti od 4.229 h/KM.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih sumnjivih transfera, po načinu izvještavanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka).

Vrijednost transfera u 000 KM

Tabela 47: Uporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih sumnjivih transfera

R. br.	Sumnjivi transferi	Transferi u 2016.		Transferi u 2017.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8(6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi	98	23.588	103	37.045	105,10	157,00
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	35	9.570	12	18.450	34,30	192,80
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	53	6.079	57	9.902	107,50	162,90
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	10	7.939	34	8.693	340,00	109,50

Struktura izviještenih sumnjivih transfera, kao i struktura ukupno izviještenih transfera, potvrđuje ranije date konstatacije o kvalitetu upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. O preventivnom djelovanju banaka može se govoriti u 12 slučajeva (34,30% u odnosu na prethodnu godinu) u kojima su banke izvještaje o sumnjivim transakcijama dostavile Finansijsko obavještajnom odjelu prije njihovog izvršenja.

O kvalitetnom monitoringu može se govoriti u 57 slučajeva (107,50% u odnosu na prethodnu godinu) u kojima su banke u periodu od 3 dana uočile sumnjiva obilježja transakcija i dostavile izvještaje o tome, dok se u ostalih 34 slučaja (340,00%) radi o korektivnom djelovanju i to, najčešće, po nalogu FBA. Međutim, vrijednost ovih transfera (109,50% u odnosu na prethodnu godinu) potvrđuje da je fokus banaka bio na materijalno značajnim transakcijama, odnosno potvrđuje konstataciju da su banke primjenjivale uspostavljene limite transakcija i kod sumnjivih transakcija.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled broja izviještenih sumnjivih klijenata, po strukturi (za koje je FOO tražio dodatne podatke, te za koje FOO nije tražio ove podatke).

Tabela 48: Uporedni pregled broja izviještenih sumnjivih klijenata

R. br.	Izviješteni sumnjivi klijenti za:	u 2016.	u 2017.	%
1	2	3	4	5 (4/3)
1.	Ukupno	112	133	119
1.1.	koje je FOO tražio podatke	22	6	27
1.2.	koje FOO nije tražio podatke	90	127	141

Pored sumnjivih transfera, banke su izvjestile o 133 sumnjivih klijenata. Za šest ovih klijenata FOO je tražio dodatne podatke, a za 127 klijenata ovi podaci nisu traženi.

5. PREPORUKE ZA BANKARSKI SISTEM

Bankarski sistem Federacije BiH u periodu provođenja reformi je dostigao zavidan nivo i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio finansijskog i ukupnog ekonomskog sistema Federaciji BiH. Naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti, te daljnji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uslovljeni stalnim angažmanom svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduslov za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi podsticajno djelovao na banke i realni sektor privrede i stanovništva.

Propise, njihovo poboljšanje i dogradnju, kao i operativne odluke iz svoje nadležnosti, FBA je donosila uz poduzimanje svih propisanih koraka čiji je osnovni cilj bio da banke u svom radu u najvećoj mjeri osiguraju zakonitost, punu primjenu propisa FBA i svih općeprihvaćenih principa i praksi za njihov, oprezan i uspješan rad.

Pored navedenog, insistiranje i ciljevi svih napora FBA bili su usmjereni na jačanje kapitala banaka, poboljšanje njihovih kreditnih politika i njihova dosljedna primjena u praksi, podizanje opreza na najviši mogući nivo u upravljanju ključnim rizicima i jačanja praksi upravljanja i rukovođenja.

FBA će u narednom periodu:

- nastaviti sa aktivnostima izgradnje regulatornog okvira u skladu sa novim ZoB i ZoA i usvojenom Strategijom i godišnjim planom na izradi regulative, a u cilju implementacije Bazela II/III i EU direktiva i kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji;
- izvršiti reorganizaciju FBA u skladu sa novim ZoA i uspostaviti unutrašnju organizacionu jedinicu za obavljanje poslova restrukturiranja banaka i pripremiti i usvojiti podzakonske akte koji se odnose na restrukturiranje banaka;
- otpočeti sa projektom pripreme i uvođenja SREP-a (Supervizorski pregled i proces procjene) kao dugogodišnjeg (tri godine) projekta jačanja i unapređenja supervizije u skladu sa novim regulatornim okvirom;
- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za sigurnije i stabilnije poslovanje banaka i bankarskog sistema u cjelini i njegovu podršku privredi i stanovništvu;
- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svoje nadležnosti u cilju realizacije mjera iz Reformske agende i Programa ekonomskih reformi koje se odnose na bankarski i finansijski sektor;
- raditi na realizaciji preporuka FSAP misije u cilju unapređenja kvalitete supervizije bankarskog sektora, kao i obaveza preuzetih Pismom namjere koje su vlade u BiH potpisale u sklopu aranžmana sa MMF-om, a koje se odnose na entitetske agencije za bankarstvo;
- uspostaviti regulatorni okvir za primjenu MSFI 9 u bankama i pratiti njegovu implementaciju, kao i unaprijediti regulatorne zahtjeve u pogledu klasifikacije aktive;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvještaja i kontrolama na licu mjesta, sa težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
  - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
  - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti, u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
  - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijedivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
  - nastaviti sa razvojem i primjenom „Sistema ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije finansijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
  - nadzirati usklađenost banaka sa zakonima i podzakonskim aktima i primjenjene prakse u bankama u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata,

- uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FEDERACIJE BIH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
- nastaviti saradnju sa ECB-om i EBA-om i razmjeniti informacije u nadzoru banaka, te sa međunarodnim finansijskim institucijama MMF, SB, EBRD-om i drugim,
- unapređivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja (npr. uvođenje novih proizvoda, naplata potraživanja, funkcioniranje Centralnog registra kredita-pravnih i fizičkih lica, sa dnevnom ažurnosti podataka i slično), organizovati savjetovanja i pružiti stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati saradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka;
- nastaviti sa unapređenjem saradnje kroz potpisivanje novih Sporazuma o saradnji sa ostalim institucijama u Bosni i Hercegovini, koje su uključene u oblasti supervizije, spremnosti na krizne situacije i upravljanje istim i nadzor sistemskog rizika: Agencijom za bankarstvo Republike Srpske, Agencijom za osiguranje depozita BiH, Centralnom bankom Bosne i Hercegovine i državnim i entitetskim ministarstvima finansija;
- kontinuirano operativno usavršavati informacioni sistem, kao bitan preduslov za efikasan nadzor banaka, odnosno informatičke podrške u funkciji upozoravanja i preventivnog djelovanja u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati okončanje postupaka likvidacije banaka.

Potrebno je snažnije angažovanje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji aktivnosti iz Reformske agende za Bosnu i Hercegovinu za period 2015. do 2018. godina;
- realizaciji Programa ekonomskih reformi za 2016. do 2018. godina (ERP BiH 2016. do 2018.);
- realizaciji obaveza preuzetih Pismom namjere koje su Vlade u BiH potpisale u sklopu aranžmana sa MMF-om;
- kreiranju i dogradnji zakonske regulative za finansijski i bankarski sektor, polazeći od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva, a koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, a posebno na primjeni novog Zakona o bankama;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao nivou ostvarenom u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- primjena Zakona o računovodstvu i reviziji Federacije Bosne i Hercegovine i kontrola primjene MRS i MSFI;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- uspostavljanje mehanizma vansudskog restrukturiranja dugova privrednih društava;
- kreiranje i donošenje mjera u cilju rješavanja ili ublažavanja problema prezaduženih osoba;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i slično.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrisati na:

- povećanje obima kreditne aktivnosti u cilju podrške privredi, uz potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju;
- unapređenju sistema upravljanja rizicima i sistema ranog prepoznavanja pogoršanja kreditnog portfolija i efikasnijim mjerama za rješavanje nekvalitetnih kredita;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje nivoa solventnosti srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obaveza i uloge;
- usklađivanje sa novim Zakonom o bankama i podzakonskim aktima donesenim na osnovu njega;

- dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- implementaciji zakona i podzakonskih akata u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranta;
- aktivno učešće u implementaciji mjera na rješavanju problema prezaduženosti pojedinaca i finansijskoj konsolidaciji privrednih društava;
- pripremi i ažuriranju svojih planova vanrednih mjera;
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod CBBiH.

II MIKROKREDITNI SISTEM

1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SISTEMA U FEDERACIJI BIH

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Regulatorne i nadzorne nadležnosti FBA nad mikro kreditnim sistemom propisane su ZoA i internim aktima FBA. Funkciju nadzora MKO, FBA obavlja neposrednim i posrednim nadzorom, odnosno, analizom izvještaja koje MKO dostavljaju FBA shodno ZoMKO i podzakonskim aktima FBA koji su navedeni u Prilogu 9. ove Informacije.

U Federaciji BiH na dan 31.12.2017. godine dozvolu za rad FBA ima 12 MKO, od čega je 11 MKF (neprofitne organizacije) i jedno MKD (profitna organizacija) te 39 organizacionih dijelova dva MKD čije je sjedište u Republici Srpskoj. Sve MKF koje su dobile dozvolu za rad FBA, izvršile su preregistraciju u skladu sa ZoMKO, odnosno nastale su promjenom oblika MKO osnovanih shodno ZoMKO („Službene novine Federacije BiH, broj: 24/00).

Sve MKF zakonski su pravni slijednik imovine, prava i obaveza MKO osnovanih u skladu sa ZoMKO iz 2000. godine. U Prilogu 10. nalaze se osnovni podaci o MKF i MKD koje na dan 31.12.2017. godine imaju dozvolu za rad FBA za obavljanje poslova davanja mikro kredita.

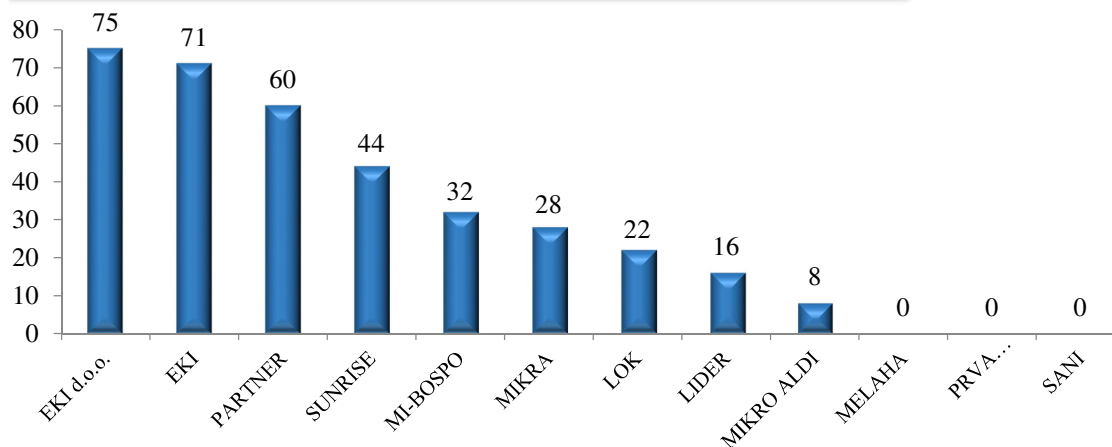
Na dan 31.12.2017. godine u Registru mikro kreditnih organizacija i njihovih organizacionih dijelova, kojeg u skladu sa članom 13. ZoMKO vodi FBA, bilo je evidentirano ukupno 356 organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH, od čega u Federaciji BiH 227, Republici Srpskoj 125 i Distriktu Brčko 4.

Ukupan broj organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH veći je za 77 organizacionih dijelova ili 28% u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupno 172 organizaciona dijela MKO sa sjedištem u Federaciji BiH imaju ovlaštenja za dodjelu mikro kredita, stoga su upisani u nadležni registar.

Organizacione dijelove izvan Federacije BiH ima osam MKO, a tri MKO posluju isključivo preko svog sjedišta, odnosno nemaju otvorenih organizacionih dijelova ni u Federaciji BiH, ni u Republici Srpskoj. FBA je dala dozvole za rad organizacionih dijelova dva MKD koja imaju sjedište u RS, a koja u Federaciji BiH posluju putem 39 filijala i terenskih ureda.

Broj organizacijskih dijelova na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO sa sjedištem u Federaciji BiH prikazan je na grafikonu broj 32.

Grafikon 32. Broj organizacionih dijelova na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO sa sjedištem u Federaciji BiH

1.2. Struktura vlasništva

MKO je pravno lice koje se može osnovati i poslovati kao MKF ili MKD. MKF u Federaciji BiH su osnovane od strane nevladinih, većinom humanitarnih organizacija (World vision, CHF International, HO BOSPO, Catholic Relief Service, Deputy, Mercy Corps, Islamic Relief, Melaha), udruženja građana (LOK UG, UG ALDI) i fizičkih lica.

Osnivači su po osnovu doniranog kapitala za osnivanje MKF stekli pravo da budu registrovani kao osnivači bez prava vlasništva nad kapitalom. Jedno MKD se nalazi u 100% vlasništvu jedne MKF.

1.3. Kadrovska struktura

Na dan 31.12.2017. godine mikrokreditni sistem Federacije BiH zapošljava ukupno 1.399 radnika, što je za 148 radnika ili 12% više u odnosu na stanje na dan 31.12.2016. godine. MKF zapošljavaju 1.216 radnika ili 86,9%, a MKD 183 radnika ili 13,1%. Navedeno je prikazano u sljedećoj tabeli:

Tabela 49. Kvalifikaciona struktura zaposlenih

Rb.	Kvalifikacija	31.12.2016.		Ukupno	Učešće (%)	31.12.2017.		Ukupno	Učešće (%)	Indeks
		MKF	MKD			MKF	MKD			
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8	9=(7+8)	10	11=9/5
1.	NS	3	0	3	0,24	3	0	3	0,21	100
2.	KV	1	0	1	0,08	1	0	1	0,07	100
3.	VKV	10	0	10	0,80	8	0	8	0,57	80
4.	SSS	509	21	530	42,37	498	74	572	40,89	108
5.	VSS	110	5	115	9,19	104	31	135	9,65	117
6.	VSS	518	29	547	43,73	560	76	636	45,46	116
7.	MR	41	2	43	3,44	40	1	41	2,93	95
8.	DR	2	0	2	0,16	2	1	3	0,21	150
UKUPNO		1.194	57	1.251	100,00	1.216	183	1.399	100,00	112

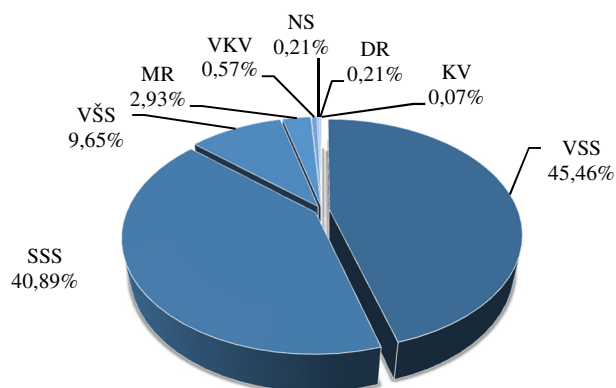
Naglašavamo da ovaj podatak ne predstavlja realan rast zaposlenih, već je rezultat činjenice da su u 2017. godini 114 radnika koji su zaposlenici jedne MKF, angažovani na pola radnog vremena i kao zaposlenici jednog MKD te su isti evidentirani u izvještajima o kvalifikacionoj strukturi zaposlenih i MKF i MKD.

Kada se isključi prethodno navedeni podatak, kao i podatak da je na dan 31.12.2016. godine broj ovih zaposlenika iznosio 42, realan broj zaposlenih na dan 31.12.2017. godine iznosio je 1.243 radnika, što je za 34 radnika ili 3% više u odnosu na stanje na dan 31.12.2016. godine.

U strukturi zaposlenih najveće je učešće VSS od 45,46%, SSS od 40,89% i VŠS od 9,65%. Procent učešća zaposlenih sa srednjom stručnom spremom u porastu je za 8%, sa visokom stručnom spremom za 16% i sa višom stručnom spremom za 17%.

Kvalifikacijska struktura zaposlenih u MKO je prikazana na grafikonu broj 33.

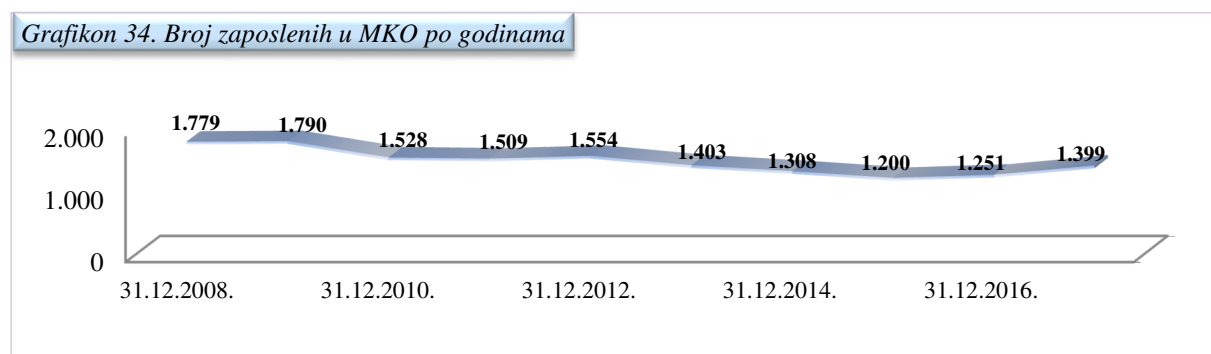
Grafikon 33. Kvalifikacijska struktura zaposlenih u MKO

Posmatrajući broj zaposlenih kroz godine rada MKO, najveći broj zaposlenih zabilježen je na kraju 2009. godine kada su MKO zapošljavale 1.790 radnika. MKO su na dan 31.12.2017. godine zapošljavale 1.399 radnika, što predstavlja smanjenje od 22% u odnosu na kraj 2009. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveće smanjenje broja zaposlenih, za čak 71%, odnosno 25%.

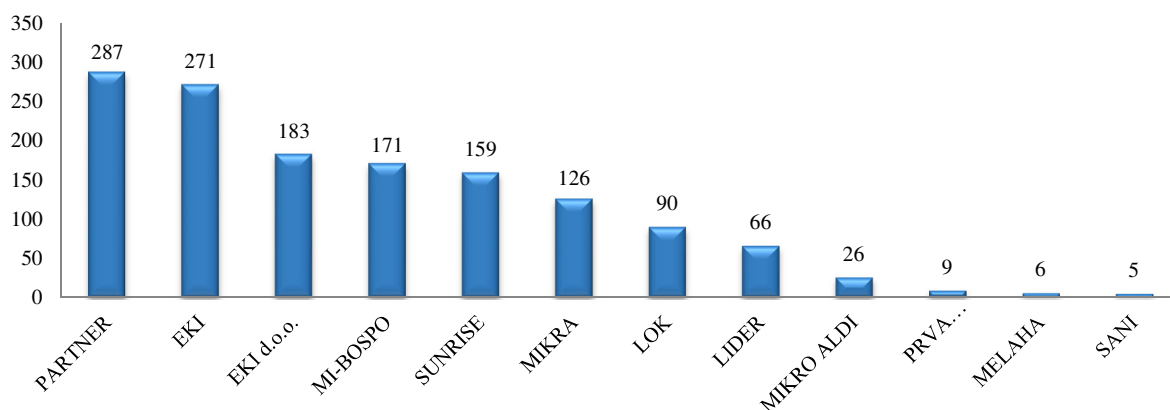
Broj zaposlenih u MKO po godinama rada prikazan je na grafikonu broj 34.

Grafikon 34. Broj zaposlenih u MKO po godinama

Broj zaposlenih na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO vidi se iz sljedećeg grafikona.

Grafikon 35. Broj zaposlenih na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.1. Bilans stanja

Ukupna aktiva MKO na dan 31.12.2017. godine iznosila 526,9 miliona KM i za 86,8 miliona KM ili 20% je veća u odnosu na stanje na dan 31.12.2016. godine. Rast ukupne aktive u odnosu na kraj prethodne godine bilježi osam MKF i jedno MKD, pad su zabilježile dvije MKF, dok je jedna MKF zadržala približno isti nivo aktive u posmatranom periodu. U priložima 11 i 12 daje se prikaz bilansa stanja MKF i MKD.

Pad aktive do 10% u odnosu na dan 31.12.2016. godine zabilježila je jedna MKF, dok je jedna MKF, u 2017. godini aktivu smanjila za 5,6 miliona KM te je zabilježila pad od 27% u odnosu na kraj prethodne godine. Najveće učešće u ukupnom bilansu MKO ima pet MKF i jedno MKD sa aktivom u iznosu od 483,7 miliona KM ili 92%.

- 000 KM -

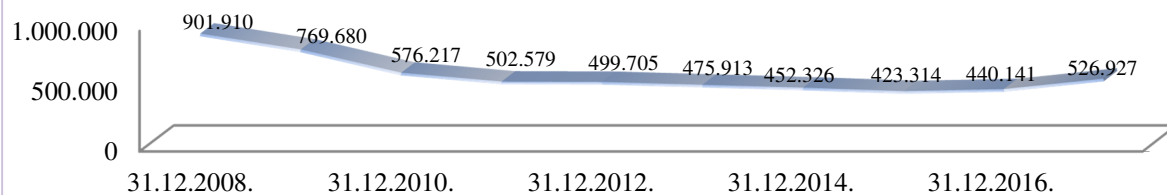
Tabela 50. Bilans stanja MKO									
OPIS	31.12.2016. godine			31.12.2017. godine					Ind.
	Stanje za MKF	Stanje za MKD	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	4	6=(2+4)	7	8	9	10	11=(7+9)	12
AKTIVA									
1. Novčana sredstva	22.227	4.496	26.723	21.989	5	24.841	23	46.830	175
2. Plasmani bankama	733	0	733	1.210	0	0	0	1.210	165
3. Krediti	349.791	28.081	377.872	329.758		81.396		411.154	109
4. Rezer. za kred. gubitke	3.193	176	3.369	2.716		542		3.258	97
5. Neto krediti	346.598	27.905	374.503	327.042	78	80.854	75	407.896	109
6. Posl. pr. i ost.fik.aktiva	28.734	115	28.849	28.383	7	430	1	28.813	100
7. Dugoročne investicije	3.061	0	3.061	33.061	8	0	0	33.061	1080
8. Ostala aktiva	6.008	455	6.463	8.062	2	1.243	1	9.305	144
9. Rezerve na ostale stavke aktive, osim kredita	182	9	191	158		30		188	98
UKUPNO AKTIVA	407.179	32.962	440.141	419.589	100	107.338	100	526.927	120
PASIVA									
10. Obav. po uzetim kred.	179.808	28.100	207.908	177.140	42	68.856	64	245.996	118
11. Ostale obaveze	23.258	1.337	24.595	21.215	5	4.656	4	25.871	105
12. Kapital	204.113	3.525	207.638	221.234	53	33.826	32	255.060	123
UKUPNO PASIVA	407.179	32.962	440.141	419.589	100	107.338	100	526.927	120
Vanbilansna evidencija	115.630	220	115.850	110.554		420		110.974	96

Ukupna aktiva MKO na dan 31.12.2017. godine iznosila je 526,9 miliona KM i manja je za 42% u odnosu na kraj 2008. godine.

Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad aktive za 89%, odnosno 53%. Ukupna aktiva MKO po godinama rada prikazana je na grafikonu broj 36.

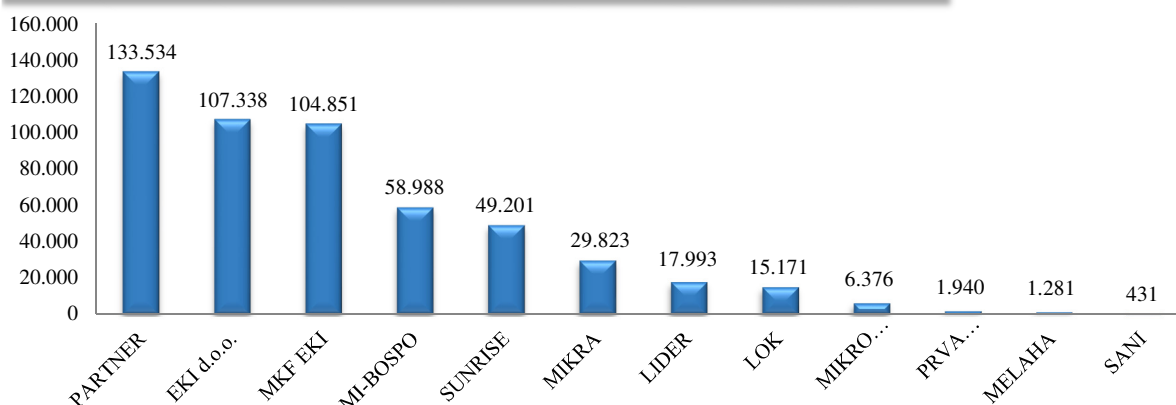

Grafikon 36. Iznos aktive MKO po godinama

Na sljedećem grafikonu dat je iznos aktive na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.

Grafikon 37. Iznos aktive na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO (u 000 KM)

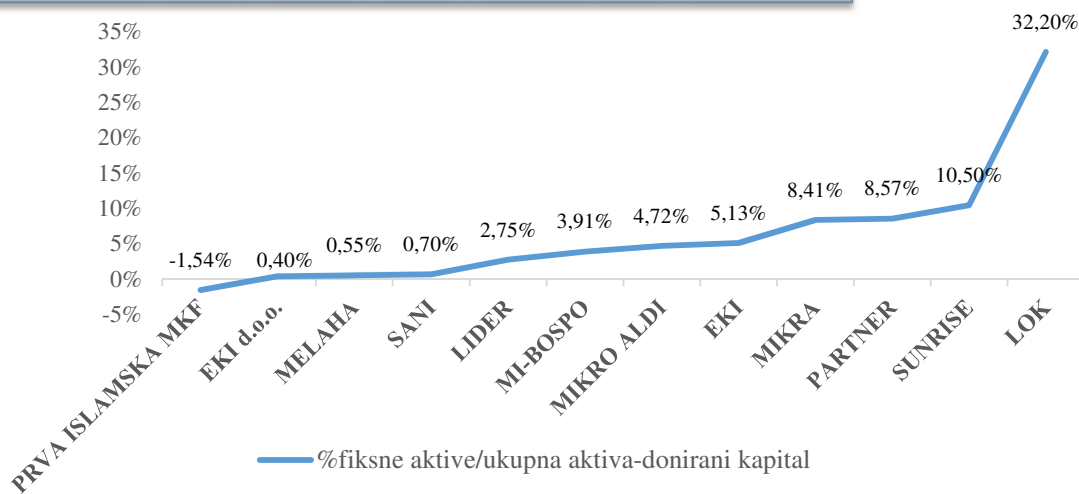

U strukturi aktive MKO, novčana sredstva iznose 46,8 miliona KM ili 9% i veća su za 20,1 milion KM ili 75% u odnosu na dan 31.12.2016. godine. Plasmani bankama iznose 1,2 miliona KM i veći su za 0,5 miliona KM ili 65% u posmatranom periodu.

Neto krediti, odnosno bruto krediti umanjeni za rezervisanja za kreditne gubitke, iznose 407,9 miliona KM ili 77% ukupne aktive i veći su za 33,4 miliona KM ili 9% u odnosu na 31.12.2016. godine. Rast neto kredita u odnosu na kraj prethodne godine, zabilježilo je osam MKF i jedno MKD, dok su pad zabilježile tri MKF.

Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva iznose 28,8 miliona KM ili 6% ukupne aktive i nalaze se na približno istom nivou u odnosu na kraj prethodne godine. Procent fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu (umanjenu za donirani kapital) na nivou sistema iznosi 5,99% što je u okviru dozvoljenog iznosa (do 10%). Dvije MKF krše ovaj standard. Fiksna aktiva u odnosu na ukupnu aktivu (umanjenu za donirani kapital) na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO prikazana je na sljedećem grafikonu.

Grafikon 38. Fiksna aktiva u odnosu na ukupnu aktivu na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO

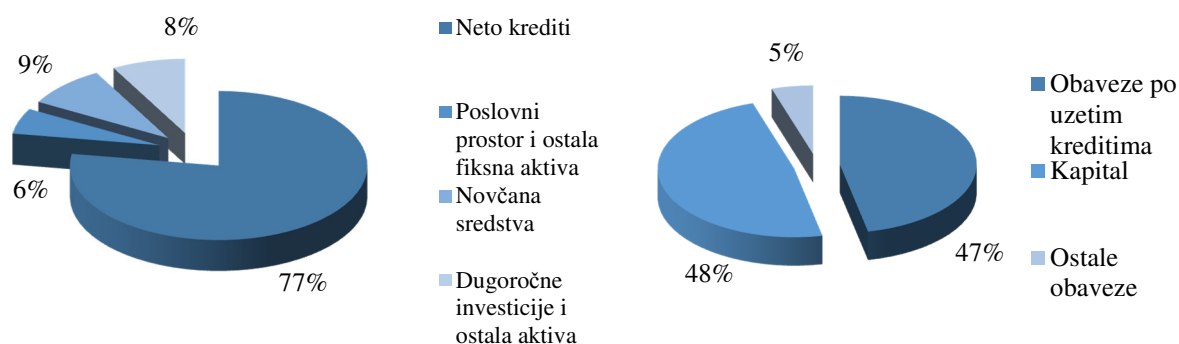
Dugoročne investicije iskazuje samo jedna MKF u iznosu od 33,1 milion KM i veće su za 30 miliona KM u odnosu na kraj prethodne godine. Značajno povećanje ove pozicije rezultat je ulaganja imovine jedne MKF u osnovni kapital jednog MKD, čiji je ona osnivač i 100% vlasnik.

Ostala aktiva (umanjena za rezervisanja na ostale stavke aktive osim kredita), iznosi 9,1 milion KM koju čine obračunate kamate, avansi, aktivna vremenska razgraničenja i drugo. Ove dvije bilansne pozicije čine 8% ukupne aktive mikrokreditnog sistema. Procenat ostale aktive na nivou sistema u odnosu na ukupnu aktivu iznosi 1,77%, a gledajući pojedinačno niti jedna MKO ne prelazi 10% na ovoj poziciji.

Obaveze po uzetim kreditima na dan 31.12.2017. godine iznosile su 246 miliona KM ili 47% ukupne pasive, te su veće za 38,1 milion KM ili 18% u odnosu na stanje na dan 31.12.2016. godine. Ukupni kapital MKO na dan 31.12.2017. godine iznosio je 255,1 milion KM ili 48% ukupne pasive MKO i veći je za 47,4 miliona KM ili 23% u odnosu na kraj prethodne godine.

Struktura aktive i pasive mikrokreditnih organizacija data je na sljedećem grafikonu.

Grafikon 39. Struktura aktive i pasive MKO

2.2. Obaveze

U strukturi pasive MKO, obaveze po uzetim kreditima osnovni su izvor sredstava i iznose 246 miliona KM ili 47% ukupne pasive i veće su za 18% u odnosu na dan 31.12.2016. godine što je detaljnije prikazano u narednoj tabeli.

- 000 KM -

Tabela 51. Ročna struktura uzetih kredita

OPIS	31.12.2016. godine				31.12.2017. godine				Indeks
	MKF	MKD	UKUPNO	%	MKF	MKD	UKUPNO	%	
1	2	3	4=(2+3)	5	6	7	8=(6+7)	9	10=8/4
1. Obaveze po uzetim kratkoroč. kreditima	73.903	5.549	79.452	38	86.518	18.273	104.791	43	132
2. Obaveze po uzetim dugoroč. kreditima	105.905	22.551	128.456	62	90.622	50.583	141.205	57	110
UKUPNO	179.808	28.100	207.908	100	177.140	68.856	245.996	100	118

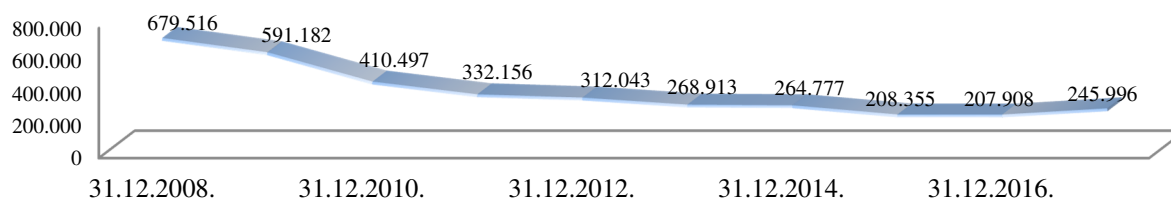
Od ukupnih obaveza po uzetim kreditima, dugoročni krediti (koje nema jedna MKF) iznose 141,2 milion KM ili 57% i veći su za 10% u odnosu na kraj prethodne godine, dok kratkoročni krediti (koje nema jedna MKF) iznose 104,8 miliona KM ili 43% i veći su za 32% u odnosu na kraj prethodne godine.

Posmatrajući iznos ukupnih obaveza MKO po uzetim kreditima, najveći iznos zabilježen je na kraju 2008. godine kada su ukupne obaveze iznosile 679,5 miliona KM. Ukupne obaveze MKO po uzetim kreditima na dan 31.12.2017. godine iznosile su 246 miliona KM i manje su za čak 64% u odnosu na kraj 2008. godine.

Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad iznosa ukupnih obaveza po uzetim kreditima, kod kojih su iste pale za čak 91% odnosno 80%.

Iznos obaveza po uzetim kreditima mikrokreditnih organizacija po godinama rada prikazan je na grafikonu broj 40.

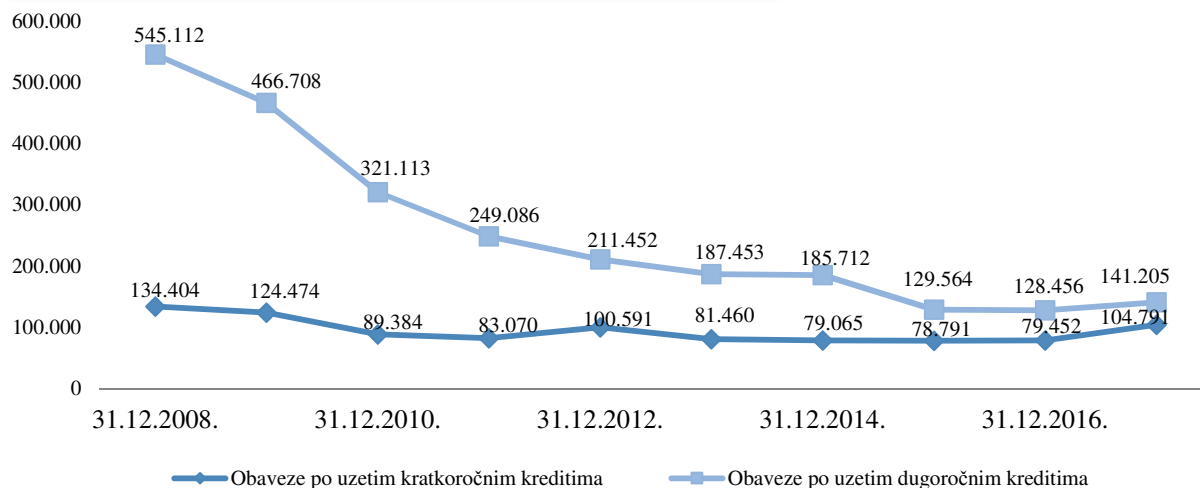
Grafikon 40. Iznos obaveza po uzetim kreditima po godinama (u 000 KM)

Ukupne obaveze po uzetim kreditima u odnosu na 2008. godinu manje su za 64%. Posmatrajući obaveze po uzetim kreditima po ročnosti, dugoročni krediti su, u odnosu na 2008. godinu, u padu za 74%, dok su kratkoročni krediti u odnosu na 2008. godinu manji za 22%.

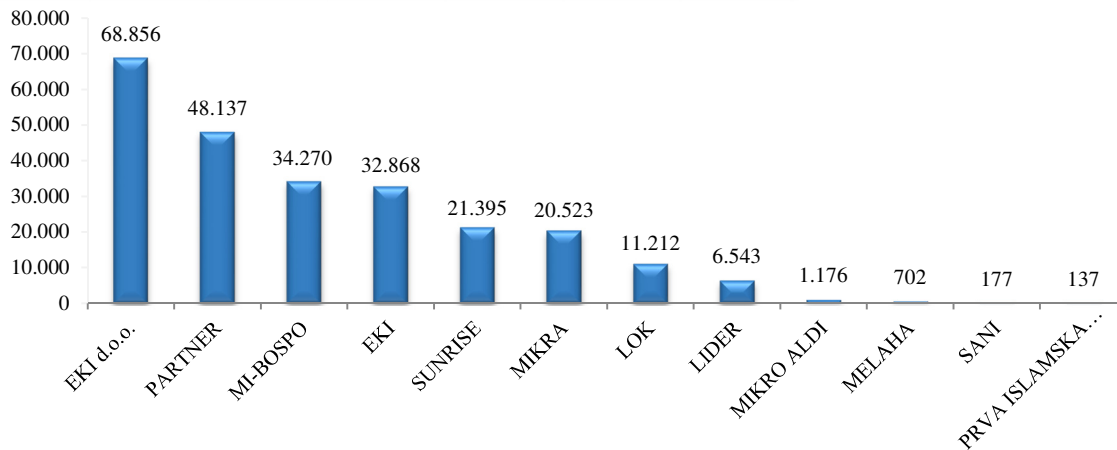
Iznos obaveza po uzetim kratkoročnim i dugoročnim kreditima MKO po godinama rada prikazan je na sljedećem grafikonu.

Grafikon 41. Obaveze po uzetim kratkoročnim i dugoročnim kreditima

Na sljedećem grafikonu prikazan je iznos obaveza po uzetim kreditima na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.

Grafikon 42. Iznos obaveza po uzetim kreditima na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO (u 000 KM)

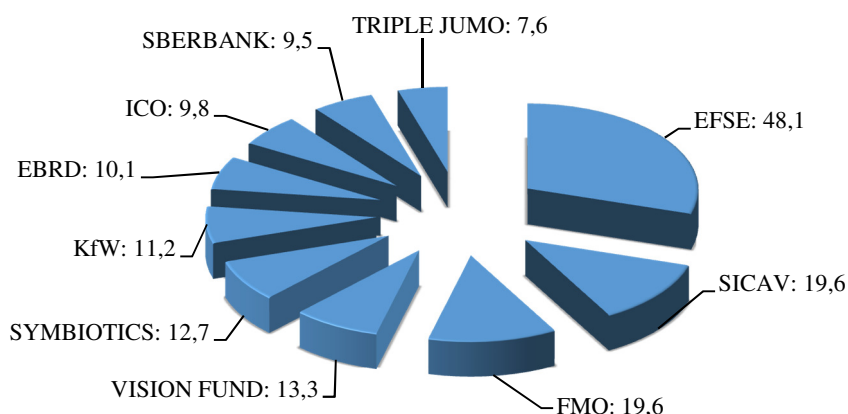

Deset najznačajnijih kreditora MKO su:

- 1.) EFSE - Evropski fond za Jugoistočnu Evropu, Luksemburg (48,1 milion KM);
- 2.) Responsibility SICAV, Švicarska (19,6 miliona KM);
- 3.) FMO, Holandija (19,6 miliona KM)
- 4.) Vision Fund, USA (13,3 miliona KM);
- 5.) Symbiotics, Švicarska (12,7 miliona KM);
- 6.) KfW - Kreditanstalt fur Wiederaufbau, Njemačka (11,2 miliona KM)
- 7.) EBRD - Evropska banka za obnovu i razvoj, V. Britanija (10,1 milion KM);
- 8.) ICO - Instituto de Credito Oficial, Španija (9,8 miliona KM);
- 9.) Sberbank BH d.d. Sarajevo, Bosna i Hercegovina (9,5 miliona KM)
- 10.) Triple Jump B.V, Holandija (7,6 miliona KM)

Navedeno je prikazano na sljedećem grafikonu.

Grafikon 43. Najznačajniji izvori sredstava MKO (u mil. KM)

Ostale obaveze iznose 25,9 miliona KM ili 5% ukupne pasive, a čine ih obaveze za porez na dobit, obaveze prema zaposlenim, dobavljačima, pasivna vremenska razgraničenja i drugo. Procent ostalih obaveza na nivou sistema u odnosu na ukupne obaveze iznosi 9,52%, a gledajući pojedinačno, ukupno pet MKF ima procent ostalih obaveza veći od 10% u odnosu na ukupne obaveze.

Vanbilansna evidencija na dan 31.12.2017. godine iznosi 111 miliona KM i manja je za 4% u odnosu na kraj prethodne godine.

2.3. Kapital

Ukupni kapital MKO na dan 31.12.2017. godine iznosi 255,1 milion KM ili 48% ukupne pasive i veći je za 47,4 miliona KM ili 23% u odnosu na kraj 2016. godine. Kapital MKF iznosi 221,3 miliona KM ili 86,7%, a kapital jednog MKD 33,8 miliona KM ili 13,3% što je prikazano u narednoj tabeli.

- 000 KM -

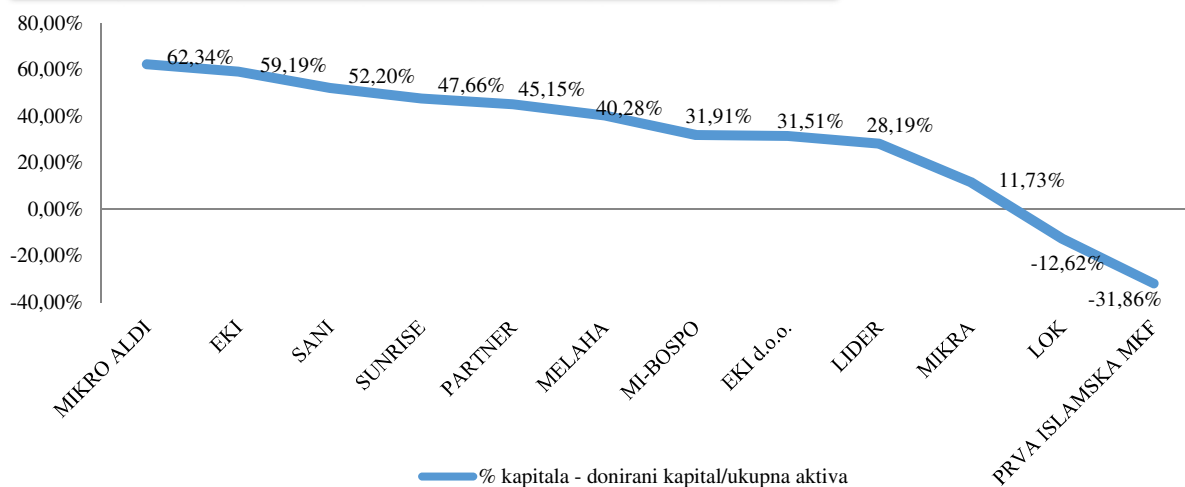
Tabela 52. Struktura kapitala MKO

OPIS	31.12.2016. godine					31.12.2017. godine					Indeks
	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	3	4	5	6=2+4	7	8	9	10	11=7+9	12=11/6
Donirani kapital	45.851	22	0	0	45.851	45.851	20	0	0	45.851	100
Osnovni kapital	3.820	2	600	17	4.420	3.820	2	30.600	90	34.420	779
Višak/manjak prihoda nad rashodima	152.598	75	0	0	152.598	169.831	77	0	0	169.831	111
Emisiona ažia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Neraspoređena dobit	0	0	1.016	29	1.016	0	0	1.317	4	1.317	130
Zakonske rezerve	0	0	1.909	54	1.909	0	0	1.909	6	1.909	100
Ostale rezerve	1.844	1	0	0	1.844	1.732	1	0	0	1.732	94
UKUPNO KAPITAL	204.113	100	3.525	100	207.638	221.234	100	33.826	100	255.060	123

Ukupan kapital mikrokreditnog sistema (umanjen za donirani kapital) iznosi 39,70% ukupne aktive, a dvije MKF imaju procent iznosa kapitala (umanjenog za donirani kapital) u odnosu na ukupnu aktivu manji od dozvoljenog iznosa, odnosno manji od 10% ukupne aktive.

Kapital (umanjen za donirani kapital) u odnosu na ukupnu aktivu na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO prikazan je na sljedećem grafikonu.

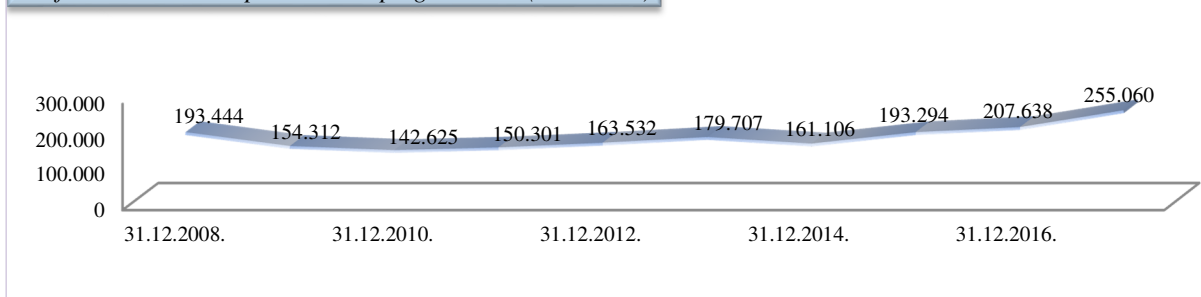
Grafikon 44. Kapital u odnosu na ukupnu aktivu na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO

Posmatrajući iznos kapitala MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos istog zabilježen je na kraju 2016. godine kada je iznosio 207,6 miliona KM. Kapital MKO na dan 31.12.2017. godine iznosio je 255,1 milion KM i za 47,4 miliona KM ili 23% je veći u odnosu na kraj 2016. godine.

Iznos kapitala MKO po godinama rada prikazan je na grafikonu broj 45.

Grafikon 45. Iznos kapitala MKO po godinama (u 000 KM)

U strukturi kapitala MKF najznačajniji je višak prihoda nad rashodima koji iznosi 169,8 miliona KM, te čini 77% ukupnog kapitala MKF i veći je za 17,2 miliona KM ili 11% u odnosu na kraj prethodne godine. Manjak prihoda nad rashodima za period od 01.01. do 31.12.2017. godine ostvarila je jedna MKF, a višak prihoda nad rashodima deset MKF, dok je jedno MKD ostvarilo neto dobit.

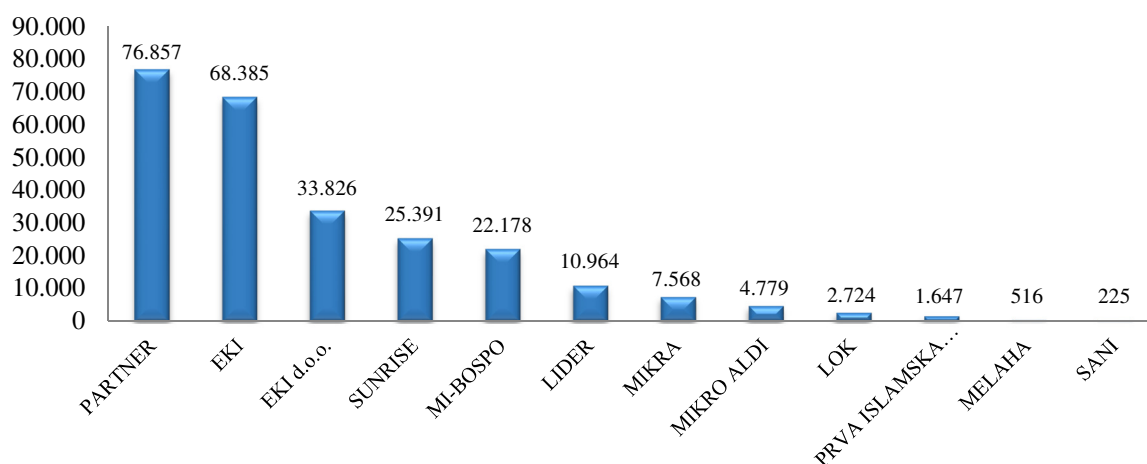
Višak prihoda nad rashodima, odnosno dobit od redovnog poslovanja, na dan 31.12.2017. godine ostvarilo je sedam MKF i jedno MKD, dok su četiri MKF ostvarile manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja. Od te četiri MKF, tri MKF su zahvaljujući vanrednim prihodima na kraju 2017. godine ostvarile pozitivan rezultat. Vanredni prihodi direktan su rezultat povećane naplate potraživanja po otpisanim kreditima.

Značajan izvor kapitala MKF čini donirani kapital koji iznosi 45,9 miliona KM ili 20% ukupnog kapitala MKF. Iznos doniranog kapitala o kojem izvještavaju MKO nalazi se na istom nivou u odnosu na kraj prethodne godine. U skladu sa članom 11. Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije, MKO su dužne voditi evidenciju o doniranim sredstvima i tretirati ih kao donirani kapital o čijem stanju su dužne izvještavati FBA. Prema zvaničnim kvartalnim izvještajima koje dostavljaju FBA, devet MKF iskazuje vrijednost doniranog kapitala u svojim izvještajima, te vodi evidenciju o stanju. U prilogu 13 daje se pregled doniranih sredstava MKF.

Osnovni kapital MKF na dan 31.12.2017. godine iznosi 3,8 miliona KM ili 2% ukupnog kapitala MKF. Ostale rezerve, koje se odnose na dvije MKF, iznose 1,7 miliona KM, ili 1% ukupnog kapitala MKF. Osnovni kapital jednog MKD iznosi 30,6 miliona KM i veći je za 30 miliona KM u odnosu na kraj prethodne godine. Značajno povećanje osnovnog kapitala MKD-a rezultat je ulaganja imovine (novčanih sredstava) od strane osnivača i 100%-tnog vlasnika MKD-a u iznosu 30 miliona KM u povećanje osnovnog kapitala MKD-a koje je izvršeno u decembru 2017. godine. Neraspoređena i dobit tekuće godine MKD-a iznosi 1,3 miliona KM.

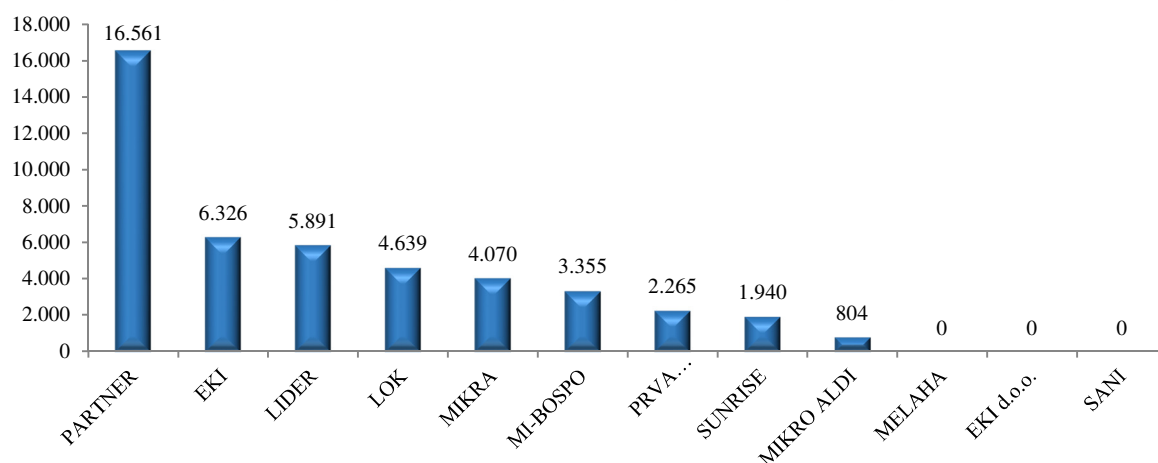
Iznos ukupnog kapitala sa 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO prikazan je na sljedećem grafikonu.

Grafikon 46. Iznos kapitala na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO (u 000 KM)

Iznos doniranog kapitala sa 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO prikazan je na grafikonu broj 47.

Grafikon 47. Iznos doniranog kapitala na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO (u 000 KM)

2.4. Aktiva i kvalitet aktive

Osnovna djelatnost MKO je mikrokreditiranje na koje se odnosi iznos od 411,2 miliona KM ili 78% ukupne aktive mikrokreditnog sistema. Nivo ukupnih kredita sistema zavisi od stanja kredita MKF na koje se odnosi 329,8 miliona KM ili 80,2% od ukupnih kredita, dok se na MKD odnosi 81,4 miliona KM ili 19,8% od ukupnih kredita.

Neto krediti, koje čine ukupni krediti umanjeni za rezerve za kreditne gubitke prikazani su u Tabeli 53.

- 000 KM -

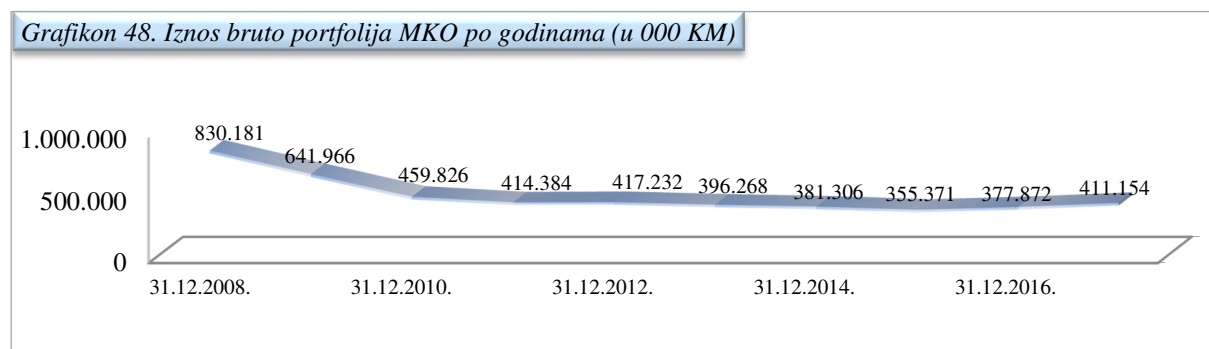
Tabela 53. Neto krediti

Red. Broj	OPIS	31.12.2016. godine			31.12.2017. godine			Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8=(6+7)	9=8/5
1.	Kredit	349.791	28.081	377.872	329.758	81.396	411.154	109
2.	Rezerve za kreditne gubitke	3.193	176	3.369	2.716	542	3.258	97
3.	Neto krediti (1.-2.)	346.598	27.905	374.503	327.042	80.854	407.896	109

Neto krediti iznose 407,9 miliona KM i za 9% su veći u odnosu na dan 31.12.2016. godine, dok su krediti na bruto osnovi također veći za 9% u odnosu na kraj prethodne godine.

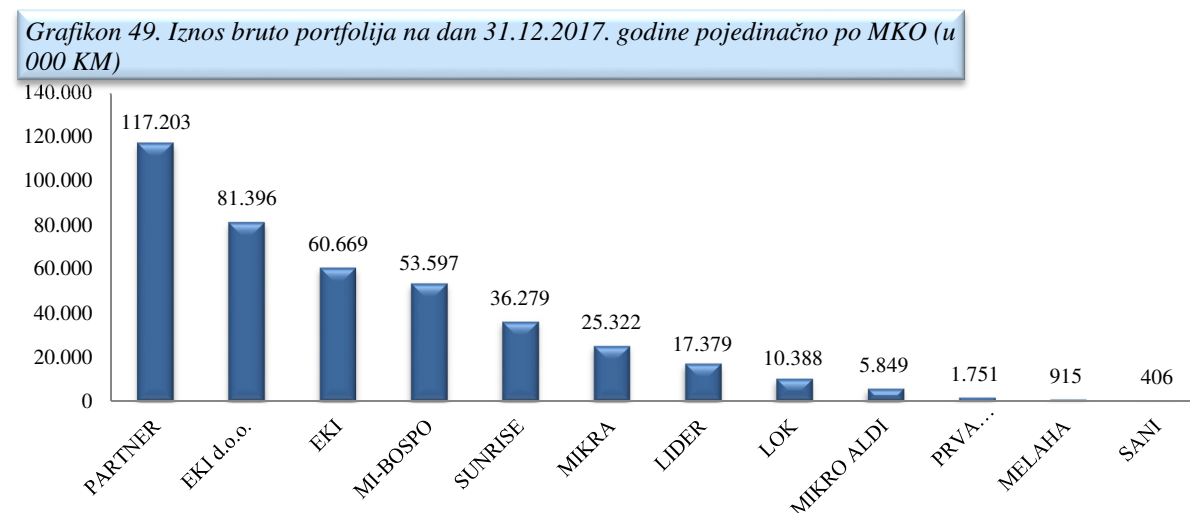
Rezerve za kreditne gubitke iznose 3,3 miliona KM i manje su za 3% u odnosu na dan 31.12.2016. godine. Omjer rezervi za kreditne gubitke u odnosu na ukupan kreditni portfolio iznosi 0,79%, te u odnosu na omjer na 31.12.2016. godine bilježi poboljšanje od 0,10 procentnih poena.

Bruto portfolio MKO po godinama rada prikazan je na grafikonu broj 48.

Posmatrajući bruto portfolio MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosio 830,2 miliona KM. Ukupan bruto portfolio na dan 31.12.2017. godine iznosio je 411,2 miliona KM i manji je za 50% u odnosu na kraj 2008. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad bruto portfolija, kod kojih je isti pao za čak 92%, odnosno 70%.

Iznos bruto portfolija pojedinačno po MKO prikazan je na sljedećem grafikonu.

U tabeli 54. prikazana je sektorska i ročna struktura mikrokredita na dan 31.12.2017. godine.

- 000 KM -

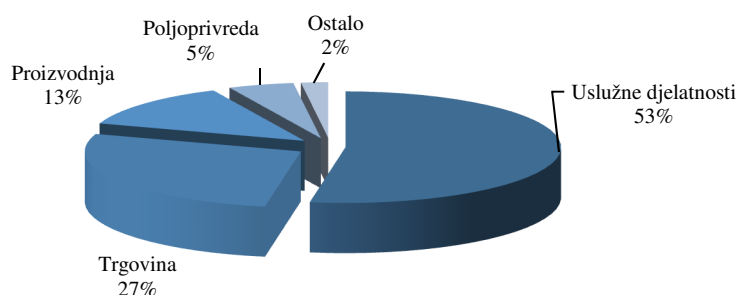
Tabela 54. Sektorska i ročna struktura mikrokredita MKO na dan 31.12.2017. godine

Red. Broj	Mikrokrediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti	Dospjela potraživanja	UKUPNO	%
1	2	3	4	5	6=(3+4+5)	7
1.	Pravnim licima					
a.)	Uslužne djelatnosti	220	5.602	55	5.877	53%
b.)	Trgovina	185	2.858	18	3.061	27%
c.)	Poljoprivreda	12	537	1	550	5%
d.)	Proizvodnja	154	1.286	9	1.449	13%
e.)	Ostalo	52	174	1	227	2%
	UKUPNO 1:	623	10.457	84	11.164	100%
2.	Fizičkim licima					
a.)	Uslužne djelatnosti	4.953	66.837	209	71.999	18%
b.)	Trgovina	1.469	15.602	70	17.141	4%
c.)	Poljoprivreda	7.323	131.163	345	138.831	35%
d.)	Proizvodnja	642	7.158	25	7.825	2%
e.)	Stambene potrebe	2.654	79.999	179	82.832	21%
f.)	Ostalo	12.830	68.185	347	81.362	20%
	UKUPNO 2:	29.871	368.944	1.175	399.990	100%
	UKUPNO (1+2):	30.494	379.401	1.259	411.154	

Od ukupnog iznosa mikrokredita 11,2 miliona KM ili 3% plasirano je pravnim licima, a 400 miliona KM ili 97% plasirano je fizičkim licima. U ročnoj strukturi mikrokredita, na kratkoročne kredite, u koje se uključuju i dospjela potraživanja odnosi se 31,8 miliona KM ili 8%, a na dugoročne kredite 379,4 miliona KM ili 92%.

Sama dospjela potraživanja ukupno iznose 1,3 miliona KM i gotovo u cijelosti se odnose na kredite date fizičkim licima. Sektorska struktura mikrokredita plasiranih pravnim licima data je na grafikonu broj 50.

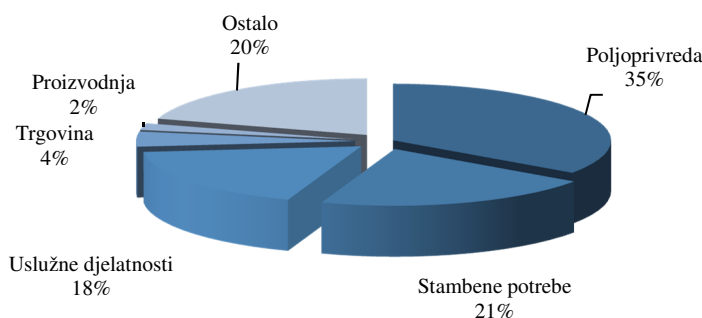
Grafikon 50. Sektorska struktura mikrokredita plasiranih pravnim licima

Prema granskoj strukturi, najveći iznos od ukupnog iznosa mikrokredita datih pravnim licima, plasiran je za uslužne djelatnosti i trgovinu - uslužne djelatnosti 5,9 miliona KM ili 53%, odnosno trgovina 3,1 milion KM ili 27%. Za proizvodnju dato je 1,4 miliona KM ili 13% od ukupnog iznosa mikrokredita datih pravnim licima, dok je za poljoprivredu dato 0,6 miliona KM ili 5%, a za ostale namjene 0,2 miliona KM ili 2%.

Sektorska struktura mikrokredita plasiranih fizičkim licima data je na grafikonu broj 51..

Grafikon 51. Sektorska struktura mikrokredita plasiranih fizičkim licima

Što se tiče kredita datih fizičkim licima, 138,8 miliona KM ili 35% plasirano je za poljoprivredu, zatim za stambene potrebe 82,8 miliona KM ili 21%, za uslužne djelatnosti 72 miliona KM ili 18%, za trgovinu je plasirano 17,2 miliona KM ili 4%, za proizvodnju 7,8 miliona KM ili 2%, te za ostalo 81,4 miliona KM ili 20%, što je prikazano u sljedećoj tabeli.

- 000 KM -

Mikrokrediti za:	31.12.2016.	31.12.2017.	Učešće	Indeks
poljoprivreda	126.352	139.381	34%	110
stambene	76.643	82.832	20%	108
ostalo	69.336	81.589	20%	118
usluge	73.333	77.876	19%	106
trgovina	22.441	20.202	5%	90
proizvodnja	9.767	9.274	2%	95
Ukupno	377.872	411.154	100%	109

Na osnovu analize granske strukture zaključuje se da je mikrokreditiranje najvećim dijelom usmjereno na kreditiranje poljoprivrede (34%), stambenih potreba (20%), usluga (19%) i ostalog (27%) te se većim dijelom odnosi na dugoročne kredite fizičkim licima iz čega proističe da se krediti u najvećem broju slučajeva odobravaju licima koja nemaju pristup tradicionalnim izvorima finansiranja kako zbog rizičnosti posla kojeg obavljaju, tako i zbog nedostatka adekvatnih kolaterala.

U odnosu na kraj prethodne godine, procenat ukupnih kredita koji se daju po svim kreditnim proizvodima u porastu je od 6% do 18%, osim kredita za proizvodnju i trgovinu koji su u padu od 5% odnosno 10% u posmatranom periodu. U pogledu ročnosti mikrokredita, dugoročni mikrokrediti su u porastu za 10% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su kratkoročni mikrokrediti (uključujući i dospjela potraživanja), u padu za 8% u posmatranom periodu što se vidi iz sljedeće tabele.

- 000 KM -

OPIS	31.12.2016.	31.12.2017.	Učešće	Indeks
Dugoročni mikrokrediti	343.405	379.401	92%	110
Kratkoročni mikrokrediti s dospjelim potraživanjima	34.467	31.753	8%	92
UKUPNO	377.872	411.154	100%	109

Prema izvještajima koje su MKO dostavile FBA vezano za iznos rizičnog portfolija uslijed elementarnih nepogoda iz maja/svibnja 2014. godine na dan 31.12.2017. godine, aktivni kreditni portfolio koji nije kasnio sa 30. 04. 2014. godine, a koji je rizičan uslijed elementarnih nepogoda iznosi 0,6 miliona KM.

Kreditni portfolio koji je kasnio sa 30. 04. 2014. godine, a koji je dodatno rizičan, uslijed elementarnih nepogoda na dan 31.12.2017. godine iznosi 17 hiljada KM. Kreditni portfolio koji je ponovo ugovoren - reprogramiran uslijed elementarnih nepogoda na dan 31.12.2017. godine, iznosi 96 hiljada KM. Najveće učešće u iznosu reprogramiranih kredita uslijed elementarnih nepogoda imaju krediti za poljoprivredu (31%) i krediti za stambene potrebe (29%).

Odlukom o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07), MKO su dužne sva kreditna sredstva i druga potraživanja raspoređivati u određene grupe primjenom kriterija broja dana kašnjenja u otplati na način da za svaku grupu izdvaja rezerve za kreditne i druge gubitke na teret troškova poslovanja.

Osnovicu za obračun visine rezervi čini iznos neotplaćenog kredita, dospjele kamate i naknade i sve druge stavke kod kojih je MKO izložena riziku nemogućnosti naplate, odnosno poslovnog neuspjeha. Iznosi potraživanja razvrstanih u zadane grupe i obračunate rezerve po tim grupama sa stanjem na dan 31.12.2017. godine vide se iz sljedeće tabele.

- 000 KM -

Tabela 57. Rezerve za kreditne gubitke sa stanjem na dan 31.12.2017. godine

Rb	Dani kašnjenja	Stope rezerv i— sanja	Iznos kredita	Učešće (%)	Dospjela kamata		Iznos ostalih stavki aktive	Rezervisanja			Ukupna rezervisanja
					Stopa rezerv i— sanja	Iznos kamate		Po kreditima	Po dospjelim kamatama	Po ostalim stavkama aktive	
1	2	3	4	5	6	7	8	9=(4x3)/100	10=(7x6)/100	11=(8x3)/100	12=(9+10+11)
1.	0	0%	403.130	98,05	0%	7	351	0	0	0	0
2.	1 – 15	2%	2.006	0,49	2%	30	0	40	1	0	41
3.	16 – 30	15%	2.371	0,58	100%	42	0	356	42	0	398
4.	31 – 60	50%	1.284	0,31	100%	39	0	642	39	0	681
5.	61 – 90	80%	776	0,19	100%	29	0	621	29	0	650
6.	91 – 180	100%	1.587	0,39	100%	78	0	1.599	78	0	1.677
UKUPNO			411.154	100,00		225	351	3.258	189	0	3.447
7.	preko 180	Otpis	1.006		100%		88				

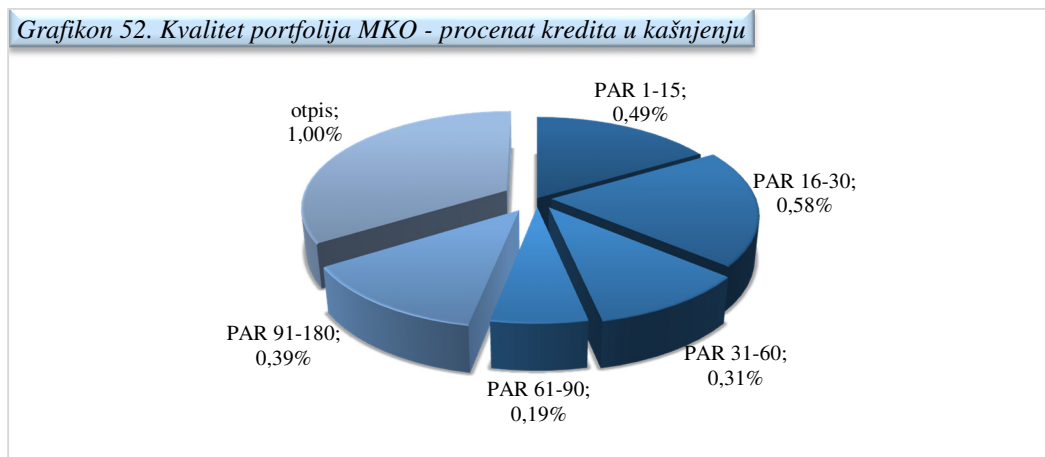
*U koloni 9. u kategoriji dana u kašnjenju (91-180), uključena su dodatna rezervisanja jedne MKF za kredite za dodatna sredstva i dodatna rezervisanja u skladu sa usaglašavanjem načina obračuna rezervi po instrukcijama FBA.

Kašnjenje u otplati duže od jednog dana imaju krediti u iznosu od 8 miliona KM ili 1,95%, dok 98,05% kredita nije u kašnjenju. Ukupan iznos dospjelih kamata po aktivnim kreditima koji imaju kašnjenje u otplati duže od jednog dana iznosi 0,2 miliona KM. Iz navedenog se zaključuje da je kvalitet kreditnog portfolija u mikrokreditnom sektoru Federacije BiH na visokom nivou.

Ukupan iznos obračunatih rezervi po svim osnovama je 3,4 miliona KM i manje su za 3% u odnosu na dan 31.12.2016. godine. U toku 2017. godine, MKO su otpisale 3,9 miliona KM glavnice i 0,3 miliona KM kamate.

Kvalitet aktivnog kreditnog portfolija mikrokreditnih organizacija prikazan je na grafikonu 52.

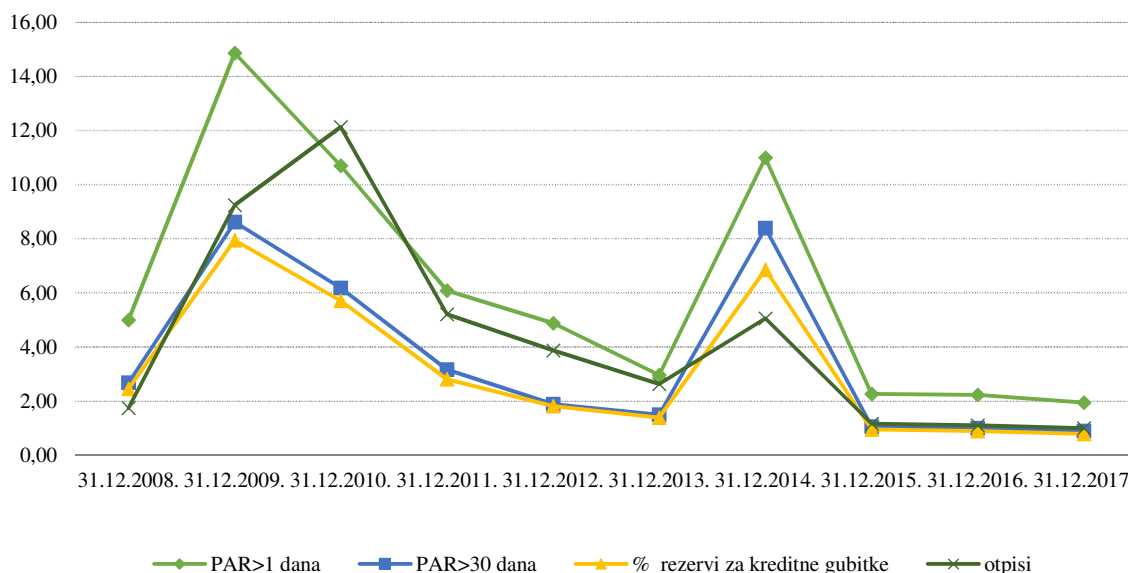
Grafikon 52. Kvalitet portfolija MKO - procenat kredita u kašnjenju

Ključni pokazatelji kvalitete kreditnog portfolija

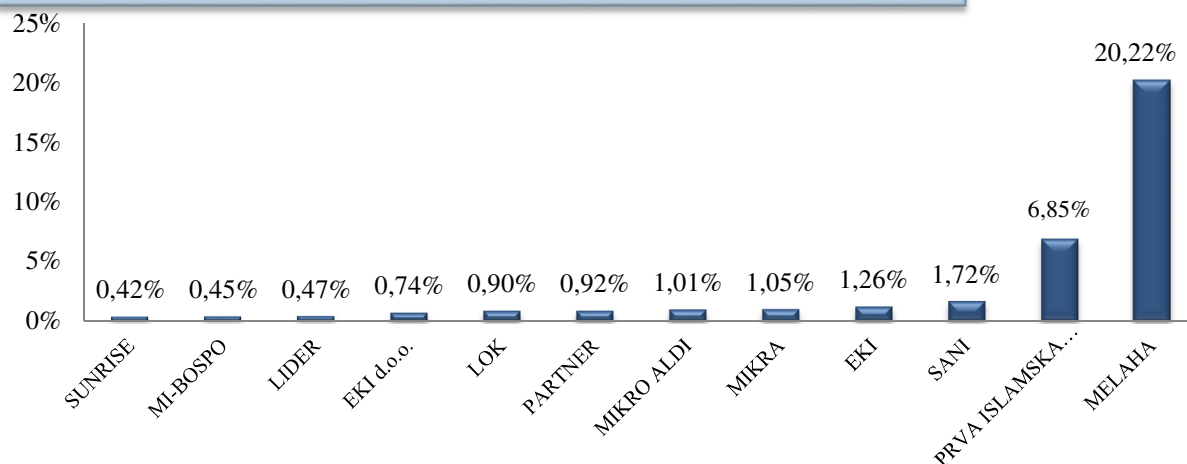
U poređenju s krajem prethodne godine, na dan 31.12.2017. godine mikro kreditni portfolio bilježi rast od 9% (33,3 miliona KM) te iskazuje poboljšanje pokazatelja kvaliteta aktivnog kreditnog portfolija. Većina MKO izložena je pritisku konkurencije kako od većih MKO tako i od banaka, te se mnoge MKO i dalje suočavaju s nedostatkom sredstava za finansiranje kreditnog portfolija. Pokazatelji kvalitete aktivnog kreditnog portfolija prikazani su procentualno na grafikonu broj 53.

Grafikon 53. Pokazatelji kvaliteta aktivnog portfolija MKO

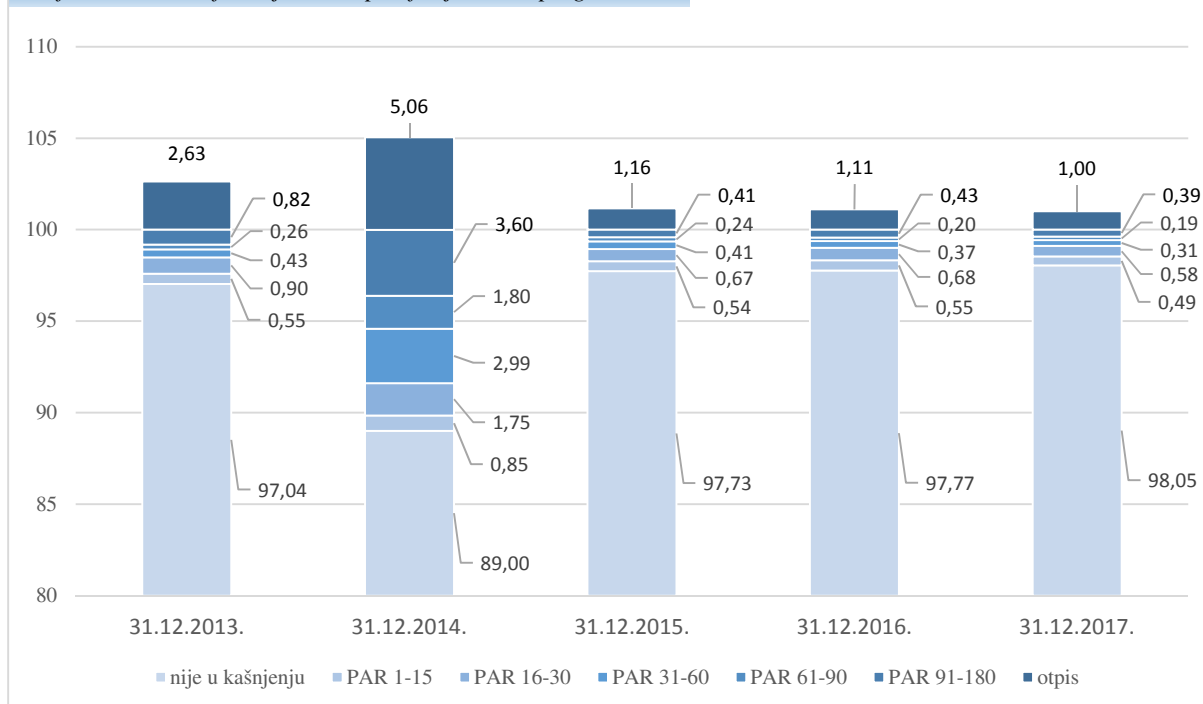
Poboljšanje pokazatelja kvalitete aktivnog portfolija iskazano je smanjenjem stope rezervi za kreditne gubitke (% rezervi za kreditne gubitke) sa 0,89%, koliko je iznosila na dan 31.12.2016. godine, na 0,79%. Portfolio u riziku preko 30 dana kašnjenja (PAR > 30 dana) bilježi blago poboljšanje, te je sa 1% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, smanjen na 0,89%. Ukupan rezultat sistema po pitanju rizičnosti portfolija nalazi se u okviru propisanog standarda (ispod 5%), a gledajući pojedinačno dvije MKF krše propisani standard. Portfolio u riziku preko jednog dana kašnjenja (PAR > 1 dana), bilježi blago poboljšanje, te je sa 2,23% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, smanjen na 1,95%. Portfolio u riziku preko 30 dana kašnjenja (PAR > 30 dana) na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO prikazan je na sljedećem grafikonu.

Grafikon 54. Portfolio u riziku preko 30 dana na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO

Klasifikacija bruto portfolija mikrokreditnih organizacija po godinama prikazana je procentualno na sljedećem grafikonu.

Grafikon 55. Klasifikacija bruto portfolija MKO po godinama

U toku 2017. godine MKO su otpisale 2.237 kreditnih partija (2.207 otpisanih kreditnih partija odnosi se na fizičke osobe, a 30 na pravne osobe) u ukupnom iznosu od 4,3 miliona KM, od čega se 3,9 miliona KM odnosi na otpisanu glavnicu.

Na nivou sistema, procenat otpisa na dan 31.12.2017. godine iznosio je 1,00% i ovaj pokazatelj je, u odnosu na kraj prethodne godine, smanjen za 0,11 procentnih poena, te se nalazi u okviru propisanog standarda. Dvije MKF ne zadovoljavaju standard FBA u pogledu procenta otpisa kredita koji mora biti ispod 3%.

MKO vrše naplatu potraživanja po otpisanim kreditima, pa su tako u toku 2017. godine naplatile 8,3 miliona KM otpisane glavnice i 0,7 miliona KM otpisane kamate, dok je u istom izvještajnom periodu trajni otpis iznosio 69 hiljada KM po glavnici i 20 hiljada KM po kamati.

Što se tiče efikasnosti naplate otpisanih kredita u toku 2017. godine, tri MKF su imale procenat efikasnosti naplate otpisanih kredita u rasponu od 11% do 12% u odnosu na ukupan iznos potraživanja po otpisanim kreditima, dok su osam MKF i jedno MKD imale procenat efikasnosti naplate u rasponu od 6% do 9%.

Iznosi potraživanja po otpisanoj glavnici i kamati sa stanjem na dan 31.12.2017. godine prikazani su u tabeli 58.

- 000 KM -

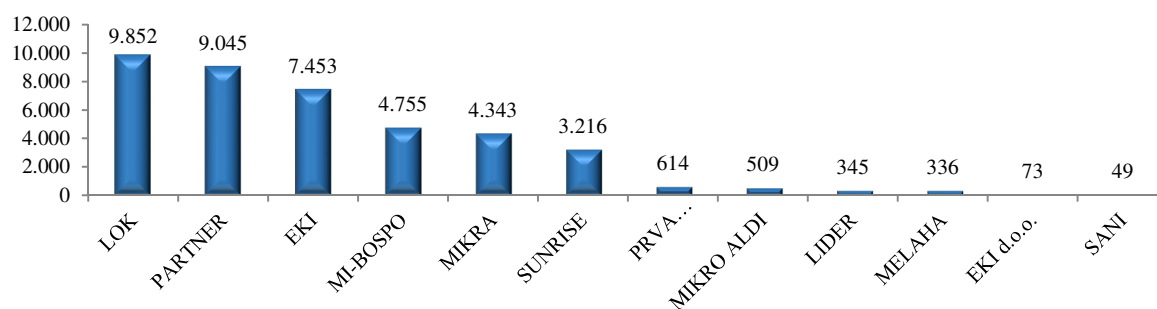
Tabela 58. Potraživanja po otpisanoj glavnici i kamati

OPIS	FIZIČKA LICA		PRAVNA LICA		UKUPNO	
	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje na datum 01.01.2017.	100.145	10.731	2.807	298	102.952	11.029
Promjene u 2017. godini:						
Novi otpis u tekućoj godini	3.801	329	140	12	3.941	341
<i>otpis u periodu 01.01.-31.03.</i>	906	75	43	6	949	81
<i>otpis u periodu 01.04.-30.06.</i>	1.046	92	24	2	1.070	94
<i>otpis u periodu 01.07.-30.09.</i>	885	77	30	1	915	78
<i>otpis u periodu 01.10.-31.12.</i>	964	85	43	3	1.007	88
Naplaćeno u tekućoj godini	8.266	703	80	4	8.346	707
<i>naplata otpisa u periodu 01.01.-31.03.</i>	2.000	173	27	1	2.027	174
<i>naplata otpisa u periodu 01.04.-30.06.</i>	2.091	174	23	2	2.114	176
<i>naplata otpisa u periodu 01.07.-30.09.</i>	2.051	183	13	0	2.064	183
<i>naplata otpisa u periodu 01.10.-31.12.</i>	2.124	173	17	1	2.141	174
Trajni otpis u tekućoj godini	69	20	0	0	69	20
<i>trajni otpis u periodu 01.01.-31.03.</i>	36	2	0	0	36	2
<i>trajni otpis u periodu 01.04.-30.06.</i>	12	4	0	0	12	4
<i>trajni otpis u periodu 01.07.-30.09.</i>	16	10	0	0	16	10
<i>trajni otpis u periodu 01.10.-31.12.</i>	5	4	0	0	5	4
Saldo na datum 31.12.2017.	95.611	10.337	2.867	306	98.478	10.643

* Napomena: Podaci u tabeli 10. razlikuju se od ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima prikazanih u vanbilansnoj evidenciji za iznos od 1,5 miliona KM koji se odnosi na sudske troškove, zatezne i procesne kamate kao dio vansudskih nagodbi kod tri MKF.

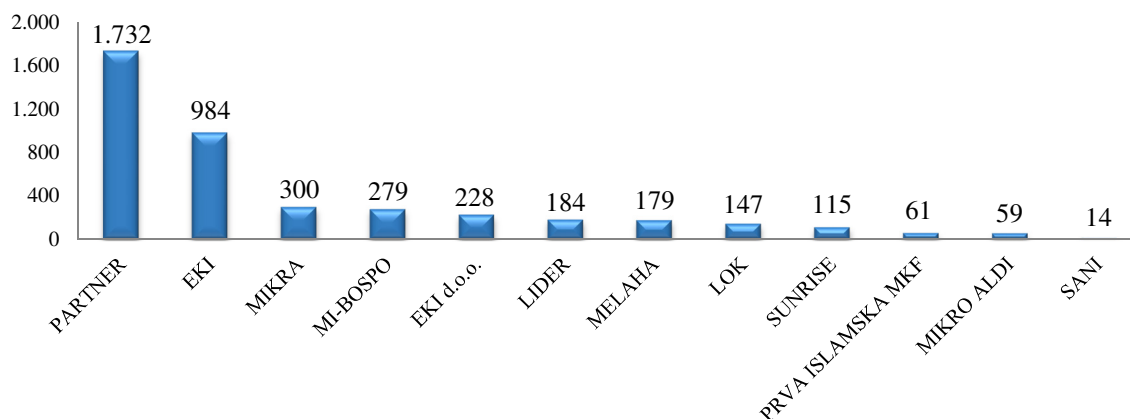
Broj otpisanih kreditnih partija sa stanjem na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO vidi se iz sljedećeg grafikona.

Grafikon 56. Broj otpisanih kreditnih partija evidentiranih u vanbilansu na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO

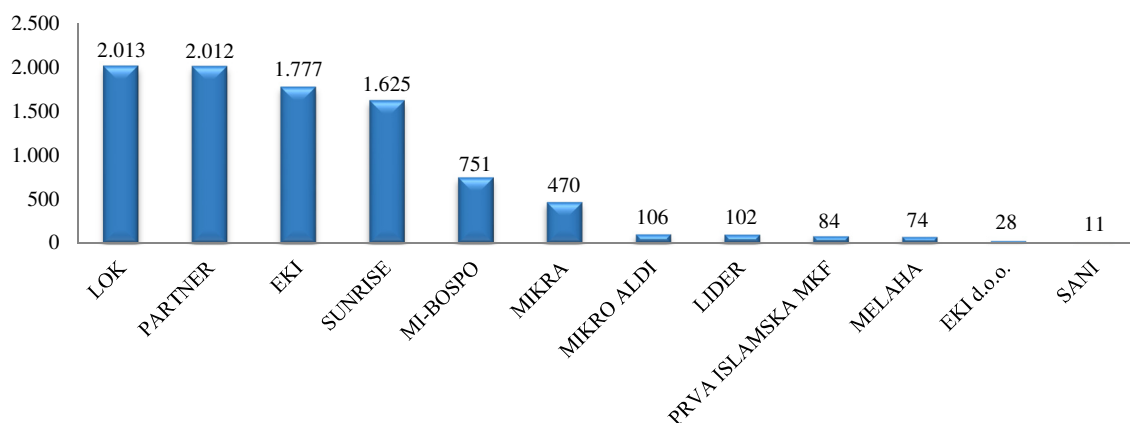
Iznos kredita otpisanih u periodu 01.01. - 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO prikazan je na sljedećem grafikonu.

Grafikon 57. Iznos kredita otpisanih u periodu 01.01.-31.12.2017. godine pojedinačno po MKO (u 000 KM)

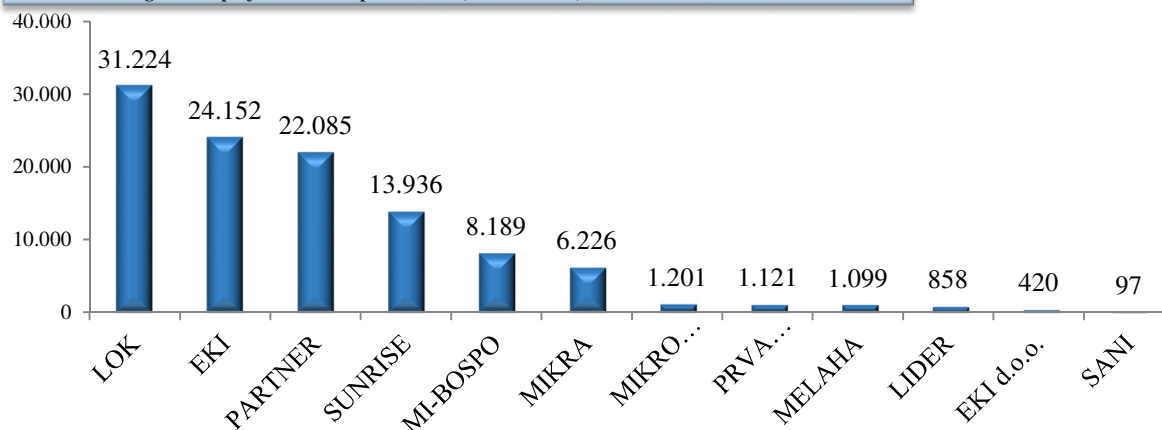
Iznos naplate po otpisanim kreditima u periodu 01.01.-31.12.2017. godine vidi se iz sljedećeg grafikona.

Grafikon 58. Iznos naplate po otpisanim kreditima u periodu 01.01.-31.12.2017. godine pojedinačno po MKO (u 000 KM)

Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima sa stanjem na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO prikazana su na grafikonu broj 59.

Grafikon 59. Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima sa stanjem na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO (u 000 KM)

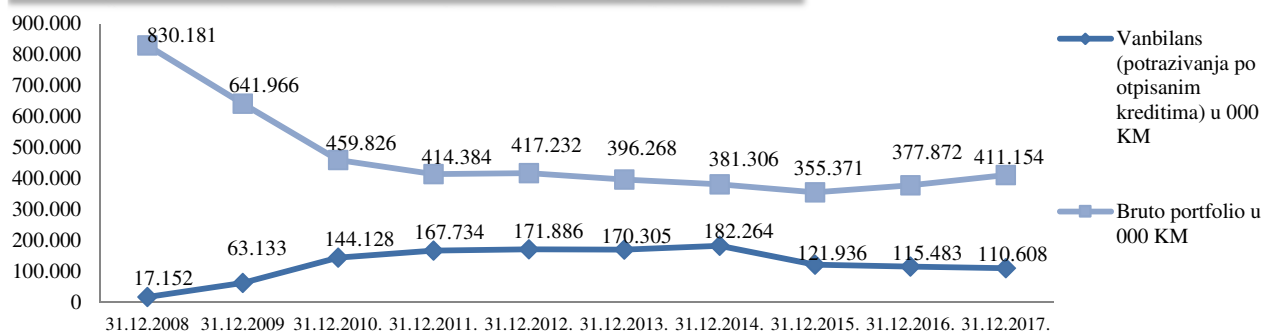
Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima koja se nalaze u vanbilansnoj evidenciji sa 31.12.2017. godine iznose 111 miliona KM i manja su za 4% u odnosu na kraj prethodne godine.

U odnosu na 2008. godinu, bruto portfolio MKO manji je za 50%, dok su potraživanja po otpisanim kreditima veća skoro sedam puta i na dan 31.12.2017. godine čine 27% ukupnog kreditnog portfolija.

Postoje značajna odstupanja u kvalitetu portfolija između različitih MKO koja su evidentna iz podatka da tri MKF imaju preko 60% ukupno otpisanih kredita u odnosu na ukupni bruto portfolio (kod jedne MKF ukupan iznos potraživanja po otpisanim kreditima, koji se nalaze u vanbilansu veći je od iznosa ukupnih bruto kredita za 201%), što je direktna posljedica kreditne ekspanzije u prošlosti i nedomaćinskog upravljanja imovinom MKF.

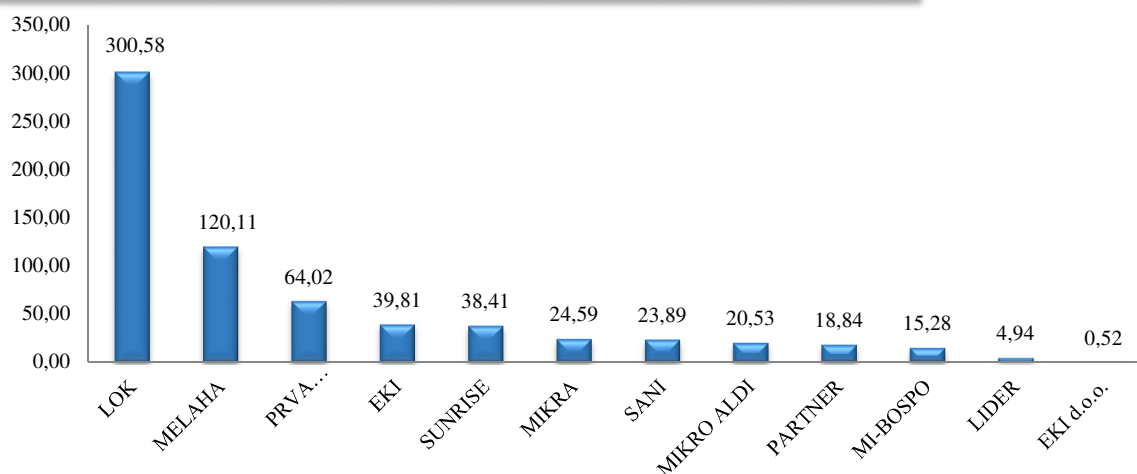
Jedna MKF i jedno MKD iskazali su ukupne otpise ispod 10% ukupnog bruto portfolija. MKO su dužne pokrenuti sudske sporove za naplatu otpisanih potraživanja preko 180 dana u cilju zaštite imovine MKO. Potraživanja po otpisanim kreditima i bruto portfolij MKO po godinama rada prikazan je na grafikonu broj 60.

Grafikon 60. Potraživanja po otpisanim kreditima i bruto portfolio MKO

Odnos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima i ukupnog bruto portfolija sa stanjem na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO prikazan je na sljedećem grafikonu.

Grafikon 61. Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na ukupan bruto portfolio na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO

Otplata kredita sa instrumentom osiguranja jamstvom i prigovori klijenata

Neadekvatna kreditna politika i slabosti internih kontrola MKO, te opća prezaduženost korisnika mikrokredita, utjecale su na proces kreditiranja i kvalitetu kreditnog portfolija. Aktiviranje instrumenata osiguranja u slučaju osiguranja kredita jamstvom nastaje kao rezultat nenaplativih potraživanja po

kreditima iz ranijih perioda, ili uslijed nemogućnosti servisiranja dospjelih kreditnih obaveza od strane klijenata.

S ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koji se otplaćuju putem jemstva, FBA je od 31.12.2009. godine propisala izvještajni obrazac OKJ.

Prema izvještajima o otplati kredita na teret jemaca kod MKO u Federaciji BiH ukupan broj kreditnih partija u aktivnom kreditnom portfoliju MKO na dan 31.12.2017. godine je bio 155.912, od čega su 1,20% kreditnih partija otplaćivali jemci što je manje za 0,03 procentna poena u odnosu na procenat kredita koje su otplaćivali jemci u ukupnom broju kredita na dan 31.12.2016. godine (2016. godina: 1,23%).

Prema kvartalnim izvještajima, ukupan bruto kreditni portfolio u MKO sistemu na dan 31.12.2017. godine je iznosio 411 miliona KM od čega je udio preostalog duga kredita koji su se otplaćivali na teret jemaca iznosio 1,39% što je za 0,10 procentnih poena više u odnosu na udio preostalog duga kredita koji su se otplaćivali na teret jemaca u ukupnom bruto kreditnom portfoliju na kraju 2016. godine (2016. godina: 1,29%).

Prema izvještajima MKO, a shodno Odluci o načinu postupanja banke, MKO i lizing društva po prigovoru klijenta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17), u periodu od 01.01.do 31.12.2017. godine, podneseno je ukupno 53 prigovora prema MKO. Za pet MKF nema evidentiranih prigovora. Sudužnici/jemci su uputili 10 prigovora, dužnici 24 prigovora, dok su ostale zainteresirane strane uputile 19 prigovora. MKO su pozitivno riješile 5 prigovora, negativno 41 prigovor, dok se 7 prigovora nalaze u procesu obrade i izjašnjenja.

2.5. Profitabilnost

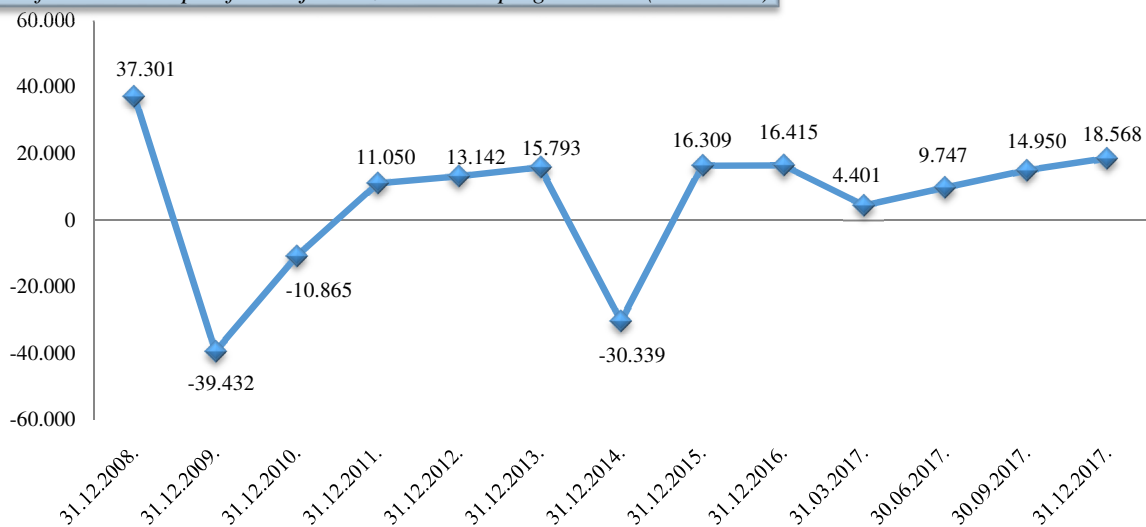
U periodu od 01.01.do 31.12.2017. godine jedno MKD ostvarilo je neto dobit u iznosu od 300 hiljada KM (na kraju 2016. godine 685 hiljade KM neto dobiti). U ovom periodu MKF su ostvarile višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 18,3 miliona KM, dok su u istom periodu prethodne godine, MKF ostvarile višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 15,7 miliona KM. U prilogima 14 i 15 daje se prikaz bilansa uspjeha MKD i MKF.

U periodu od 01.01.do 31.12.2017. godine, od ukupno 11 MKF, deset MKF je ostvarilo višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 18,3 miliona KM, dok je jedna MKF ostvarila manjak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 73 hiljade KM.

Na nivou mikrokreditnog sistema u Federaciji BiH, ostvaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 18,6 miliona KM, što je za 2,2 miliona KM ili 13% više u odnosu na isti period prethodne godine. Na ostvareni višak prihoda nad rashodima 10 MKF su obračunale porez na dobit u iznosu 1,9 miliona KM, u skladu sa Zakonom o porezu na dobit („Službene novine Federacije BiH“, broj: 15/16) i mišljenjem Ministarstva finansija Federacije BiH, br. 05-14-2-5143/16-1 od 27. 07. 2016. godine.

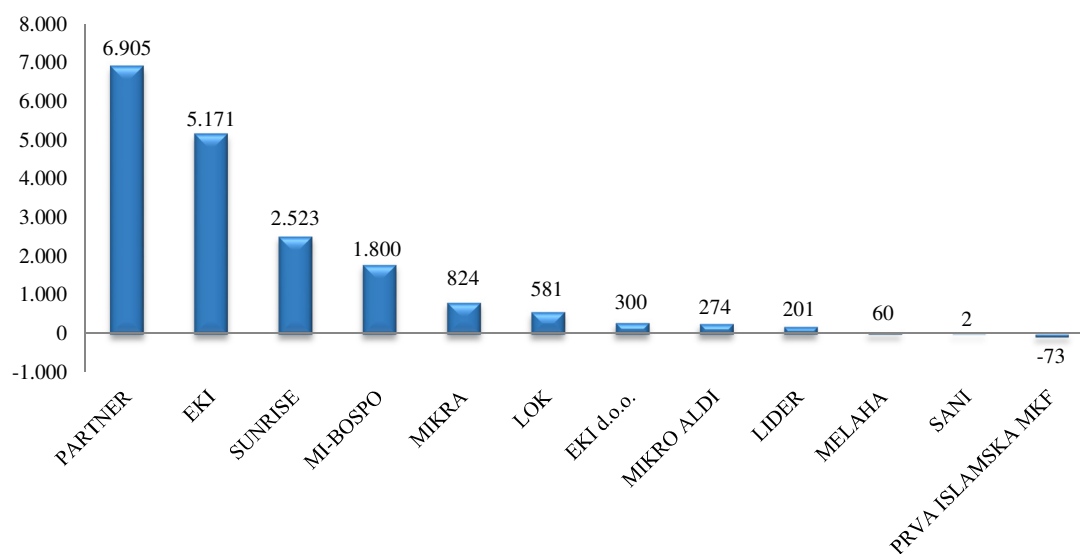
Ukupan finansijski rezultat MKO po godinama rada prikazan je na grafikonu broj 62.

Grafikon 62. Ukupan finansijski rezultat MKO po godinama (u 000 KM)

Na sljedećem grafikonu prikazan je finansijski rezultat sa 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.

Grafikon 63. Višak/manjak prihoda nad rashodima MKF, odnosno neto dobit/gubitak MKD za period 01.01.-31.12.2017. godine pojedinačno po MKO (u 000 KM)

Struktura bilansa uspjeha mikrokreditnog sistema Federacije BiH je prikazana u tabeli 59.

- 000 KM -

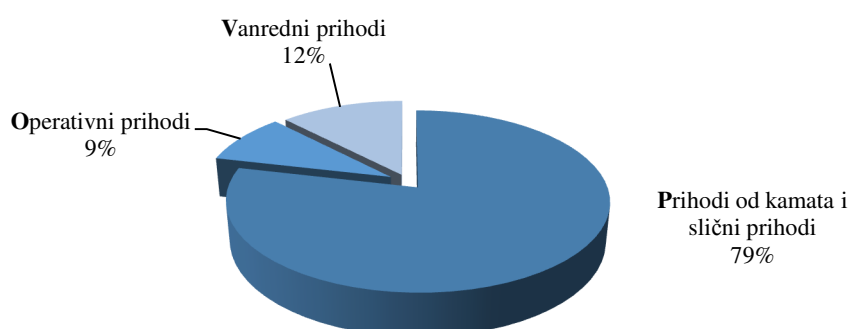
Tabela 59. Bilans uspjeha MKO

Red. broj	OPIS	Za period 01.01. - 31.12.2016. g.				Za period 01.01. - 31.12.2017. g.				Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	%	MKF	MKD	Ukupno	%	
1	2	1	2	3=(1+2)	4	5	6	7=(5+6)	8	9=(7/3)
1.	PRIHODI									
1.1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	67.361	3.713	71.074	89	67.916	9.154	77.070	90	108
1.2.	Operativni prihodi	8.204	278	8.482	11	8.136	789	8.925	10	105
2.	UKUPNI PRIHODI (1.1.+1.2.)	75.565	3.991	79.556	100	76.052	9.943	85.995	100	108
3.	RASHODI									
3.1.	Rashodi po kamatama i slični rashodi	9.800	1.355	11.155	15	8.656	2.584	11.240	15	101
3.2.	Operativni rashodi	56.747	1.553	58.300	79	56.850	5.605	62.455	80	107
3.3.	Trošk. rezer. za kred. i dr. gubitke	4.006	346	4.352	6	3.528	614	4.142	5	95
4.	UKUPNI RASHODI (3.1.+3.2.+3.3.)	70.553	3.254	73.807	100	69.034	8.803	77.837	100	105
5.	VANREDNI PRIHODI	11.600	15	11.615		11.975	57	12.032		104
6.	VANREDNI RASHODI	882	6	888		725	850	1.575		177
7.	UKUPNO PRIHODI - RASHODI (2+5-4-6)	15.730	746	16.476		18.268	347	18.615		113
8.	VIŠAK/MANJAK PRIHODA NAD RASHODIMA	15.730		15.730		18.268		18.268		116
9.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA		746	746			347	347		
10.	POREZI		61	61			47	47		
11.	NETO DOBIT/GUBITAK		685	685			300	300		
12.	UKUPAN FIN. REZULTAT			16.415				18.568		

Ukupni prihodi MKO za period od 01.01. do 31.12.2017. godine iznose 86 miliona KM. U odnosu na isti period prethodne godine, ukupni prihodi veći su za 6,4 miliona KM ili 8%. Najveći dio prihoda, odnosi se na prihode od kamata koji iznose 77,1 milion KM ili 90% ukupnih prihoda i u odnosu na isti period prethodne godine, veći su za 6 miliona KM ili 8%, dok operativni prihodi iznose 8,9 miliona KM ili 10% ukupnih prihoda i u odnosu na isti period prethodne godine, veći su za 0,4 miliona KM, odnosno za 5%.

Struktura prihoda MKO prikazana je na grafikonu broj 64.

Grafikon 64. Struktura prihoda (uključeni vanredni prihodi)

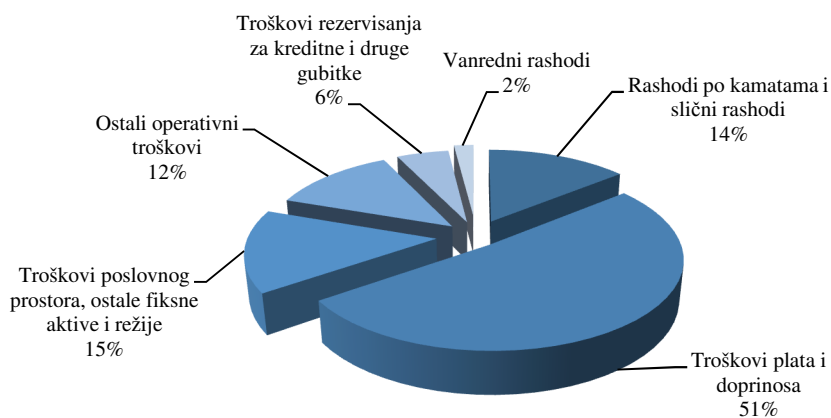
Vanredni prihodi MKO ostvareni u periodu od 01.01. do 31.12.2017. godine iznose 12 miliona KM i veći su za 4% u odnosu na isti period prethodne godine. Vanredni prihodi većinom se odnose na naplatu potraživanja po otpisanim kreditima. Vanredni rashodi MKO ostvareni u toku 2017. godine iznose 1,6 miliona KM, i veći su za 0,7 miliona KM ili 77% u odnosu na isti period prethodne godine. Povećanje vanrednih rashoda uglavnom je rezultat kontrolom utvrđenih dodatnih troškova poslovanja jednog MKD.

Ukupni rashodi iznose 77,8 miliona KM od kojih se 69 miliona KM ili 88,7% odnosi na rashode MKF, a 8,8 miliona KM ili 11,3% na rashode jednog MKD. U odnosu na isti period prethodne godine ukupni rashodi veći su za 4 miliona KM ili 5%. U strukturi rashoda, 11,2 miliona KM ili 15% od ukupnih rashoda odnosi se na rashode po kamatama na uzete kredite i ostale slične rashode i veći su za 1% u odnosu na isti period prethodne godine.

Operativni rashodi iznose 62,5 miliona KM ili 80% ukupnih rashoda i u odnosu na isti period prethodne godine, veći su za 4,2 miliona KM ili 7%. Operativni rashodi sastoje se od troškova plaća i doprinosa u iznosu od 40,7 miliona KM (01.01.do 31.12.2016. godine: 38,8 miliona KM), troškova poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija u iznosu od 11,9 miliona KM (01.01.do 31.12.2016. godine: 11 miliona KM), te ostalih operativnih troškova u iznosu od 9,9 miliona KM (01.01.do 31.12.2016. godine: 8,5 miliona KM).

Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke iznose 4,1 milion KM ili 5% od ukupnih rashoda i u odnosu na isti period prethodne godine, manji su za 5%. Struktura rashoda MKO data je na sljedećem grafikonu.

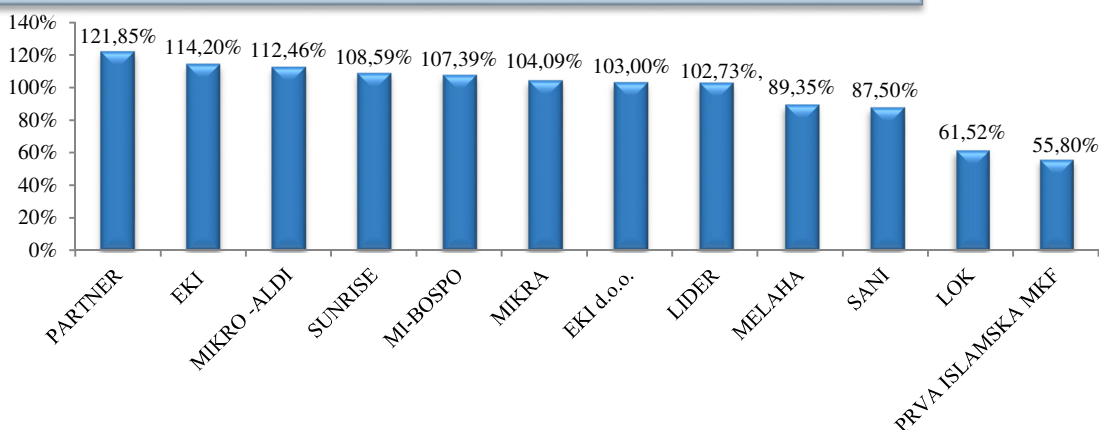
Grafikon 65. Struktura rashoda (uključeni vanredni rashodi)

Što se tiče operativne održivosti⁴⁰, od 12 MKO, sedam MKF i jedno MKD mogu iz ostvarenih prihoda od redovnih aktivnosti pokriti sve rashode, dok četiri MKF nisu operativno održive u posmatranom periodu. Operativna održivost u periodu od 01.01. do 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO prikazana je na sljedećem grafikonu.

⁴⁰ Operativna održivost izračunata po formuli: (ukupni prihodi od kamata i slični prihodi + ukupni operativni prihodi) / (ukupni rashodi po kamatama i slični rashodi + ukupno operativni rashodi + troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke + vanredni rashodi).

Grafikon 66. Operativna održivost u periodu 01.01.-31.12.2017. godine pojedinačno po MKO

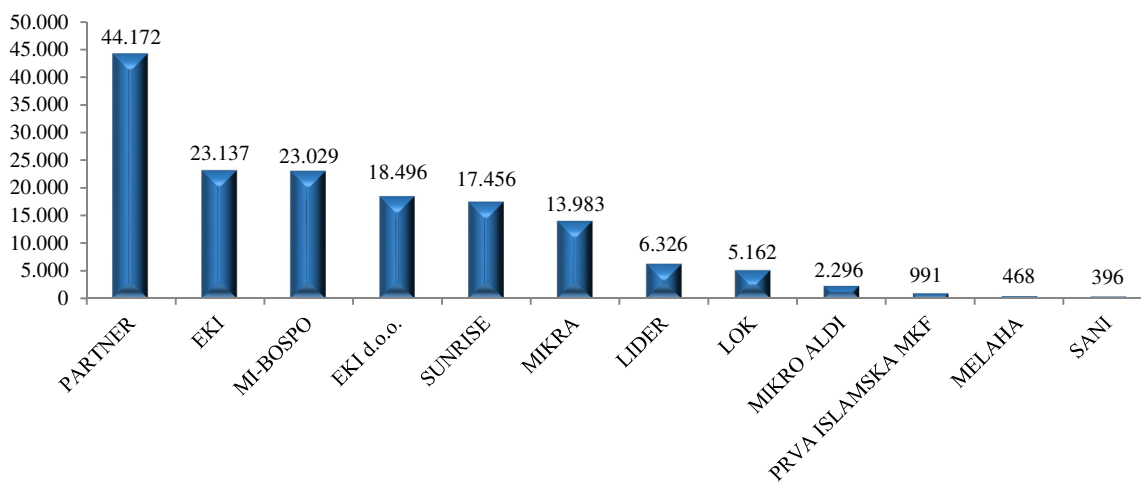
2.6. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

Efektivna kamatna stopa na mikrokredite je ukupna cijena tih kredita, a obračunava se i iskazuje u skladu sa Odlukom o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17). Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope računaju se na novoodobrene kredite u izvještajnom mjesecu.

U skladu s mjesečnim izvještajima o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama po kreditima, u četvrtom kvartalu 2017. godine, MKO su plasirale mikrokredite u ukupnom iznosu od 103,5 miliona KM što je za 9,6 miliona KM, odnosno 10% više u odnosu na iznos mikrokredita plasiranih u istom periodu prethodne godine. Sa stanjem na dan 31.12.2017. godine, MKO su imale 155.912 aktivnih kreditnih partija, što je za 2.638 kreditnih partija, odnosno 2% više u odnosu na kraj prethodne godine.

Na narednom grafikonu prikazan je broj aktivnih kreditnih partija na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO.

Grafikon 67. Broj aktivnih kreditnih partija sa stanjem na dan 31.12.2017. godine pojedinačno po MKO

Prosječan iznos mikrokredita na nivou sistema na dan 31.12.2017. godine bio je 2.637 KM, prosječan iznos mikrokredita MKF iznosi 2.400 KM, dok je prosječan iznos mikrokredita u MKD 4.400 KM.

Prosječne ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite po proizvodima za IV kvartal 2017. godine vide se iz sljedeće tabele.

Tabela 60. Prosječne ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite za IV kvartal 2017. godine - po proizvodima

Rb.	OPIS	Ukupan iznos isplata mikrokredita u IV kvartalu 2017. godine (u 000 KM)	Ponderisana nominalna kamatna stopa (prosječna)	Ponderisana efektivna kamatna stopa (prosječna)
1.	Kratkoročni mikrokrediti za:	15.901	21,22%	28,03%
1.1.	Uslužne djelatnosti	2.867	20,98%	27,37%
1.2.	Trgovinu	966	20,45%	27,40%
1.3.	Poljoprivredu	3.602	19,54%	25,55%
1.4.	Proizvodnju	498	18,54%	23,82%
1.5.	Stambene potrebe	1.105	21,56%	29,15%
1.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	2.163	19,94%	24,81%
1.7.	Ostalo	4.700	23,60%	32,13%
2.	Dugoročni mikrokrediti za:	87.558	20,25%	24,13%
2.1.	Uslužne djelatnosti	18.388	20,40%	24,38%
2.2.	Trgovinu	3.917	20,27%	24,35%
2.3.	Poljoprivredu	28.533	18,92%	22,32%
2.4.	Proizvodnju	2.411	19,48%	23,22%
2.5.	Stambene potrebe	16.178	19,87%	23,10%
2.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	2.188	21,17%	25,88%
2.7.	Ostalo	15.943	22,80%	27,94%
UKUPNO		103.459	20,40%	24,73%

Za kratkoročne kredite, prosječna ponderisana nominalna kamatna stopa kreće se u rasponu od 18,54% za proizvodnju do 23,60% za ostale kredite, a efektivna kamatna stopa u rasponu 23,82% za proizvodnju do 32,13% za ostale kredite.

Prosječna ponderisana nominalna kamatna stopa na dugoročne kredite kreće se u rasponu 18,92% za poljoprivredu do 22,80% za ostale kredite, a efektivna kamatna stopa u rasponu od 22,32% za poljoprivredu do 27,94% za ostale kredite.

Analizirajući efektivne kamatne stope MKO po kreditnim proizvodima zaključuje se da su najjeftiniji krediti plasirani za poljoprivredu i proizvodnju, dok su najskuplji nenamjenski i ostali krediti.

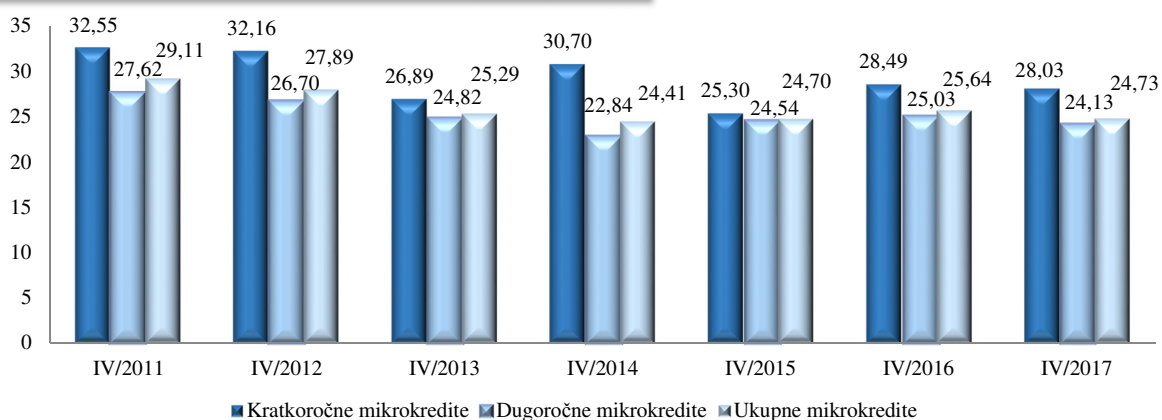
Prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na kratkoročne, dugoročne i ukupne mikrokredite u Federaciji BiH po kvartalima prikazane su u sljedećoj tabeli.

Tabela 61. Prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na mikrokredite – po kvartalima

	IV/2011	IV/2012	IV/2013	IV/2014	IV/2015	IV/2016	IV/2017
Kratkoročni mikrokrediti	32,55%	32,16%	26,89%	30,70%	25,30%	28,49%	28,03%
Dugoročni mikrokrediti	27,62%	26,70%	24,82%	22,84%	24,54%	25,03%	24,13%
Ukupni mikrokrediti	29,11%	27,89%	25,29%	24,41%	24,70%	25,64%	24,73%

Na sljedećem grafikonu prikazane su prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na mikrokredite:

Grafikon 68. Prosječne ponderisane EKS na mikrokredite (u %)

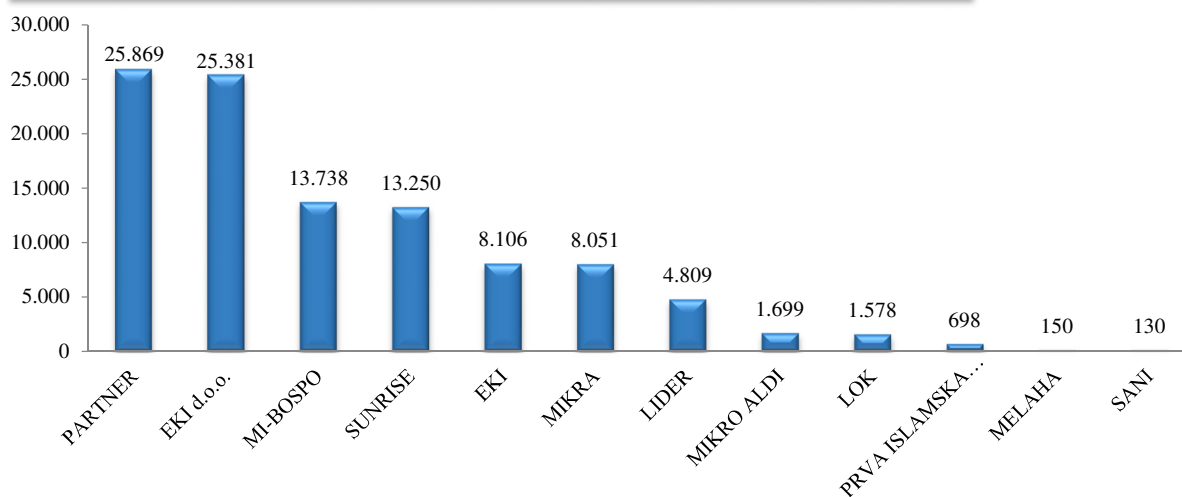

MKO su smanjile efektivnu kamatnu stopu na ukupne mikrokredite, pa su tako, na kraju četvrtog kvartala 2017. godine, prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na ukupne kredite u mikrokreditnom sistemu iznosile 24,73%, te su u odnosu na četvrti kvartal 2016. godine, ostvarile pad od 0,91 procentni poen.

Posmatrajući isti period, prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na kratkoročne kredite iznosile su 28,03%, te su zabilježile pad od 0,46 procentnih poena. Prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na dugoročne kredite na kraju četvrtog kvartala 2017. godine, iznosile su 24,13%, te su u padu za 0,90 procentnih poena u odnosu na četvrti kvartal prethodne godine.

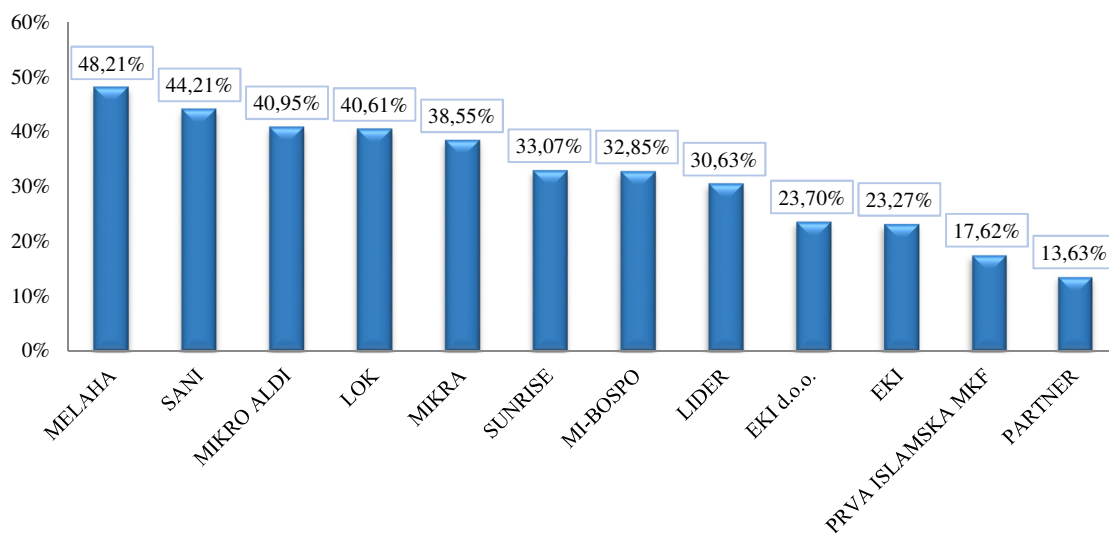
Iznos ukupnih isplata mikrokredita u IV kvartalu 2017. godine vidi se iz sljedećeg grafikona.

Grafikon 69. Iznos ukupnih isplata mikrokredita u IV kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO (u 000 KM)

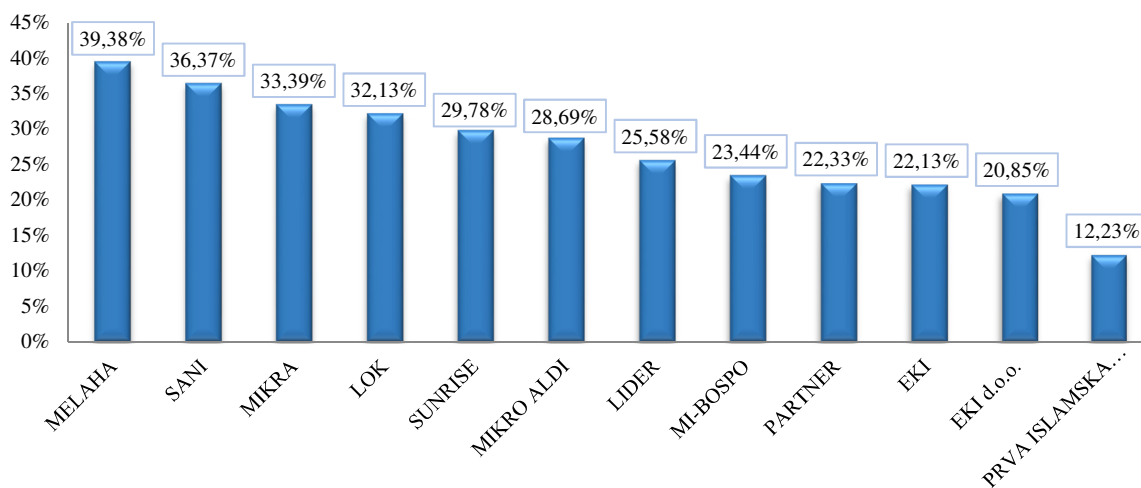
Prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na kratkoročne kredite u IV kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO prikazane su na narednom grafikonu.

Grafikon 70. Prosječne ponderisane EKS na kratkoročne kredite u IV kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO

Prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na dugoročne kredite u IV kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO prikazane su na grafikonu broj 71.

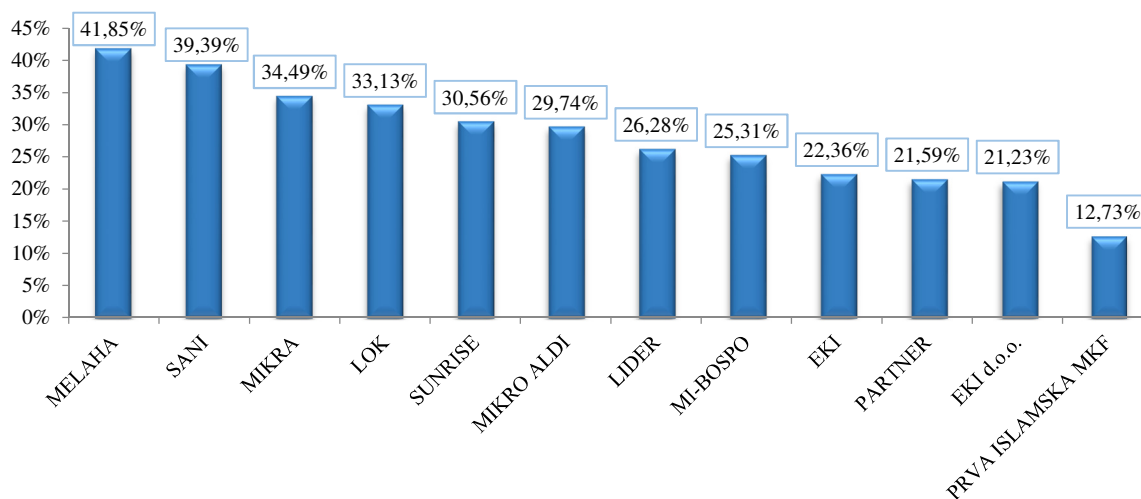
Grafikon 71. Prosječne ponderisane EKS na dugoročne kredite u IV kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO

Prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na ukupne kredite u IV kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO prikazane su na narednom grafikonu.

Grafikon 72. Prosječne ponderirane EKS na ukupne kredite u IV kvartalu 2017. godine pojedinačno po MKO

2.7. Likvidnost i devizni rizik

Kreditori, domaće komercijalne banke i razni međunarodni socijalno orijentirani komercijalni fondovi i dalje su uzdržani kod kreditiranja većeg broja MKO, uslijed čega su mnoge MKO uskraćene za povoljnija finansijska sredstva kojim bi finansirale svoju aktivnost.

Prema dostavljenim izvještajima o likvidnosti MKO sa stanjem na dan 31.12.2017. godine, kod jedne MKO, pozicija likvidnosti je ugrožena na način da, uslijed otežanog novog zaduživanja, otplata tekućih obaveza znatno može da utiče na poteškoće zadržavanja kreditnog portfelja na približno istom nivou ili uz umanjeње istoga do 5 %.

Kod jedne MKO je u Izvještaju o likvidnosti, na poziciji obaveze po kreditima i dospjelim ratama u kategoriji „dospjelo i do 30 dana“, prikazan iznos od 13,4 miliona KM koji se odnosi na obaveze prema jednom kreditoru, a čije izmirenje može značajno utjecati na likvidnost te MKO.

MKO obavljaju transakcije denominirane u stranim valutama i to uglavnom u EUR, te u praksi nisu izložene deviznom riziku.

2.8. Transakcije sa povezanim licima

Odredbama Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07) propisan je minimum standarda poslovanja MKO s licima, koja se u skladu sa članom 4. ZoMKO smatraju povezanim s MKO. Članom 6. ove Odluke FBA propisano je da MKO može obavljati poslovne transakcije s licem koje je povezano s MKO samo u skladu sa Zakonom o MKO, odlukom FBA i posebnim politikama MKO za poslovanje s povezanim licima, koje usvaja i prati njihovu primjenu organ upravljanja MKO.

Transakcijom s povezanim licem smatra se i transakcija s trećom stranom ako su sredstva koja su korištena u transakciji prenesena povezanom licu ili su iskorištena radi stjecanja koristi povezanog lica. Sve MKO dužne su uspostaviti registar povezanih lica i isti redovno ažurirati.

Prilikom obavljanja transakcija s povezanim licima, MKO su dužne postupati u skladu s usvojenim politikama, koje podrazumijevaju da:

- sve transakcije s povezanim licima moraju biti odobrene od organa upravljanja MKO,
- lice povezano s MKO koje je član organa upravljanja MKO ne može učestvovati u glasanju prilikom donošenja odluka o poslovnim transakcijama između MKO i njega samog ili bilo kojeg drugog s njim povezanog lica,
- organ upravljanja potpiše pismenu izjavu da je bilo koja transakcija obavljena između MKO i povezanog lica, fer i u najboljem interesu za MKO,
- MKO formira i održava uredne evidencije, dokumentaciju i dosjee o odobrenjima organa upravljanja za obavljanje transakcija s povezanim licima i dr.

Pri obavljanju transakcija s povezanim licima MKO, ne mogu se ponuditi bilo kakvi povoljniji uvjeti u odnosu na druga lica, a MKO su dužne izvještavati FBA dostavom kvartalnih izvještaja o svim transakcijama koje je MKO obavila u izvještajnom kvartalu sa povezanim licima.

U toku 2017. godine, od 12 MKO, na propisanim obrascima, osam MKF i jedno MKD izvijestili su FBA o obavljenim transakcijama s povezanim licima u ukupnom iznosu od 1,3 miliona KM. Jedna MKF i jedno MKD imaju 76% učešća u ukupnom iznosu obavljenih transakcija s povezanim osobama.

-u KM-

Tabela 62. Transakcije s povezanim licima

Rb.	Opis transakcije	Iznos transakcija obavljenih u periodu 01.01.-31.12.2017. godine	Učešće (%)
1.	Plaćanje zajedničkih troškova povezanog lica	554.170	41,31%
2.	Refundacija troškova	461.559	34,41%
3.	Transakcije s osnivačem i njegovim povezanim osobama	137.767	10,27%
4.	Plaćanje po fakturama za isporučenu robu/usluge	120.386	8,97%
5.	Pozajmice od pravnih i fizičkih osoba	57.929	4,32%
6.	Zakup poslovnog prostora	9.600	0,72%
7.	Anuiteti po kreditu	0	0,00%
8.	Kratkoročni krediti od banaka	0	0,00%
9.	Redovne i zatezne kamate, naknade za obradu kredita	0	0,00%
10.	Advokatske usluge	0	0,00%
11.	Kratkoročni depoziti bankama	0	0,00%
12.	Potraživanja po osnovu zakupa	0	0,00%
U K U P N O		1.341.411	100,00%

U tabeli 62. prikazani su iznosi transakcija s povezanim licima u periodu od 01.01. do 31.12.2017. godine, iz koje je evidentno da u transakcijama sa povezanim licima najveći udio imaju transakcije plaćanja zajedničkih troškova povezanog lica (41,31%), refundacija troškova (34,41%), te transakcije sa osnivačima MKO i njegovim povezanim licima (10,27%). Pored navedenih transakcija, MKO su u svojim izvještajima prijavile i transakcije s povezanim licima po osnovu pozajmice od pravnih i fizičkih osoba, plaćanja zakupa poslovnog prostora i druge transakcije.

Transakcije s povezanim licima MKO o kojim su izvijestile MKO, odnose se na transakcije koje su obavljene s licima koja su povezana s osnivačem MKO i njegovim povezanim osobama (91%), članovima upravnog odbora (6%) i članovima odbora za reviziju (3%).

FBA će i u narednom periodu posebnu pažnju posvetiti poštivanju politika o poslovanju MKO s povezanim licima, te će cijeniti koristi koje MKO ima prilikom obavljanja ovih transakcija, shodno čemu će nalagati adekvatne mjere s ciljem otklanjanja nepravilnosti utvrđenih u poslovanju MKO s povezanim licima.

Standard mjesečnih primanja u mikrokreditnoj djelatnosti

Standard razumne tržišne vrijednosti je vrijednost koja se postiže na tržištu rada te se kao relevantan podatak posmatra prosječna plata Federacije BiH. Međutim pošto svaka industrija ima svoje specifičnosti, tako i mikrokreditna industrija ima svoje specifičnosti, te se u cilju poređenja koriste standardi koji vrijede za mikrokreditnu djelatnost.

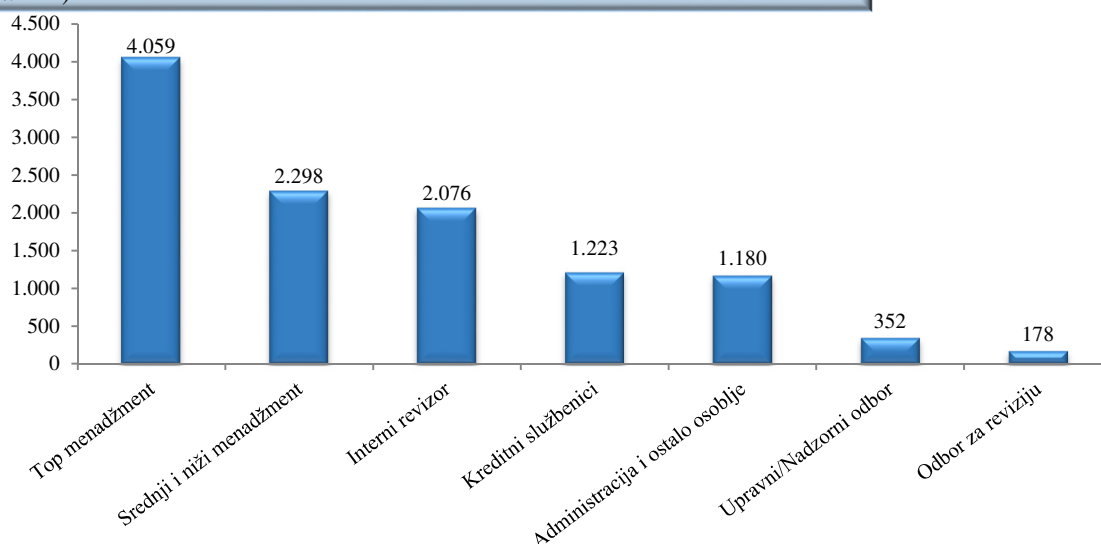
Standard tržišta mikrokreditne djelatnosti je približna ili ista vrijednost koja se za istu uslugu plaća na tržištu mikrokreditne industrije u približnom ili istom iznosu sa prosjekom relevantne grupe, tj. prosjekom cjelokupne mikrokreditne industrije.

U cilju utvrđivanja prosjeka se uzimaju vrijednosti MKO-a čije poslovanje je usklađeno sa standardima poslovanja propisanih odlukom o ostalim općim uvjetima poslovanja mikrokreditnih organizacija, jer su plaće u takvim organizacijama tržišno utemeljene obzirom da je poslovanje u okviru propisanih mjerljivih standarda osigurano da MKO posluje u skladu sa principima poslovanja pažnjom dobrog privrednika, a što je i obaveza prema čl. 41. Zakona o udruženjima i fondacijama.

Troškovi plaća i doprinosa ostvareni u periodu od 01.01. do 31.12.2017. godine veći su za 5% u odnosu na isti period prethodne godine. Prema izvještajima MKO, prosječna mjesečna neto plata zaposlenika MKO na dan 31.12.2017. godine iznosila je 1.263 KM, a prosječni mjesečni neto iznos nagrada, stimulacija i bonusa 97 KM, iz čega proizilazi da je, u mikrokreditnom sistemu, prosječna mjesečna neto plata sa bonusima iznosila 1.360 KM.

Na dan 31.12.2017. godine prosječne mjesečne neto plate višeg menadžmenta u mikrokreditnom sistemu sa bonusima su iznosile 4.059 KM, dok su prosječne mjesečne neto naknade isplaćene članovima upravnih odbora u MKO iznosile 352 KM, a članovima odbora za reviziju 178 KM. Na ovaj izvještajni datum, prosječne mjesečne neto plate srednjeg i nižeg menadžmenta u MKO sa bonusima su iznosile 2.298 KM, internih revizora 2.076 KM, kreditnih službenika 1.223 KM, te administracije i ostalog osoblja 1.180 KM. Isto je dato na sljedećem grafikonu.

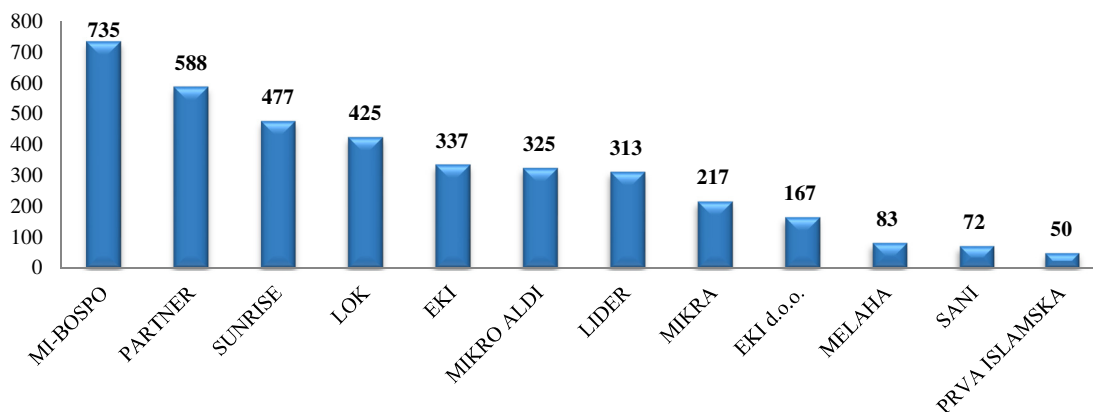
Grafikon 73. Prosječna mjesečna plata/naknada u MKO sa uključenim bonusima (u KM)

Članom 39. ZoMKO propisano je da su MKF dužne investirati višak prihoda nad rashodima u obavljanje mikrokreditne djelatnosti i da nije dozvoljena direktna ili indirektna raspodjela viška prihoda nad rashodima osnivačima, članovima organa, odgovornim licima i zaposlenim u mikrokreditnoj fondaciji.

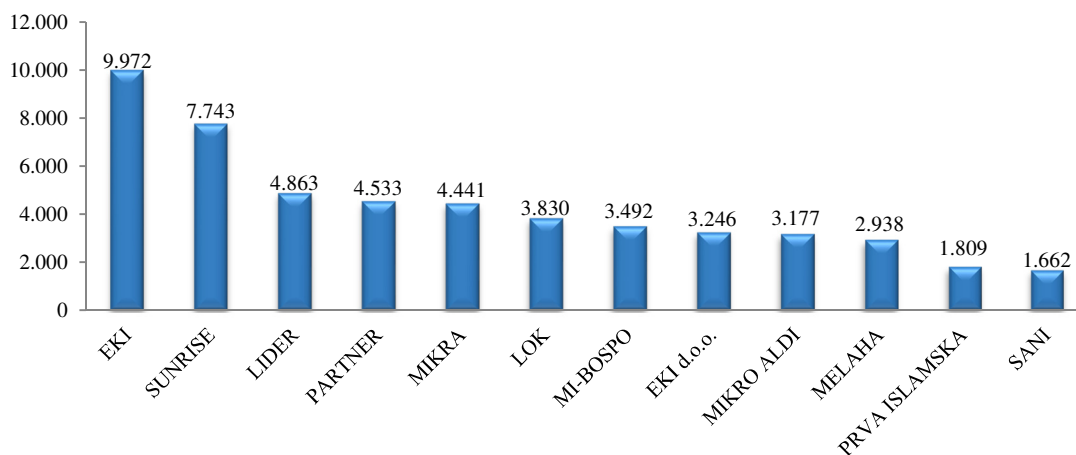
Kod dvije MKF prosječna mjesečna neto plata višeg menadžmenta je značajno veća u odnosu na prosjek mikrokreditnog sistema. Prosječne mjesečne naknade članova upravnog/nadzornog odbora za period 01.01.-31.12.2017. godine pojedinačno po MKO prikazane su na grafikonu broj 74.

Grafikon 74. Prosječne mjesečne naknade članova upravnog/nadzornog odbora za period 01.01.-31.12.2017. godine pojedinačno po MKO (u KM)

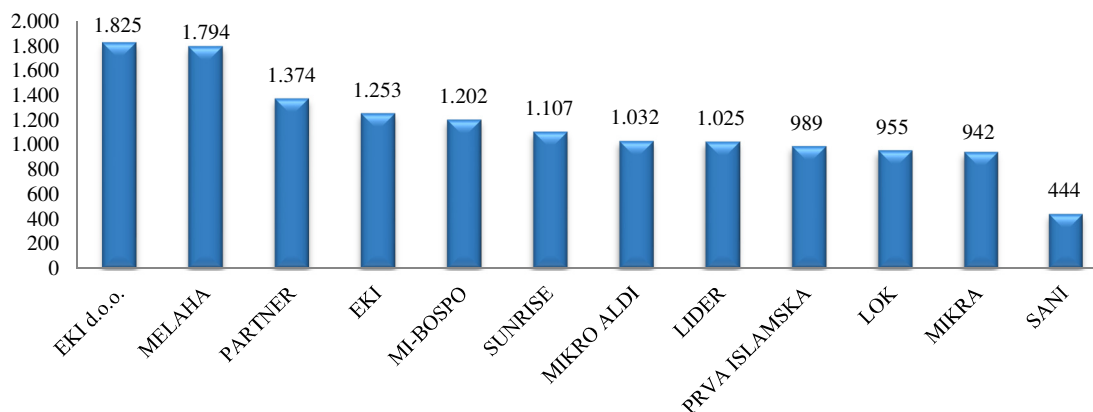
Prosječna mjesečna primanja višeg menadžmenta za period 01.01.-31.12.2017. godine pojedinačno po MKO prikazana su na sljedećem grafikonu.

Grafikon 75. Prosječna mjesečna primanja višeg menadžmenta za period 01.01.-31.12.2017. godine pojedinačno po MKO (u KM)

Prosječna mjesečna primanja kreditnih službenika za period 01.01.-31.12.2017. godine pojedinačno po MKO vide se iz narednog grafikona.

Grafikon 76. Prosječna mjesečna primanja kreditnih službenika za period 01.01.-31.12.2017. godine pojedinačno po MKO (u KM)

3. USKLAĐENOST POSLOVANJA MKO SA STANDARDIMA SPNIFTA

Uzimajući u obzir ocjenu usklađenosti MKO u prethodnoj godini, poduzete mjere na otklanjanju uzroka utvrđenih nepravilnosti i neusklađenosti (izvršeno je 92,3% datih naloga, odnosno 32,5 od 39 datih naloga), kao i aktivnosti na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u godini koja je završila 31.12.2017. godine, može se zaključiti da je kvantitet rizika od pranja novca i dalje umjeren, da je kvalitet upravljanja ovim rizikom zadovoljavajući i da ima trend rasta, te da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost.

Sa aspekta ocjene usklađenosti, a vezi sa analizom dostavljenih izvještaja, bitno je napomenuti da su MKO u 2017. godini izvijestile o 620 sumnjivih transfera u vrijednosti od 860.539,00 KM, te o 218 sumnjivih klijenata.

Sa aspekta ocjene usklađenosti vezane za izvršene kontrole treba napomenuti da su MKO imale ukupno 45 neusklađenosti za što je dato isto toliko naloga, što je detaljno prikazano u narednoj tabeli.

Tabela 63. Pregled datih naloga

Red. broj	Naziv politike	Broj naloga	%	Prosjek po MKO
1.	Politika o prihvatljivosti klijenta	12	26,70	1,00
2.	Politika o identifikaciji i praćenju aktivnosti klijenta	13	28,90	1,10
3.	Politika o upravljanju rizikom	20	44,40	1,60
U K U P N O		45	100,00	3,70

Najveći broj naloga odnosio se na neusklađenosti vezane za Politiku o upravljanju rizikom (44,40%), zatim neusklađenosti vezane za Politiku o identifikaciji i praćenju aktivnosti klijenta (28,90%) i Politiku o prihvatljivosti klijenta (26,70%).

Posmatrajući usklađenost mikrokreditnog sektora sa odredbama Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, Odluke o minimalnim standardima aktivnosti mikrokreditnih organizacija na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, te ostale zakone i provedbene propise koji propisuju obaveze mikrokreditnih organizacija na sprečavanju pranja novca i

finansiranja terorističkih aktivnosti, može se zaključiti da je mikrokreditni sektor Federacije BiH većim dijelom usklađen sa normama koje su propisane ovim zakonima i propisima.

4. PREPORUKE ZA MIKROKREDITNI SISTEM

Sve MKO su dužne raditi na:

- Punoj primjeni ZoMKO što podrazumijeva obavljanje djelatnosti s ciljem poboljšanja materijalnog položaja korisnika mikrokredita, povećanja zaposlenosti i pružanja podrške razvoju poduzetništva,
- Smanjenju kamatnih stopa na mikrokredite,
- Kontrolu kamatnih stopa i ostvarivanju ciljeva iz ZoMKO putem aktivnog uključivanja organa upravljanja u postupak donošenja politika o formiranju cijena na mikrokredite,
- Reduciranju troškova poslovanja, punoj primjeni principa domaćinskog poslovanja sredstvima fondacije i primjeni principa dobrih korporativnih praksi, a što treba da utiče na smanjenje kamatnih stopa,
- Uspostavljanju mehanizama kontrole opravdanosti projekata i materijalno značajnih troškova poslovanja, uključujući plaće i bonuse menadžmentu, te sve druge beneficije menadžmenta i članova upravnih odbora koje isti ostvaruju na teret imovine MKF i koji se direktno alimentiraju visokim kamatnim stopama,
- Povećanju odgovornosti upravnih odbora, osiguranju neovisnosti od menadžmenta, te kontroli menadžmenta od strane upravnih odbora,
- Poboljšanju sistema internih kontrola, poboljšanju efikasnosti poslovanja i optimiziranju resursa MKO, te primjeni principa odgovornog kreditiranja,
- Postizanje potpune neovisnosti interne revizije od menadžmenta MKO, koja će nadgledati i segment rukovođenja, te o tome redovno izvještavati upravni odbor,
- Obaveznoj razmjeni informacija na nivou sistema i Centralnog registra kredita,
- Poduzimanju svih aktivnosti u cilju rješavanja problema prezaduženih klijenata i žiranata,
- Poboljšanju institucionalnih kapaciteta,
- Potpunoj primjeni važećih propisa i povećanju transparentnosti poslovanja, te
- Iznalaženju partnera za konsolidaciju pri čemu MKF koje imaju manji iznos kapitala, te visok stepen otpisanih zajmova trebaju donijeti jasnu strategiju o pripajanju većim i snažnijim MKF kako bi se optimizirali resursi, očuvala donirana sredstva, osigurala podrška stranih kreditora, te obezbijedila budućnost uposlenih u MKO.

III LIZING SISTEM

1. REGULATORNE AKTIVNOSTI FBA

1.1. Normativne aktivnosti

FBA je u 2017. godini provela značajne aktivnosti na dopuni regulatornog okvira za poslovanje i nadzor lizing društava u Federaciji BiH u procesu usklađivanja podzakonskih akata FBA sa izvršenim izmjenama i dopunama Zakona o lizingu koje su usvojene u decembru 2016. godine.

U okviru regulatornih aktivnosti izvršene su izmjene i dopune tri postojeće odluke i usvojena je nova odluka vezano za izdvajanje poslovnih procesa lizing društava sa ciljem detaljnijeg definisanja uslova za izdvajanje poslovnih procesa (eksternalizacija).

Funkciju nadzora lizing društava FBA obavlja neposrednim nadzorom i posrednim nadzorom, odnosno, analizom izvještaja koje lizing društva dostavljaju FBA, shodno Zakonom o lizingu i podzakonskim aktima FBA navedenim u prilogu 16.

1.2. Nadzor

U okviru svojih nadležnosti vezanih za nadzor lizing društava FBA se rukovodi načelima transparentnosti, izgradnje povjerenja kod lizing društava, kao i adekvatne zaštite korisnika finansijskih usluga finansiranih putem lizinga s ciljem ostvarivanja finansijske stabilnosti pojedinog lizing društva i djelatnosti lizinga na nivou Federacije BiH.

Neposredni nadzor nad poslovanjem lizing društava provode ovlaštena lica FBA sveobuhvatnim i ciljanim kontrolama - pregledom poslovanja na licu mjesta. Kontrolisanim lizing društvima nakon konačnosti zapisnika izdaju se nalozi za otklanjanje utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti u cilju unapređenja, zakonitosti, profitabilnosti, solventnosti i sigurnosti u poslovanju.

U 2017. godini obavljeno šest kontrola lizing društava, od čega su obavljene četiri neposredne kontrole izvršenja naloženih mjera, jedna obimna neposredna kontrola usklađenosti poslovanja i jedna posredna kontrola usklađenosti sa Zakonom o zaštiti korisnika finansijskih usluga.

Neposredne kontrole kod kojih je predmet bila ocjena izvršenja naloženih mjera rezultirale su ocjenom da nije bilo neizvršenih naloga od strane lizing društava. Obimna kontrola usklađenosti poslovanja lizing društva sa zakonskim propisima, podzakonskim aktima FBA i drugom regulativom rezultirala je izdavanjem rješenja lizing društvu za otklanjanje kontrolom utvrđenih nepravilnosti i neusklađenosti.

Kontrolom regulatornih izvještaja u toku 2017. godine, kontrolori su u nekoliko navrata od lizing društava zahtjevali korekciju izvještaja usljed netačno sačinjavanja istih, kao i obrazloženja za materijalno značajna odstupanja u odnosu na prethodne izvještajne pozicije.

U skladu sa dinamikom dostavljanja propisanih izvještaja, organizacioni dio FBA nadležan za nadzor lizing društava je redovno vršio pregled i kontrolu izvještaja, ostalih informacija i podataka o poslovanju lizing društava i na osnovu istih analizirao finansijsko stanje lizing društava, trendove u poslovanju i rizike kojima su lizing društva izložena u poslovanju, te na bazi istih planirao aktivnosti za neposredni nadzor lizing društava.

2. STRUKTURA LIZING SEKTORA U FEDERACIJI BIH

2.1. Broj lizing društava

Dozvolu za obavljanje poslova lizinga na dan 31.12.2017. godine posjeduju sljedeća lizing društva:

- (1) ASA Leasing d.o.o. Sarajevo,
- (2) NLB Leasing d.o.o. Sarajevo,
- (3) Porsche Leasing d.o.o. Društvo za poslove lizinga,
- (4) Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo,

- (5) Sparkasse Leasing d.o.o. Sarajevo i
 (6) VB Leasing d.o.o. Sarajevo.

Do smanjenog broja lizing društava u odnosu na dan 31.12.2016. godine došlo je usljed prethodno navedene statusne promjene koja je izvršena sa 30.06. 2017. godine. U prilogu 17 daju se osnovni podaci o lizing društvima.

2.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva prethodno navedenih lizing društava je sljedeća: tri lizing društva se nalaze u 100% vlasništvu nerezidentnih pravnih lica, jedno lizing društva se nalaze u većinskom vlasništvu nerezidentnog pravnog lica, dok se dva lizing društva nalaze u 100% vlasništvu rezidentnih pravnih lica. Detaljni podaci o pregledu vlasničke strukture lizing društava dati su u prilogu 18.

2.3. Kadrovska struktura

Na dan 31.12.2017. godine u lizing društvima registrovanim na području Federacije BiH je ukupno angažovano 104 zaposlenika, od čega je 98 zaposlenika angažovana putem ugovora o radu (stalno zaposleni), dok je šest zaposlenika angažovano putem studentskog servisa i preko organizacija koje posreduju u zapošljavanju (privremeno zaposleni).

U poređenju sa krajem prethodne poslovne godine evidentno je značajno smanjenje broja zaposlenih usljed statusne promjene. U tabeli 64. Informacije su iskazani podaci o broju uposlenih u sektoru lizinga po periodima.

<i>Tabela 64: Broj zaposlenih u sektoru lizinga</i>					
	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	INDEKS (2/1)	INDEKS (3/2)
	1	2	3	4	5
Broj zaposlenih u lizing društvima sa sjedištem u Federaciji BiH					
Broj stalno zaposlenih	141	149	98	106	66
Broj privremeno zaposlenih	28	11	6	39	55
Broj zaposlenih u lizing društvima sa sjedištem u RS na području Federacije BiH					
Broj stalno zaposlenih	9	0	0	0	0
Broj privremeno zaposlenih	0	0	0	0	0
UKUPNO	178	160	104	90	65

U kvalifikacionoj strukturi zaposlenika u sektoru lizinga na dan 31.12.2017. godine nije bilo značajnijih promjena u odnosu na prethodne izvještajne periode. Najveće učešće imaju zaposlenici sa visokom stručnom spremom (77,9%), nakon čega slijede uposlenici sa srednjom stručnom spremom (12,5%).

U tabeli 65. Informacije su iskazani podaci o strukturi zaposlenih u sektoru lizinga po periodima.

Tabela 65: Kvalifikaciona struktura zaposlenih

	31.12.2015		31.12.2016		31.12.2017		INDEKS	INDEKS
							(2/1)	(3/2)
	1	2	3	4	5	6	7	
Visoka stručna sprema	126	70,8%	120	75,0%	81	77,9%	95	68
Viša stručna sprema	5	2,8%	5	3,1%	4	3,8%	100	80
Srednja stručna sprema	33	18,5%	23	14,4%	13	12,5%	70	57
Ostali	14	7,9%	12	7,5%	6	5,8%	86	50
UKUPNO	178	100,0%	160	100,0%	104	100,0%	90	65

Efikasnost zaposlenih prilikom ocjene performansi lizing društva mjeri se putem omjera aktive i broja zaposlenih (aktiva po zaposlenom). Na dan 31.12.2017. godine na nivou sektora lizinga na svakog zaposlenog se odnosi 2,5 miliona KM aktive i manja je u odnosu na prethodni izvještajni period za 325 hiljada KM ili 11,5%. Analitički pokazatelji za pojedinačna lizing društva kreću se u rasponu od 0,5 do 3,5 miliona KM aktive po zaposlenom.

3. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

3.1. Bilans stanja

Ukupna aktiva sektora lizinga u Federaciji BiH na dan 31.12.2017. godine iznosila je 260,2 miliona KM, što je za 161,3 milion KM ili 38,3% manje u odnosu na 31.12.2016. godine, od čega se 146,2 miliona KM odnosi na statusnu promjenu. U prilogu 19 daje se konsolidovani bilans stanja.

Ukoliko se uporede pojedinačne aktive šest lizing društava sa podacima na dan 31.12.2016. godine, dolazi se do zaključka da je kod dva lizing društva porast aktive u iznosu od 26,1 miliona KM, dok je kod četiri lizing društva pad aktive u ukupnom iznosu od 41,3 miliona KM, od čega se na jedno lizing društvo, koje je obustavilo zaključivanje novih lizing ugovora odnosi 30 miliona KM ili 72,6%.

Na jedno lizing društvo (posmatrano po veličini aktive) odnosi se 46,7% od ukupne aktive lizing društava. U prilogu 20 daje se rangiranje aktive lizing društava u Federaciji BiH.

U strukturi ukupne aktive sektor lizinga najznačajnije učešće su imala neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga koja iznose 176 miliona KM ili 67,6% od ukupne aktive. U poređenju sa 31.12.2016. godine neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga su manja za 130,6 miliona KM ili 42,6%, dok su bruto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga manja za 153,5 miliona KM ili 44,4%.

Uvidom u izvještaje banke po osnovu lizing portfelja, konstatovano je da su u istim iskazana neto potraživanja u iznosu od 73,9 miliona KM, što ukazuje da su neto potraživanja po finansijskom lizingu na nivou sistema lizinga manja za 25,2 miliona KM ili 8,1%.

U strukturi potraživanja po osnovu finansijskog lizinga na nivou sektora lizinga, na ugovore odobrene po osnovu finansiranja putničkih vozila i vozila za obavljanje djelatnosti se odnosi 85,8%, na ugovore odobrene po osnovu finansiranja opreme se odnosi 12,5%, dok se na ugovore finansijskog lizinga putem kojih su finansirane nekretnine odnosi 1,7%.

U tabelama 66. i 67. iskazana je struktura potraživanja po finansijskom lizingu na (potraživanja prije umanjenja po osnovu rezervi za gubitke) na dan 31.12.2017. godine i uporedni pregled strukture potraživanja sa 31.12.2016. godine.

- u 000KM-

Tabela 66: Struktura potraživanja po finansijskom lizingu - 31.12.2017. godine

STRKTURA PREMA PREDMETU LIZINGA	Kratkoročna potraživanja	Dugoročna potraživanja	Dospjela potraživanja	Ukupna potraživanja	Učešće u ukupnom potraživanju
1	2	3	4	5	6
Putnička vozila	27.110	44.831	1.201	73.142	41,1%
Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	31.007	47.075	1.463	79.545	44,7%
Mašine i oprema	10.163	11.474	706	22.343	12,5%
Nekretnine	446	2.537	54	3.037	1,7%
Ostalo	13	5	0	18	0,0%
UKUPNO	68.739	105.922	3.424	178.085	100,0%

STRUKTURA PREMA KORISNIKU LIZINGA	Kratkoročna potraživanja	Dugoročna potraživanja	Dospjela potraživanja	Ukupna potraživanja	Učešće u ukupnom potraživanju
1	2	3	4	5	6
Pravna lica	61.690	91.321	3.205	156.215	87,7%
Preduzetnici	1.531	2.346	74	3.951	2,2%
Fizička lica	4.077	8.459	142	12.678	7,1%
Ostalo	1.441	3.796	3	5.241	2,9%
UKUPNO	68.739	105.922	3.424	178.085	100,0%

- u 000 KM -

Tabela 67: Struktura potraživanja po finansijskom lizingu - uporedni pregled

STRKTURA PREMA PREDMETU LIZINGA	Potraživanja na dan 31.12.2016. godine	Potraživanja na dan 31.12.2017. godine	INDEKS
1	2	3	4
Putnička vozila	94.388	73.142	77
Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	104.171	79.545	76
Mašine i oprema	83.868	22.343	27
Nekretnine	28.553	3.037	11
Ostalo	119	18	15
UKUPNO	311.099	178.085	57

STRUKTURA PREMA KORISNIKU LIZINGA	Potraživanja na dan 31.12.2016. godine	Potraživanja na dan 31.12.2017. godine	INDEKS
1	2	3	4
Pravna lica	283.255	156.215	55
Preduzetnici	4.229	3.951	93
Fizička lica	21.840	12.678	58
Ostalo	1.775	5.241	295
UKUPNO	311.099	178.085	57

Neto potraživanja po osnovu zajma su na dan 31.12.2017. godine iznosila 13,4 miliona KM ili 5,2% od iznosa ukupne aktive sektora lizinga. U odnosu na 31.12.2016. godine, neto potraživanja po osnovu zajma su smanjena za 27,1 milion KM ili 66,8%, dok su bruto potraživanja smanjena za 26,9 miliona KM ili 63,7%.

Potraživanja po osnova zajmova u strukturi ukupne aktive lizing društava su smanjena zbog kontinuiranog smanjenja potraživanja po osnovu zajma jer je Zakonom o lizingu zabranjeno lizing društvima zaključivanje novih ugovora o zajmu, a isti će ostati u bilansima dok ne isteknu ugovoreni

rokovi na koje su odobreni i statusne promjene društva koje je u svom portfelju imalo značajan iznos potraživanja po osnovu zajma.

Od ukupno iskazanog iznosa neto potraživanja po osnovu zajma 15,3 miliona KM ili 100% se odnosi na potraživanja jednog lizing društva, koje u svom portfelju ima značajne iznose potraživanja po zajmu supsidijarnih lica, putem kojih su prije stupanja na snagu Zakona o lizingu finansirani projekti izgradnje nekretnina.

Iskazano stanje bilansne pozicije novac i novčani ekvivalenti na dan 31.12.2017. godine je iznosilo 13,7 miliona KM, što je za 5,7 miliona KM ili 70,7% više u odnosu na 31.12.2016. godine, od navedenog iznosa 8,4 miliona ili 61% se odnosi na jedno lizing društva kod kojeg je došlo do prijevremene otplate ugovora o finansijskog lizinga. Učešće navedene pozicije u ukupnoj aktivi na dan 31.12.2017. godine je iznosilo 5,3% i isto se povećalo u odnosu na 31.12.2016. godine, kada je iznosilo 1,9%.

Iskazano stanje pozicije plasmani bankama je na dan 31.12.2017. godine iznosilo 17 miliona KM, što je za 6,4 miliona KM ili 61,2% više u odnosu na 31.12.2016. godine. Navedena pozicija se uglavnom odnosi na oročena sredstva lizing društava kod komercijalnih banaka.

Neto vrijednost osnovnih sredstava finansiranih putem operativnog lizinga na dan 31.12.2017. godine je iznosila 28,6 miliona KM i za 445 hiljada KM ili 1,5% je manja u odnosu na 31.12.2016. godine. Napominjemo da je kod društva koje je imalo statusnu promjenu iskazana neto vrijednost osnovnih sredstava finansiranih putem operativnog lizinga u iznosu od 5,5 miliona KM na dan 31.12.2016. godine i ugovori su prijevremeno raskinuti nakon provedbe statusne promjene.

Pojedinačno posmatrano, kod dva lizing društva je iskazan porast neto vrijednosti osnovnih sredstava finansiranih putem operativnog lizinga u iznosu od 8,4 miliona KM, dok je kod tri lizing društva iskazano smanjenje u iznosu od 3,3 miliona KM, od čega se 2,5 miliona KM ili 75,4% odnosi na jedno lizing društvo.

U tabeli 68. Informacije je iskazana struktura neto bilansnih pozicija aktive sistema lizinga.

- u 000 KM -

Tabela 68: Struktura neto bilansnih pozicija aktive Sektora lizinga					
OPIS	31.12.2016	Učešće u aktivi %	31.12.2017	Učešće u aktivi %	INDEKS
1	2	3	4	5	6
Finansijski lizing	306.599	72,7%	176.007	67,6%	57,4
Operativni lizing	29.060	6,9%	28.616	11,0%	98,5
Zajam	40.500	9,6%	13.449	5,2%	33,2
Ostala imovina	45.356	10,8%	42.132	16,2%	92,9
UKUPNO	421.515	100,0%	260.204	100,0%	61,7

U prilogu 21 daje se pregled osnovnih finansijskih pokazatelja lizing sistema u Federaciji BiH.

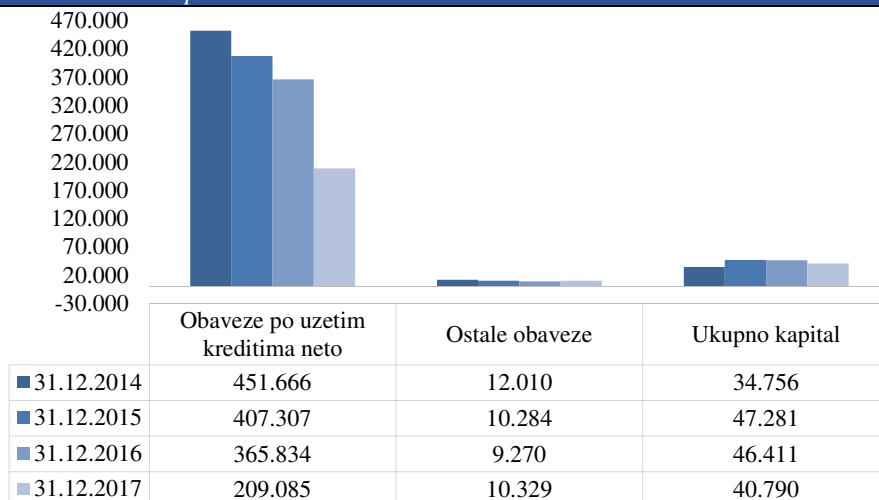
3.2. Kapital i obaveze

Obaveze po uzetim kreditima na dan 31.12.2017. godine i dalje predstavljaju dominantnu poziciju u strukturi ukupne pasive sektora lizinga (80,4% od ukupnog iznosa bilansne sume).

U grafikonu 77. Informacije je iskazana struktura pasive sektora lizinga.

- u 000 KM -

Grafikon 77: Struktura pasive

Ukupne obaveze po kreditima sektora lizinga na dan 31.12.2017. godine su iznosile 219,4 miliona KM. U poređenju sa stanjem na 31.12.2016. godine iste su smanjene za 155,7 miliona KM ili 41,5% usljed statusne promjene. Od ukupnog iznosa obaveza po uzetim kreditima 209,1 miliona KM ili 99,9% se odnosi na dugoročne obaveze.

Na zaduženja komercijalnih stranih i domaćih banaka koje uglavnom pripadaju grupacijama kojima lizing društva pripadaju se odnosi 34,7% od ukupnih kreditnih zaduženja, dok se 34,2% odnosi na direktna zaduženja od osnivača i 31,1% se odnosi na zaduženja od evropskih banaka (EIB, EBRD, CEDB i DEG). Sredstva od ovih banaka su po prirodi namjenska i uglavnom se odnose na razvoj srednjih i malih preduzeća, a obezbjeđena su bankarskim garancijama izdatim od strane matičnih banaka ili njihovih holding kompanija.

Ukupna ponderisana nominalna kamatna stopa koju lizing društva plaćaju na izvore sredstava u 2017. godini je iznosila 1,2% na godišnjem nivou (kamatna stopa izračunata na bazi prosječnog stanja uzetih kredita i kamatnog rashoda u posmatranom periodu) i ista je manja u odnosu na 31.12.2016. godine kada je iznosila 2,0%.

Kamatne stope na izvore sredstava lizing društava uglavnom su vezane za varijabilni indeks EURIBOR, čija prosječna vrijednost u 2017. godini i dalje bilježi negativne vrijednosti (prosječna vrijednost u 2017. godini 6M EURIBOR -0,26%).

Ukupni kapital sektora lizing je na dan 31.12.2017. godine iznosio 40,8 miliona KM. U poređenju sa 31.12.2016.godine, navedena pozicija je smanjena za 5,6 miliona KM ili 12,1% usljed statusne promjene pripajanja i isplate dobiti vlasniku jednog lizing društva.

Pojedinačno posmatrano, kod četiri lizing društva je došlo do povećanja ukupnog kapitala u iznosu od 5 miliona KM (usljed pozitivnog poslovanja istih), dok je kod dva lizing društva došlo do smanjenja ukupnog kapitala u iznosu od 3,7 miliona KM od čega se na jedno lizing društvo odnosi 3,1 milion ili 85,8% (isplata dobiti vlasniku lizing društva). Sva lizing društva su iskazala ukupan iznos kapitala veći od minimalnog iznosa (250 hiljada KM) propisanog odredbama člana 8. Zakona o lizingu.

3.3. Aktiva i kvalitet aktive

Prema podacima iz izvještaja sektora lizinga, rezerve za gubitke po finansijskom lizingu na dan 31.12.2017. godine iskazane su u iznosu od 2,1 milion KM i iste su manje za 2,4 miliona KM ili 53,8% u odnosu na 31.12.2016. godine. U strukturi potraživanja po finansijskom lizingu na dan 31.12.2017. godine iskazano je ukupno 3,4 miliona KM dospjelih neizmirenih potraživanja i ista su manja za 2,3 miliona KM ili 59,4% u odnosu na 31.12.2016. godine. U prilogu 22 daje se pregled rezervi za finansijski lizing.

U tabeli 69. Informacije je iskazana struktura formiranih rezervi za gubitke po kategorijama kašnjenja.

- u 000 KM -

Tabela 69: Formirane rezerve za finansijski lizing po kategorijama kašnjenja			
Dani kašnjenja	Ukupne rezerve 31.12.2016	Ukupne rezerve 31.12.2017	INDEKS
1	2	3	4
0-60	2.610	931	36
60-90	604	164	27
90-180	715	104	15
preko 180	571	879	154
preko 360	0	0	0
UKUPNO	4.500	2.078	46

Ako se uzme u obzir da je jedno lizing društvo imalo statusnu promjenu i da pet lizing društava je iskazalo smanjenje formiranih rezervi za gubitke u odnosu na 31.12.2016. godine, navedeno ukazuje na poboljšanje kvaliteta aktive koja se odnosi na potraživanja po finansijskom lizingu.

Posmatrano po kategorijama kašnjenja dospjelih nenaplaćenih potraživanja, u poređenju sa 31.12.2016. godine, konstatovano je smanjenje rezervi za gubitke u kategorijama kašnjenja od 0-60, 60-90 i od 90-180 dana dok je povećanje evidentirano u kategoriji od preko 180 dana u poređenju sa 31.12.2016. godine.

Rezerve za zajmove na dan 31.12.2017. godine su iznosile 1,9 miliona KM i ostale su približno iste kao i na dan 31.12.2016. godine. Cjelokupan iznos formiranih rezervi za zajmove na dan 31.12.2017. godine su formirane od strane jednog lizing društva koje u svom portfelju ima značajan iznos potraživanja po ugovorima zajma od subsidijarnih lica. U prilogu 23 daje se pregled rezervi za zajmove lizing društava.

Ukupan iznos otpisanih potraživanja po finansijskom lizingu i zajmu na dan 31.12.2017. godine je iznosio 84,2 miliona KM, što je smanjenje za 27,6 miliona KM ili 24,7% u odnosu na iznos iskazan krajem prethodne poslovne godine.

Značajno smanjenje ukupnog iznosa otpisanih potraživanja je uzrokovano činjenicom da je jedno lizing društvo izvršilo prenos (prodaju) potraživanja po lizing ugovorima drugom pravnom licu, a što je izvještajno iskazano na poziciji trajnih otpisa, dok je jedno lizing društvo imalo statusnu promjenu. Od ukupno iskazanog iznosa otpisanih potraživanja, 48,6 miliona KM ili 57,8% se odnosi na otpise formirane od strane jednog lizing društva.

Na dan 31.12.2017. godini iskazano je 995 hiljada KM novih otpisa. Posmatrano u istom periodu, naplata po osnovu otpisanih potraživanja iznosi 6,1 milion KM, od čega se 4 miliona KM ili 66,2% odnosi na naplatu po osnovu otpisanih potraživanja od strane jednog lizing društva. Na poziciji trajnih otpisa je iskazan iznos od 5,9 miliona KM. Od navedenog iznosa 4,7 miliona KM ili 80,3% se odnosi na trajne otpise iskazane od strane jednog lizing društva usljed prethodno navedene prodaje potraživanja.

Tržišna vrijednost izuzetih predmeta lizinga, usljed raskida lizing ugovora sa korisnikom lizinga ili istekom ugovora kod kojih nije ugovoren otkup, na dan 31.12.2017. godine na nivou sistema lizinga je smanjena u odnosu na 31.12.2016. godine za iznos od 10,5 miliona KM ili 77,5%, što predstavlja 19 izuzetih predmeta manje u odnosu na dan 31.12.2016. godine. Navedeno smanjenje je uzrokovano statusnom promjenom.

Struktura izuzetih predmeta sektor lizinga je iskazana u tabeli 70. Informacije.

- u 000 KM -

Tabela 70: Izuzeti predmeti sektora lizinga

VRSTA PREDMETA LIZINGA	31.12.2016		31.12.2017	
	Broj jedinica	Procijenjena tržišna vrijednost predmeta lizinga	Broj jedinica	Procijenjena tržišna vrijednost predmeta lizinga
1	2	3	4	5
Putnička vozila	31	283	12	198
Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	6	15	13	129
Mašine i oprema	7	408	8	454
Nekretnine	17	12.772	9	2.246
Ostalo	0	0	0	0
UKUPNO	61	13.478	42	3.027

Od ukupno iskazanog iznosa procijenjene vrijednosti izuzetih predmeta sektor lizinga na dan 31.12.2017. godine, 2,2 miliona KM ili 74,2% se odnosi na nekretnine (poslovni objekti) po kojima su lizing društva ušla u posjed iz razloga nepoštivanja ugovornih obaveza od strane korisnika lizinga. Ukupan iznos navedene pozicije se odnosi na dva lizing društva.

Posmatrano na nivou sistema lizinga na dan 31.12.2017. godine, tržišna vrijednost izuzetih predmeta lizinga iznosi 13,1 miliona KM i ista je smanjena za 391 hiljadu KM ili 2,9%. Od naprijed navedenog iznosa izuzetih predmeta lizinga, na predmete izuzete od strane banke odnosi se 10,1 milion KM ili 76,9% što predstavlja 99 izuzetih predmeta lizinga. Povećanje broja izuzetih predmeta lizinga za 80 je uzrokovano prijevremenim raskidom ugovora operativnog lizinga od strane banke usljed statusne promjene.

Trenutna tržišna situacija i neadekvatni kriteriji odobravanja finansiranja uzrokuju otežanu prodaju ili novo finansiranje preuzetih nekretnina putem finansijskog ili operativnog lizinga, naročito ukoliko se uzme u obzir i činjenica da su preuzete nekretnine uglavnom poslovno-proizvodni objekti.

3.4. Profitabilnost

Na nivou sektora lizinga u periodu od 01.01.do 31.12.2107. godine ostvarena je dobit u iznosu od 5 miliona KM, dok je u istom periodu prethodne godine sektor ostvario gubitak u iznosu od 798 hiljada KM. Pojedinačno posmatrano, četiri lizing društva iskazala su pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 6 miliona KM, dok su dva lizing društva iskazala negativan finansijski rezultat u iznosu od 1 miliona KM. U prilogu 24 daje se konsolidovani bilans uspjeha lizing sektora.

Na iskaznu dobit na nivou sektora u 2017. godini značajnije su uticale promjene koje su se desile kod jednog lizing društva, a ogledaju se u naplati otpisanih potraživanja po osnovu opreme koja je uništena i ista je bila osigurana i naplata je izvršena od strane osiguravajućeg društva i prijevremene otplate ugovora po finasijskom lizingu.

Naplata od osiguravajućeg društva uticala je da su prihodi od otpisanih naplaćenih potraživanja u posmatranom periodu povećani za 47% i u strukturi su povećani sa 5,6% na 11,2%. Napominjemo, da je u istom periodu prethodne godine pomenuto društvo ostvarilo značajan gubitak (1,5 miliona KM) kao i društvo koje je imalo statusnu promjenu 2,3 miliona KM (92,0% ostvarenog gubitka u sektoru u prethodnoj godini odnosilo se na ova dva društva).

Na nivou sektora lizinga iskazano je značajno smanjenje troškova rezervi za gubitke obzirom da je u ovoj godini kod jednog lizing društva došlo do otpuštanja rezervi usljed prodaje nekretnine koja je finansirana putem zajma subsidijarnom licu i po osnovu otpuštanja rezervi iskazan je prihod.

Na osnovu naprijed navedenog dolazi se do zaključka da ostvarena dobit na nivou sektora rezultat najvećim dijelom promjena koje su se desile kod jednog lizing društva i da je jednim dijelom rezultat poslovnih aktivnosti lizing društava koje bi se trebale još više povećati u narednim periodima.

Finansijski rezultat sektora lizinga iskazan je u tabeli 71.

- u 000 KM -

Tabela 71: Finansijski rezultat: dobit/gubitak						
O P I S	31.12.2015		31.12.2016		31.12.2017	
	Iznos	Broj lizing društava	Iznos	Broj lizing društava	Iznos	Broj lizing društava
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-5.451	2	-4.062	3	-1.046	2
Dobit	11.836	5	3.264	4	6.038	4
UKUPNO	6.385	7	-798	7	4.992	6

Posmatrano po vrsti prihoda, prihodi od kamata u 2017. godini su iznosili 14,2 miliona KM i manji su za 9 miliona KM ili 38,9% u odnosu na isti period prethodne godine. Ukoliko se posmatraju pojedinačne pozicije prihoda od kamata, pozicija prihoda po osnovu kamata iz finansijskog lizinga je iznosila 10,1 milion KM i za 7,4 miliona KM ili 42,4% je manja u odnosu na isti period prethodne poslovne godine, što je uzrokovano statusnom promjenom. Pozicija ostalih prihoda po kamatama je manja u odnosu na isti period prethodne godine za 1,2 miliona KM ili 26,4%.

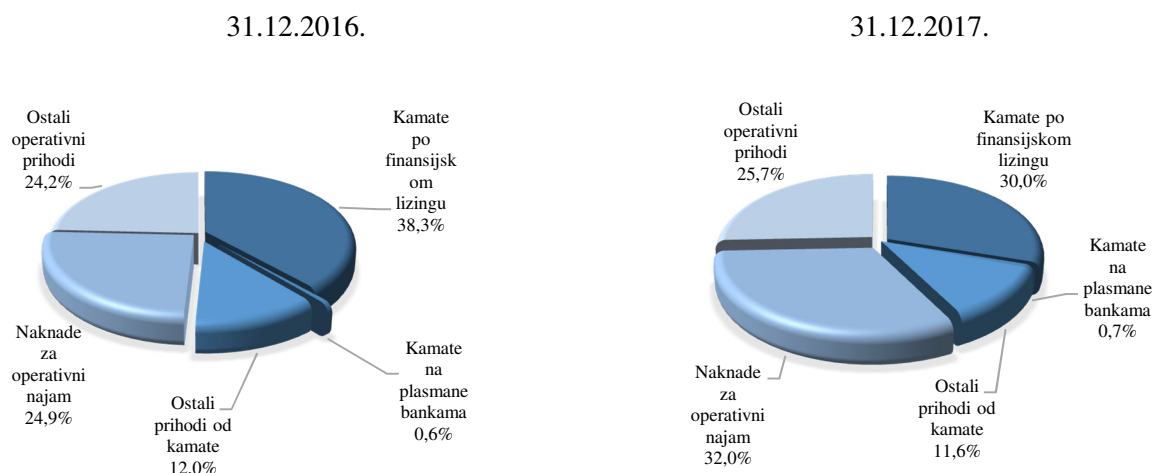
Struktura ukupnih prihoda predstavljena je u tabeli 72. i grafikonu 78.

- u 000 KM -

Tabela 72: Struktura ukupnih prihoda								
Struktura ukupnih prihoda	31.12.2015		31.12.2016		31.12.2017		INDEKS	
	Iznos	% učešće	Iznos	% učešće	Iznos	% učešće	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
I Prihod od kamata i slični prihodi								
Kamate po finansijskom lizingu	19.506	31,6	17.501	38,3	10.074	30,0	90	58
Kamate na plasmane bankama	408	0,7	263	0,6	220	0,7	64	84
Ostali prihodi od kamate	8.199	13,3	5.473	12,0	3.898	11,6	67	71
UKUPNO	28.113	45,6	23.237	50,9	14.192	42,3	83	61
II Operativni prihodi								
Naknade za operativni najam	11.305	18,3	11.364	24,9	10.723	32,0	101	94
Naknada za izvršene usluge	60	0,1	10	0,0	4	0,0	17	40
Ostali operativni prihodi	22.176	36,0	11.061	24,2	8.629	25,7	50	78
UKUPNO	33.541	54,4	22.435	49,1	19.356	57,7	67	86
UKUPNI PRIHODI (I+II)	61.651	100,0	45.672	100,0	33.548	100,0	74	73

Grafikon 78: Struktura ukupnih prihoda

Ukupan neto prihod od kamata iskazan od 01.01. do 31.12.2017. godine je iznosio 10,8 miliona KM, što predstavlja smanjenje u odnosu na isti period prethodne godine za 4,5 miliona KM ili 29,5%. Kategorija operativnih prihoda je iznosila 19,3 miliona KM i u poređenju sa istim periodom prethodne godine manja je za 3,1 milion KM ili 13,9%.

Rashodi po osnovu kamata su iznosili 3,4 miliona KM i isti su manji u odnosu na isti period prethodne poslovne godine za 4,5 miliona KM ili 57,3%.

Razlog smanjenja kamatnog rashoda je značajno niži iznos kreditnih zaduženja usljed statusne promjene, smanjenog volumena novih finansiranja kod tri lizing društva, kao i kontinuiranog smanjenja varijabilnog indeksa EURIBOR-a za koji su uglavnom vezana kreditna zaduženja lizing društva.

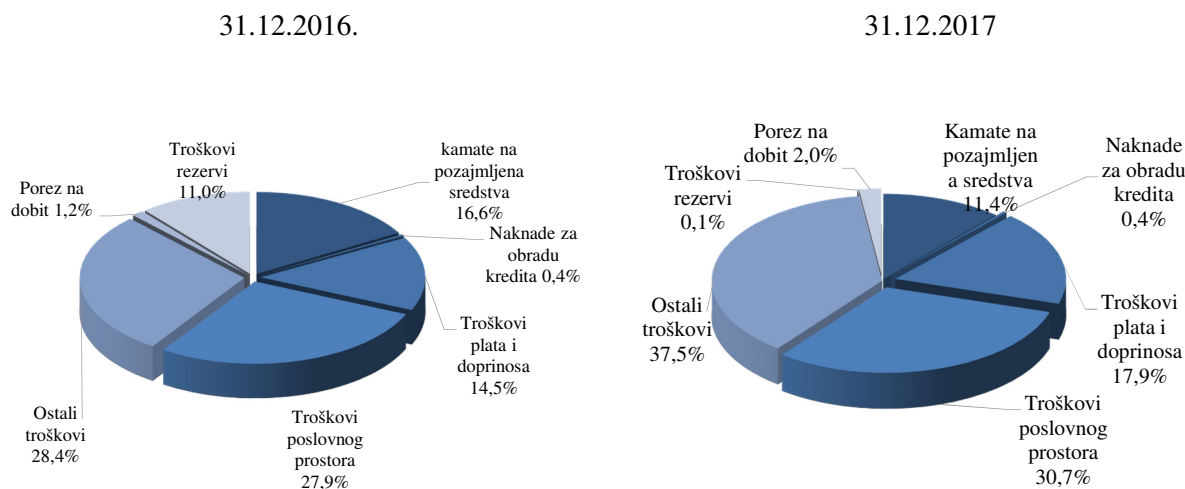
Struktura ukupnih rashoda predstavljena je u tabeli 73. i grafikonu 79.

- u 000 KM -

Tabela 73: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	31.12.2015		31.12.2016		31.12.2017		INDEKS	
	Iznos	% učešće	Iznos	% učešće	Iznos	% učešće	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
I Rashod od kamata i slični prihodi								
Kamate na pozajmljena sredstva	10.720	19,4	7.721	16,6	3.261	11,4	72	42
Naknade za obradu kredita	259	0,5	171	0,4	105	0,4	66	61
Ostali rashod po kamati	2	0,0	0	0,0	3	0,0	0	0
UKUPNO	10.981	19,9	7.892	17,0	3.369	11,8	72	43
II Operativni rashodi								
Troškovi plata i doprinosa	7.281	13,2	6.756	14,5	5.102	17,9	93	76
Troškovi poslovnog prostora	12.847	23,2	12.947	27,9	8.771	30,7	101	68
Ostatali troškovi	19.174	34,7	13.215	28,4	10.693	37,4	69	81
UKUPNO	39.302	71,1	32.918	70,8	24.566	86,0	84	75
III Troškovi rezervi	4.643	8,4	5.110	11,0	22	0,1	110	0
Porez na dobit	343	0,6	550	1,2	599	2,1	160	109
UKUPNI RASHODI (I+II+III)	55.269	100,0	46.470	100,0	28.556	100,0	84	61

Grafikon 79: Struktura ukupnih rashoda

Za potrebe analize tržišta lizinga izračunati su pokazatelji poslovanja lizing društava koji su prikazani u tabeli 74.

O P I S	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	
	1	2	3	4
Prinos na prosječnu aktivnu (ROA)	1,3%	-0,2%	1,5%	
Prinos na prosječni kapital (ROE)	14,6%	-1,6%	12,6%	
Prosječna aktivna kamatna stopa (finansijski lizing)	5,7%	5,4%	3,7%	
Prosječna pasivna kamatna stopa	2,6%	2,0%	1,2%	
Ukupne obaveze prema kapitalu	8,8	8,1	5,4	

Stopa prinosa na prosječnu aktivnu (ROA) ostvarila je rast kao i stopa prinosa na prosječni kapital (ROE), a što je posljedica iskazane dobit na nivou sektora lizinga u 2017. godini.

3.5. Ponderisana nominalna i efektivna kamatna stopa

Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu ugovora o lizingu izraženu na godišnjem nivou i iskazuje se u skladu sa Odlukom o jedinstvenom načinu i metodi izračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope za ugovore o finansijskom lizingu.

Ukupna prosječna nominalna kamatna stopa za ugovore finansijskog lizinga zaključene u 2017. godini je iznosila 3,7% za kratkoročne i 4,7% za dugoročne ugovore, dok je efektivna kamatna stopa za kratkoročne ugovore iznosila 6,4%, a za dugoročne 7,2% na godišnjem nivou. Ukupna ponderisana nominalna kamatna stopa u 2017. godini je iznosila 4,7%, a efektivna 7,2% na godišnjem nivou.

U poređenju sa istim periodom prethodne poslovne godine kada je iskazana ukupna ponderisana nominalna kamatna stopa od 5,1% i efektivna od 8,0% na godišnjem nivou, evidentno je smanjenje kamatnih stopa po ugovorima finansijskog lizinga.

U izračun prosječne nominalne kamatne stope i efektivne kamatne stope za ugovore finansijskog lizinga zaključene u periodu od 01.01.do 30.06.2017. godine uključeni su ugovori finansijskog lizinga

zaključeni u UniCredit Leasingu kao i ugovori finansijskog lizinga zaključeni u periodu od 01. 07. do 31.12.2017. godine putem banke.

Trend smanjenja nominalnih kamatnih stopa je nastavljen i u 2017. godini u odnosu na 2015. i 2016. godinu, a isti je uzrokovan niskom vrijednošću varijabilnog indeksa (EURIBOR) za koji su vezane izlazne kamatne stope, kao i činjenicom da je tokom poslovne 2017. godine većina tržišno aktivnih davalaca lizinga nudila akcijske proizvode po kojima je kamata na iznos finansiranja (u cjelosti ili djelimično) subvencionirana od strane dobavljača predmeta lizinga, dok je po pojedinim akcijskim proizvodima od strane osiguravajućih društava subvencionirana i naknada po osnovu kasko osiguranja predmeta lizinga.

Iskazane promjene ponderisanih efektivnih kamatnih stopa po periodima su uglavnom uzrokovane činjenicom da izračun efektivne kamatne stope na ugovore zaključene sa fizičkim licima nije identičan izračunu iste u ugovorima zaključenim sa pravnim licima (u izračun iste se ne uključuje premija kasko osiguranja, a što je za ugovore sa fizičkim licima zakonska obaveza).

U tabeli 75. su detaljno iskazane ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope po ugovorima finansijskog lizinga zaključenim u 2017. godini.

Tabela 75: Prosječna nominalna i efektivna kamatna stopa za ugovore finansijskog lizinga zaključene u 2017. godini					
Redni broj	O P I S	Broj ugovora	Iznos finansiranja u 000 KM	Ponderisana nominalna kamatna stopa	Ponderisana efektivna kamatna stopa
1	2	3	4	5	6
1.	Kratkoročni lizing ugovor prema predmetu lizinga:	56	1.642	3,7%	6,4%
a.	Putnička vozila	38	790	4,9%	8,3%
b.	Vozila za obavlja.djelatnosti (terenska i putnička)	12	425	3,8%	6,5%
c.	Mašine i oprema	6	427	1,5%	2,8%
d.	Ostalo	0	0	0,0%	0,0%
1.1.	Kratkoročni lizing ugovor prema korisniku lizinga:	56	1.642	3,7%	6,4%
a.	Pravna lica	53	1.600	3,6%	6,0%
b.	Preduzetnici	1	19	5,5%	12,8%
c.	Fizička lica	2	23	6,5%	30,2%
2.	Dugoročni lizing ugovor prema predmetu lizinga:	2.891	128.567	4,7%	7,2%
a.	Putnička vozila	1.698	55.155	5,1%	8,2%
b.	Vozila za obavlja.djelatnosti (terenska i putnička)	985	57.382	4,4%	6,5%
c.	Mašine i oprema	207	16.024	4,5%	6,4%
d.	Nekretnine	0	0	0,0%	0,0%
e.	Ostalo	1	6	7,0%	36,5%
2.1.	Dugoročni lizing ugovor prema korisniku lizinga:	2.891	128.567	4,7%	7,2%
a.	Pravna lica	2.572	120.338	4,6%	6,6%
b.	Preduzetnici	87	2.571	5,8%	9,0%
c.	Fizička lica	232	5.658	5,3%	17,9%
UKUPNO (1+2)		2.947	130.209	4,7%	7,2%

Značajna razlika između nominalne i efektivne kamatne stope je posljedica PDV-a na kamatu, koji je obavezan dio ugovora o finansijskom lizingu i koji se plaća unaprijed od strane korisnika lizinga,

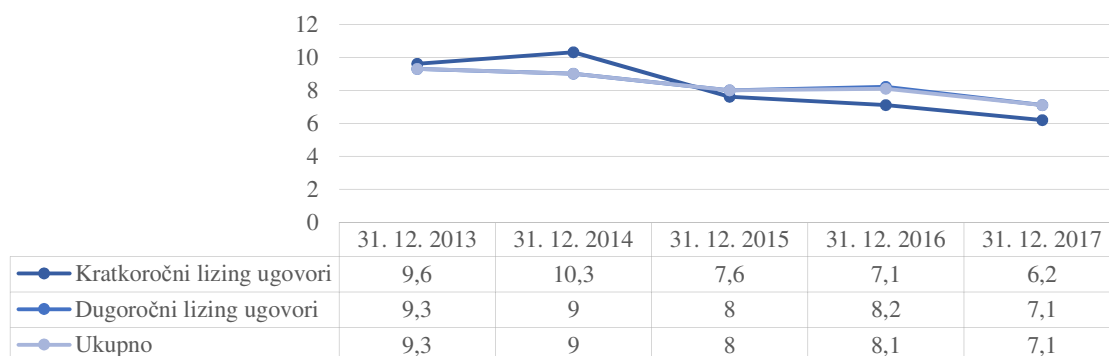
kreiranje ugovora finansijskog lizinga sa otkupnom vrijednošću, kao i dodatni troškovi lizing aranžmana koji su često sastavni dio mjesečne najamnine lizing ugovora.

Na odstupanje u iznosu nominalne i efektivne kamatne stope utiče i primjena Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga po kojem je u izračunu efektivne kamatne stope za ugovore finansijskog lizinga zaključene sa fizičkim licima uključen i iznos naknade po osnovu kasko osiguranja predmeta lizinga.

U tabeli 76. i grafikonu 80. Informacije je iskazano kretanje ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa za ugovore finansijskog lizinga po periodima.

Tabela 76: Ponderisana prosječna NKS i EKS po ugovorima finansijskog lizinga										
OPIS	31.12.2013		31.12.2014		31.12.2015		31.12.2016		31.12.2017	
	1		2		3		4		5	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
I Kratkoročni lizing ugovori										
1. Prema predmetu lizinga	6,2%	9,6%	6,2%	10,3%	4,7%	7,6%	3,8%	6,8%	3,7%	6,4%
a) Putnička vozila	6,5%	10,1%	6,4%	11,6%	5,1%	8,2%	4,9%	10,0%	4,9%	8,3%
b) Vozila za obavljanje djelatnosti	5,6%	9,2%	6,0%	9,2%	4,5%	7,4%	3,8%	5,2%	3,8%	6,5%
c) Mašine i oprema	5,9%	8,7%	6,6%	10,7%	3,9%	5,4%	1,7%	3,4%	1,5%	2,8%
d) Nekretnine	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
e) Ostalo	0,0%	0,0%	7,0%	9,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
1.1. Prema korisniku lizinga	6,2%	9,6%	6,2%	10,3%	4,7%	7,6%	3,8%	6,8%	3,7%	6,4%
a) Pravna lica	6,0%	9,2%	6,1%	10,0%	4,6%	7,3%	3,7%	5,7%	3,6%	6,0%
b) Preduzetnici	9,0%	15,7%	9,1%	22,1%	6,4%	12,8%	6,0%	11,7%	5,5%	12,8%
c) Fizička lica	7,4%	13,7%	8,2%	18,3%	6,4%	12,4%	5,9%	37,4%	6,5%	30,2%
II Dugoročni lizing ugovori										
2. Prema predmetu lizinga	6,8%	9,3%	6,5%	9,0%	5,8%	8,1%	5,1%	8,0%	4,7%	7,2%
a) Putnička vozila	7,1%	9,7%	6,6%	9,5%	6,0%	9,1%	5,5%	9,5%	5,1%	8,2%
b) Vozila za obavljanje djelatnosti	6,7%	9,0%	6,3%	8,6%	5,4%	7,4%	4,7%	6,9%	4,4%	6,5%
c) Mašine i oprema	6,7%	9,1%	6,8%	9,1%	6,1%	7,9%	5,0%	6,5%	4,5%	6,4%
d) Nekretnine	7,4%	8,0%	6,2%	6,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
e) Ostalo	8,2%	11,2%	8,1%	11,9%	7,8%	11,4%	6,1%	9,2%	7,0%	36,5%
2.1. Prema korisniku lizinga	6,8%	9,3%	6,5%	9,0%	5,8%	8,1%	5,1%	8,0%	4,7%	7,2%
a) Pravna lica	6,8%	9,2%	6,6%	8,9%	5,8%	7,8%	5,1%	7,2%	4,6%	6,6%
b) Preduzetnici	7,1%	9,8%	7,1%	11,3%	6,9%	10,1%	6,3%	8,7%	5,8%	9,0%
c) Fizička lica	6,9%	9,7%	5,9%	9,4%	5,5%	11,8%	5,0%	20,3%	5,3%	17,9%
UKUPNO	6,8%	9,3%	6,5%	9,0%	5,8%	8,1%	5,1%	8,0%	4,7%	7,2%

Grafikon 80: Ponderisana EKS po ročnosti u %

3.6. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti lizinga

Vrijednost novozaključenih ugovora finansijskog i operativnog lizinga ostvarenih na nivou sistema lizinga u 2017. godine iznosila je 145,8 miliona KM i veća je za 2,2 miliona KM ili 1,5% u odnosu na isti period prethodne poslovne godine.

Broj novozaključenih lizing ugovora u istom periodu je iznosio 3.395, a što je za 98 ugovora ili 3% više u odnosu na isti period prethodne godine. U vrijednost i broj novozaključenih ugovora finansijskog i operativnog lizinga zaključenih u periodu od 01.01.do 30.06.2017. godine uključeni su ugovori finansijskog i operativnog lizinga koji su zaključeni u UniCredit Leasingu, kao i ugovori finansijskog lizinga zaključeni u periodu od 01. 07. do 31.12.2017. godine putem Banke.

Prosječna vrijednost ugovora na nivou sistema lizinga zaključenih u 2017. godine je iznosila 42,9 hiljada KM dok je prosječne vrijednosti ugovora zaključenih u istom periodu prethodne godine iznosila 43,6 hiljada KM.

Od ukupno ostvarene vrijednosti novozaključenih ugovora u 2017. godine, 130,2 miliona KM ili 89,3% se odnosi na ugovore finansijskog lizinga. U poređenju sa istim periodom prethodne godine kada je učešće finansijskog lizinga u ukupnom iznosu finansiranja iznosilo 90% evidentno je povećanje učešća ugovora operativnog lizinga u ukupnom iznosu finansiranja.

U tabeli 77. je iskazan uporedni pregled ostvarenog obima novozaključenih ugovora u 2017. godini i prethodne poslovne godine.

- u 000 KM -

Tabela 77: Struktura iznosa finansiranja						
O P I S	31.12.2016. godine			31.12.2017. godine		
	Finansijski lizing	Operativni lizing	UKUPNO	Finansijski lizing	Operativni lizing	UKUPNO
1	2	3	4	5	6	7
Vozila	111.403	14.419	125.822	113.752	15.580	129.332
Oprema	17.487	0	17.487	16.451	0	16.451
Nekretnine	0	0	0		0	0
Ostalo	318	0	318	6	0	6
UKUPNO	129.208	14.419	143.627	130.209	15.580	145.789

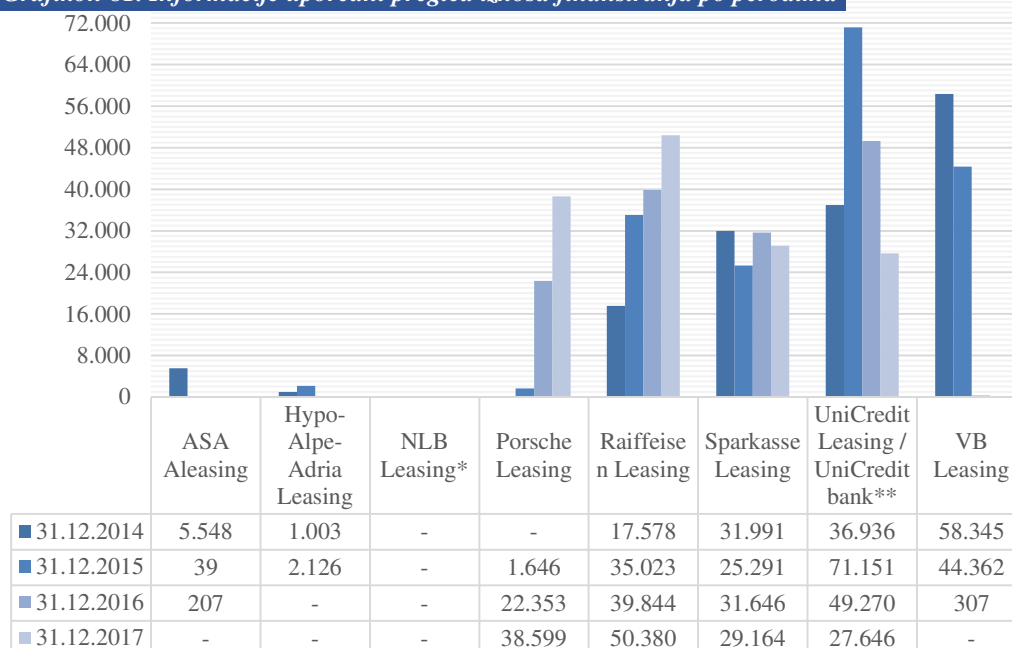
Ukupan iznos novih finansiranja u 2017. godini ostvarila su tri lizing društva i banka putem svojih kanala prodaje, dok su tri lizing društva obustavila zaključenje novih ugovora, izuzev sporadičnih slučajeva finansiranja izuzetih predmeta lizinga.

U strukturi novih plasmana prema vrsti korisnika lizinga dominiraju plasmani prema pravnim licima (94,3% od ukupnog iznosa finansiranja u 2017. godini). Kao jedan od bitnih razloga je činjenica da je finansiranje putem lizinga za fizička lica nepovoljnije u odnosu na kreditne plasmane iz razloga obaveze plaćanja PDV-a na kamatu, što predstavlja dodatni trošak klijentima koji nisu PDV obveznici.

3.7. Tržišno učešće prema finansijskom volumenu i broju ugovora

Uporedni prikaz pojedinačnog tržišnog učešća u sistemu lizinga prema ukupnom volumenu i broju novozaključenih ugovora finansijskog i operativnog lizinga je iskazano u grafikonima 81. i 82.

Grafikon 81. Informacije uporedni pregled iznosa finansiranja po periodima

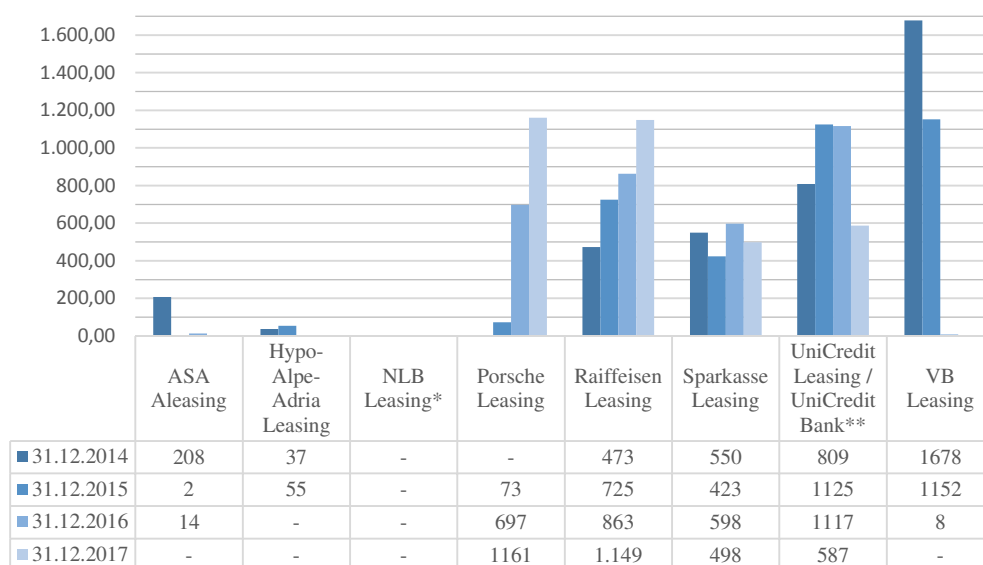

* Ne vrše se nova finansiranja u skladu sa odlukom vlasnika društva NLB d.d. Ljubljana.

**Ugovori zaključeni putem UniCredit banke d.d. od 30.06.2017. – 31.12.2017. godine (pravni sljednik UniCredit Leasinga).

Na osnovu iskazanih grafičkih prikaza vidljivo je da je od tri tržišno aktivna lizing društva kod dva lizing društva u 2017. godine došlo do povećanja volumena novih finansiranja u odnosu na isti period prethodne godine i kod jednog lizing društva došlo do pada u ostvarenom volumenu novih finansiranja, dok je društvo koje je imalo statusnu promjenu iskazalo smanjenje vrijednost novozaključenih ugovora ostvarenih putem banke.

Grafikon 82. Informacije - Uporedni pregled po ostvarenom broju ugovora po periodima

* Ne vrše se nova finansiranja u skladu sa odlukom vlasnika društva NLB d.d. Ljubljana.

**Ugovori zaključeni putem UniCredit banke d.d. od 30.06.2017. – 31.12.2017. godine (pravni sljednik UniCredit Leasinga).

4. USKLAĐENOST POSLOVANJA LIZING DRUŠTAVA SA STANDARDIMA SPNIFTA

Na osnovu izvršenih kontrola usklađenosti poslovanja lizing društava i izvještaja koje dostavljaju FBA, može se zaključiti da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost u pogledu upravljanja rizicima od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Kvantitet rizika se zadržao u granicama umjerenog s trendom kretanja prema niskom. Kvalitet upravljanja rizicima koji se u poslovanju lizing društava mogu pojaviti kao posljedica pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti je zadovoljavajući.

Prihvatljivost klijenata

Lizing društva su definisala politiku o prihvatljivosti klijenata i ista primjenjuje pristup klijentima koji se temelji na analizi rizika, odnosno da se donosi odluka o tome koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za lizing društvo. Na osnovu ovih analiza i elemenata politike prihvatljivosti klijenata ustrojani su i registri profila klijenata.

Identifikacija i praćenje aktivnosti klijenata

Lizing društva su donijela politike o identifikaciji i praćenju aktivnosti klijenta. Usvojila su standard „upoznaj svog klijenta“ kao osnovni element ove politike. Politiku o identifikaciji klijenta lizing društva primjenjuju kod uspostave poslovnih odnosa sa klijentima.

Još uvijek je prisutan problem ažuriranja dokumentacije kojom se verifikuje izvršena identifikacija kod već uspostavljenih poslovnih odnosa.

U ovim slučajevima postoje i problemi u praćenju aktivnosti klijenata, tako da se ne ispravljaju učinjeni propusti u identifikaciji i verifikaciji izvora sredstava klijenata.

Rizik pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti

Elementi navedene politike su definirani u programima lizing društava. Definirane su linije izvještavanja, kako eksterne, tako i interne. Utvrđeni broj nepravilnosti u kontrolama usklađenosti poslovanja potvrđuje da je kvalitet upravljanja rizicima koji su posljedica pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti zadovoljavajući.

Lizing društva su u 2017. godini izvijestila o 24 sumnjive transakcije što je dva puta više u odnosu na prošlu godinu, u vrijednosti od 187 hiljada KM, što je oko pet puta manje u odnosu na vrijednost transakcija u prethodnoj godini.

Pored sumnjivih transakcija lizing društva su u 2017. godini izvijestila i o 24 sumnjiva klijenta, dok je u 2016. godini bilo 10 sumnjivih klijenata. Na osnovu naprijed navedenih podataka se zaključuje da je značajno povećan broj izviještenih sumnjivih transakcija kao i broj sumnjivih klijenata. Ova konstatacija se ne odnosi i na vrijednost izviještenih sumnjivih transakcija. Dva su razloga ovome: lizing društva pored lista pokazatelja sumnjivih aktivnosti svoje izvještavanje temelje na subjektivnoj sumnji, tako da Finansijsko obavještajni odjel u svojim analizama ne potvrđuje osnov sumnje što ukazuju na potrebu dodatnog filtriranja razloga za sumnju na pranje novca.

U kontrolama usklađenosti poslovanja lizing društava sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti utvrđene su određene neusklađenosti na osnovu kojih su date ocjene: kvantiteta rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, kvaliteta upravljanja ovim rizikom i ocjena supervizorske zabrinutosti, koje utiču na ocjenu lizing sektora u pogledu usklađenosti, odnosno upravljanja rizikom.

Uzimajući u obzir sve parametre na osnovu kojih se cijeni pojedinačna usklađenost lizing društava, a iz kojih se izvodi ocjena usklađenosti lizing sektora sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (broj ukupnih neusklađenosti, prosječan broj tih neusklađenosti, kvantitet rizika, kvalitet upravljanja rizikom, (ne)iskazana supervizorska zabrinutost) može se zaključiti da je kvantitet rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti umjeren, kvalitet upravljanja ovim rizikom zadovoljavajući, te ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost.

Kada posmatramo usklađenost lizing sektora sa odredbama Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, Zakona o lizingu, Odluke o minimalnim standardima aktivnosti lizing društava na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, te ostale zakone i provedbene propise koji propisuju obaveze lizing društava na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, može se zaključiti da je lizing sektor Federacije BiH većim dijelom usklađen sa normama koje su propisane ovim zakonima i propisima.

Ocjena lizing sistema

U kontrolama usklađenosti poslovanja lizing društava sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti utvrđene su određene neusklađenosti na osnovu kojih su date ocjene: kvantiteta rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, kvaliteta upravljanja ovim rizikom i ocjena supervizorske zabrinutosti, koje utiču na ocjenu lizing sektora u pogledu usklađenosti, odnosno upravljanja rizikom.

5. PREPORUKE ZA LIZING SISTEM

FBA će se u narednom periodu fokusirati na sljedeće aspekte:

- inicirati dodatne izmjene Zakona o lizingu u cilju stvaranja boljeg poslovnog ambijenta za lizing društva,
- dopunjavanje podzakonske regulative u smislu izradi novih i izmjeni i dopuni postojećih podzakonskih akata u skladu sa usvojenim izmjenama i dopunama Zakona o lizingu,
- nastaviti i dalje kontinuiran nadzor lizing društava putem izvještaja i kontrolama na licu mjesta,

- insistirati na kapitalnom jačanju lizing društava i internom definisanju parametara zaštite kapitala i kapitalne adekvatnosti,
- nadzirati usklađenost lizing društava sa zakonima i podzakonskim aktima i primjeni dobrih praksi u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata,
- nastaviti praćenje aktivnosti lizing društava na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma,
- unapređenje strukture i kvaliteta podataka u Centralnom registru kredita kod Centralne banke BiH,
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova,
- unapređivati saradnju sa Udruženjem društava za leasing u BiH, u smislu pružanja stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative lizing društava,
- unaprijeđivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama i
- olakšati osnivanje novih lizing društava.

Aktivnosti lizing društava trebaju biti usmjerene na:

- kreiranje i dogradnja regulative za lizing društva u smislu djelovanja i poslovanja lizing društava,
- kapitalno jačanje i definisanje parametara zaštite kapitala i kapitalne adekvatnosti,
- jačanje sistema internih kontrola sa ciljem: osiguranja pouzdanosti i integriteta podataka i informacija, osiguranja tačnosti, valjanosti i sveobuhvatnosti računovodstvenih i neračunovodstvenih evidencija, usklađenosti sa poslovnim politikama, planovima programima rada, zakonskim i drugim propisima i aktima kao i zaštita imovine društva i preventivno djelovanje i sprječavanje prevara i pogrešaka,
- obezbjeđenje adekvatne i organizacijski neovisne funkcije interne revizije, koja vrši ocjenu aktivnosti, efikasnosti i uspješnosti sistema internih kontrola, te daje stručno mišljenje, preporuke i savjete o izvršenim kontrolama,
- unapređenje politika i procedura u upravljanju rizicima (osnovni rizici kojima su lizing društva izložena: kreditni, rizik finansirane imovine, tržišni rizik, rizik likvidnosti i operativni rizik),
- implementaciju zakona i zakonskih akata u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata,
- unapređenje palete proizvoda koji se nude tržištu i pronalaženje novih kanala prodaje,
- detaljnije informisanje klijenata o proizvodima koje lizing društva nude u cilju boljeg razumjevanja i ozbiljnijeg pristupa finansiranju putem lizinga i
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita kod CBBiH.

ZAKLJUČAK

U 2017. godini, značajne, opsežne i zahtjevne aktivnosti Agencije za bankarstvo Federacije BiH provedene su u svrhu unapređenja i razvoja regulatornog okvira za poslovanje i nadzor subjekata bankarskog sistema Federacije BiH, a naročito u postupku usklađivanja podzakonskih akata sa novim Zakonom o bankama i Zakonom o Agenciji za bankarstvo Federacije BiH. Sa ciljem očuvanja stabilnosti i sigurnosti bankarskog sistema Federacije BiH, Agencija za bankarstvo Federacije BiH je kontinuirano nadzirala poslovanje svih subjekata bankarskog sistema, izvršavajući planirane aktivnosti i poduzimajući mjere u skladu sa zakonskim ovlaštenjima.

U poslovanju bankarskog sistema u 2017. godini zabilježena su pozitivna kretanja koja se ogledaju u rastu aktive, kredita i depozita, kao i poboljšanja profitabilnosti ukupnog bankarskog sistema. U segmentu kreditiranja, ostvareno je veće kreditiranje privatnih preduzeća nego stanovništva. Nastavljen je pad učešća nekvalitetnih kredita kao ključnog indikatora kvaliteta kredita. Ukupni depoziti i štedni depoziti, kao najznačajniji i najveći segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nastavili su rast u 2017. godini. Banke u Federaciji BiH ostvarile su pozitivan finansijski rezultat, te se zaključuje da je bankarski sistem Federacije BiH stabilan, adekvatno kapitaliziran, likvidan i profitabilan.

Pozitivne promjene u strukturi aktive i pasive banaka, kao i provedba drugih makroekonomskih mjera, utiču na daljnje smanjenje aktivnih i pasivnih kamatnih stopa, što dovodi do pozitivnih efekata za privredu i stanovništvo. Uvažavajući ostvarene rezultate, Agencija za bankarstvo Federacije BiH posvećuje posebnu pažnju rizicima i slabostima u poslovanju banaka, kao i mjerama zaštite korisnika.

Poslovanje mikrokreditnog sistema bilježi poboljšanje u odnosu na kraj prethodne godine. Zabilježen je rast aktive i kreditnog portfolija, uz poboljšanje pokazatelja kvalitete. Dio subjekata mikrokreditnog sistema zahtijeva dodatnu pažnju, pa se u narednom periodu očekuju unapređenja strukture mikrokreditnog sistema.

Lizing sistem u Federaciji BiH u 2017. godini bilježi povećanje obima poslovanja, što ukazuje da je sistem stabilan i sa mogućnošću daljeg razvoja. Na nivou sektora lizinga iskazano je smanjenje bilansnih pozicija, što je u vezi sa statusnom promjenom jednog lizing društva, dok je na nivou sistema lizinga iskazano povećanje ukupnog volumena finansiranja i broja novozaključenih ugovora.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH nastavlja aktivnosti na unaprjeđenju, usklađivanju i primjeni regulatornog okvira. Aktivnosti uključuju i intenzivan pristup provedbi propisanih nadležnosti u cilju održavanja i jačanja stabilnosti sistema, zaštite deponenata i korisnika, te unapređivanja sigurnog, kvalitetnog i zakonitog poslovanja subjekata sistema u Federaciji BiH.

Broj: U.O. 20-02/18
Sarajevo, 08.05.2018. godine

PRILOZI ZA BANKARSKI SISTEM

Prilog 1 - Pravni okvir za rad FBA

PROPISI VEZANI ZA USTROJ FBA

1. Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 75/17),
2. Statut Agencije za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 42/04),
3. Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Agencije za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 23/14-prečišćeni tekst i 60/16).

PROPISI VEZANI ZA NADLEŽNOST POSLOVANJA FBA

Zakoni

1. Zakon o bankama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 27/17),
2. Zakon o mikrokreditnim organizacijama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 59/06),
3. Zakon o udruženjima i fondacijama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 45/02)
4. Zakon o lizingu („Službene novine Federacije BiH", br. 85/08, 39/09, 65/13 i 104/16),
5. Zakon o Razvojnoj banci Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 37/08),
6. Zakon o osiguranju depozita u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 20/02, 18/05, 100/08, 75/09 i 58/13),
7. Zakon o deviznom poslovanju ("Službene novine Federacije BiH", broj: 47/10),
8. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti ("Službeni glasnik BiH", br. 47/14 i 46/16),
9. Zakon o zaštiti žirantata/jamaca u FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 100/13),
10. Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga ("Službene novine Federacije BiH", broj: 31/14),
11. Zakon o unutrašnjem platnom prometu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 48/15),
12. Zakon o faktoringu Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 14/16).

Odluke i uputstva/smjernice FBA vezano za rad banaka

1. Odluka o izračunavanju kapitala banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
2. Odluka o velikim izloženostima banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
2. Odluka o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi („Službene novine Federacije BiH“, broj: 18/17),
1. Odluka o upravljanju rizicima u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
2. Odluka o internom procesu procjene adekvatnosti kapitala u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
3. Odluka o upravljanju rizikom likvidnosti banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
4. Odluka o objavljivanju podataka i informacija banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
5. Odluka o kontrolnim funkcijama banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
6. Odluka o eksternoj reviziji i sadržaju revizije u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
7. Odluka o uslovima za izdavanje prokure u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
8. Odluka o kupoprodaji plasmana banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
9. Odluka o planovima oporavka banke i bankarske grupe („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
10. Odluka o zahtjevima za konsolidovanu bankarsku grupu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
11. Odluka o upravljanju eksternalizacijom u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
12. Odluka o izuzecima od čuvanja bankarske tajne („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),

13. Odluka o evidenciji banke i organizacionog dijela banke sa sjedištem u Republici Srpskoj ili Brčko Distriktu i predstavništva banke otvorene u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
14. Odluka o obavezi banke o obavještanju Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
15. Odluka o poslovanju banke sa licima u posebnom odnosu sa bankom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
16. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
17. Odluka o uslovima kada se banka smatra nesolventnom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
18. Odluka o savjesnom postupanju članova organa banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
19. Odluka o politici i praksi naknada zaposlenicima u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
20. Odluka o uslovima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i lizing društva po prigovoru klijenta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
21. Odluka o upravljanju informacionim sistemom u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
22. Odluka o izjavi o imovinskom stanju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
23. Odluka o upravljanju deviznim rizikom u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
24. Odluka o sistemu internih kontrola u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
25. Odluka o uključivanju posebnih uslova za ugovaranje dugoročnih nenamjenskih i zamjenskih kredita fizičkim licima u sistem upravljanja rizicima u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj: 81/17),
26. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje, odbijanje izdavanja i ukidanja dozvole za rad („Službene novine Federacije BiH“, broj: 90/17),
27. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i odbijanje izdavanja saglasnosti za izbor odnosno imenovanje članova nadzornog odbora i uprave banke i ukidanje izdatih saglasnosti („Službene novine Federacije BiH“, broj: 90/17),
28. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje, odbijanje izdavanja i ukidanja drugih saglasnosti za obavljanje bankarskih aktivnosti („Službene novine Federacije BiH“, broj: 90/17),
29. Odluka o procjeni ispunjenja uslova za članove nadzornog odbora i uprave banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 90/17),
30. Odluka o superviziji banaka i postupcima Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 90/17),
31. Odluka o postupku za utvrđivanje potraživanja i raspodjele aktive i pasive prilikom likvidacije banke („Službene novine Federacije BiH“, broj: 90/17),
32. Odluka o izvještajima koje banka dostavlja Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 103/17),
33. Odluka o utvrđivanju tarife naknada Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“ broj: 48/12 - prečišćeni tekst);
3. Odluka o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 85/11, 33/12 i 15/13),
4. Odluka o izvještavanju o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka („Službene novine Federacije BiH“, broj: 3/03);
5. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službene novine Federacije BiH“, broj: 48/12),
6. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 3/03 i 23/14),
7. Kriteriji za interno rangiranje banaka od strane Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 3/03 i 6/03 ispr.),
8. Odluka o minimalnim standardima za obavljanje mjenjačkih poslova („Službene novine Federacije BiH“, br. 95/13 i 99/13),

9. Odluka o postupku kontrole obavljanja mjenjačkih poslova („Službene novine Federacije BiH“, br. 95/13),
10. Odluka o postupku kontrole deviznog poslovanja u banci-platni promet („Službene novine Federacije BiH“, broj: 95/13),
11. Uputstvo za popunjavanje izvještaja banke o regulatornom kapitalu, kreditnom, operativnom i tržišnom riziku i stopi finansijske poluge (broj: 01-4914/17 od 22.12.2017.g.)
12. Uputstvo za popunjavanje izvještajnih obrazaca za velike izloženosti (broj: 01-4915/17 od 22.12.2017.g.)
13. Uputstvo za popunjavanje izvještajnih obrazaca za kamtni rizik u bankarskoj knjizi (broj: 01-4916/17 od 22.12.2017.g.)
14. Smjernice o izvještavanju Agencije za bankarstvo Bosne i Hercegovine o primjeni ICAAP-a u banci (broj: 01-4917/17 od 22.12.2017.g.)
15. Uputstvo o načinu primjene odredbi Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti banke koje se odnose na komponente LCR-a (broj: 01-4918/17 od 22.12.2017.g.)
16. Smjernice za procjenu planova oporavka (broj: 01-4919/17 od 22.12.2017.g.)
17. Uputstvo za izvještavanje o upravljanju eksternalizacijom (broj: 01-4920/17 od 22.12.2017.g.)
18. Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope (broj: 01-4921/17 od 22.12.2017.g.)
19. Uputstvo za primjenu i izradu izvještaja povjerioca u skladu sa Odlukom o uslovima i načinu postupanju banke, MKO i lizing društva po prigovoru klijenta (broj: 01-4922/17 od 22.12.2017.g.)
20. Uputstvo za izvještavanje o upravljanju informacionim sistemima (broj: 01-4923/17 od 22.12.2017.g.)
21. Uputstvo za primjenu Odluke o upravljanju deviznim rizikom banke (broj: 01-4924/17 od 22.12.2017.g.)
22. Uputstvo o izmjenjenom načinu formiranja, evidentiranja i izvještajnog iskazivanja rezervi za kreditne gubitke (decembar 2011, januar 2013),
23. Uputstvo o načinu izvještavanja privremenog upravnika o poslovanju banke pod privremenom upravom (19.07.2013. godine),
24. Uputstvo o formi i načinu dodatnog izvještavanja banaka pod privremenom upravom (19.07.2013. godine),
25. Uputstvo o načinu izvještavanja likvidacionog upravnika o provođenju likvidacije u banci (19.07.2013.godine).

Odluke i uputstva FBA vezano za rad ombudsmena za bankarski sistem

1. Pravila postupanja ombudsmena za bankarski sistem (“Službene novine Federacije BiH”, broj 62/14 i 93/15),
2. Odluka o uvjetima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obaveze jemstva („Službene novine Federacije BiH“, broj 23/14 i 62/14),
3. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uslova poslovanja davaoca finansijskih usluga (“Službene novine Federacije BiH”, broj 62/14).

Odluke FBA vezano za rad društava za faktoring

1. Odluka o minimalnim standardima sadržaja ugovora o faktoringu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/16),
2. Odluka o minimalnim standardima uslova i načina obavljanja djelatnosti društava za faktoring („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/16),
3. Odluka o minimalnim standardima kriterija, pravila i dodatnih zahtjeva za kapital društava za faktoring („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/16),
4. Odluka o minimalnim standardima kriterija i postupaka odlučivanja o izdavanju saglasnosti za sticanje ili povećavanje kvalifikovanog udjela u društvima za faktoring i društvima za faktoring u drugom pravnom licu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/16),
5. Odluka o minimalnim standardima bližih uslova i načina izdavanja odobrenja za rad društava za faktoring u domaćem faktoringu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/16),

6. Odluka o minimalnim standardima uslova koje članovi nadzornog odbora i uprave društava za faktoring moraju ispunjavati („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/16),
7. Odluka o minimalnim standardima kriterija i načina upravljanja rizicima društava za faktoring („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/16),
8. Odluka o minimalnim standardima načina obavljanja poslova interne revizije u društvima za faktoring („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/16),
9. Odluka o minimalnim standardima strukture, sadržaja, načina i rokova dostavljanja informacija i izvještaja društava za faktoring Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br 70/16, 85/16-ispr. i 104/16),
10. Odluka o naknadama koje društva za faktoring plaćaju Agenciji za bankarstvo FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 90/17),
11. Upustvo za popunjavanje finansijskih i ostalih izvještaja koje su društva za faktoring obvezna sastavljati za potrebe Agencije za bankarstvo Federacije BiH (broj: 4203/16 od 24.10.2016. godine),
12. Uputstvo za izradu izvještaja o izračunu kapitala društava za faktoring (broj: 4204/16 od 24.10.2016. godine).

Ostali propisi:

Razvojna Banka Federacije BiH

1. Uredba o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, („Službene novine Federacije BiH“, broj 57/08, 77/08 i 62/10),
2. Odluka o utvrđivanju visine naknada za obavljanje nadzora nad radom Razvojne banke FBiH, („Službene novine Federacije BiH“, broj 65/09).

Devizno poslovanje

1. Pravilnik o postupku otvaranja i vođenja deviznih računa i deviznih štednih uloga rezidenata u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj 56/10),
2. Pravilnik o uslovima i načinu otvaranja, vođenja i zatvaranja računa nerezidenata u banci („Službene novine Federacije BiH“, broj 56/10),
3. Odluka o iznošenju strane gotovine i čekova („Službene novine Federacije BiH“, broj: 58/10),
4. Odluka o uslovima i načinu obavljanja mjenjačkih poslova („Službene novine Federacije BiH“, broj 58/10 i 49/11),
5. Odluka o uslovima za izdavanje odobrenja za otvaranje deviznog računa u inostranstvu („Službene novine Federacije BiH“, broj 58/10),
6. Odluka o plaćanju, naplati i prenosu u devizama i stranoj gotovini („Službene novine Federacije BiH“, broj 58/10),
7. Odluka o načinu i uslovima pod kojima rezidenti u poslovanju s nerezidentima mogu primiti naplatu ili izvršiti plaćanje u stranoj gotovini i gotovini u konvertibilnim markama („Službene novine Federacije BiH“, broj 58/10);
8. Pravilnik o načinu, rokovima i obrascima izvještavanja o kreditnim poslovima sa inostranstvom („Službene novine Federacije BiH“, broj 79/10),
9. Odluka o minimalnim standardima za obavljanje mjenjačkih poslova („Službene novine Federacije BiH“, broj 95/13 i 99/13),
10. Odluka o postupku kontrole obavljanja mjenjačkih poslova („Službene novine Federacije BiH“, broj 95/13),
11. Odluka o postupku kontrole deviznog poslovanja u banci-platni promet („Službene novine Federacije BiH“, broj 95/13).

Sprječavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti

1. Pravilnik o procjeni rizika, podacima, informacijama, dokumentaciji, metodama identifikacije i ostalim minimalnim pokazateljima neophodnim za efikasnu provedbu odredbi Zakona o

- sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj: 93/09),
2. Uputstvo o načinu popune obrazaca i elektronskog unosa podataka za prijavu novčanih transakcija od strane obveznika („Službeni glasnik BiH“, broj: 22/11).

OSTALI ZAKONI I PROPISI U FEDERACIJI BiH

1. Zakon o obligacionim odnosima (“Službeni list RBiH” br. 2/92, 13/93 i 13/94, „Službene novine Federacije BiH“, broj 29/03 i 42/11),
2. Zakon o platnim transakcijama (“Službene novine Federacije BiH”, br. 32/00 i 28/03),
3. Zakon o finansijskom poslovanju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 48/16)
4. Zakon o čeku (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 32/00),
5. Zakon o mjenici (“Službene novine Federacije BiH”, br. 32/00 i 28/03),
6. Zakon o visini stope zatezne kamate (“Službene novine Federacije BiH”, br. 27/98 i 51/01, 101/16),
7. Zakon o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja (“Službene novine Federacije BiH”, br. 56/04, 68/04, 29/05 i 48/11, 28/13),
8. Zakon o visini stope zatezne kamate na javne prihode (“Službene novine Federacije BiH”, br. 48/01, 52/01, 42/06, 28/13 i 66/14),
9. Zakon o privrednim društvima (“Službene novine Federacije BiH” broj: 81/15)
10. Zakon o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava u FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 52/14),
11. Zakon o preuzimanju dioničkih društava („Službene novine Federacije BiH“, broj: 77/15),
12. Zakon o registraciji poslovnih subjekata u FBiH (“Službene novine Federacije BiH”, br. 27/05, 68/05, 43/09 i 63/14),
13. Zakon o javnim preduzećima („Službene novine Federacije BiH“, br. 8/05, 81/08, 22/09 i 109/12),
14. Zakon o likvidacionom postupku (“Službene novine Federacije BiH”, br. 29/03),
15. Zakon o stečajnom postupku (“Službene novine Federacije BiH”, br. 29/03, 32/04 i 42/06),
16. Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u FBiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 86/07, 24/09 i 44/10) ,
17. Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 83/09),
18. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u FBiH (“Službene novine Federacije BiH”, br. 64/07 i 80/11),
19. Zakon o klasifikaciji zanimanja u FBiH (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 111/12),
20. Zakon o tržištu vrijednosnih papira (“Službene novine Federacije BiH”, br. 85/08, 109/12, 86/15 i 25/17),
21. Zakon o registru vrijednosnih papira (“Službene novine Federacije BiH”, br. 39/98, 36/99 i 33/04),
22. Zakon o Komisiji za vrijednosne papire (“Službene novine Federacije BiH” br. 39/98, 36/99, 33/04 i 6/17),
23. Zakon o radu FBiH (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 26/16),
24. Zakon o vijeću zaposlenika (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 38/04),
25. Zakon o zapošljavanju stranaca (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 111/12),
26. Zakon o investicijskim fondovima (“Službene novine Federacije BiH”, br. 85/08 i 25/17),
27. Zakon o posredovanju u privatnom osiguranju (“Službene novine Federacije BiH”, br. 22/05, 8/10 i 30/16),
28. Zakon o poreznoj upravi Federacije BiH (“Službene novine Federacije BiH”, br. 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 29/11 i 27/12, 7/13, 71/14 i 91/15),
29. Zakon o porezu na dobit (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 15/16),
30. Zakon o porezu na dohodak (“Službene novine Federacije BiH”, br. 10/08, 9/10, 44/11, 7/13 i 65/13),
31. Zakon o doprinosima (“Službene novine Federacije BiH”, br. 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06, 14/08, 91/15 i 106/16),
32. Zakon o naplati i djelimičnom otpisu dospjelih, a nenaplaćenih doprinosa za socijalno osiguranje (“Službene novine Federacije BiH”, br. 25/06 i 57/09),
33. Zakon o Jedinstvenom sistemu registracije kontrole i naplate doprinosa (“Službene novine Federacije BiH”, br. 42/09, 109/12 i 30/16),

34. Zakon o početnoj bilanci stanja preduzeća i banaka ("Službene novine Federacije BiH", br. 12/98, 40/99, 47/06, 38/08 i 65/09),
35. Zakon o reviziji privatizacije državnog kapitala u gospodarskim društvima i bankama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 55/12),
36. Zakon o utvrđivanju i realizaciji potraživanja građana u postupku privatizacije ("Službene novine Federacije BiH", br. 27/97, 8/99, 45/00, 54/00, 7/01, 32/01, 27/02, 57/03, 44/04, 79/07, 65/09, 48/11 i 111/12),
37. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjih obaveza FBiH ("Službene novine FBiH", br. 66/04, 49/05, 5/06, 35/06, 31/08, 32/09, 65/09 i 42/11 i 35/14),
38. Zakon o izmirenju obaveza na osnovu računa stare devizne štednje u FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 62/09 i 42/11, 91/13 i 101/16),
39. Zakon o udruženjima i fondacijama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 45/02),
40. Zakon o obrtu i srodnim djelatnostima ("Službene novine Federacije BiH", broj 35/09 i 42/11),
41. Zakon o eksproprijaciji ("Službene novine Federacije BiH", broj 70/07, 36/10, 25/12 i 34/16),
42. Zakon o prestanku važenja Zakona o građenju ("Službene novine Federacije BiH", broj: 55/02, 34/07),
43. Zakon o građevinskom zemljištu u FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 67/05),
44. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 20/05, 17/06, 62/06, 40/07, 70/07, 94/07 i 41/08),
45. Zakon o slobodi pristupa informacijama u FBiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 32/01 i 48/11),
46. Zakon o prekršajima FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 63/14),
47. Zakon o notarima ("Službene novine Federacije BiH", br. 45/02),
48. Zakon o vještacima ("Službene novine Federacije BiH", br. 49/05 i 38/08),
49. Zakon o agencijama i unutrašnjim službama za zaštitu ljudi i imovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 78/08 i 67/13),
50. Zakon o zemljišnim knjigama FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 58/02, 19/03 i 54/04),
51. Zakon o stranim ulaganjima ("Službene novine Federacije BiH", br. 61/01, 50/03 i 77/15)
52. Zakon o postupku medijacije ("Službene novine Federacije BiH", br. 49/07),
53. Zakon o trezoru FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 26/16),
54. Zakon o Vladi FBiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06),
55. Zakon o federalnom tužilaštvu FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 42/02 i 19/03),
56. Zakonu o sudovima u FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 38/05, 22/06, 63/10, 72/10- ispr., 7/13 i 52/14),
57. Zakon o izvršnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06 - ispr., 39/09, 74/11, 35/12 i 46/16),
58. Zakon o privremenom odlaganju od izvršenje potraživanja na osnovu izvršnih odluka na teret budžeta FBiH ("Sl. novine FBiH", br. 9/04 i 30/04),
59. Zakon o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/98 i 48/99),
60. Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije BiH", br. 9/05),
61. Zakon o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15),
62. Zakon o vanparničnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, br. 2/98, 39/04, 73/05 i 80/14),
63. Krivični zakon FBiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17),
64. Zakon o krivičnom postupku FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10, 8/13, 59/14),
65. Zakon o izvršenju krivičnih sankcija u FBiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 44/98, 42/99, 12/09 i 42/11),
66. Zakon o sukobu interesa u organima vlasti u FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 70/08),
67. Zakon o finansijsko-informatičkoj agenciji ("Službene novine Federacije BiH", broj: 80/11),
68. Zakon o fiskalnim sistemima ("Službene novine Federacije BiH", broj: 81/09),
69. Zakon o privatizaciji banaka ("Službene novine Federacije BiH", br. 12/98, 29/00, 37/01 i 33/02),
70. Zakon o arhivskoj građi Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 45/02),

71. Zakon o priznavanju javnih isprava na teritoriji FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 4/98),
72. Zakon o štrajku ("Službene novine Federacije BiH", broj: 14/00),
73. Zakon o federalnim upravnim taksama i Tarifi federalnih upravnih taksi ("Službene novine Federacije BiH", br. 6/98, 8/00, 45/10, 43/13 i 98/17),
74. Zakon o unutrašnjoj trgovini ("Službene novine Federacije BiH", br. 40/10 i 79/17),
75. Kolektivni ugovor za granu financija ("Službene novine Federacije BiH", broj: 29/14),
76. Zakon o stvarnim pravima („Službene novine Federacije BiH“, br. 66/13 i 100/13),
77. Zakon o budžetima FBiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 102/13, 9/14-ispr. 13/14, 8/15, 9/15, 102/15 i 104/16),
78. Zakon o državljanstvu Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 34/16),
79. Zakon o dobrovoljnim penzijskim/mirovinskim fondovima („Sl. novine FBiH“, broj: 104/16),
80. Zakon o finansijskom poslovanju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 48/16),
81. Zakon o plaćama i naknadama u organima vlasti Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 45/10, 111/12 i 20/17),
82. Zakon o Jedinственном registru korisnika gotovinskih naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi („Službene novine Federacije BiH“, broj: 25/17),
83. Zakon o osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 23/17),
84. Zakon o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 32/17).

OSTALI ZAKONI I PROPISI U BOSNI I HERCEGOVINI

1. Zakon o Centralnoj banci BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 i 32/07),
2. Zakon o zaštiti potrošača u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 25/06),
3. Zakon o nadzoru nad tržištem u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 45/04, 44/07 i 102/09),
4. Zakon o konkurenciji („Službene glasnik BiH“, br. 48/05, 76/07 i 80/09),
5. Zakon o politici direktnih stranih ulaganja u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 4/98, 17/98, 13/03, i 48/10),
6. Zakon o zaštiti ličnih podataka („Službeni glasnik BiH“, br. 49/06, 76/11 i 89/11-ispr.),
7. Zakon o zaštiti tajnih podataka („Službeni glasnik BiH“, br. 54/05 i 12/09),
8. Zakon o elektronskom potpisu („Službeni glasnik BiH“, broj: 91/06),
9. Odluka o osnovama upotrebe elektronskog potpisa i pružanja usluga ovjeravanja („Službeni glasnik BiH“, broj: 21/09),
10. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 76/06, 100/08 i 32/10),
11. Zakon o državnoj službi u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 12/02, 19/02, 8/03, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10, 40/12 i 93/17),
12. Zakon o radu u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 26/04, 7/05, 48/05, 60/10, 32/13 i 93/17),
13. Zakon o zaduživanju, dugu i garancijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 52/05, 103/09 i 90/16),
14. Zakon o platama i naknadama u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 75/15, 88/15, 16/16, 94/16 i 72/17),
15. Zakon o izmirenju obveza po osnovu računa stare devizne štednje („Službeni glasnik BiH“, broj 28/06, 76/06, 72/07 i 97/11, 100/13),
16. Zakon o računovodstvu i reviziji BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 42/04),
17. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjeg duga BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 44/04),
18. Okvirni zakon o zalozima ("Službeni glasnik BiH", br. 28/04 i 54/04),
19. Zakon o porezu na dodanu vrijednost ("Službeni glasnik BiH", br. 9/05, 35/05, 100/08 i 33/17),
20. Zakon o javnim nabavkama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 39/14),
21. Zakon o carinskoj tarifi ("Službeni glasnik BiH", broj: 58/12),
22. Zakon o carinskim prekršajima BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 88/05),
23. Zakon o patentu ("Službeni glasnik BiH", broj: 53/10),

24. Zakon o slobodi pristupa informacijama u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 28/00, 45/06, 102/09 i 62/11, 100/13),
25. Zakon o jedinstvenom matičnom broju ("Službeni glasnik BiH", br. 32/01, 63/08 i 103/11),
26. Zakon o udruženjima i fondacijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 32/01, 42/03, 63/08, 76/11 i 94/16),
27. Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13, 19/16 i 83/17),
28. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 18/05, 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 99/07 i 58/08),
29. Zakon o upotrebi i zaštiti naziva BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/04, 50/08 i 76/11),
30. Zakon o fiskalnom vijeću u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 63/08),
31. Zakon o trezoru institucija BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 27/00 i 50/08),
32. Zakon o uplatama na Jedinstveni račun i raspodjeli prihoda ("Službeni glasnik BiH", br. 55/04, 34/07, 49/09 i 91/17),
33. Zakon o sistemu indirektnog oporezivanja u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 44/03, 52/04, 34/07, 4/08, 49/09, 32/13 i 91/17),
34. Zakon o postupku medijacije ("Službeni glasnik BiH", broj 37/04),
35. Zakon o prijenosu poslovanja medijacije na udruženje medijatora ("Službeni glasnik BiH", broj 52/05),
36. Zakon o akcizama u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 49/09, 49/14, 60/14 i 91/17)
37. Zakon o postupku prisilne naplate indirektnih poreza ("Službeni glasnik BiH", broj 89/05 i 62/11),
38. Zakon o prekršajima ("Službeni glasnik BiH", broj 41/07, 18/12 i 36/14),
39. Zakon o sudu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 49/09-prečišćeni tekst, 74/09-ispr. i 97/09),
40. Zakon o visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 35/02, 39/03, 42/03, 10/04, 25/04, 93/05, 32/07 i 48/07),
41. Zakon o tužilaštvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 49/09-prečišćeni tekst i 97/09),
42. Zakon o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", broj 29/02, 12/04, 88/07 i 93/09, 41/13 i 53/16),
43. Zakon o upravnim sporovima BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 19/02, 88/07, 83/08 i 74/10),
44. Zakon o parničnom postupku pred Sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 36/04 i 84/07 i 58/13 i 94/16),
45. Zakon o izvršnom postupku pred sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 18/03),
46. Zakon o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17),
47. Zakon o privremenom odgađanju od izvršenja potraživanja po osnovu izvršnih odluka na teret budžeta institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 43/03 i 43/04),
48. Krivični Zakon BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10 i 47/14),
49. Zakon o krivičnom postupku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 i 93/09, 72/13),
50. Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 13/02, 16/02, 14/03, 12/04, 63/08 i 18/12, 87/13 i 41/16),
51. Zakon o arhivskoj građi i arhivu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 16/01),
52. Zakon o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“, br. 59/09 i 66/16),
53. Zakon o azilu („Službeni glasnik BiH“, broj: 11/16),
54. Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera („Službeni glasnik BiH“, broj: 22/16 – prečišćen tekst),
55. Zakon o državljanstvu BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 22/16 – prečišćen tekst),
56. Zakon o štrajku zaposlenih u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 41/16)
57. Zakon o pružanju besplatne pravne pomoći ("Službeni glasnik BiH", broj 83/16).

Prilog 2 - Osnovni podaci o bankama u Federaciji BiH

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Predsjednik uprave
1.	ADDIKO BANK d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Trg solidarnosti br. 12	033/755-867, 755-755 fax: 755-790	SANELA PAŠIĆ
2.	ASA BANKA d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva 25	033/586-870, fax: 586-880	SAMIR MUSTAFIĆ
3.	BOSNA BANK INTERNATIONAL d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
4.	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a	033/497-555, 497-500 fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA d.d. V.KLADUŠA	V.Kladuša	Tone Hrovata bb	037/771-253, fax: 037/772- 416	HASAN PORČIĆ
6.	NLB BANKA d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Džidžikovac 1	033/720-300, fax:035/302- 802	LIDIJA ŽIGIĆ
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
8.	PROCREDIT BANK d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
9.	RAIFFEISEN BANK d.d. BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb	033/755-010, fax: 213-851	KARLHEINZ DOBNIGG
10.	SBERBANK BH d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Anđela Zvizdovića 1	033/954-702, fax:263-832	EDIN KARABEG
11.	SPARKASSE BANK d.d. BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
12.	UNICREDIT BANK d.d. - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:356-227	DALIBOR ĆUBELA
13.	UNION BANKA d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	VEDRAN HADŽIAHMETOVIĆ
14.	VAKUFСКА BANKA d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13	033/280-100, fax: 663-399	EMIR BEKTEŠEVIĆ
15.	ZIRAATBANK BH d.d. - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne 47c	033/955-000, fax: 525-701	ALI RIZA AKBAŞ

Prilog 3 - Podaci o zaposlenim u bankama u Federaciji BiH

R.br.	BANKA	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.
1	ADDIKO BANK d.d. - SARAJEVO	490	435	390
2	ASA BANKA d.d. - SARAJEVO	125	211	211
3	BOSNA BANK INTERNATIONAL d.d. - SARAJEVO	341	371	399
4	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	537	561	567
5	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA d.d. V.KLADUŠA	77	77	77
6	MOJA BANKA d.d. - SARAJEVO	133		
7	NLB BANKA d.d. - SARAJEVO	424	444	459
8	PRIVREDNA BANKA d.d - SARAJEVO	142		
9	PRIVREDNA BANKA d.d - SARAJEVO	66	139	158
10	PROCREDIT BANK d.d. - SARAJEVO	248	206	167
11	RAIFFEISEN BANK d.d. BiH - SARAJEVO	1.355	1.312	1.320
12	SBERBANK BH d.d. - SARAJEVO	420	425	440
13	SPARKASSE BANK d.d. BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	471	521	528
14	UNICREDIT BANK d.d. - MOSTAR	1.208	1.225	1.260
15	UNION BANKA d.d. - SARAJEVO	181	192	192
16	VAKUFСКА BANKA d.d. - SARAJEVO	200	197	161
17	ZIRAATBANK BH d.d. - SARAJEVO	265	299	326
	UKUPNO	6.683	6.615	6.655

Prilog 4 - Bilans stanja banaka u Federaciji BiH po šemi FBA (aktivni podbilans)

-u 000 KM-

R.br	OPIS	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.
A K T I V A				
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.857.483	5.204.564	5.794.664
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	1.058.837	2.418.582	2.654.978
1b	Kamatonosni računi depozita	3.798.646	2.785.982	3.139.686
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	882.829	1.075.588	1.092.254
3.	Plasmani drugim bankama	78.420	96.569	350.980
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	11.610.744	12.270.228	13.178.860
4a	Kreditni	10.424.207	11.078.689	12.012.214
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	36	29	98.617
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	1.186.501	1.191.510	1.068.029
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	167.377	150.575	136.178
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	482.817	488.711	480.500
7.	Ostale nekretnine	34.077	42.266	49.441
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	22.114	22.999	18.401
9.	Ostala aktiva	265.171	282.742	332.157
10.	MINUS:Ispravke vrijednosti	1.239.307	1.252.208	1.223.584
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	1.181.736	1.193.721	1.166.804
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	57.571	58.487	56.780
11.	UKUPNA AKTIVA	17.161.725	18.382.034	20.209.851
O B A V E Z E				
12.	Depoziti	13.098.983	14.176.274	15.814.723
12a	Kamatonosni depoziti	9.935.353	10.312.971	11.358.832
12b	Nekamatonosni depoziti	3.163.630	3.863.303	4.455.891
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	150	150	150
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza	0	0	0
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	150	150	150
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0	0
15.	Obaveze prema vladi	0	0	0
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	904.050	848.001	835.667
16a	sa preostalim rokom dospelja do jedne godine	161.356	231.260	184.551
16b	sa preostalim rokom dospelja preko jedne godine	742.694	616.741	651.116
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	119.835	119.678	129.299
18.	Ostale obaveze	468.719	529.811	564.963
19.	UKUPNE OBAVEZE	14.591.737	15.673.914	17.344.802
K A P I T A L				
20.	Trajne prioritetne dionice	11.709	8.828	14.828
21.	Obične dionice	1.155.783	1.207.049	1.210.961
22.	Emisiona ažia	132.667	138.786	137.290
22a	na trajne prioritetne dionice	88	88	88
22b	na obične dionice	132.579	138.698	137.202
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	836.609	864.475	946.263
24.	Kursne razlike	0	0	0
25.	Ostali kapital	117.486	173.248	239.973
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	315.734	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.569.988	2.708.120	2.865.049
28.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	17.161.725	18.382.034	20.209.851
PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS		713.765	718.625	700.018
UKUPNO		17.875.490	19.100.659	20.909.869

Prilog 5 - Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka

-u 000 KM-

R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Finansijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1.	ADDIKO BANK d.d. - SARAJEVO	893.764	4,4%	607.143	4,6%	646.497	4,1%	5.249
2.	ASA BANKA d.d. - SARAJEVO	484.487	2,4%	321.373	2,4%	399.207	2,5%	-3.178
3.	BOSNA BANK INTERNATIONAL d.d. - SARAJEVO	917.427	4,5%	611.201	4,6%	654.807	4,2%	8.615
4.	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	1.875.793	9,3%	1.344.411	10,2%	1.364.551	8,7%	24.910
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA d.d. V.KLADUŠA	99.839	0,5%	52.314	0,4%	70.239	0,5%	1.419
6.	NLB BANKA d.d. - SARAJEVO	1.044.031	5,2%	723.664	5,5%	840.778	5,3%	15.186
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO d.d. - SARAJEVO	365.729	1,8%	276.668	2,1%	263.895	1,7%	352
8.	PROCREDIT BANK d.d. - SARAJEVO	446.189	2,2%	346.058	2,6%	242.290	1,5%	-4.110
9.	RAIFFEISEN BANK d.d. BiH - SARAJEVO	4.154.853	20,6%	2.408.240	18,3%	3.368.311	21,3%	72.620
10.	SBERBANK BH d.d. - SARAJEVO	1.338.539	6,6%	975.554	7,4%	1.096.585	6,9%	5.770
11.	SPARKASSE BANK d.d. BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	1.347.764	6,7%	963.660	7,3%	1.081.661	6,8%	19.842
12.	UNICREDIT BANK d.d. - MOSTAR	5.249.952	26,0%	3.368.178	25,6%	4.241.733	26,8%	89.531
13.	UNION BANKA d.d. - SARAJEVO	654.373	3,2%	182.308	1,4%	585.659	3,7%	1.003
14.	VAKUFСКА BANKA d.d. - SARAJEVO	316.731	1,6%	205.215	1,6%	272.335	1,7%	144
15.	ZIRAATBANK BH d.d.- SARAJEVO	1.020.380	5,0%	792.873	6,0%	686.175	4,3%	2.620
	UKUPNO	20.209.851	100%	13.178.860	100%	15.814.723	100%	239.973

Prilog 6 - Izvještaj o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u Federaciji BiH

- AKTIVNI BILANS -

-u 000 KM-

R.br	O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.
OSNOVNI KAPITAL BANKE				
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital iz osnova nominalnog iznosa običnih i trajnih prioriternih nekumulativnih dionica izdatih po osnovu novčanih uplata u dionički kapital	1.151.971	1.203.237	1.213.318
1.2.	Dionički kapital iz osnova nominalnog iznosa običnih i trajnih prioriternih nekumulativnih dionica izdatih po osnovu uloženi stvari i prava u dionički kapital	12.431	12.431	12.262
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	132.667	138.786	137.290
1.4.	Opšte zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	163.794	143.166	157.513
1.5.	Ostale rezerve formirane iz dobiti nakon oporez. na osnovu odluke skupštine banke	427.706	529.121	635.732
1.6.	Zadržana, neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina i dobit tekuće godine	122.065	141.073	165.343
1.a.	UKUPNO (od 1.1 do 1.6)	2.010.634	2.167.814	2.321.458
1.b.	Odbitne stavke od 1.a			
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	28.371	16.690	47.879
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	102.108	42.314	7.288
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	102	3.034	81
1.10.	Iznos nematerijalne imovine u skladu sa primjenjivim računovodstvenim okvirom	49.837	47.315	49.963
1.11.	Iznos odloženih poreskih sredstava	1.641	1.881	1.494
1.12.	Iznos negat. revalorizacijskih rezervi po osnovu efekata promj. fer vrijed. imovine	1.696	1.063	1.446
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10)	183.755	112.297	108.151
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a. - 1.b.)	1.826.879	2.055.517	2.213.307
DOPUNSKI KAPITAL BANKE				
2.1.	Dionički kapital iz osnova nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdatih po osnovu novčanih uplata u dionički kapital	3.090	209	209
2.2.	Dionički kapital iz osnova nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdatih po osnovu uloženi stvari i prava u dionički kapital	0	0	0
2.3.	Iznos opštih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka za aktivu banke procijenjenu kao kategorija A - Dobra aktiva	208.619	170.420	186.830
2.4.	Iznos pozit. revalorizacijskih rezervi po osnovu efekata promj. fer vrijedn. imovine	9.735	9.741	13.037
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordinisanih dugova	107.918	103.122	104.733
2.7.	Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos ostalih instrumenata kapitala	1.422	1.425	1.428
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1 do 2.8)	330.784	284.917	306.237
ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE				
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji po ocjeni FBA predstavlja primljenu, a precijenjenu vrijednost	0	0	0
3.2.	Ulozi (investicije) banke u kapital drugih pravnih lica koji prelazi 5% visine Osnovnog kapitala banke	1.007	0	0
3.3.	Potraživanja od dionič. koji posjed. značajno glasačko pravo u banci odobrena od banke suprotno odredbama Zakona, propisa FBA i poslovne politike banke	755	0	0
3.4.	Velika izlaganja banke kreditnom riziku prema dioničarima sa značajnim glasačkim pravom u banci izvršena bez prethodne saglasnosti FBA	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	204.559	200.035	198.380
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1 do 3.5.)	206.321	200.035	198.380
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE(1+2-3)	1.951.342	2.140.399	2.321.164
B.	RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	11.918.650	12.667.026	13.904.675
C.	POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	976.734	1.001.018	1.042.691
D.	PTR (PONDERISANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.	UKUPAN RIZIK AKTIVE (B + C+D)	12.895.384	13.668.044	14.947.366
F.	STOPA NETO-KAPITALA (A/E) (% 1 dec.)	15,1%	15,7%	15,5%

Prilog 7 - Klasifikacija aktive bilansa i vanbilansnih rizičnih stavki

– KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANSA –

-u 000 KM-

R. br.	STAVKE AKTIVE BILANSE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.338.097	203.513	4.396	6.845	2.947	2.555.798
2.	Dugoročni krediti	8.683.481	595.153	146.233	82.114	16.053	9.523.034
3.	Ostali plasmani	397.693	539	11	76	2.265	400.584
4.	Obračunata kamata i naknada	36.056	3.842	1.529	2.900	22.567	66.894
5.	Dospjela potraživanja	35.866	16.821	9.212	199.236	775.814	1.036.949
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	0	0	0	2.336	28.744	31.080
7.	Ostala bilansna aktiva koja se klasifikuje	767.234	5.176	763	1.248	40.075	814.496
8.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA KOJA SE KLASIFIKUJE (zbir pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	12.258.427	825.044	162.144	294.755	888.465	14.428.835
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	241.809	69.578	43.943	174.426	888.464	1.418.220
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANSNE AKTIVE	175.179	45.698	73.640	167.141	761.924	1.223.582
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	132.141	49.375	5.651	42.700	126.158	356.025
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	94.092	32.932	19.498	79.011	53.521	279.054
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI						188.845
14.	BILANSNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFIKUJE (bruto knjigovod. vrijednost)						7.004.600
15.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						21.433.435

PREGLED AKTIVE BILANSA KOJA SE NE KLASIFIKUJE I IZNOSA PLASMANA OBEZBJEĐENIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	4.602.404
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka sa utvrđenim investicionim rejtingom	957.981
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	507.644
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja u toku godinu dana od dana sticanja	4.601
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	0
14.f	Potraživanja za više uplaćene poreske obaveze	23.971
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	111.419
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FEDERACIJE BIH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitovani od strane Vlade BiH, Vlade Federacije BiH i Vlade RS i potraživanja obezbjeđena njihovim bezuslovnim garancijama plativim na prvi poziv	796.580
	UKUPNO pozicija 14	7.004.600
8a.	Iznos plasmana obezbjeđenih novčanim depozitima	168.006

Prilog 7a - Klasifikacija aktive bilansa i vanbilansnih rizičnih stavki

– KLASIFIKACIJA VANBILANSNIH STAVKI –

-u 000 KM-

R. br.	VANBILANSNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	374.487	35.217	3.305	537	90	413.636
2.	Činidbene garancije	620.709	64.595	243	6.200	482	692.229
3.	Nepokriveni akreditivi	44.170	274				44.444
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.734.320	107.199	316	106	218	1.842.159
5.	Ostale potencijalne obaveze banke	19.071	44	448		38	19.601
6.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE KOJE SE KLASIFIKUJU (zbir pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke	2.792.757	207.329	4.312	6.843	828	3.012.069
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	54.884	13.122	1.543	3.878	828	74.255
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA VANBILANSNE STAVKE	29.226	1.501	2.760	4.780	428	38.695
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	33.258	12.020	49	887	401	46.615
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBIL. STAVKAMA	24.183	10.460	529	1.341	167	36.680
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA						13.662
12.	VANBILANSNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFIKUJU						478.020
13.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE						3.490.089
6a.	Iznos potencijalnih obaveza obezbjedenih novčanim depozitom						48.569
6b.	Iznos odobrenih a neiskorištenih kredita sa klauzulom o bezuslovnom otkazivanju						498.178

Prilog 8 - Bilans uspjeha banaka u Federaciji BiH po šemi FBA

- u 000 KM-

R.br	O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	1.574	1.877	2.653
2)	Plasmani drugim bankama	1.693	1.599	1.481
3)	Kreditni i poslovi lizinga	689.317	671.168	669.651
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	6.393	5.467	3.260
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	49	35	812
6)	Potraživanja po plaćenim vanbilansnim obavezama	3	3	3
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	67.095	72.007	76.688
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	766.124	752.156	754.548
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	172.146	142.618	124.706
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	0	0	0
4)	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	14.823	11.410	10.846
5)	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	7.834	7.352	7.895
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	1.827	3.767	6.538
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	196.630	165.147	149.985
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	569.494	587.009	604.563
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	49.261	51.471	53.539
b)	Naknade po kreditima	8.376	9.738	11.710
c)	Naknade po vanbilansnim poslovima	24.334	22.813	21.759
d)	Naknade za izvršene usluge	223.395	243.028	269.292
e)	Prihod iz poslova trgovanja	290	368	438
f)	Ostali operativni prihodi	42.305	54.811	64.802
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	347.961	382.229	421.540
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i direktni rashodi			
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz.aktive, rezerviranja za potenc.obaveze i ost.vrijed.usklad	157.747	111.305	112.074
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	89.577	98.593	114.096
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	247.324	209.898	226.170
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plata i doprinosa	248.495	243.892	248.113
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	159.665	154.963	157.670
3)	Ostali operativni troškovi	117.274	158.184	121.689
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	525.434	557.039	527.472
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	772.758	766.937	753.642
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	245.939	240.952	279.658
5.	GUBITAK	101.242	38.651	7.197
6.	POREZI	26.567	28.772	32.452
7.	DOBIT PO OSNOVU POVEĆANJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	309	386	712
8.	GUBITAK PO OSNOVU SMANJENJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	953	667	748
9.	NETO-DOBIT 4. - 6.	219.594	211.753	247.261
10.	NETO-GUBITAK 4. - 6.	102.108	38.505	7.288
11.	FINANSIJSKI REZULTAT 9.-10.	117.486	173.248	239.973

PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SISTEM

Prilog 9 - Podzakonski akti FBA za poslovanje MKO

Odluke FBA za poslovanje MKO	Službene novine Federacije BiH
1. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje dozvole za rad mikro kreditnoj fondaciji nastaloj promjenom oblika mikro kreditne organizacije	27/07
2. Odluka o uslovima i postupku izdavanja i oduzimanja dozvole za rad i drugih saglasnosti mikro kreditnim organizacijama	27/07 i 46/11
3. Odluka o nadzoru poslovanja mikro kreditnih organizacija	27/07
4. Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje mikro kreditne organizacije dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine i rokovima izvještavanja	27/07, 110/12 i 15/13
5. Odluka o visini i načinu formiranja i održavanju rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikro kreditnih organizacija	27/07
6. Odluka o ostalim općim uslovima za poslovanje mikro kreditne organizacije	27/07
7. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite	81/17
8. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje dozvole za rad i saglasnosti za sticanje vlasničkih udjela ulaganjem i prijenosom imovine mikro kreditne fondacije	27/07
9. Odluka o naknadama koje se za rad mikro kreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH	46/11
10. Odluka o minimalnim standardima mikro kreditnih organizacija na sprečavanju pranja novca i finansiranju terorističkih aktivnosti	48/12
11. Odluka o uslovima i načinu postupanja banke, mikro kreditne organizacije i lizing društva po prigovoru klijenta	81/17
12. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti mikro kreditnih organizacija i procjenu kreditne sposobnosti	23/14
13. Odluka o uslovima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obaveze jemstva	23/14 i 62/14
14. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uslova poslovanja davaoca finansijskih usluga	62/14

Uputstva FBA za poslovanje MKO

1. Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite;
2. Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope;
3. Uputstvo za izračunavanje prilagođenog povrata na aktivu;
4. Uputstvo za izračunavanje pokazatelja operativne efikasnosti i
5. Uputstvo za izradu izvještaja mikro kreditnih organizacija.

Prilog 10 - Osnovni podaci o MKO

Rb	Naziv mikroreditne organizacije	Adresa i sjedište	Direktor	Tel/Fax	E-mail i Web	31.12.2017. godine			
						Iznos aktive u 000 KM	Iznos kapitala u 000 KM	Broj zaposl.	Broj org. dijelova
1.	MKD "EKI" d.o.o. Sarajevo	ul. Džemala Bijedića 129 71 000 SARAJEVO	v.d. Alma Delić	033/ 754-380, 754-388 fax	alma.delic@eki.ba www.eki.ba	107.338	33.826	183	75
2.	MKF "EKI" Sarajevo	ul. Džemala Bijedića 129, 71 000 SARAJEVO	v.d. Sadina Bina	033/ 754-380, 754-388 fax	sadina.bina@eki.ba www.eki.ba	104.851	68.385	271	71
3.	MKF "LIDER" Sarajevo	ul. Turhanija 2 71 000 SARAJEVO	Džavid Sejfović	033/ 250-580, 250-581 fax	dzavids@lider.ba www.lider.ba	17.993	10.964	66	16
4.	"LOK MKF" Sarajevo	ul. Skenderija 13 71 000 SARAJEVO	Elma Čardaklija - Bašić	033/ 564-200, 564-201 fax	central.office@lok.ba www.lok.ba	15.171	2.724	90	22
5.	MKF "MELAHA" Sarajevo	ul. Hamdije Kreševljakovića 59 71 000 SARAJEVO	Jakob Finci	033/ 205-737 tel/fax	info@melaha.ba www.melaha.ba	1.281	516	6	0
6.	MKF "MI-BOSPO" Tuzla	ul. Bosne srebrene bb 75 000 TUZLA	Nejira Nalić	035/ 270-283, 252-448 fax	mi-bospo@mi-bospo.org www.mi-bospo.org	58.988	22.178	171	32
7.	MKF "MIKRA" Sarajevo	ul. Marka Marulića 2/VI 71 000 SARAJEVO	Sanin Čampara	033/ 616-162, 717-141 fax	mikra@mikra.ba www.mikra.ba	29.823	7.568	126	28
8.	MKF "MIKRO ALDI" Goražde	ul. Panorama bb 73 000 GORAŽDE	Ferida Softić	038/ 226-456, 221-004 fax	info@mikroaldi.org www.mikroaldi.org	6.376	4.779	26	8
9.	"PARTNER MKF" Tuzla	ul. 15. maja bb 75 000 TUZLA	Senad Sinanović	035/ 300-250, 300-269 fax	partner@partner.ba www.partner.ba	133.534	76.857	287	60
10.	"PRVA ISLAMSKA MKF" Sarajevo	ul. Jukićeva 75 71 000 SARAJEVO	Edina Hadžimurtezić	033/ 666-233, 666-224 fax	info@mfi.ba	1.940	1.647	9	0
11.	MKF "SANI" Zenica	ul. Mehmedalije Tarabara 10 72 000 ZENICA	Sulejman Haračić	032/ 405-606 tel/fax	mikrosanizenica@yahoo.com	431	225	5	0
12.	MKF "SUNRISE" Sarajevo	ul. Zagrebačka 50 71 000 SARAJEVO	Samir Bajrović	033/ 727-350, 812-231 fax	sunrise@microsunrise.ba www.microsunrise.ba	49.201	25.391	159	44
UKUPNO						526.927	255.060	1.399	356

Prilog 11 - Bilans stanja MKF

- u 000 KM -

Red. Broj	OPIS	31.12.2016. godine	%	31.12.2017. godine	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	22.227	6	21.989	5	99
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	11.698	3	9.516	2	81
1b	Kamatonosni računi depozita	10.529	3	12.473	3	118
2.	Plasmani bankama	733	0	1.210	0	165
3.	Kreditni	349.791		329.758		94
3a	Rezerve za kreditne gubitke	3.193		2.716		85
3b	Neto krediti (3-3a)	346.598	85	327.042	78	94
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	28.734	7	28.383	7	99
5.	Dugoročne investicije	3.061	1	33.061	8	1080
6.	Ostala aktiva	6.008	1	8.062	2	134
7.	Minus: rezerv. na ost. stavke aktive, osim kredita	182		158		87
8.	UKUPNO AKTIVA	407.179	100	419.589	100	103
PASIVA						
9.	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	73.903	18	86.518	20	117
10.	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	105.905	26	90.622	22	86
11.	Ostale obaveze	23.258	6	21.215	5	91
12.	UKUPNO OBAVEZE	203.066	50	198.355	47	98
13.	Donirani kapital	45.851		45.851		100
14.	Osnovni kapital	3.820		3.820		100
15.	Višak prihoda nad rashodima	213.906		231.183		108
15a	za prethodne godine	199.850		214.123		107
15b	za tekuću godinu	14.056		17.060		121
16.	Manjak prihoda nad rashodima	61.308		61.352		100
16a	za prethodne godine	61.268		61.279		100
16b	za tekuću godinu	40		73		183
17.	Ostale rezerve	1.844		1.732		94
18.	UKUPNO KAPITAL	204.113	50	221.234	53	108
19.	UKUPNO PASIVA	407.179	100	419.589	100	103
VANBILANSNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	115.263		110.188		96
	- komisioni poslovi	367		366		100

Prilog 12 - Bilans stanja MKD

- u 000 KM -

Red. Broj	OPIS	31.12.2016. godine	%	31.12.2017. godine	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	4.496	14	24.841	23	553
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	4.496	14	24.841	23	553
1b	Kamatonosni računi depozita	0	0	0	0	n/a
2.	Plasmani bankama	0	0	0	0	n/a
3.	Kredit	28.081		81.396		290
3a	Rezerve za kreditne gubitke	176		542		308
3b	Neto krediti (3-3a)	27.905	85	80.854	75	290
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	115	0	430	1	374
5.	Dugoročne investicije	0	0	0	0	n/a
6.	Ostala aktiva	455	1	1.243	1	273
7.	Minus: rezervir. na ost. stavke aktive, osim kredita	9		30		333
8.	UKUPNO AKTIVA	32.962	100	107.338	100	326
PASIVA						
9.	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	5.549	17	18.273	17	329
10.	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	22.551	68	50.583	47	224
11.	Ostale obaveze	1.337	4	4.656	4	348
12.	UKUPNO OBAVEZE	29.437	89	73.512	68	250
13.	Donirani kapital	0		0		n/a
14.	Osnovni kapital	600		30.600		5100
15.	Emisiona ažia	0		0		n/a
16.	Neraspoređena dobit (16a+16b)	1.016		1.317		130
16a	prethodnih godina	331		1.017		307
16b	tekuće godine	685		300		44
17.	Zakonske rezerve	1.909		1.909		100
18.	Ostale rezerve	0		0		n/a
19.	UKUPNO KAPITAL	3.525	11	33.826	32	960
20.	UKUPNO PASIVA	32.962	100	107.338	100	326
VANBILANSNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	220		420		191
	- komisioni poslovi	0		0		n/a

Prilog 13 - Pregled doniranih sredstava MKF

000 KM												
Rb.	Naziv donator	MKF EKI Sarajevo	MKF LIDER Sarajevo	LOK MKF Sarajevo	MKF MELAHA Sarajevo	MKF MI-BOSPO Tuzla	MKF MIKRA Sarajevo	MKF MIKRO ALDI Goražde	PARTNER MKF Tuzla	PRVA ISLAMSKA MKF	MKF SUNRISE Sarajevo	UKUPNO
Donacije za kreditni fond		6.326	5.891	4.639	0	3.354	4.070	804	16.561	2.265	1.940	45.850
1.	Mercy Corps								10.091			10.091
2.	USAID	3.046		543					3.046			6.635
3.	CHF-(SIDA, MEDI, HILP)		5.891									5.891
4.	LIP			1.479		947			675		1.214	4.315
5.	CRS						4.070					4.070
6.	UNHCR			1.198		479		200	1.229		613	3.719
7.	Islamic Relief WW, Predstavništvo Sarajevo									2.265		2.265
8.	UNDP	1.932		153					59			2.144
9.	UMCOR			637		377			317			1.331
10.	IRC					371			805			1.176
11.	SIDA Housing	1.080										1.080
12.	Women's World Banking					1.034						1.034
13.	PRM/USA State Department			577								577
14.	OXFAM							500				500
15.	EZE, Njemačka								339			339
16.	USDA Know-How Project	237										237
17.	Church World Service					146						146
18.	Ostalo	31		52				104			113	300
Donacije za osnovna sredstva		8	0	286	0	12	235	80	229	0	85	935
19.	Mercy Corps								229			229
20.	Unipromet						170					170
21.	Nedžad Beglerović			102								102
22.	NOVIB							80				80
23.	EBRD										75	75
24.	Ostalo	8		184		12	65				10	279
Donacije za operativne troškove		1.019	874	2.810	500	1.344	17	146	2.573	0	711	9.994
25.	LIP			1.515					201		711	2.427
26.	USAID					1.344			591			1.935
27.	CHF		874									874
28.	Mercy Corps								808			808
29.	SIDA Housing	748										748
30.	PM			556								556
31.	BCT			519								519
32.	JKPHD La Benevolencija				500							500
33.	KfW								498			498
34.	NBR			220								220
35.	UNHCR								176			176
36.	EFSE	26						1	115			142
37.	NOVIB							110				110
38.	EBRD	105							1			106
39.	IFC	104										104
40.	Ostalo	36					17	35	183			271
UKUPNO DONIRANI KAPITAL		7.353	6.765	7.735	500	4.710	4.322	1.030	19.363	2.265	2.736	56.779

Prilog 14 - Bilans uspjeha MKF

- u 000 KM -

Red. Broj	OPIS	Za period 01.01. - 31.12.2016. g.	%	Za period 01.01. - 31.12.2017. g.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	63	0	13	0	21
1.2.	Kamate na plasmane bankama	2	0	10	0	500
1.3.	Kamate na kredite	66.092	98	66.468	98	101
1.4.	Ostali finansijski prihod	1.204	2	1.425	2	118
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	67.361	100	67.916	100	101
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	8.987	92	8.125	94	90
2.2.	Ostali finansijski rashodi	813	8	531	6	65
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	9.800	100	8.656	100	88
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	57.561		59.260		103
II	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	7.543	92	7.368	91	98
4.2.	Ostali operativni prihodi	661	8	768	9	116
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	8.204	100	8.136	100	99
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	37.612	66	36.912	65	98
5.2.	Troškovi poslov. prostora, ostale fik. aktive i režije	10.839	19	10.999	19	101
5.3.	Ostali operativni troškovi	8.296	15	8.9939	16	108
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	56.747	100	56.850	100	100
6.	Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke	4.006		3.528		88
7.	Višak/manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja (3.+4.3.-5.4.-6.)	5.012		7.018		138
8.	Vanredni prihodi	11.600		11.975		103
9.	Vanredni rashodi	882		725		82
10.	Višak/manjak prihoda nad rashodima (7.+8.-9.)	15.730		18.268		116

Prilog 15 - Bilans uspjeha MKD

- u 000 KM -

Red. Broj	OPIS	Za period 01.01. - 31.12.2016. g.	%	Za period 01.01. - 31.12.2017. g.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	1	0	0	0	0
1.2.	Kamate na plasmane bankama	0	0	0	0	n/a
1.3.	Kamate na kredite	3.709	100	9.146	100	247
1.4.	Ostali finansijski prihod	3	0	8	0	267
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	3.713	100	9.154	100	247
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	1.295	96	2.459	95	190
2.2.	Ostali finansijski rashodi	60	4	125	5	208
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	1.355	100	2.584	100	191
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	2.358		6.570		279
II	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	254	91	723	92	285
4.2.	Ostali operativni prihodi	24	9	66	8	275
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	278	100	789	100	284
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	1.185	76	3.745	67	316
5.2.	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režije	135	9	873	15	647
5.3.	Ostali operativni troškovi	233	15	987	18	424
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	1.553	100	5.605	100	361
6.	Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke	346		614		177
7.	DOBIT/GUBITAK OD REDOVNOG POSLOVANJA (3.+4.3.-5.4.-6.)	737		1.140		155
8.	Vanredni prihodi	15		57		380
9.	Vanredni rashodi	6		850		14.167
10.	DOBIT/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	746		347		47
11.	POREZ	61		47		77
12.	NETO DOBIT/GUBITAK	685		300		44

PRILOZI ZA LIZING SISTEM

Prilog 16 - Podzakonski akti FBA za poslovanje lizing društava

Odluke FBA za poslovanje lizing društava	Službene novine Federacije BiH
1. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje dozvole za obavljanje poslova lizinga	46/09 i 58/17
2. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje saglasnosti lizing društvu	46/09, 46/11 i 58/17
3. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti lizing društava na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti,	48/12
4. Odluka o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanju efektivne kamatne stope za ugovor o finansijskom lizingu,	46/09
5. Odluka o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanja lizing naknade po ugovoru o operativnom lizingu,	46/09 i 48/12
6. Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje lizing društva dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH i rokovima izvještavanja,	46/09, 48/12 i 110/12
7. Odluka o minimalnoj visini i načinu formiranja, upravljanja i održavanja rezervi za gubitke i upravljanje rizicima lizing društva,	46/09
8. Odluka o nadzoru lizing društava,	46/09 i 58/17
9. Odluka o naknadama koje lizing društva plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH,	46/09 i 46/11
10. Odluka o uslovima i načinu postupanja po zahtjevu žiranata za oslobađanje od obaveze jemstva,	23/14 i 62/14
11. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje finansiranja putem lizing ugovora i procjenu kreditne sposobnosti,	62/14
12. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uslova poslovanja davaoca finansijskih usluga,	46/14
13. Odluka o izdvajanju poslovnih procesa lizing društava (Eksternalizacija)	58/17
14. Odluka o uslovima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i lizing društva po prigovoru klijenata	81/17

Pravila	Službene novine Federacije BiH
Pravila postupanja ombudsmena za bankarski sistem Federacij Bosne i Hercegovine.	93/15

Uputstva FBA za poslovanje lizing društava
<ol style="list-style-type: none"> Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanju efektivne kamatne stope za ugovor o finansijskom lizingu, Uputstvo za izradu izvještaja lizing društava

Prilog 17 - Osnovni podaci o lizing društvima

Redni broj	Naziv lizing društva	Adresa i sjedište	Direktor	Telefon	Datum izdavanja licence	Broj stalno zaposlenih	Web adresa
1.	ASA LEASING d.o.o. Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva 25, Sarajevo	Aida Rifelj	+ 387 33 774 852	22.03.2010.	7	www.asa-leasing.ba
2.	NLB LEASING d.o.o. Sarajevo	Trg solidarnosti 2a, Sarajevo	Denis Silajdžić	+ 387 33 789 345	19.03.2010.	7	www.nlbleasing.ba
3.	PORSCHE LEASING d.o.o.	Trg međunarodnog prijateljstva 24, Sarajevo	Dejan Stupar	+ 387 33 257 147	28.05.2015.	17	www.porscheleasing.ba
4.	RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	Zmaja od Bosne bb, Sarajevo	Munir Čengić	+ 387 33 254 354	19.01.2010.	33	www.rlhb.ba
5.	SPARKASSE LEASING d.o.o. Sarajevo	Zmaja od Bosne 7, Sarajevo	Elma Hošo	+ 387 33 565 850	11.02.2010.	19	www.s-leasing.ba
6.	VB LEASING d.o.o Sarajevo	Fra Anđela Zvizdovića 1, Sarajevo	Slobodan Vujić	+387 33 276 280	12.01.2010	15	www.vbleasing.ba
					UKUPNO	98	

Prilog 18 - Pregled vlasničke strukture lizing društava

LIZING DRUŠTVO	IME-NAZIV VLASNIKA	% učešća
ASA LEASING d.o.o. Sarajevo	ASA AUTO d.o.o. Sarajevo	82,8%
	ASA FINANCE d.d. Sarajevo	17,2%
NLB LEASING d.o.o. Sarajevo	NLB d.d. Ljubljana	100%
PORSCHE LEASING d.o.o.	PORSCHE BANK Aktiengesellschaft Salzburg Austrija	100%
RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	RAIFFEISEN BANK d.d. Sarajevo, BiH	100%
SPARKASSE LEASING d.o.o. Sarajevo	STEIERMAERKISCHE BANK UND SPARKASSEN AG, Graz	51%
	SPARKASSE BANK d.d. Sarajevo	49%
VB LEASING d.o.o. Sarajevo	VB LEASING INTERNATIONAL GmbH, Vienna	100%

Prilog 19 - Konsolidovani bilans stanja lizing društava

- u 000 KM -

Red. broj	OPIS	31.12.2016		31.12.2017		INDEKS
		Iznos	% u ukupnoj aktivi	Iznos	% u ukupnoj aktivi	
	AKTIVA					
1.	Novac i novčani ekvivalenti	8.048	1,9%	13.738	5,3%	171
2.	Plasmani bankama	10.520	2,5%	16.953	6,5%	161
3.	Potraživanja po finansijskom lizingu, neto	306.599	72,7%	176.007	67,6%	57
3a)	Potraživanja po finansijskom lizingu, bruto	345.957	82,1%	192.488	74,0%	56
3b)	Rezerve za gubitke	4.500	1,1%	2.078	0,8%	46
3c)	Odgođeni prihodi po osnovu kamata	34.347	8,1%	14.275	5,5%	42
3d)	Odgođeni prihodi po osnovu naknada	511	0,1%	128	0,0%	25
4.	Potraživanja od subsidijarnih lica	2	0,0%	2	0,0%	100
5.	Materijalna i nematerijalna imovina, neto	33.037	7,8%	29.606	11,4%	90
5a)	Materijalna i nematerijalna imovina-vlastita sredstva	8.973	2,1%	4.864	1,9%	54
5b)	Materijalna i nematerijalna imovina -operativnog lizinga	44.267	10,5%	43.673	16,8%	99
5c)	Ispravka vrijednosti -vlastita sredstva	4.996	1,2%	3.874	1,5%	78
5d)	Ispravka vrijednosti-operativni lizing	15.207	3,6%	15.057	5,8%	99
6.	Dugoročne investicije	48	0,0%	291	0,1%	606
7.	Ostala aktiva (7a+7b)	63.261	15,0%	23.607	9,1%	37
7a)	Zajmovi, neto (7a1-7a2)	40.500	9,6%	13.449	5,2%	33
7a1)	Zajmovi (dospjela potraž.+nedospjela glavnica)	42.263	10,0%	15.345	5,9%	36
7a2)	Rezerve za zajmove	1.763	0,4%	1.896	0,7%	108
7b)	Zalihe	13.468	3,2%	3.087	1,2%	23
7c)	Ostala aktiva	9.293	2,2%	7.071	2,7%	76
	UKUPNA AKTIVA	421.515	100,0%	260.204	100,0%	62
	PASIVA					
9.	Obaveze po uzetim kreditima, neto	365.834	86,8%	209.085	80,4%	57
9a)	Obaveze po kratkoročnim kreditima	51.431	12,2%	0	0,0%	n.a.
9b)	Obaveze po dugoročnim kreditima	314.554	74,6%	209.275	80,4%	67
9c)	Unaprijed plaćeni troškovi i naknada	151	0,0%	190	0,1%	126
10.	Ostale obaveze	9.270	2,2%	10.329	4,0%	111
	UKUPNO OBAVEZE	375.104	89,0%	219.414	84,3%	58
11.	Osnovni kapital	48.116	11,4%	34.004	13,1%	71
12.	Rezerve	3.691	0,9%	576	0,2%	16
13.	Akumulirana dobit/gubitak	-5.396	-1,3%	6.210	2,4%	n.a.
	UKUPNO KAPITAL	46.411	11,0%	40.790	15,7%	88
	UKUPNO PASIVA	421.515	100,0%	260.204	100,0%	62
	Otpisana potraživanja (početno stanje)	116.392	27,6%	95.111	36,6%	82
	Novi otpis (+)	3.224	0,8%	995	0,4%	31
	Naplata (-)	3.161	0,7%	6.069	2,3%	192
	Trajni otpis (-)	4.671	1,1%	5.862	2,3%	125
	Otpisana potraživanja (krajnje stanje)	111.784	26,5%	84.175	32,3%	75

Prilog 20 - Rangiranje aktive lizing društava

- u 000 KM -

31.12.2016					31.12.2017					INDEKS
Rang	Lizing društvo	Bilansna suma	Učešće 2016.	Kumul. učešće	Rang	Lizing društvo	Bilansna suma	Učešće u 2017.	Kumul. učešće	
1.	UniCredit Leasing d.o.o. Sarajevo	146.163	34,7%	34,7%	1.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	121.419	46,7%	46,7%	97
2.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	124.991	29,7%	64,3%	2.	Sparkasse Leasing d.o.o. Sarajevo	57.774	22,2%	68,9%	101
3.	Sparkasse Leasing d.o.o. Sarajevo	57.295	13,6%	77,9%	3.	Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo	47.365	18,2%	87,1%	218
4.	VB Leasing Leasing d.o.o. Sarajevo	50.746	12,0%	90,0%	4.	VB Leasing Leasing d.o.o. Sarajevo	20.756	8,0%	95,0%	41
5.	Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo	21.706	5,1%	95,1%	5.	NLB Leasing d.o.o. Sarajevo	9.750	3,7%	98,8%	59
6.	NLB Leasing d.o.o. Sarajevo	16.410	3,9%	99,0%	6.	ASA Leasing d.o.o. Sarajevo	3.140	1,2%	100,0%	75
7.	ASA Leasing d.o.o. Sarajevo	4.204	1,0%	100,0%	7.	UniCredit Leasing d.o.o. Sarajevo	0	0,0%	100,0%	0
UKUPNO		421.515	100,0%		UKUPNO		260.204	100,0%		62

Prilog 21 - Pregled osnovnih finansijskih pokazatelja lizing društava

-u 000 KM -

Redni broj	Lizing društvo	Ukupni kapital (000 KM)	Rang po ukupnom kapitalu	Neto dobit/gubitak (000 KM)	Rang po neto dobit/gubitak	Plasmani u 2017. godini (000 KM)	Rang plasmanima 2017. godine	Broj ugovora u 2017. godine	Rang po broju ugovora u 2017. godine
1.	ASA Leasing d.o.o. Sarajevo	3.005	5.	-182	5.	0	-	0	-
2.	NLB Leasing d.o.o. Sarajevo	9.455	2.	2.458	1.	0	-	0	-
3.	Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo	1.617	6.	110	4.	38.599	2.	1.161	1.
4.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	17.179	1.	1.773	2.	50.380	1.	1.149	2.
5.	Sparkasse Leasing d.o.o. Sarajevo	6.243	3.	1.697	3.	29.164	3.	498	4.
6.	UniCredit Leasing d.o.o. Sarajevo/ UniCredit Bank d.d.	-	-	-	-	27.646	4	587	3.
7.	VB Leasing d.o.o. Sarajevo	3.291	4.	-864	6.	0	-	0	-
	UKUPNO	40.790		4.992		145.789		3.395	

Prilog 22 - Pregled rezervi za finansijski lizing

- u 000 KM -

Dana kašnjenja	Stopa rezerv. za finans. lizing (pokretne stvari)	Stopa rezerv. za finans. lizing (nepokretne stvari)	Iznos potraživanja za pokretne stvari	Iznos potraživanja za nepokretne stvari	Iznos osnovice za pokretne stvari	Iznos osnovice za nepokretne stvari	Rezerve			
							Za pokretne stvari	Za nepokretne stvari	Više obračunate i izdvojene rezerve	Ukupne rezerve
0-60	0,50%	0,50%	169.001	2.859	36.080	1.059	180	5	745	931
60-90	10%	10%	4.821	0	741	0	74	0	90	164
90-180	50%	50%	355	50	152	0	76	0	28	104
preko 180	100%	75%	859	140	858	22	858	17	5	879
preko 360	100%	100%	0	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO			175.036	3.049	37.831	1.081	1.188	22	868	2.078

Prilog 23 - Pregled rezervi za zajmove

-u 000 KM -

Dani kašnjenja	Stopa rezervisanja	Iznos potraživanja	Rezerve	Više obračunate izdvojene rezerve	Ukupne rezerve
0-60	0,05%	15.345	8	1.888	1.896
60-90	5%	0	0	0	0
90-180	10%	0	0	0	0
180-270	30%	0	0	0	2
270-360	50%	0	0	0	0
preko 360	100%	0	0	0	0
UKUPNO		15.345	8	1.888	1.896

Prilog 24 - Konsolidovani bilans uspjeha lizing društava

- u 000 KM -

Red. broj	OPIS	31.12.2016		31.12.2017		INDEKS 31.12.2017/ 31.12.2016
		Iznos	% u ukupnim prihodima/ rashodima	Iznos	% u ukupnim prihodima/rashodima	
	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata	23.237	50,9%	14.192	42,3%	61
1a)	Kamate po finansijskom lizingu	17.501	38,3%	10.074	30,0%	58
1b)	Kamate na plasmane bankama	263	0,6%	220	0,7%	84
1c)	Naknade (za obradu lizing zahtjeva itd.)	1.076	2,4%	661	2,0%	61
1d)	Ostali prihodi po kamatama	4.397	9,6%	3.237	9,6%	74
2.	Rashodi po kamatama	7.892	17,2%	3.369	12,1%	43
2a)	Kamate na pozajmljena sredstva	7.721	16,8%	3.261	11,7%	42
2b)	Naknade za obradu kredita	171	0,4%	105	0,4%	61
2c)	Ostali rashodi po kamatama	0	0,0%	3	0,0%	n.a
3.	Neto prihodi od kamata	15.345	33,6%	10.823	32,3%	71
	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi	22.435	49,1%	19.356	57,7%	86
4a)	Naknade za izvršene usluge	10	0,0%	4	0,0%	40
4b)	Naknada za operativni najam	11.364	24,9%	10.723	32,0%	94
4c)	Prihod od prodaje lizing objekta	56	0,1%	1	0,0%	2
4d)	Ostali operativni prihodi	11.005	24,1%	8.628	25,7%	78
4d)1	Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja	2.555	5,6%	3.751	11,2%	147
4d)2	Prihodi od opomena	475	1,0%	359	1,1%	76
4d)3	Ostalo	7.975	17,5%	4.518	13,5%	57
5.	Operativni rashodi	32.918	71,7%	24.566	87,9%	75
5a)	Troškovi plata i doprinosa	6.756	14,7%	5.102	18,2%	76
5b)	Troškovi poslovnog prostora	12.947	28,2%	8.771	31,4%	68
5c)	Ostali troškovi	13.215	28,8%	10.693	38,2%	81
6.	Troškovi rezervi za gubitke	5.110	11,1%	22	0,1%	0
7.	Dobit prije poreza	-248	n.a	5.591	16,7%	n.a
8.	Porez na dobit	550	1,2%	599	1,8%	109
9.	Neto dobit	-798	n.a	4.992	14,9%	n.a

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

IZDAVAČ
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Zmaja od Bosne 47b
71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Tel. +387 33 72 14 00
Faks +387 33 66 88 11
Web site: www.fba.ba
e-mail: agencija@fba.ba